

ATLAS ESPON

Mapování evropských územních struktur a dynamik

Impresum

Atlas ESPON je výsledkem projektu spadajícího pod prioritu Vědecká základna a nástroje a je zpracován v rámci programu ESPON 2013, částečně financovaného Evropským fondem regionálního rozvoje.

Spolupráce probíhající v programu ESPON zahrnuje Komisi EU a členské státy EU 28 a dále Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko. Každý partner je zastoupen v Monitorovacím výboru ESPON.

Tato zpráva nemusí jednoznačně odrážet názory členů Monitorovacího výboru.

Informace o programu a projektech ESPON lze najít na webové adrese www.espon.eu

Tyto internetové stránky umožňují stažení a prozkoumání nejnovějších dokumentů vycházejících z již dokončených nebo dosud probíhajících projektů ESPON.

ISBN: 978-2-919777-85-3 (anglická verze)

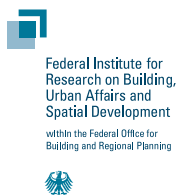
ISBN: 978-80-87318-53-9 (česká verze)

© ESPON & BBSR, 2014.

Tisk, kopírování nebo citace jsou povoleny pod podmínkou uvedení zdroje a předání kopie Koordinační jednotce ESPON v Lucemburku.

Obsah této zprávy je založen na výsledcích projektů Aplikovaného výzkumu zpracovaných nadnárodními vědeckými týmy, které se zapojily do programu ESPON 2013. Proto obrázky a texty nemusejí nezbytně odrážet názory členů Monitorovacího výboru ESPON.

Tato publikace byla zpracována ve spolupráci

Federal Institute for Research on Building
Urban Affairs and Spatial Development (BBSR)

Volker Schmidr-Seiwert
volker.schmidt-seiwert@bbr.bund.de

ESPON Programme – European Observation Network for
Territorial Development and Cohesion

Michaela Gensheimer
michaela.gensheimer@espon.eu

Atlas ESPON 2013

Mapování evropských územních struktur a dynamik

Seznam autorů

Federal Institute for
Research on Building,
Urban Affairs and
Spatial Development
within the Federal Office for
Building and Regional Planning

Federal Institute for Research on Building, Urban Affairs and Spatial Development (BBSR)

Volker Schmidt-Seiwert

Kirsten Hohmann

Regine Binot

Laura Bradler

Spiekermann & Wegener, Urban and Regional Research (S&W)

Klaus Spiekermann

Lechner Lajos Knowledge Center Nonprofit Ltd. for Territorial Development, Building Matters, Heritage Protection and Information Technology (LLKT)

Gergo Szankó

András Nagy

Krisztián Schneller

Redakce anglické verze: Julius Ursu

Překlad: Jan Drbušek

Redakce české verze: Lubor Fridrich & Milada Hroňková

Vydal Ústav územního rozvoje

Brno, 2016

Digitální Atlas ESPON

Interaktivní digitální verze Atlasu ESPON 2013 je v angličtině dostupná na stránkách www.espon.eu.

Na zpracování digitální verze se podílel Bruno Brödner, Björn Schwarze a Klaus Spiekermann a dále Lina Kluge, Rico Stichmann a Tim Thomé, všichni pracující pro společnost Spiekermann & Wegener, Urban and Regional Research (S&W).

I. Předmluva

Program ESPON 2013 navázal na úspěchy programu ESPON, který podpořil politický rozvoj díky důkazům souvisejícím s územní soudržností, která má za cíl dosažení harmonického a vyváženého rozvoje evropského území. V průběhu posledních sedmi let na základě rozšířené spolupráce evropských vědců a odborníků průběžně vznikaly nové a podstatné důkazy o evropských územních strukturách, trendech, perspektivách a politických dopadech.

Tyto nové výsledky umožnily tvůrcům politik a odborníkům na všech administrativních úrovních srovnávat a umístit dané regiony, města a větší územní celky do evropského kontextu a zahrnout územní dimenzi a evropské perspektivy do svých politických úvah.

Atlas ESPON s názvem „Mapování evropských územních struktur a dynamik“ nabízí komplexní přehled o řadě témat, která byla analyzována ve všech projektech Aplikovaného výzkumu a Cílených analýz programu ESPON 2013. Atlas obsahuje přehled o stavu, trendech a perspektivách evropského území. Jeho prostřednictvím je možné provádět srovnání s jinými evropskými regiony a městy a pochopit evropskou územní rozmanitost z hlediska potenciálů a výzev.

Atlas proto mohou využívat především tvůrci politik na evropské, národní a regionální/místní úrovni, aby dokázali pochopit a určit nejefer-

tivnější investice pro jednotlivé regiony, města a větší územní celky, a aby podpořili na míru ušité, místně orientované politiky. Zároveň mohou atlas využívat studenti, představitelé soukromého sektoru a široká veřejnost.

Atlas ESPON je založen na výzkumu a analýzách zpracovaných během ekonomické krize, která začala roku 2008. Vzhledem k tomu, že evropská data jsou k dispozici s určitým zpožděním, některé z výsledků prezentovaných v atlase vycházejí z dat z období před krizí. Kdekoliv to však bylo možné, snažili se autoři o posouzení dopadů ekonomické krize na evropské regiony a města.

Tento atlas pokrývá území všech zemí podílejících se na programu ESPON 2013, tj. členských států EU, Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Chorvatsko jako nejnovější člen EU není do všech analýz zahrnuto.

Atlas ESPON nabízí obecně přehled o evropských územních dynamikách. Digitální verze atlasu je dostupná od konce roku 2014 a tvůrci politik, soukromý sektor, studenti a široká veřejnost ji budou moci používat jako interaktivní zdroj informací.

Doufáme, že se vám Atlas ESPON zalíbí, v případě zájmu o bližší informace o konkrétních tématech výzkumu, analýzách a nástrojích navštivte prosím oficiální stránky programu www.espon.eu.

Obsah

I. Předmluva	5
II. Městské a venkovské oblasti	8
Městská a venkovská Evropa	10
Evropská síť měst	12
Evropské póly globální integrace	14
Charakteristiky a potenciály venkovských oblastí	16
Městské a venkovské regiony – územní synopse	18
III. Společnost a integrace	20
Demografická změna	22
Migrace a mobilita	26
Vzdělání a pracovní síla	28
Trh práce	30
Chudoba a sociální vyloučení	32
Sociální soudržnost – územní synopse	34
IV. Ekonomické struktury a globální výzvy	36
Regionální ekonomická struktura	38
Ekonomická výkonnost regionů	40
Regionální rozměr ekonomické krize	42
Územní vzorce inovací	44
Evropa a její regiony na globální scéně	46
Ekonomické struktury – územní synopse	50
V. Spojení a dostupnost	52
Spojení regionů se světem	54
Dostupnost Evropy	56
Místní a regionální dostupnost	60
Přístup k informacím	62
Spojení a dostupnost – územní synopse	64

VI. Životní prostředí a klima	66
Změna ve využití půdy	68
Interakce mezi pevninou a mořem	70
Klimatické změny	72
Ozelenění ekonomiky	76
Životní prostředí a klima – územní synopse	78
VII. Integrovaný pohled na územní rozvoj	80
Inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst	82
Územní soudržnost	86
Územní diverzita	88
Udržitelný rozvoj životního prostředí	90
Integrovaný územní rozvoj – územní synopse	92
VIII. Governance, územní spolupráce a politiky EU	94
Územní dimenze různých politik	96
Územní spolupráce směřující k dlouhodobým cílům územní soudržnosti	98
Governance, územní spolupráce a politiky EU – územní synopse	102
IX. Územní perspektivy	104
Vytváření otevřené a polycentrické Evropy	106
X. Dodatky	109
Práce v programu ESPON 2013	110
Zkratky	113
Zdroje	114

II. Městské a venkovské oblasti

Územní rozdělení do městských a venkovských oblastí je jedním z nejvýznamnějších územních vymezení a představuje základní charakteristiky životních podmínek, ekonomických aktivit a kultury. Politiky Evropské komise se zaměřují na specifická území. Některé politiky mohou být jednoduše určeny konkrétním typem území, jiné lze použít pouze na jeden typ oblastí, jakými jsou například oblasti městské nebo venkovské.

Neexistují pouze rozdíly mezi těmito typy území, ale také mezi různými zeměmi EU. Městské oblasti jsou určeny velikostí měst. Vyskytují se jako městské regiony a aglomerace, ale také jako funkční městské oblasti metropolitních regionů a měst. Stejně tak to platí v případě venkovských oblastí, které se mohou objevovat ve formě příměstských oblastí s plynulým přechodem městských znaků ve venkovské až po odlehle venkovské regiony.

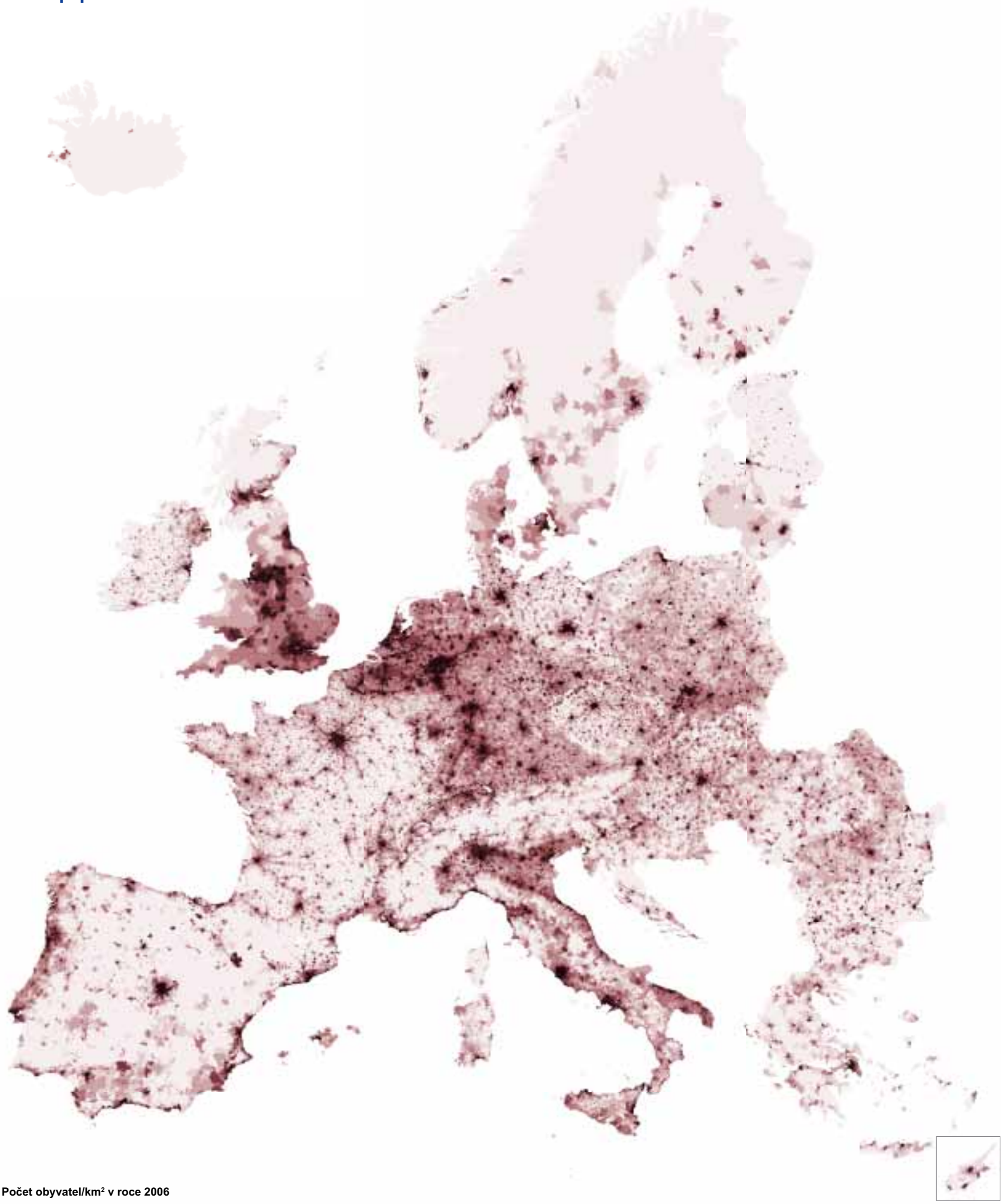
Pro dosažení územní soudržnosti je v evropské politice územního rozvoje zapotřebí polycentrického a vyváženého územního rozvoje, což je zahrnuto v evropské legislativě.

V Územní agendě Evropské unie 2020 (TA2020) jsou metropolitní a městské regiony považovány za významné faktory rozvoje. Přispívají k rozvoji evropského území a hrají stěžejní roli na různých regionálních úrovních. Přidávají hodnotu a fungují jako centra, což přispívá k rozvoji větších oblastí a regionů. Rozvoj široké škály venkovských oblastí by měl zohledňovat jejich jedinečné znaky.

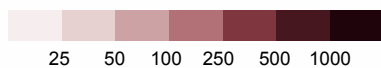
Posun směrem k integrovanému přístupu městského a územního rozvoje v TA2020 posiluje rozměr měst, jelikož právě v nich dochází k interakci politik na různých úrovních (např. politiky EU, národní politiky, regionální politiky, územní politiky). Města by měla vylepšit svou výkonnost v evropské a globální konkurenci a posílit ekonomický růst. K podpoře tohoto cíle zahrnuje Strategie EU2020 územní dimenzi.

Je ovšem zapotřebí zvýšit pozornost u specifických potenciálů a hodnot jednotlivých území v rámci celé EU. Pro to, aby byla strategie EU2020 úspěšně implementována, musejí být určeny funkční regiony, města a venkovské oblasti a nastíněny specifické aktivity.

Hustota populace

Počet obyvatel/km² v roce 2006

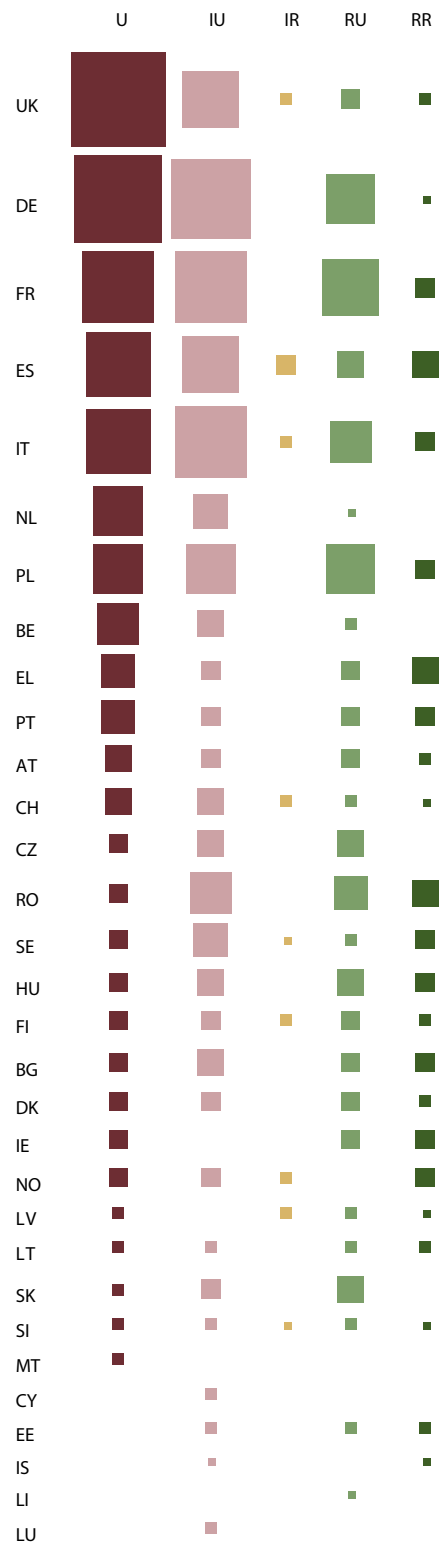

Regionální úroveň: LAU 2
Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012

211 milionů obyvatel

žije v městských regionech. To odpovídá populaci Francie, Španělska, Polska a Spojeného království.

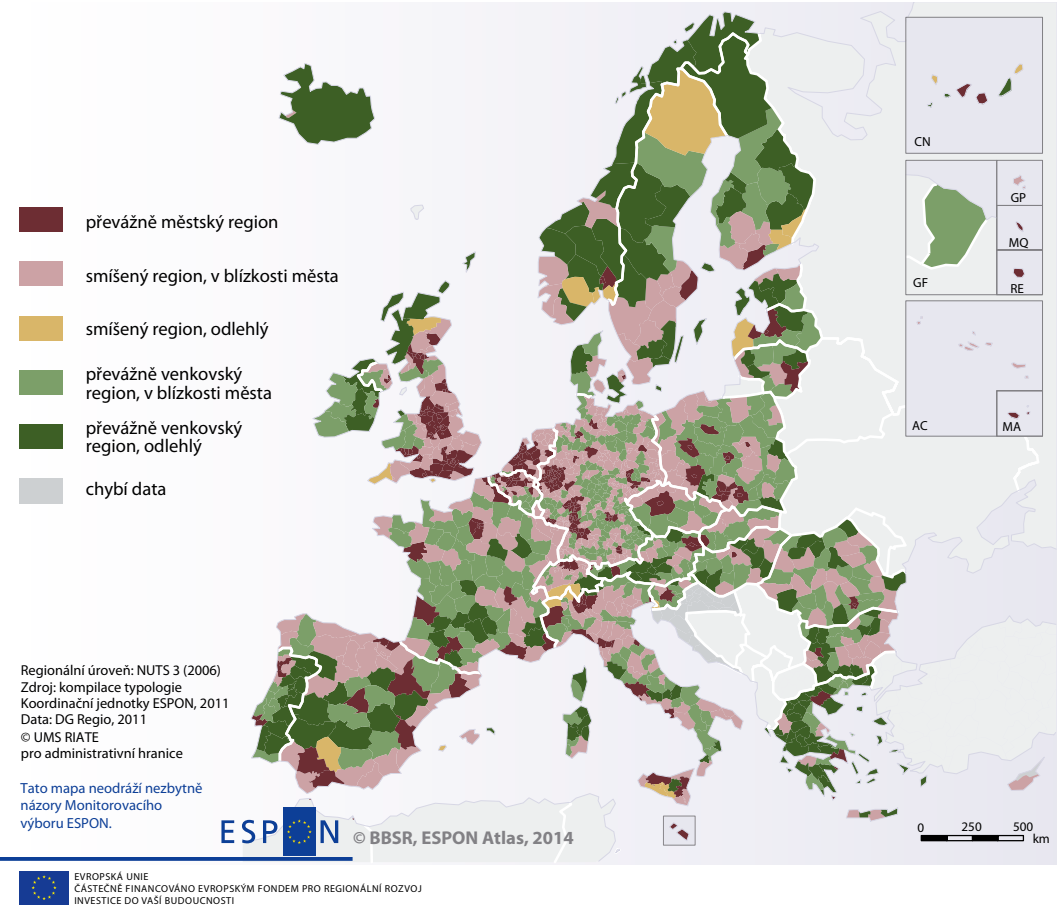
Populace podle různých typů osídlení, 2011

U převážně městský region
 IU smíšený region, v blízkosti města
 IR smíšený region, odlehlý
 RU převážně venkovský region, v blízkosti města
 RR převážně venkovský region, odlehlý

založeno na kompilaci typologie Koordinační jednotky ESPON, 2011

Typologie městských a venkovských oblastí

Městské a venkovské regiony udržují a zaručují rozvoj evropského území. Jejich vzájemná závislost zajišťuje jejich vyvážený vývoj, který posiluje společný pokrok v regionálním růstu.

V evropské rovině není lehké jednoduše definovat, co je městské a co venkovské. Tato nejednoznačnost je dána národními specifiky. Proto mohou být v některých zemích například venkovské oblasti městského charakteru. Evropský přístup, který zohledňuje hustotu populace a velikost obcí, se přiklání ke srovnatelné interpretaci městských a venkovských oblastí a rozlišuje převážně městské a převážně venkovské oblasti. Tento přístup zohledňuje aspekty blízkosti a odlehlosti.

V rámci 32 zemí spadajících pod program ESPON žije 40 % populace v obcích v převážně městských regionech, 35 % žije ve smíšených regionech v blízkosti města a 18 % žije v převážně venkovských regionech. Mezi osídlením města a venkova existují významné národní rozdíly: v Nizozemí žije například 71 % populace ve městech, zatímco v Rumunsku je to pouhých 10 %. V Norsku žije 36 % obyvatel v převážně venkovských regionech, ve Spojeném království je to pouze 1 %. V jiných zemích, například v Belgii, tato regionální kategorie vůbec neexistuje.

Města a metropolitní regiony jsou body krystalizace v územním rozvoji. Zajišťují hlavní služby na různých regionálních úrovních a soustřeďují funkce v ekonomické, sociální a kulturní oblasti na celosvětové, evropské, nadnárodní, národní

a regionální úrovni. Funkční diverzita metropolitních regionů, např. regionů hlavních měst a tzv. sekundárních měst, významně přispívá národním ekonomikám, jelikož zajišťuje stabilní rozvoj.

Celkem 60 % populace EU žije v metropolitních regionech, z nichž 28 % žije v regionech hlavních měst. V rámci Evropy zaznamenaly během posledních dvaceti let regiony hlavních měst nejrychlejší růst populace. Oproti tomu počet obyvatel mimo metropolitní regiony rostl nižší mírou. Pokud jde o metropolitní regiony sekundárních měst, ty vykazovaly nejnižší míry růstu. Vzhledem k tomu, že se trendy vývoje liší země od země, zdá se, že hlavní města ovlivňují rozvoj nerovnoměrně. V Polsku se například růst populace koncentruje pouze v regionu hlavního města. Ve Spojeném království zaznamenaly nárůst populace naopak menší metropolitní regiony. V Německu došlo k nárůstu populace především v regionu hlavního města a v sekundárních metropolitních regionech.

Silná hlavní města ovlivňují pozici národních států v Evropě a ve světě. Silná sekundární města a metropolitní regiony mají také velký význam, ale vykazují rozdíly ve funkčnosti a velikosti. Menší metropolitní oblasti a funkční městské oblasti ve smíšených regionech a také v převážně venkovských oblastech mají menší funkci co do nadnárodního a národního významu. Ve venkovských oblastech a zejména ve vzdálených oblastech a na ostrovech mají malá a středně velká města zásadní význam pro územní stabilitu, jelikož poskytují stěžejní základní služby.

Typologie metropolitních oblastí

Typologie metropolitních regionů

- metropolitní region hlavního města
- metropolitní region sekundárního města
- menší metropolitní region
- nemetropolitní region
- chybí data

Klasifikace FUA a MEGA*

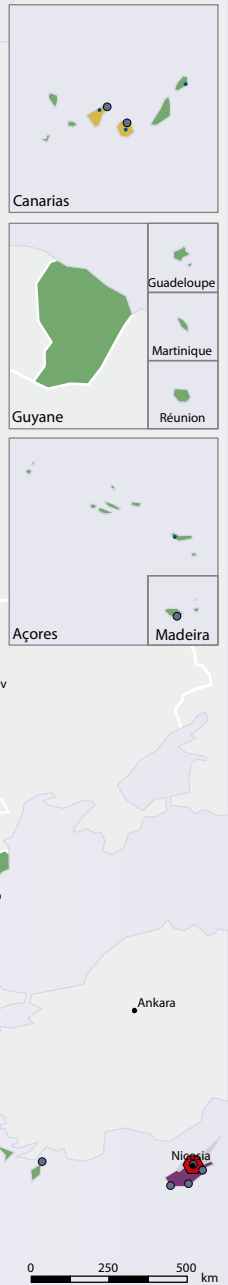
- MEGA
- hlavní město
- sekundární město
- nadnárodní/národní FUA
- regionální FUA

*FUA Funkční městská oblast
MEGA Metropolitní evropská oblast růstu

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: kompilace typologie
Koordinační jednotky ESPON, 2011
Data: DG Regio, 2011
© UMS RIATE pro administrativní hranice
Tato mapa neodráží nezbytně
náznaky Monitorovacího
výboru ESPON.

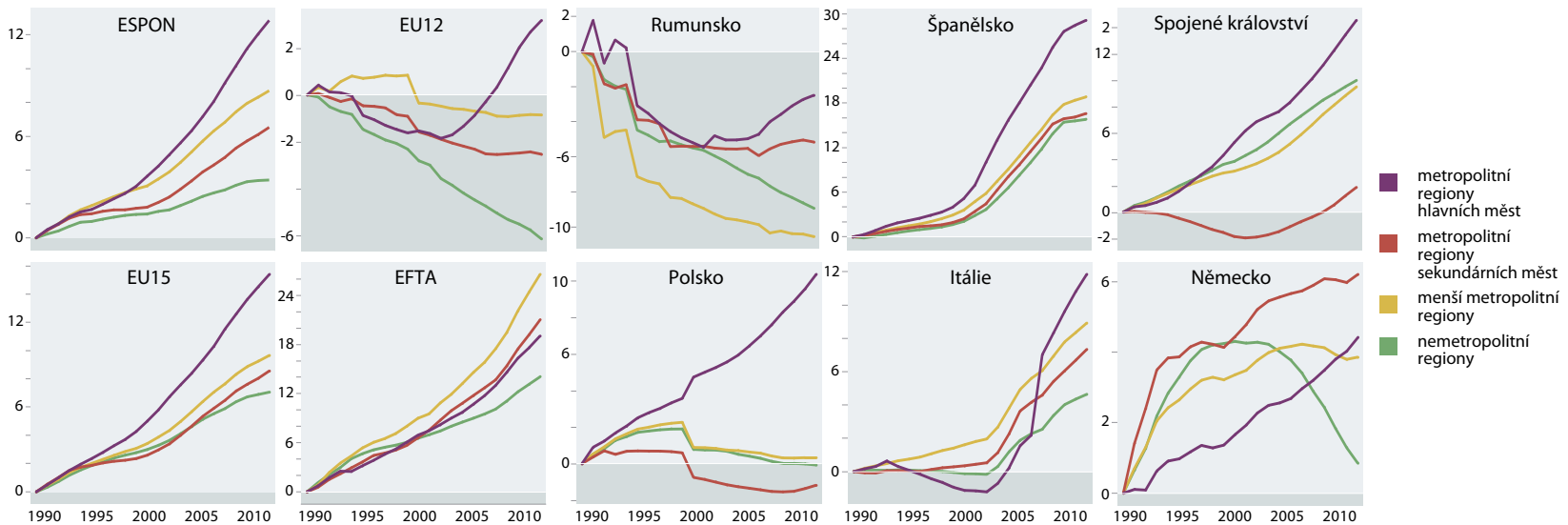
© BBSR, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Vývoj populace podle metropolitních typů ve vybraných zemích, 1990–2011 (rozdíl v % oproti roku 1990)

Zdroj: založeno na kompilaci typologie Koordinační jednotky ESPON, 2011

10

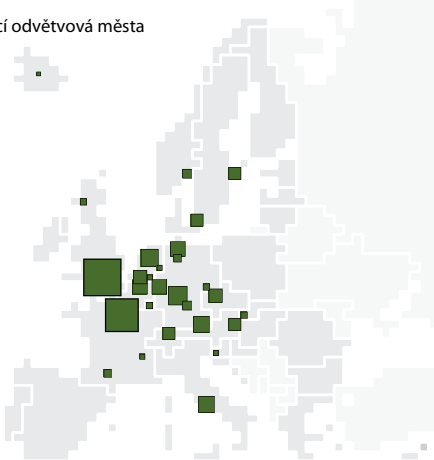
ekonomicky nejsilnějších metropolitních regionů produkuje

20 %

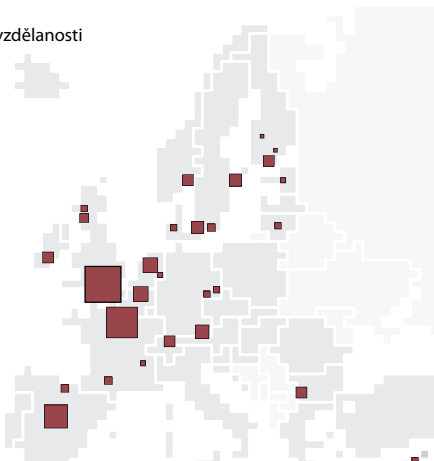
HDP zemí ESPON.

Třicet nejvýznamnějších měst Evropy v různých ekonomických odvětvích

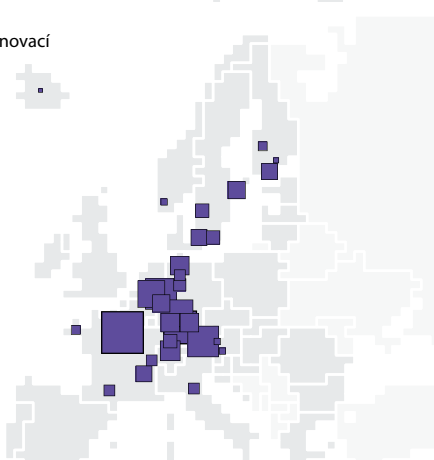
Vedoucí odvětvová města

Města vzdělanosti

Města inovací

Velikost čtverce odpovídá počtu:
 Vedoucí odvětvová města – zaměstnaných v sektoru financí a nemovitosti, 2008
 Města vzdělanosti – osob zaměstnaných s terciárním vzděláním, 2008
 Města inovací – přihlášených patentů, 2006
 Zdroj: ESPON SGPTD, 2012

Dynamika vnitroměstské populace

Dynamika populace v širších městských zónách (LUZ), 2000

Upadající LUZ

- pokles v jádře > pokles na okraji
- pokles na okraji > pokles v jádře
- růst na okraji, pokles v jádře
- růst v jádře, pokles na okraji

Rostoucí LUZ

- růst na okraji, pokles v jádře
- pokles na okraji, růst v jádře
- růst na okraji > růst v jádře
- růst v jádře > růst na okraji

Chybí data

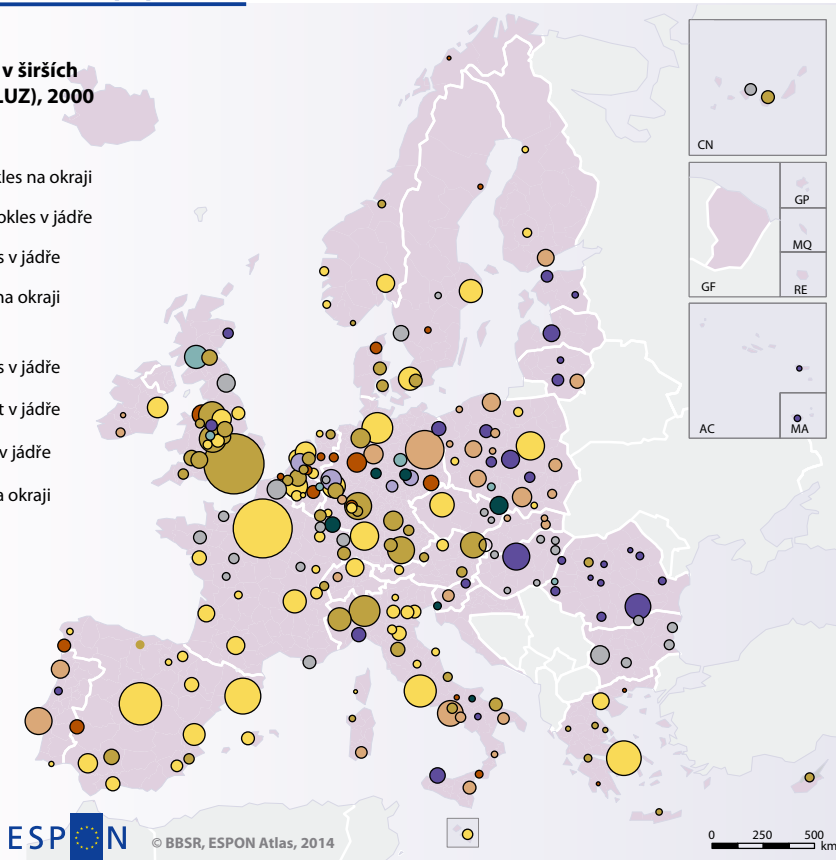
V Chorvatsku a na Islandu není vymezena žádná FUA

5,000,000
1,000,000

Velikost symbolů odpovídá populaci

Zdroj: ESPON FOCL, 2010
 Data: Urban Audit, 2009
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Jelikož se evropská politika zaměřuje na to, aby byla Evropa ve světě konkurenceschopnější, roste zájem o města a myšlenka měst jako „pólů růstu“ se znovu objevuje v debatách o politikách, které by podpořily konkurenceschopnost.

V diskusi týkající se potenciálního přispění různých oblastí k naplnění strategie EU2020 sílí názor o ekonomickém významu měst. Jeden aspekt, který se k tomu váže, souvisí s koncentrací investic. Ukazuje se, že vyšší distribuce investic do měst je spojena s vyšší ekonomickou výkonností sekundárních měst dané země. Čím menší je rozdíl mezi sekundárními městy a městem hlavním, tím výkonnější budou jejich národní ekonomiky a sekundární města.

Z demografického a ekonomického hlediska se města v Evropě mění. Vývoj měst je závislý na vztahu mezi jádrem města a jeho okolím. Stupeň urbanizačního procesu je navíc obecně spojen s celkovým ekonomickým rozvojem jak na regionální, tak národní úrovni.

Evropská města jsou charakteristická různými typy trendů rozvoje, jakými jsou suburbanizace, deurbanizace a reurbanizace. Ve střední oblasti Evropy, kde převládá městská populace, je mnoho měst charakteristických růstem populace jak v jádru, tak v periferiích. V těchto městech bývá často růst populace rychlejší v jádru než v periferiích. Ve východní Evropě vykazuje mnoho měst pokles populace spolu s intenzivním procesem suburba-

nizace. Ve městech v okolí Středozemního moře byl populační růst způsoben hlavně intenzivním procesem suburbanizace. Jižní a východní Evropa je charakteristická rostoucím trendem suburbanizace, zatímco reurbanizace je spíše otázkou měst výkonného středu – severu Evropy.

V současnosti může být odvětvová struktura evropských měst považována za faktor konkurenceschopnosti, může být ale také ukazatelem historických cest, kterými se tato města vydala. Územní rozvoj stojí na propojené kapitalizaci silných stránek v odvětvích založených na inovacích, ekonomické diverzitě, znalostech a lidských zdrojích, konektivitě, lokalitě a schopnostech místní správy. Města koncentrují všechny tyto aktivity.

Odvětvová diverzita se liší od velkých metropolí, které se zaměřují na funkce vysoké úrovně v oblasti finančních a obchodních služeb, až po města orientující se na výrobu. Nejvyšší koncentrace finančních a obchodních služeb se v Evropě nachází ve čtyřech hlavních finančních městech: v Londýně, Paříži, Amsterdamu a Frankfurtu. Koncentrace ekonomických aktivit je zřejmá ve velkých městech. Ve Spojeném království produkuje Londýn více než jednu třetinu celkového HDP, zatímco jiná města hrají pouze menší roli. Čím více je polycentričtější národní uspořádání měst, tím více přispívají sekundární města a obce k národnímu HDP (jako např. Polsko, Itálie nebo Německo).

Ekonomická struktura a význam měst

Typologie z hlediska struktury

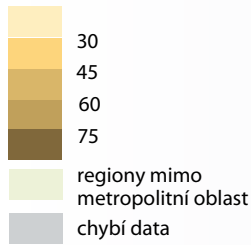
- velmi vysoký podíl funkcí ve finančních, obchodních a netržních službách
- velký podíl funkcí vysoké úrovně s výrazným výrobním základem
- nižší podíl funkcí vysoké úrovně s výrazným výrobním základem
- vysoký podíl základních tržních služeb
- vysoký podíl netržních služeb
- průměr s orientací na výrobu
- velmi vysoký podíl výroby

Typ města

- MEGA - hlavní město
- MEGA – sekundární město
- MEGA
- hlavní město
- sekundární město
- jiný druh města

Velikost symbolů odpovídá HPH

Podíl měst na regionální hrubé přidané hodnotě, 2007

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON FOCI, 2010, ESPON SGPTD, 2012
Data: Eurostat, 2007
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodrží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

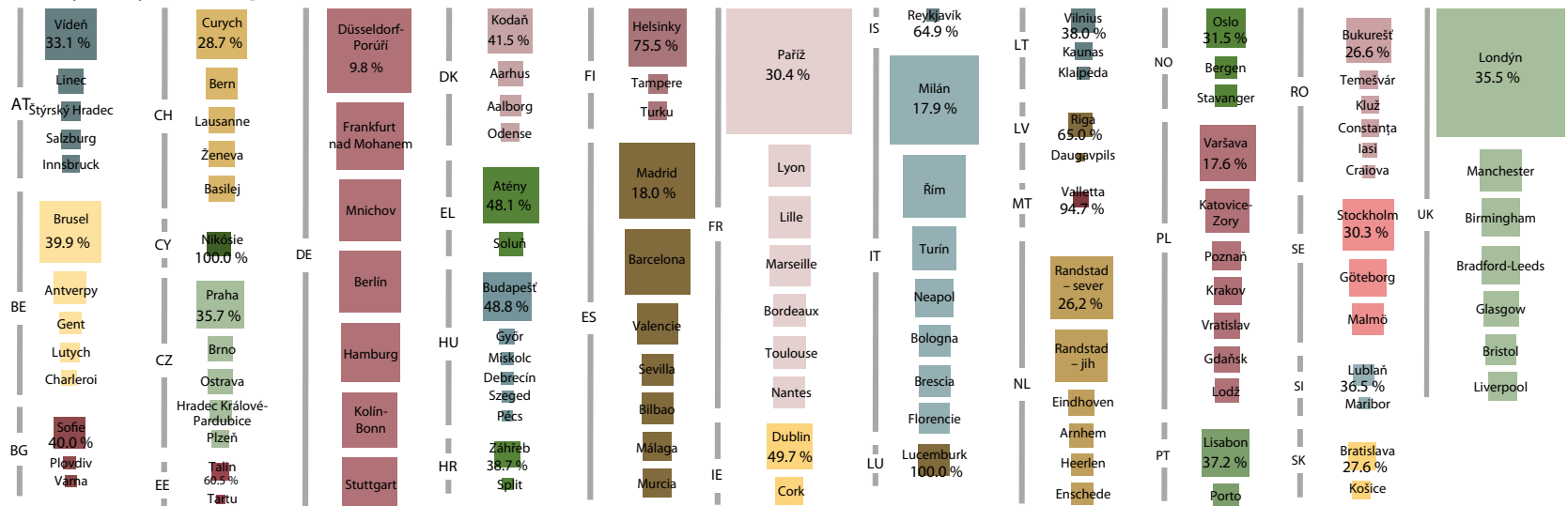

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

HDP vybraných metropolitních oblastí, 2011

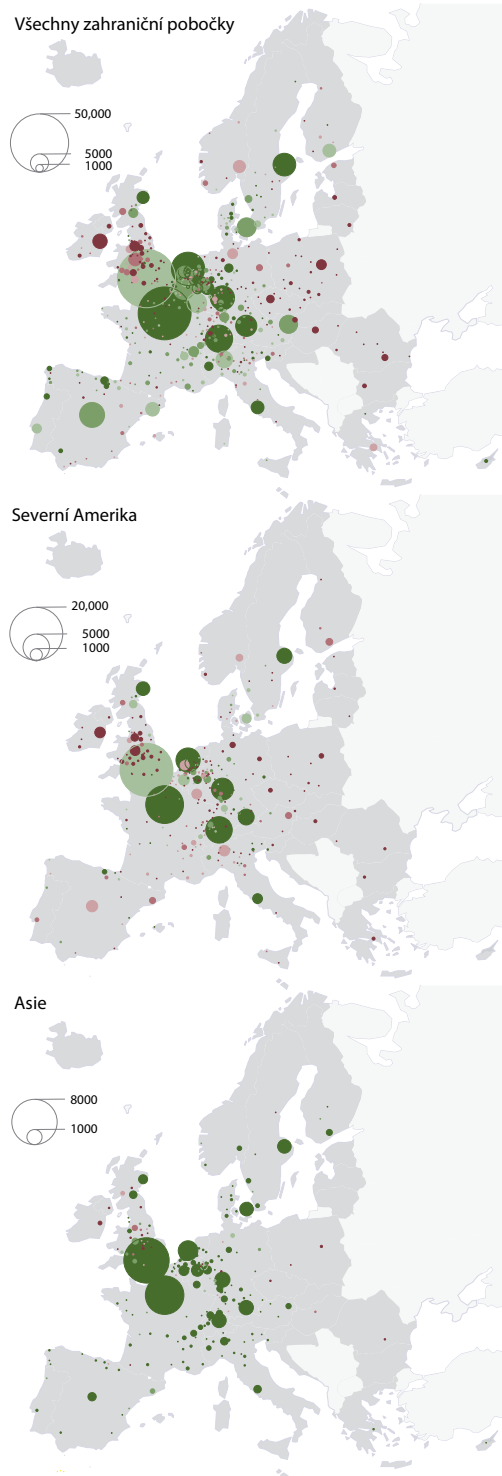

Velikost čtverců představuje celkové HDP ve standardu kupních cen, obrázek vyjadřuje podíl největších metropolitních oblastí na celkovém HDP odpovídající země
Zdroj: založeno na projektu ESPON FOCI, 2010 a Eurostatu

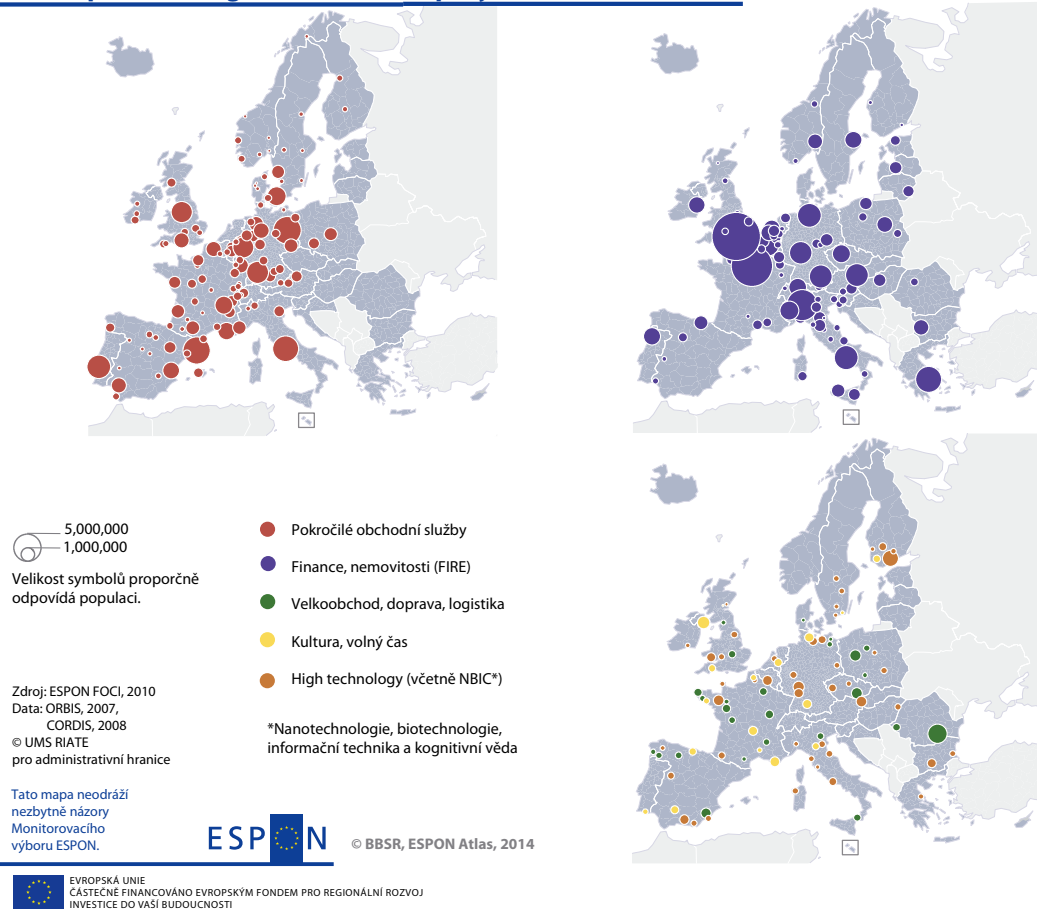
53 %

poboček světových nadnárodních firem se nachází uvnitř Evropy.

Bilance ovládnání zahraničních poboček

Participace FUA v globálních a evropských sítích

Velká města a města hlavní mají významnou roli, jelikož zabezpečují ekonomické spojení mezi Evropou a zbytkem světa. Výměna informací a investice do hlavních ekonomických aktivit hrají významnou roli v pochopení významu a zranitelnosti měst v globálním měřítku. Prozrazují, že stále existuje potenciál pro budoucí růst. Evropská města vykazují další stupeň integrace díky participaci v globálních a evropských vědeckých sítích, jakými jsou např. Sedmý rámcový program Evropské unie (FP7) a navazující rámcový program EU Horizont 2020 (2014–2020). Globální a evropská dimenze integrace měst je také demonstrována zapojením v sítích nadnárodních firem a v jejich dceřiných pobočkách.

Na základě spojení v rámci těchto sítí se globální pozice funkčních městských oblastí (FUA), které zahrnují města a jejich funkčně integrované okolní oblasti, pohybuje od globálních měst, jako je Londýn nebo Paříž, k dobře integrovaným evropským městům jako Amsterdam, Brusel nebo Mnichov, až po města se stále značnou mezinárodní participací jako Oslo, Kodaň nebo Ženeva.

Při bližším pohledu na různá odvětví jako pokročilé obchodní služby, finance spolu s pojišťovnictvím a nemovitostmi (FIRE), high tech (včetně konvergujících technologií), kulturním a uměleckým odvětvím a dopravou a logistikou, je zřejmá významná funkce měst, jelikož města nabízejí specializaci v odvětvích a jsou hlavními centry.

První skupinu představují FUA, které jsou především zapojeny v pokročilých obchodních službách. Druhá skupina je zaměřena na aktivity FIRE,

kam patří hlavní evropská finanční centra a také téměř všechna hlavní města východní Evropy.

Malá města mají tendenci specializovat se především na dopravu a logistiku, ale také na kulturní a volnočasové aktivity. Města orientující se na aktivity související s high technologiemi, včetně tzv. „konvergujících technologií“ (např. nanotechnologie, biotechnologie, informační technika a kognitivní věda) mají pouze několik specializovaných spojení v globální ekonomice.

Význam měst jako center ekonomického rozhodování je z velké části ovlivněn výskytem sídel národních nebo nadnárodních firem ve městě a také sítí poboček spravovaných v jiných regionech nebo městech. O tom dobře vypovídá bilance mezi pobočkami řízenými z daného města a pobočkami v daném městě řízenými zvenčí. Výskyt externě řízených poboček a související vazby navíc vypovídají o strategickém významu a dynamice města.

Z globálního hlediska mají evropské FUA tendenci řídit zahraniční pobočky namísto likvidace poboček, které jsou ovládnány z jiných zemí mimo Evropu. Londýn, Helsinky, Vídeň a Madrid mohou být označeny jako centra „zahraničního dohledu“. Města ve východní Evropě a v anglickém Midlands jsou pravděpodobně těmi nejvíce řízenými ze zahraničí. Řízení zvenčí se nachází častěji v sídlech firem v Severní Americe. V Asii je v současnosti výrazný stupeň ovládnání tamních poboček z Evropy. Pouze v Midlands a v hlavních městech východní Evropy je patrný určitý stupeň externího řízení z Asie.

Participace funkčních městských oblastí v globálních a evropských sítích

Globální pozice v ekonomických a vědeckých sítích

- globální města
- dobře integrovaná evropská města
- města se zřejmou mezinárodní participací
- města se střední participací
- města s nízkou participací

2,000,000
500,000

Velikost symbolů proporčně odpovídá populaci.

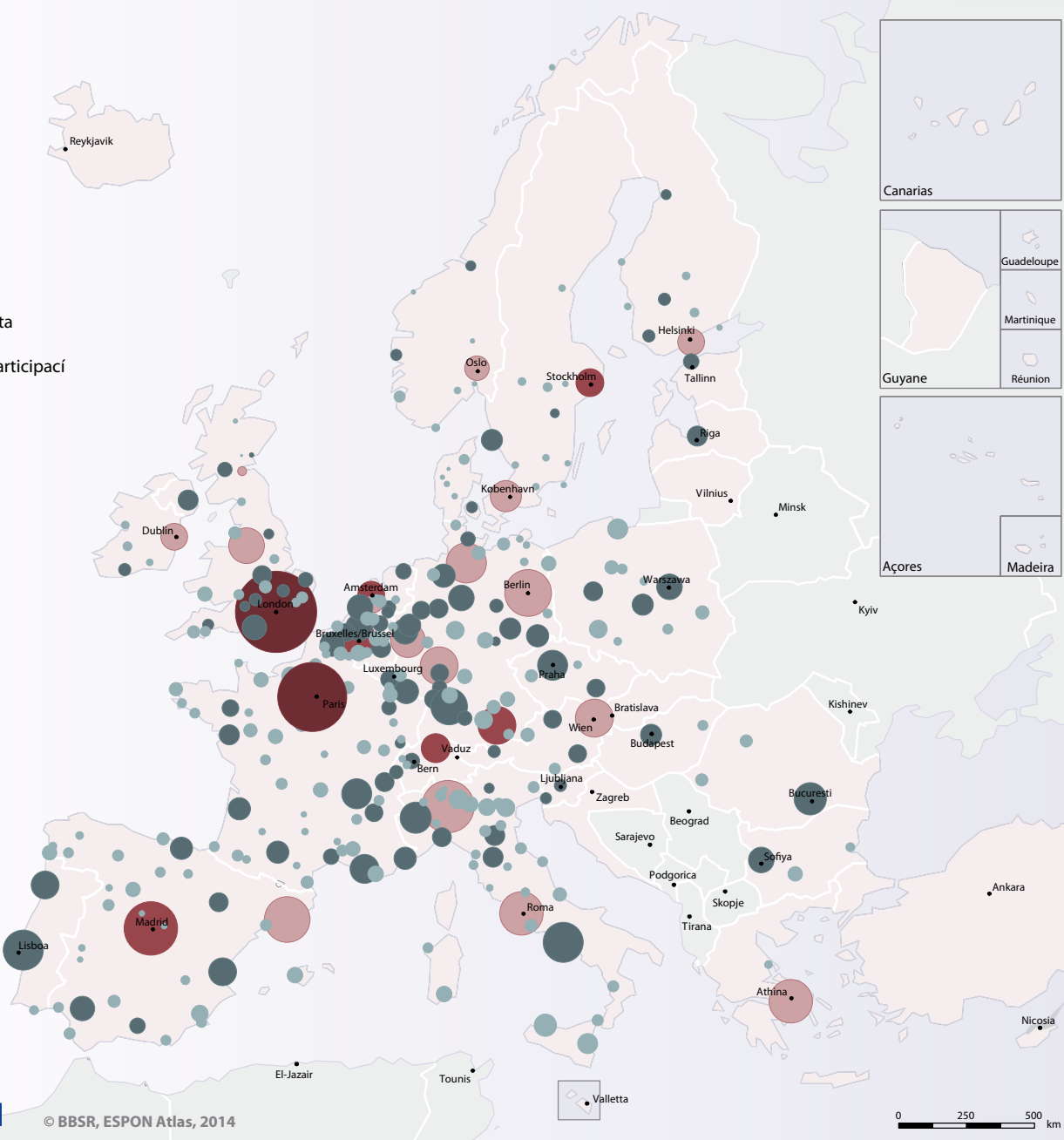
Zdroj: ESPON FOCI, 2010
Data: ORBIS, 2007, CORDIS, 2008
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

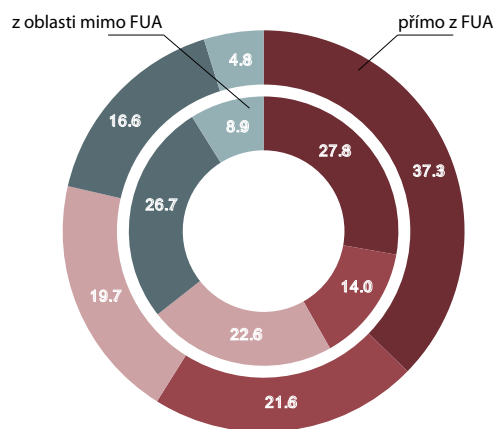
© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

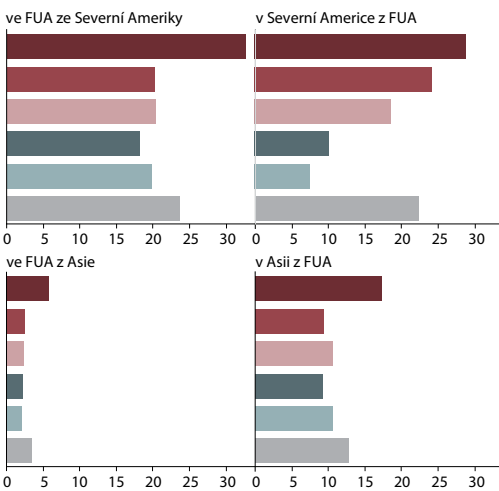

Struktura a bilance ovládnání poboček ve FUA

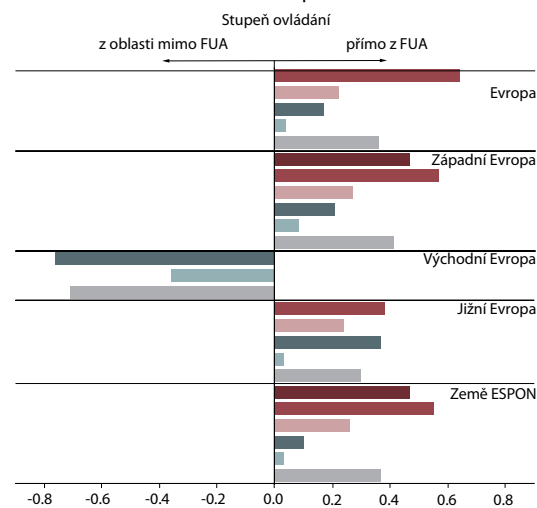
Procento ovládaných poboček

Procento mezinárodních ovládaných poboček

Bilance ovládnání mezinárodních poboček

Zdroj: založeno na projektu ESPON FOCI, 2010

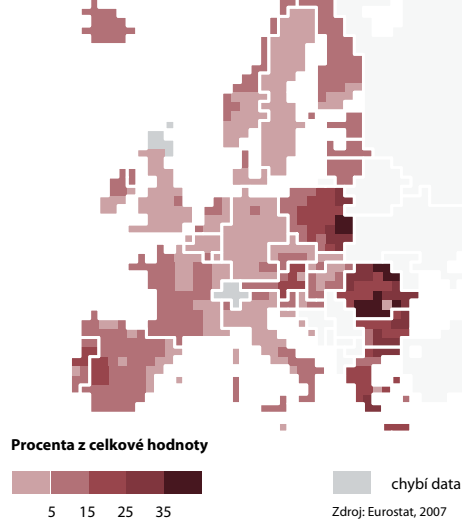
Charakteristiky a potenciály venkovských oblastí

12 hektarů

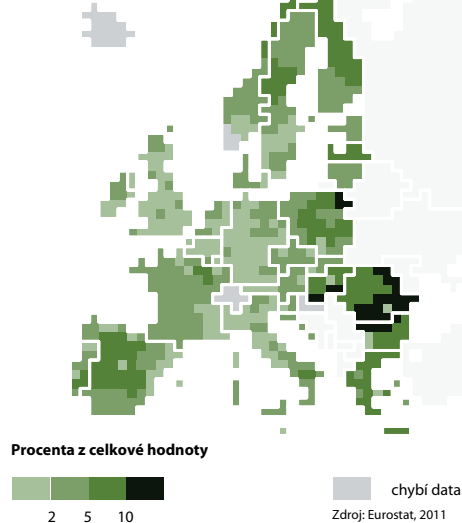
je plocha, na které hospodaří průměrný zemědělec EU.

Zemědělské ukazatele

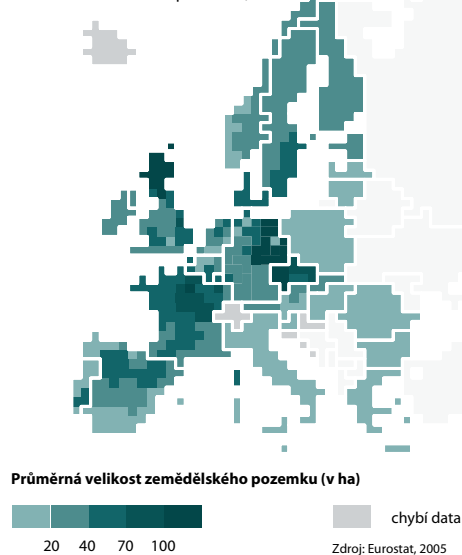
Zaměstnanost v primárním sektoru, 2007

Hrubá přidaná hodnota zemědělských činností, 2011

Průměrná velikost hospodářství, 2005

Strukturální typologie venkovských regionů

Strukturální typy (střední a převážně venkovské regiony), 1990–2006

- zemědělský
- spotřební venkov
- sekundární sektor
- sektor soukromých služeb
- převážně městský
- chybí data

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: Databáze ESPON, 2014
Data: ESPON EDORA, 2010
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

V Evropě zabírají venkovské oblasti podstatnou část území. Tyto oblasti jsou však často ještě různorodější, než by se mohlo na první pohled zdát.

Strukturální typologie venkovských oblastí rozlišuje mimoměstské regiony na základě jejich socioekonomické výkonnosti. Výsledky této typologie ústí do ekonomické diverzifikace zemědělských regionů, které jsou předmětem cílených horizontálních politik, jakými jsou Osa 3 pod Pilířem 2 Společné zemědělské politiky (CAP), politiky Fondu soudržnosti a politiky cíle Konvergence. Tato typologie vychází z otázek týkajících se územní a sektorové politiky a posunu produktivity směrem k novým funkcím, zdůrazňujícím význam veřejných statků vytvořených na venkově a konceptu „spotřebního venkova“.

Venkovské regiony s dominancí primárního sektoru v lokální ekonomice jsou koncentrovány především v oblouku okolo východního a jižního okraje Evropy. Venkovské regiony z jihu a jihovýchodu často mají cestovní ruch jako hlavní ekonomickou aktivitu. V tomto případě je venkov méně o produkci a více o spotřebě, kdy návštěvníci přijíždějí do regionu pro rekreační účely. Takové regiony spotřebního venkova diverzifikovaly svou infrastrukturu malého rozsahu.

Zbytek venkovského prostoru je charakteristický diverzifikovanými regiony se zaměřením na sekundární nebo soukromý sektor. Zdejší struktura zaměstnanosti se nijak neliší od městských regionů. Podoba venkova se změnila díky spotřebě, která

odlišila regiony se zaměřením na služby soukromého sektoru, jež dosahovaly dobré úrovně ekonomické výkonnosti a budou v ní pokračovat v horizontu nejbližší budoucnosti.

Venkovská Evropa se namísto více jednotné stává stále více rozmanitou. Tato rozmanitost vytváří jak nové výzvy, tak nové příležitosti. Mnoho z těchto typů regionů rostlo pomaleji ekonomicky, sociálně a kulturně. Existují ale také regiony s potenciálem, který jim umožňuje lépe se napojit na evropské nebo globální ekonomické toky. Z celostního pohledu se místní a jednotlivé procesy přeměny spojují, proto společně vytvářejí širší strukturální transformace. Ve venkovské ekonomice je tato změna spojena se změnami v její odolnosti a schopnosti místních komunit, které jsou zapojeny do správy venkova. V tomto pohledu mají poskytování a údržba služeb, stejně jako přístup k nim, zásadní význam.

Výkon těchto regionů je založen na spojitosti mezi „čerpáním a akumulací“ a je určen kombinovaným efektem čisté migrace, HDP na obyvatele, průměrnou roční změnou HDP, průměrnou roční změnou míry celkové zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Geografické vzorce výkonnosti popisují jasnou koncentraci „čerpajících regionů“ ve východních členských státech, jak v okrajové, tak ve vnitřní geografické poloze. Středomořské regiony jsou většinou pod průměrem indikátoru výkonnosti, což může být spojeno se souvisejícími strukturálními problémy. Nejvyšší míry „akumulace“ se nacházejí v západoevropských zemích.

Typologie výkonnosti venkovských regionů

Typy regionů z hlediska výkonnosti (smíšené a převážně venkovské regiony), 2009

- převážně městské
- akumulující
- nad průměrem
- pod průměrem
- čerpající
- chybí data

Změna populace, 2006–2008

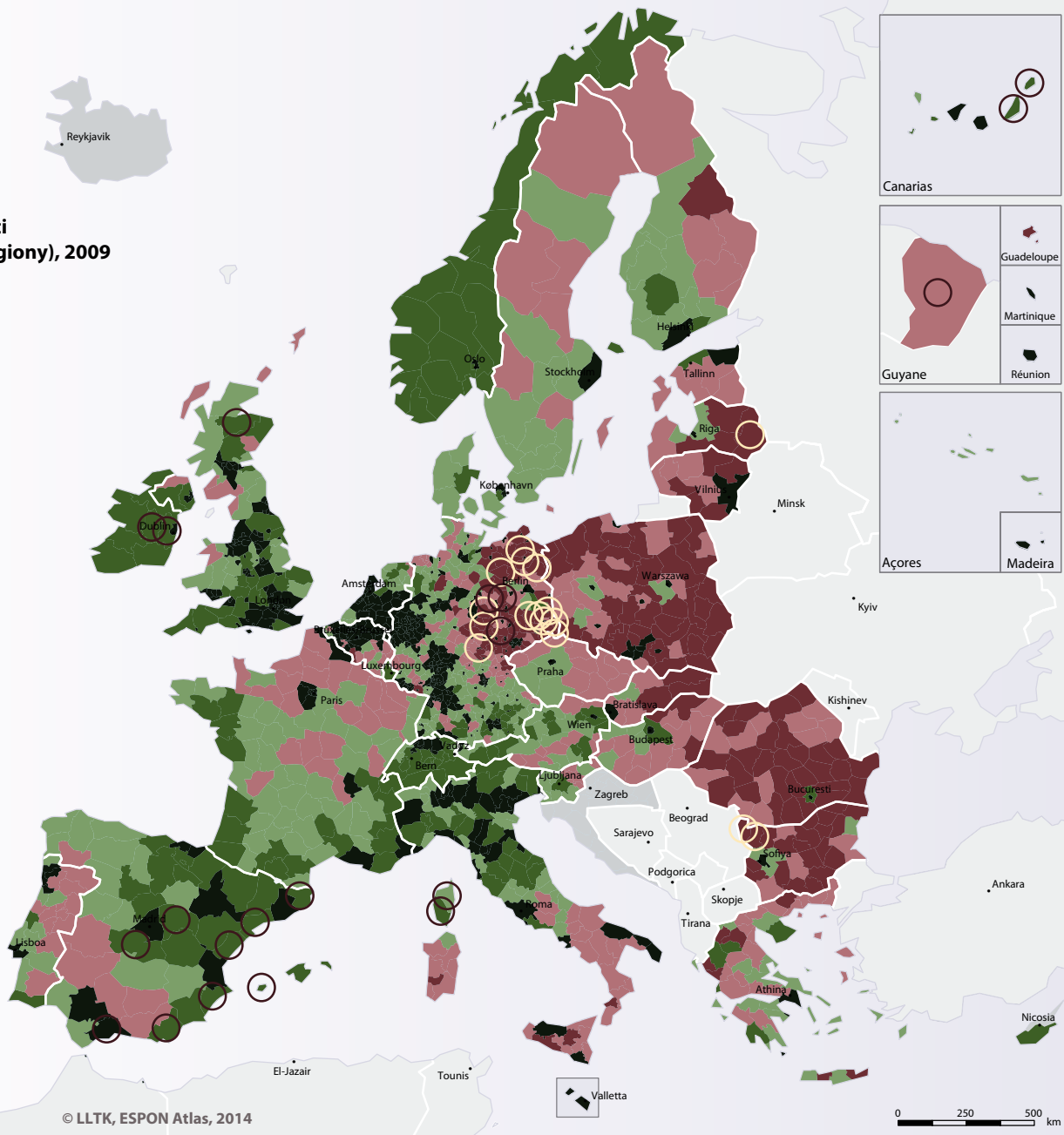
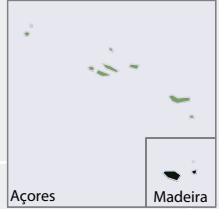
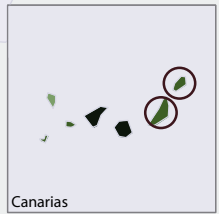
- největší nárůst (více než 55 ‰)
- největší pokles (více než 31,5 ‰)

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON EDORA, 2010; ESPON DEMIFER
Data: ESPON EDORA, 2010; ESPON DEMIFER
© UMS RIATÉ pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího výboru ESPON.

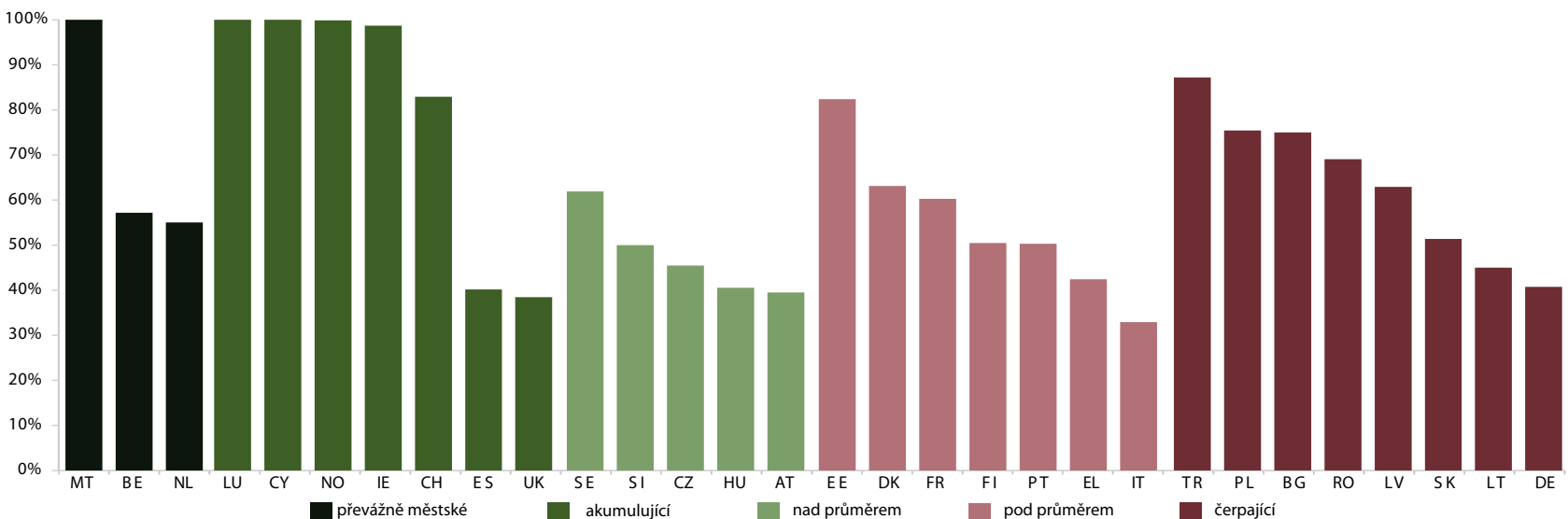
© LLTK, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Podíl dominantní výkonnosti v evropských zemích, 2010

Zdroj: ESPON EDORA, 2010

Pro strukturu evropských měst je typická funkční rozdílnost měst a různá velikost metropolitních regionů na různých regionálních úrovních. Městské regiony mají různou roli v evropském, respektive národním ekonomickém a územním rozvoji. Dochází v nich k akumulaci a kombinaci ekonomických, politických a kulturních funkcí, slouží proto jako městská centra globálního významu a územního rozvoje.

Stejně jako se mění funkční síla a orientace měst, liší se také trendy vývoje jejich populace. Mnoho měst v západní Evropě roste. Ve východní Evropě rostou především regiony hlavních měst, zatímco sekundární a menší města vykazují znaky populačního poklesu.

Venkovské oblasti a malá a středně velká města hrají také významnou roli v územním rozvoji Evropy. Města jsou důležitá pro venkovské oblasti, jelikož poskytují základní služby.

Venkovské regiony nejsou jednou heterogenní skupinou, jsou vystavovány odlišným zájmům ze strany mnoha zainteresovaných subjektů a vykazují různé znaky v závislosti na tom, jestli jsou ekonomicky více závislé na zemědělství („zemědělská Evropa“) nebo na průmyslových činnostech („průmyslová venkovská Evropa“). V některých venkovských regionech je územní orientace dána požadavky jak ze strany zemědělství a ochrany přírody, tak z cestovního ruchu.

Každý z těchto regionů potřebuje specifické územně orientované strategie rozvoje. Regiony v kategorii „zemědělská Evropa“, především ty s intenzivní, ale méně technologickou zemědělskou výrobou potřebují silný ekonomický rozvoj postavený na primárním sektoru.

Průmyslové venkovské regiony se nacházejí především poblíž městského prostoru nebo mezi městy. Územní strategie v těchto regionech by se měly zaměřit na ochranu venkova, stejně jako na řešení narůstajících nároků na využití prostoru.

Ve venkovských oblastech s různými zájmy se nejčastěji objevují otázky týkající se územní soudržnosti. V expandujících městských oblastech je zapotřebí integrovaných strategií rozvoje, které by řešily imigraci, rostoucí spotřebu půdy, a s tím související potřebnou infrastrukturu. V některých částech Evropy vedou požadavky na infrastrukturu k otázkám, jak dlouho ještě bude tento růst trvat a jaké vedlejší účinky si vyžádá.

V téměř všech členských státech existuje ve vybraných venkovských regionech, v závislosti na jejich územním kontextu a velikosti měst, hrozba, jak stabilizovat poskytování základních služeb.

Územní strategie by měly být zaměřeny na řešení otázek, které se týkají úbytku populace v relevantních městských oblastech, veřejných příjmů a daní, pracovních příležitostí a udržení a rozvoje znalostí. Tomu musejí být přizpůsobeny veřejné služby a zajištěna infrastruktura.

Městské a venkovské regiony – územní synopse

Venkovské oblasti

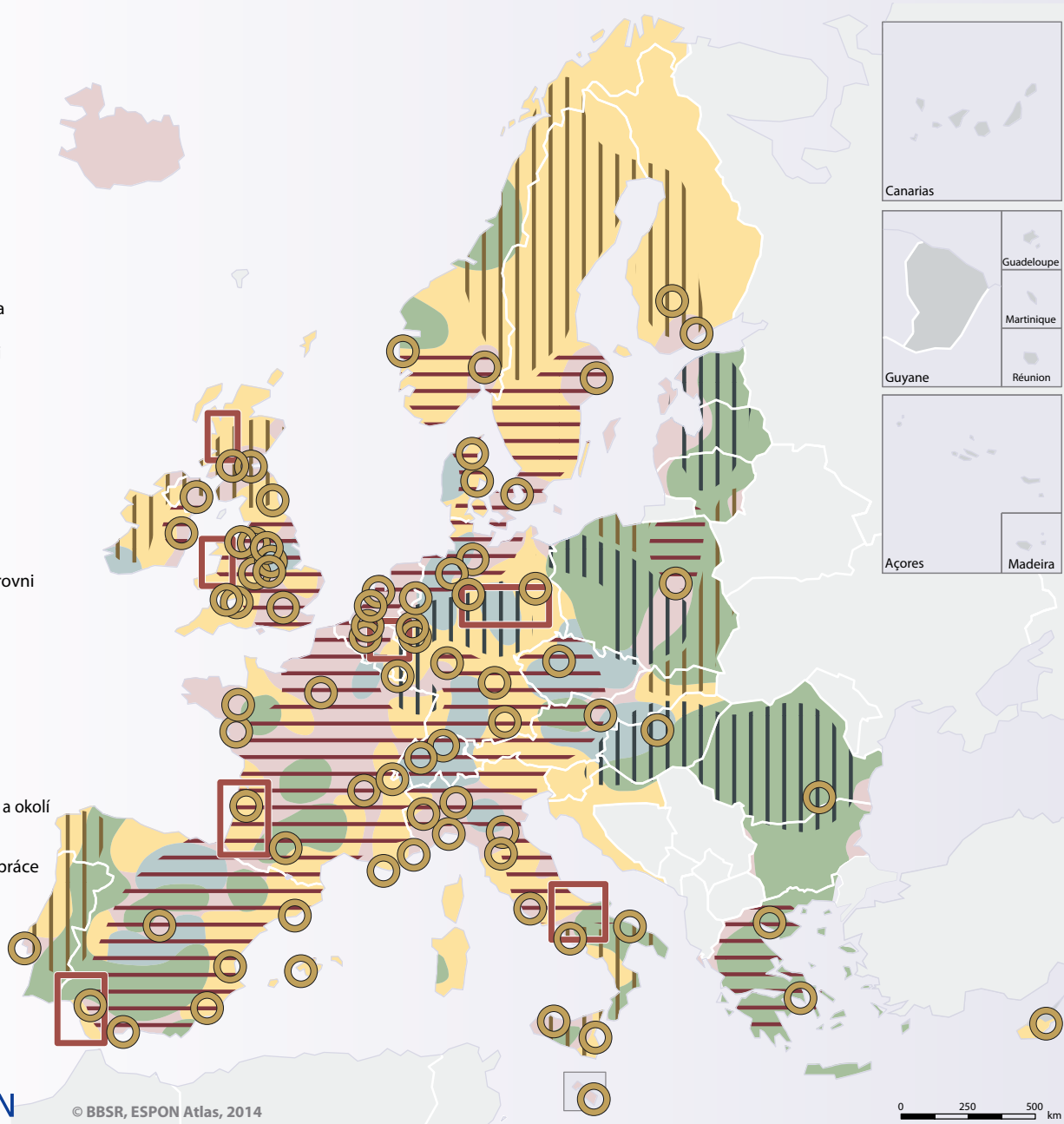
- zemědělská Evropa
- průmyslová venkovská Evropa
- venkovská oblast s rozdílnými požadavky na územní rozvoj
- diverzifikované venkovské a převážně městské oblasti
- chybí data

Městská centra

- města s funkcemi na vysoké úrovni

Městský rozvoj

- rostoucí městské oblasti
- zmenšující se městské oblasti
- rovnováha jádra – rozvoje jádra a okolí
- přizpůsobení městských trhů práce

Tato mapa neodrží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

 EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

III. Společnost a integrace

Za posledních šedesát let došlo v Evropě k prohloubení integrace a spolupráce a k nebyvalému ekonomickému růstu a prosperitě. Nedávná ekonomická krize však tyto úspěchy ohrozila.

Evropská unie a jí předcházející organizace byly vytvořeny s cílem dosažení společných politických cílů. Úspěch tohoto jedinečného ekonomického a sociálního projektu postupně přesvědčoval další evropské národní vlády, aby se do této společnosti zapojily.

První evropská instituce, Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), byla založena v roce 1951 šesti členy. ESUO pokrývalo plochu o rozloze 1,3 milionů km² s počtem obyvatel přibližně 170 milionů lidí. Poté, co Chorvatsko vstoupilo do EU jako její 28. člen, pokrývá nyní EU plochu o rozloze více než 4 miliony km² s populací okolo 506 milionů lidí, což odpovídá 7,3 % světové populace. Oblast ESPON, do které patří země EU a členové organizace EFTA – Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko – pokrývá plochu 5,1 milionu km² s populací 521 milionů lidí.

Během více než šedesáti let evropské integrace došlo v Evropě k výraznému ekonomickému růstu, vyššímu a rovnoměrněji rozdělenému vzdělání, rovnoprávnosti a vyšší účasti všech sociálních skupin, zejména potom žen, na trhu práce. V důsledku toho se v rámci EU vytvořila lepší společnost, lepší zdravotní a vzdělávací systém, což vedlo k celkovému zlepšení kvality života.

Politiky EU, jejichž cílem je zajistit volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, vedly k otevření hranic a nárůstu obchodu a spolupráce. Výrazně také vzrostla migrace mezi evropskými zeměmi a regiony.

Evropa patří mezi hlavní ekonomické motory světa. Její postavení se ale během posledních dvaceti let vlivem globalizace a technologických změn, zejména internetu, změnilo. Tato změna navíc vytvořila řadu územních výzev, které ovlivňují evropskou společnost jako celek. Evropské regiony jsou stále více vystaveny globalizaci, která zvyšuje jejich zranitelnost vůči vnějším hrozbám. Tato zranitelnost je však velmi nerovnoměrně rozložená, regiony proto mohou být ovlivněny asymetricky.

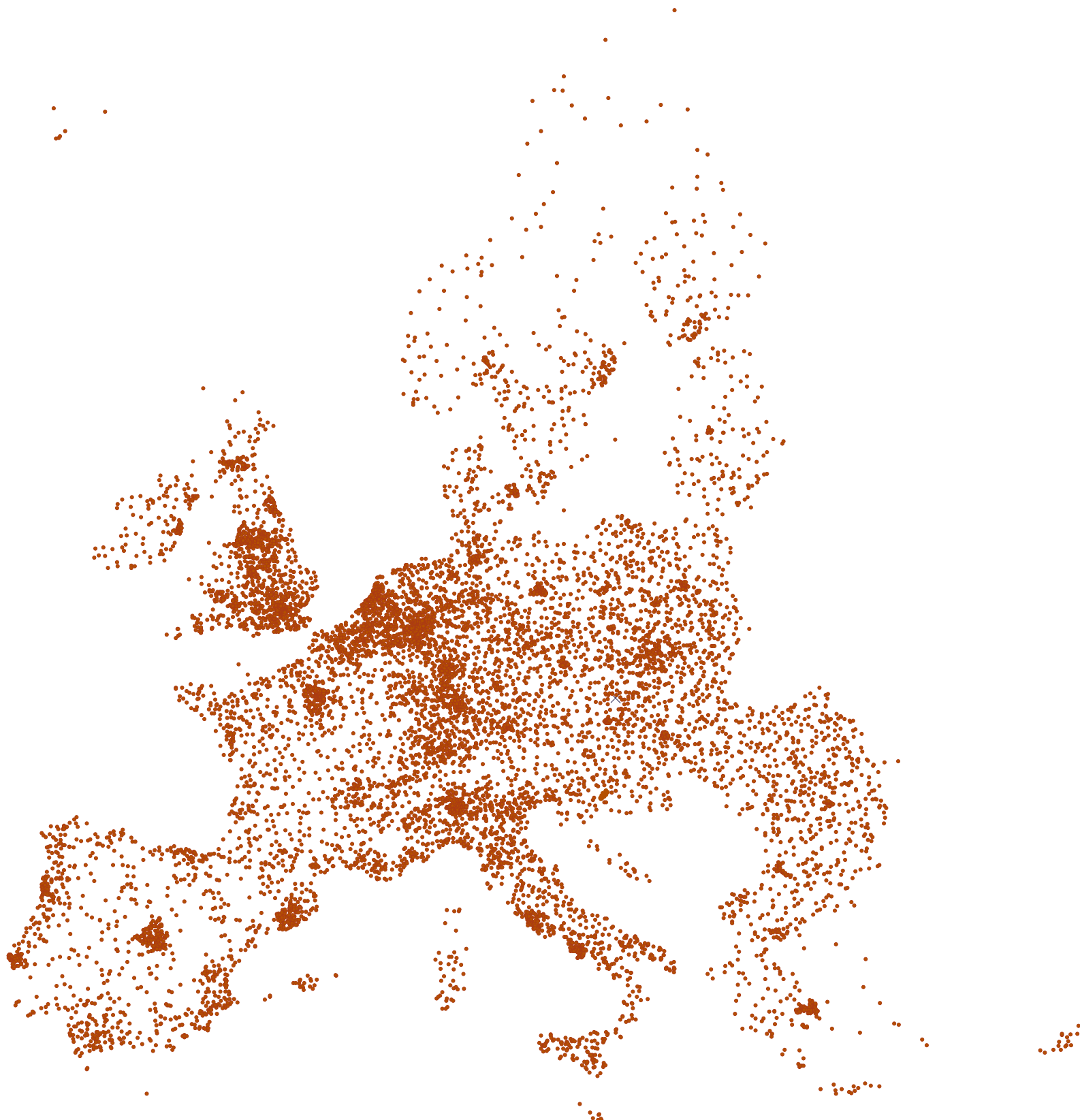
Evropa také čelí rostoucím demografickým výzvám, které jsou specifické pro různé země a regiony. Očekává se, že stárnutí a vylidňování přinesou v mnoha regionech změny, které budou mít dopad na sociální a územní soudržnost, poskytování veřejných služeb a ovlivní také trh práce a bydlení. U jiných regionů naopak dochází k populačnímu růstu, což přináší jiné typy problémů a s nimi související intervence.

Po posledním kole rozšíření EU výrazně narostla migrace uvnitř Evropy. Migrační toky směřovaly především z východu na západ, ale objevovaly se také toky z méně rozvinutých třetích zemí do Evropy. Tyto migrační toky představují jak specifické výzvy, tak i příležitosti.

Ačkoliv v celé Evropě výrazně roste ekonomický blahobyt a sociální pohoda, socioekonomické vyloučení je stále realitou, která se ještě zhoršila ekonomickou krizí. Socioekonomické vyloučení má výrazný územní charakter: Riziko vyloučení je vyšší v oblastech s nízkou dostupností, slabou ekonomickou výkonností, nedostatkem sociálních příležitostí nebo s jinými specifickými územními znaky.

Globální ekonomický pokles odhalil strukturální nedostatky v mnoha zemích a regionech Evropy bez ohledu na jejich ekonomickou a sociální úroveň. Krize také pozastavila růst a konvergenci, které před rokem 2007 úspěšně probíhaly.

Populace

• 50,000 obyvatel

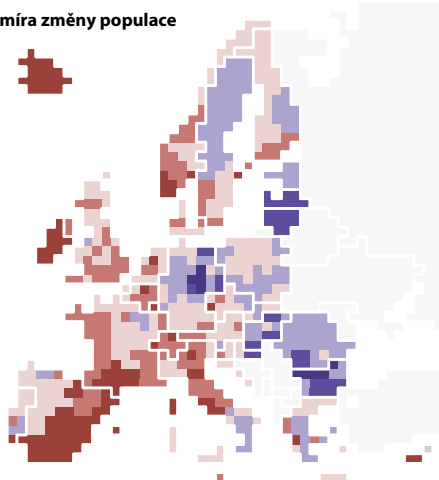
Regionální úroveň: NUTS 3 (2006) Zdroj: Databáze ESPON, 2012

522 milionů lidí

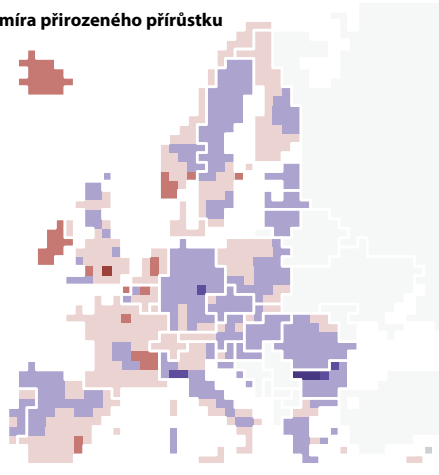
žilo roku 2011 v zemích ESPON, to je o 7 % více než v roce 1990. V tomto období se pohybovaly změny populace v rozmezí od -16 % v Lotyšsku až po +40 % na Kypru.

Demografická změna

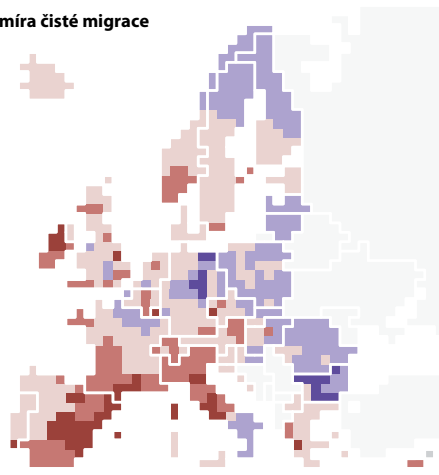
Hrubá míra změny populace

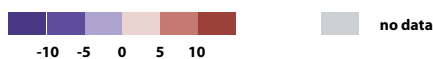
Hrubá míra přirozeného přírůstku

Hrubá míra čisté migrace

Změna na 1000 obyvatel, 2000–2010

Zdroj: Databáze ESPON, 2012

Vývoj populace

Nárůst populace, 2000–2011

	Migrační saldo	Přirozená bilance
Dark Red	+	+
Orange	+	-
Yellow	-	+

Pokles populace, 2000–2011

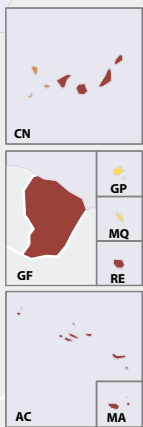
	Migrační saldo	Přirozená bilance
Light Purple	-	+
Medium Purple	+	-
Dark Purple	-	-
Grey	chybí data	

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: založeno na ESPON Territorial Observation 1, 2008
Data: Eurostat, 2014
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

Populace v Evropě pozvolna roste. Od roku 2000 je průměrná roční míra růstu do 0,5 % za rok, což na jednu stranu odpovídá jiným rozvinutým zemím, v porovnání s jinými regiony světa je to však relativně málo.

Populační růst je v rámci prostoru ESPON rozložen nerovnoměrně. V období 2000 až 2011 byl pozorován trend demografického rozvoje s polarizací východ-západ. K největšímu nárůstu populace došlo v oblasti středozápadní a jihozápadní Evropy, zatímco pokles populace dominoval ve východní Evropě. Centry demografického rozvoje v Evropě jsou regiony hlavních měst, a to zejména z důsledku vnitřní migrace; v jistých případech ale také vykazují značně vysokou míru přirozeného přírůstku. Ve východní Evropě například regiony, které bezprostředně sousedí s hlavními městy, vykázaly významný populační růst v porovnání s vnitřní částí regionu hlavního města.

Na evropské úrovni má v současnosti na růst populace jen malý podíl přirozený přírůstek populace. Klíčovou roli hraje migrace, která v mnoha regionech srovnává dopady negativního přirozeného populačního růstu. Tento fakt jen dokládá, že migrace má pro regiony velký význam a napomáhá k evropské konkurenceschopnosti a soudržnosti.

Díky vysoké porodnosti v několika evropských zemích v polovině šedesátých let dvacátého století, tvoří tato tzv. „generace baby boomu“ největší část populace této věkové skupiny. Představuje ale také značnou část populace produktivního věku. První z těchto velkých skupin, tj. skupina

osob narozených v intervalu 20–30 let, nyní začíná dosahovat důchodového věku.

Populace Evropy stárne v důsledku vyšší průměrné délky života a stále nízké úrovni plodnosti v posledních desetiletích. Stárnutí populace je fenoménem, který se vyskytuje ve všech členských státech a předpokládá se, že bude pokračovat i v dalších desetiletích.

Relativně nízký podíl přirozeného přírůstku na celkovém přírůstku obyvatelstva v Evropě je výsledkem dvou faktorů: za prvé, v Evropě se od poloviny 80. let značně zvýšila čistá migrace; za druhé, počet narozených klesl, zatímco počet zemřelých narostl. Rozdíl mezi počtem narozených a zemřelých osob se od 60. let značně zmenšil. To je dáno především změnami v míře plodnosti, která během tohoto období klesla téměř na polovinu.

Očekává se, že se zvýší počet zemřelých, jelikož „generace baby boomu“ stárne. Za předpokladu, že porodnost zůstane na relativně nízké úrovni, mohou se v budoucnu objevit negativní přirozené změny (např. více zemřelých než narozených). Rozsah populačního poklesu nebo růstu bude ještě více závislý na přínosu, který přinese migrace.

V roce 2011 se v EU narodilo 5,2 milionů dětí. Nejvyššího ročního úhrnu bylo v EU dosaženo v roce 1964, kdy se narodilo 7,7 milionů dětí. Plodnost v Evropě patří k nejnižším na světě; v současnosti mají ženy v Evropě v průměru 1,5 dítěte, zatímco pro nahrazení stávající populace je třeba 2,1 dítěte. Pouze velmi malé množství evropských regionů vykazuje stabilní

míru plodnosti, která je nad takzvanou „záchovnou mezí“. Island a Irsko měly a stále mají jednu z nejvyšších měr plodnosti, zatímco severní a západní Evropa zaznamenává pokles míry plodnosti již od 70. let 20. století. Za několik posledních desítek let však došlo v severovýchodních zemích a v některých zemích západní Evropy k nárůstu plodnosti. Významný pokles plodnosti zažila jižní Evropa v osmdesátých letech, u zemí východní Evropy se velmi prudký pokles projevil na začátku devadesátých let. Na počátku posledního desetiletí vykazovala celková míra plodnosti v EU známky obnoveného růstu. Po odražení se ode dna v letech 2000 až 2002 začala růst plodnost ve většině členských států po dobu devíti let až do roku 2011. Tento růst však nestačil k tomu, aby zvrátil trendy týkající se populačního růstu a stárnutí.

Regiony s vysokou emigrací vykazují také nízkou porodnost. Nízký stupeň plodnosti je hlavní příčinou jejich nízké míry populačního růstu a také stárnutí obyvatelstva. Míra stárnutí je umocněna zvýšením průměrné/střední délky života.

Ekonomický rozvoj a zlepšení podmínek životního prostředí, lepší životní styl, pokroky ve zdravotnictví a nižší úmrtnost kojenců mají za následek kontinuální a rychlý nárůst délky života napříč celou Evropou během minulého století. Tento proces v Evropě pokračoval oproti většině jiných zemí i nadále, proto průměrná délka života v Evropě dosáhla jedné z nejvyšších hodnot na světě.

Hlavním faktorem stárnutí populace v Evropě je kromě snížení plodnosti také snížení úmrtnosti. Zatímco ve všech členských státech EU průměr-

ná délka života roste, existují mezi nimi stále velké rozdíly. Regionální rozdíly v rámci jednotlivých zemí jsou velmi malé, avšak rozdíl v délce života u mužů a žen je výrazný, v některých zemích je dokonce rozdíl v délce života velmi významný. Genderový rozdíl u průměrné délky života se nicméně postupně snižuje.

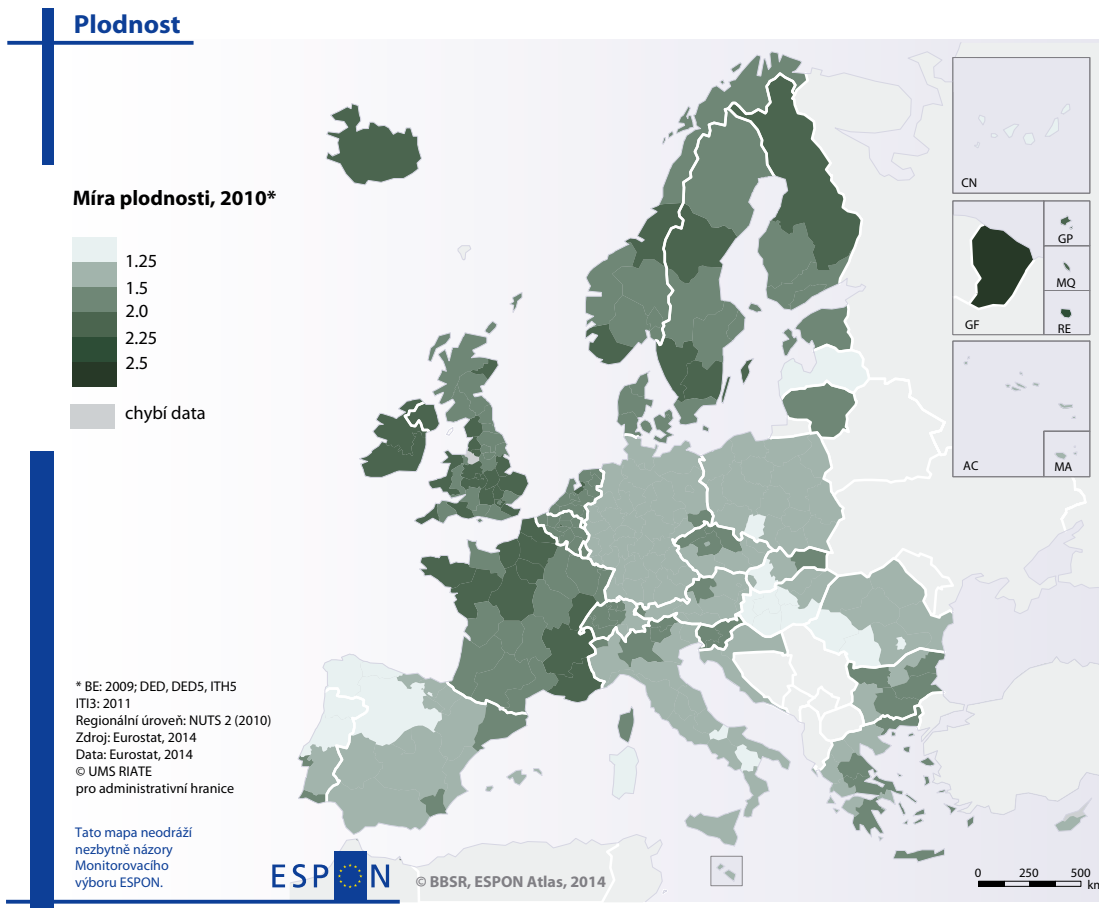
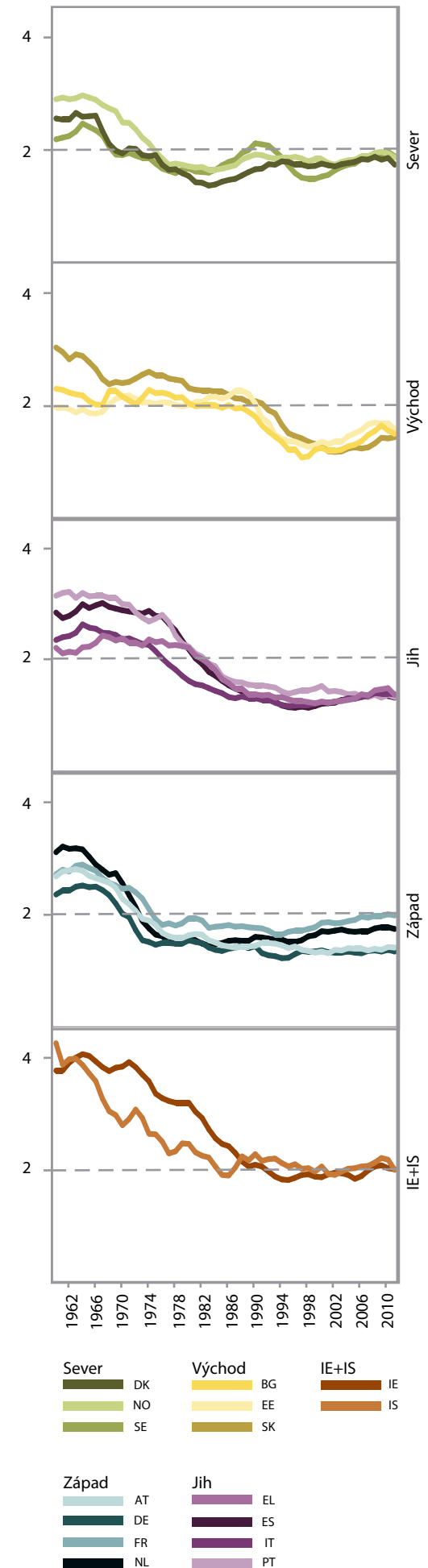
Vysoká střední délka života má vliv jak na populační růst, tak na stárnutí. U regionů s nízkou plodností, vysokou střední délkou života a negativní čistou migrací se projeví stárnutí výrazněji než u ostatních regionů.

Přetrvávající nízká plodnost, zvyšující se dlouhověkost a záporná čistá míra migrace jsou hlavními faktory stárnutí populace. Pomalé tempo evropského populačního růstu vede k hlavním demografickým výzvám stárnoucí populace.

Statistický vztah mezi různými věkovými skupinami lze vyjádřit prostřednictvím míry věkové závislosti. Ta měří vztah mezi jednou věkovou skupinou, která v jednom nebo v jiném směru podporuje jinou věkovou skupinu, která je díky své věkové struktuře pravděpodobně ekonomicky závislá na jiné skupině, která je s největší pravděpodobností ekonomicky aktivní.

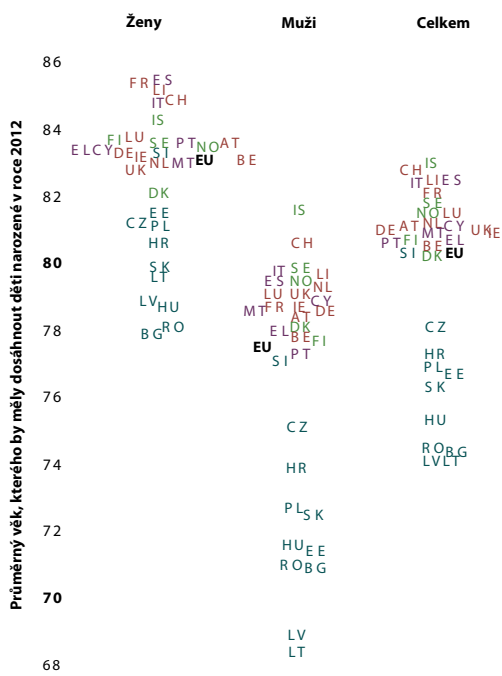
Míra závislosti seniorů slouží jako indikátor tlaku na populaci v produktivním věku (19–64 let) v důsledku podpory starší populace (65 a více let). Vyšší míra závislosti seniorů pravděpodobně přispěje ke zvýšení veřejných výdajů ve zdravotnictví, v oblasti dlouhodobé péče a na starobní důchody.

Vývoj míry plodnosti v Evropě (vybrané země)

Zdroj: Eurostat, 2014; OECD, 2009

Naděje na dožití při narození

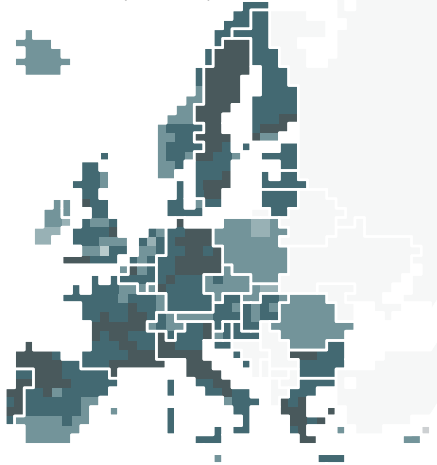

Střední a západní Evropa
Východní Evropa a Pobaltské státy
Jižní Evropa
Severské země
Průměr EU

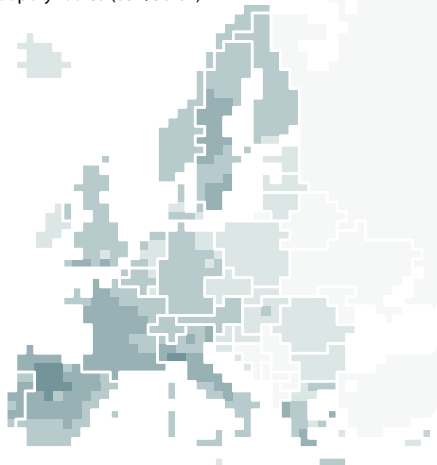
Zdroj: Eurostat, 2014

Vztah mezi věkovými skupinami

Míra závislosti seniorů (65+/19-64)

Míra podpory rodičů (85+/50-64)

Podíl věkových skupin, 2012

Zdroj: Eurostat, 2014

Jelikož populace stárne, roste i počet nejstarších seniorů (starších 85 let). Tím se zvyšuje potřeba péče o nejstarší rodinné příslušníky. Tento jev je vyjádřen mírou podpory rodičů, která odpovídá podílu velmi staré věkové skupiny (85+) ke generaci svých (předpokládaných) dětí (ve věku 50–64 let).

Demografická rozdílnost evropských regionů může být hodnocena na základě typologie, která seskupuje regiony do sedmi různých typů. Je třeba poznamenat, že dostupné údaje se týkají období před ekonomickou krizí.

Typ „Euro standard“ se blíží celkovému průměru zemí ESPON. Převažuje zde stagnace přirozené populační bilance a pozitivní čistá migrace. Typ „Rodinné potenciály“ má o něco méně než průměrnou věkovou strukturu a vysoký přirozený přírůstek obyvatelstva, stejně jako pozitivní čistou míru migrace.

Typ „Výzva pracovní síly“ zahrnuje velmi mladou populaci v produktivním věku a mírný pokles populace způsobený negativní přirozenou změnou populace. Typ „Výzva poklesu“ je tvořen negativní přirozenou bilancí populace a negativním migračním saldem.

Typ „Výzva stárnutí“ je charakterizován starší populací a přirozeným úbytkem obyvatelstva. Celková velikost populace stále roste díky výraznému pozitivnímu migračnímu saldu. Typ „Mladé potenciály“ má mladou věkovou strukturu, pozitivní přirozený přírůstek obyvatelstva, stejně jako silný migrační růst.

Typ „Zámoří“ se vyznačuje značně vysokým podílem mladého obyvatelstva a výrazně nejnižším podílem seniorů. Velký přirozený přírůstek obyvatelstva více než vyvažuje záporné migrační saldo. Tyto typy regionů jsou různě ovlivněny hlavními demografickými výzvami, kterým čelí celá Evropa. Jedná se o celkový úbytek a stárnutí populace nebo ubývání a stárnutí pracovní síly.

Úbytek obyvatelstva je demografickou výzvou především pro regiony typu „Výzva pracovní síly“ a ještě více pro typ „Výzva poklesu“. Těchto dvou typů regionů a také typu „Výzva stárnutí“ se týkají dopady související s nízkou plodností.

Všechny ostatní typy regionů jsou schopny kompenzovat nízkou plodnost imigrací. Pouze v případě typu „Zámoří“ byla míra porodnosti dostatečná pro přirozenou obměnu, aby nedošlo k poklesu populace.

Hrozba stárnutí populace se nejvíce týká typu „Euro standard“, „Výzva stárnutí“ a „Výzva poklesu“. V případě typu „Euro standard“ je rychlost stárnutí mírná vzhledem k příznivé porodnosti a převážně kladnému migračnímu saldu. U regionů typu „Výzva stárnutí“ je dopad stárnutí populace poněkud zmírněn silným přílivem mladých imigrantů. V regionech typu „Výzva

stárnutí“ nicméně již převažuje proces stárnutí populace a tuto situaci ještě zhoršuje značná emigrace mladých lidí.

Relativně nízký podíl seniorů v oblasti typu „Výzva poklesu“ může být do značné míry vysvětlen poslední silnou generací, tj. lidmi narozenými před rokem 1990, a také kvůli nejnižší délce života ze všech typů regionů. Není to však z toho důvodu, ale kvůli konzistentním pozitivním demografickým vzorům.

Podíl obyvatel v produktivním věku se v typech regionů „Euro standard“, „Rodinné potenciály“ a „Výzva stárnutí“ pohybuje kolem evropského průměru. Tento podíl však stále roste, jelikož se zvyšuje počet starších osob v produktivním věku (55 až 64 let), zatímco podíl mladších dospělých již v období 2001 až 2005 zaznamenal pokles.

Podíl obyvatel v produktivním věku se pohybuje kolem průměru také v typu regionu „Výzva poklesu“. Počet osob v produktivním věku se již snižuje; konkrétně u mladší populace v produktivním věku byl zaznamenán pokles.

U typu regionů „Výzva pracovních sil“ je podíl obyvatelstva v produktivním věku stále hodně vysoko nad celkovým průměrem EU. Dostatečný počet mladých lidí však bude v blízké budoucnosti prudce klesat, jelikož porodnost po roce 1990 výrazně klesla. Stávající vysoký podíl mladých dospělých je způsoben poslední silnou generací, která nyní dosahuje produktivního věku. V dohledné době lze očekávat v regionech tohoto typu nedostatek mladších dospělých.

Podíl obyvatel v produktivním věku je jasně pod průměrem v regionech typu „Zámoří“; avšak pokud se těmto regionům podaří předejít emigraci velkého počtu mladých lidí, podíl populace v produktivním věku v příštích letech značně vzroste.

Krise výrazně změnila demografické a migrační vzorce v některých evropských regionech. Je třeba poznamenat, že téměř u všech regionů v Evropě jsou očekávány hrozby týkající se velikosti a stárnutí pracovní síly.

Demografický status

Typologie demografického statusu, 2005

Příznivé trendy

- Euro standard
- Rodinný potenciál

Pokles populace

- Výzva pracovní síly
- Výzva poklesu

Hrozící disparity

- Výzva stárnutí
- Mladé potenciály
- Zámorí
- Chybí data

Míra závislosti seniorů, 2012

- nízká
- vysoká

Regionální úroveň pro demografickou změnu: NUTS 2 (2006)
 Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010
 Regionální úroveň pro míru závislosti seniorů: NUTS 2 (2010)
 Zdroj: Eurostat, 2013
 Data: ESPON DEMIFER, 2010; Eurostat, LFS, 2014
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

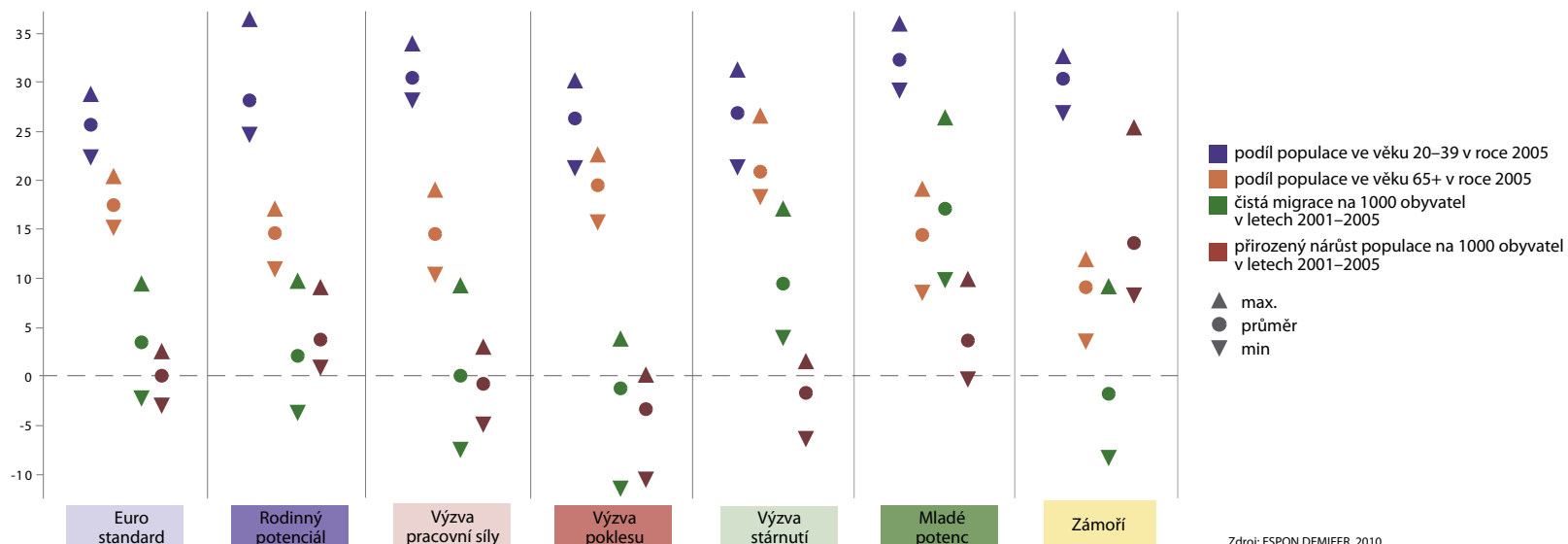
Tato mapa neodráží
 nezbytné názory
 Monitorovacího výboru ESPON.

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Charakteristiky typů demografického statusu

Migrace a mobilita

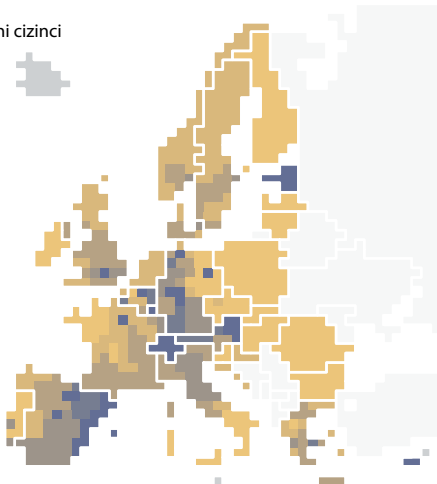
4,7 milionů imigrantů

vstoupilo v roce 2006 na území EU, oproti tomu 3,6 milionů obyvatel emigrovalo.

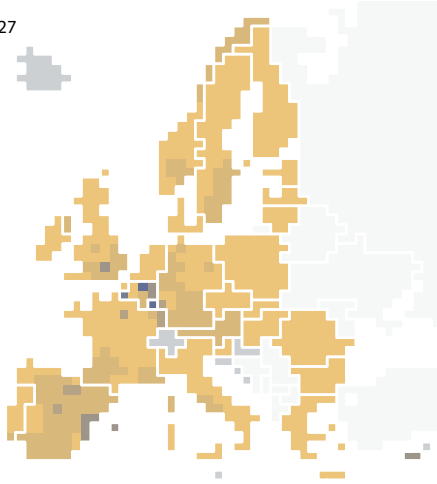
Více než polovina imigrantů pocházela z třetích zemí.

Zahraniční populace

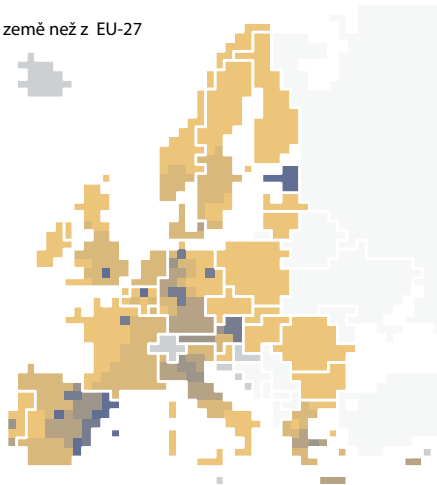
Všichni cizinci

Z EU-27

Z jiné země než z EU-27

Podíl zahraniční populace z celkové populace, v %, 2007

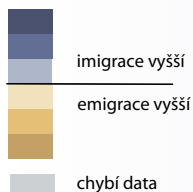

Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010; Eurostat, 2014

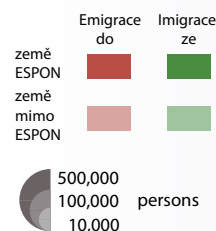
CH, HR, NL: NUTS0

Emigrace a imigrace

Vztah emigrace a imigrace

Původ a destinace migrace

Regionální úroveň: NUTS 0 (2006)
Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010
Data: ESPON DEMIFER, 2010;
MIMOSA, 2009
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

Mezinárodní a dálkové migrační toky mezi regiony jsou častokrát vedeny ekonomickými důvody. Země v severní, západní a jižní Evropě zaznamenaly pozitivní migrační saldo, zatímco země východní Evropy vykázaly negativní migrační saldo – v některých případech třikrát více lidí zemi opustilo, než do ní imigrovalo.

Migrační saldo se u jednotlivých regionů významně liší v porovnání s celkovou migrační bilancí dané země. Jedná se o venkovské regiony a také o staré industrializované oblasti, které oproti celkovému migračnímu přírůstku dané země velmi často ztrácejí populaci. Také většina regionů z bývalých socialistických republik přichází v důsledku emigrace o svoji populaci.

Regiony ve východní Evropě, které si dokázaly i přes celkovou migrační ztrátu dané země udržet pozitivní migrační bilanci, za to vděčí hlavně mezinárodní imigraci. Západní Evropa je oblíbenou destinací pro většinu evropských migrantů, pouze 5 % z mezinárodních migrantů přešlo z jedné východoevropské země do jiné.

Regiony, které jsou pro migranty méně atraktivní, také lákají méně interních a externích imigrantů. Regiony, kde jsou obě složky migrace negativní, se nacházejí hlavně v Polsku, Bulharsku a Rumunsku.

Dvě třetiny migrované populace v Evropě jsou občané ze zemí mimo EU a zbývající třetina jsou občané z jiné země EU. Přistěhovalci z třetích

zemí bývají méně vzdělaní než obyvatelé EU. Migrantů ze zemí EU naopak zahrnují daleko větší podíl osob s terciárním vzděláním v porovnání s obyvatelstvem cílové země. Většina zahraničních migrantů je v produktivním věku a skupina ve věku 15–64 let je vyšší než národní populace.

Objevují se také různé migrační vzorce mezi muži a ženami. Na ostrovech a v jiných odlehlých regionech žije více mladých mužů než žen a naopak v regionech hlavního města žije více mladých žen než mužů.

Významný odliv mladých žen často vede ke snížení počtu narozených dětí, což může mít v dlouhodobém horizontu negativní dopad na vzdělávací a sociální služby. To často vede k začarovanému kruhu v podobě snižování míry porodnosti a ke stárnutí populace.

Migrační vzorce také závisí na věku migrantů. Například městské regiony, zvláště regiony hlavních měst, častěji přilákají mladé lidi a podněcují starší lidi k vystěhování.

Tato analýza je založena na datech z období 2005 až 2007. Je třeba poznamenat, že migrační toky v Evropě se od finanční krize výrazně změnily.

Vnitřní a mezinárodní migrace v evropských regionech

Negativní čistá migrace

	Vnitřní migrace	Mezinárodní migrace
	-	-
	-	+
	+	-
	pouze vnitřní migrace	

Pozitivní čistá migrace

	Vnitřní migrace	Mezinárodní migrace
	+	+
	+	-
	-	+
	pouze vnitřní migrace	

podíl cizinců >10 %*

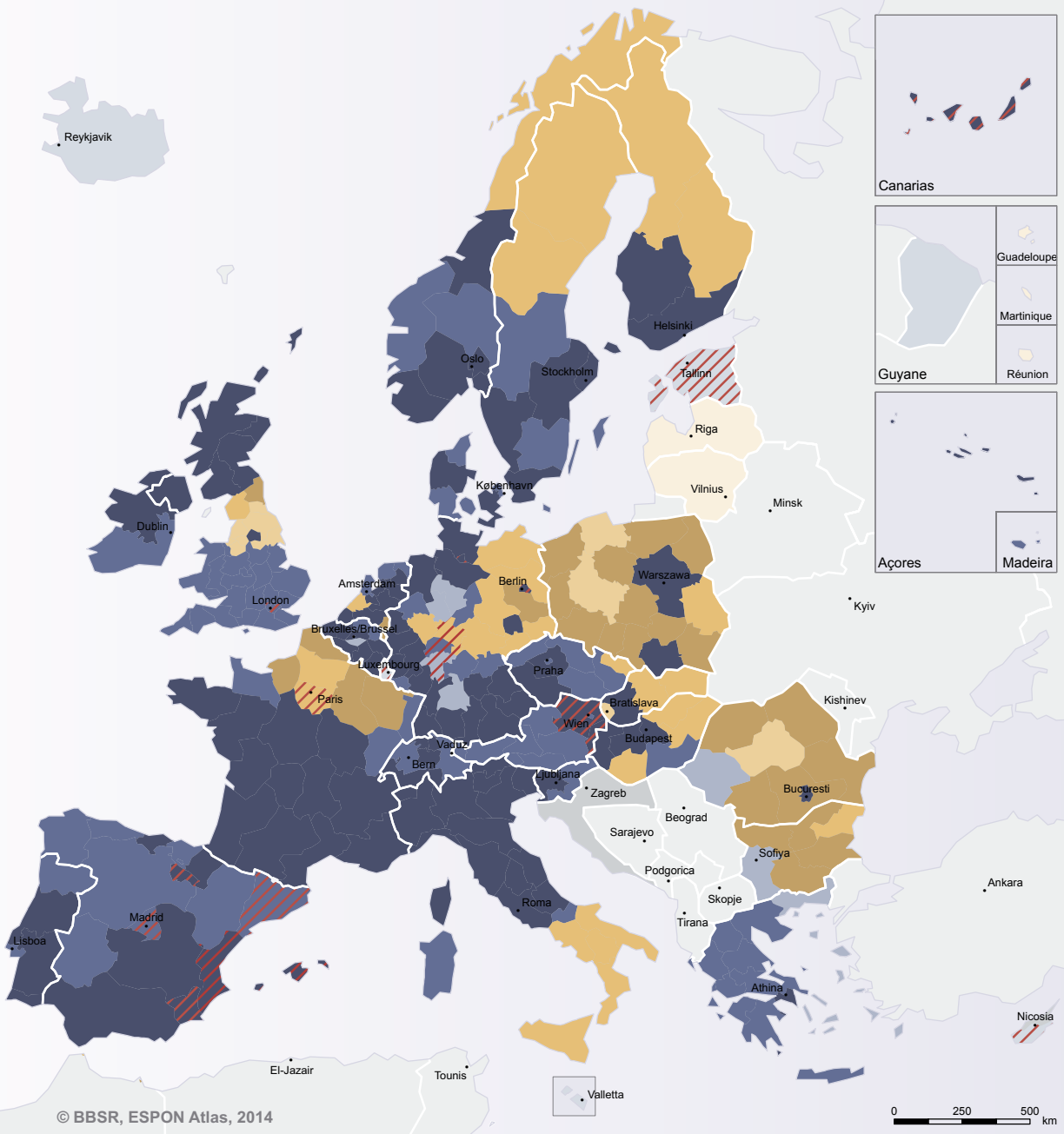
chybí data

Regionální úroveň pro složky migrace:
NUTS 2 (2006)
Regionální úroveň: NUTS 2; NL: NUTS 0;
AT, DE, UK: NUTS 1 (všechny 2006)
Podíl cizinců: chybí data pro HR, IS
Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010
Data: Eurostat NSIs, 2009;
EU Labour Force Survey, 2007
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

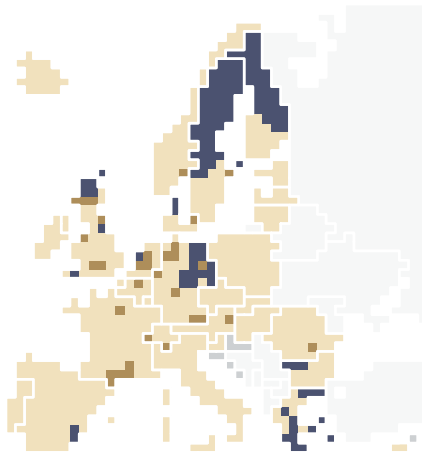

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Silná relativní převaha osob podle pohlaví

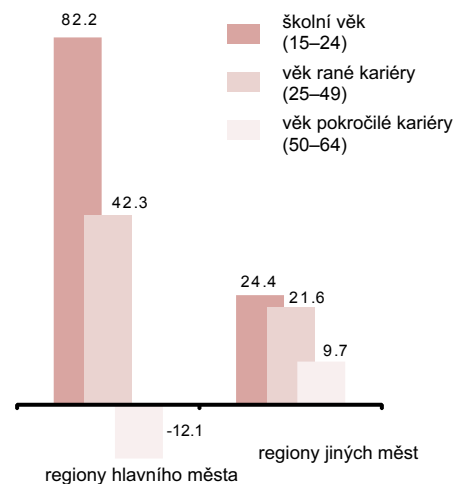
Silná převaha, 2007

	mladé ženy (20–29)		chybí data
	mladí muži (20–29)		

Zdroj: založeno na ESPON DEMIFER, 2010

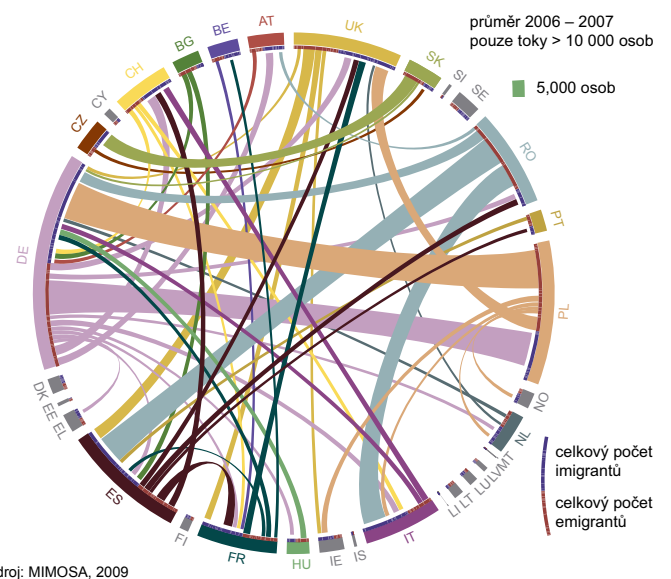
Migrace z/do města dle věkových skupin

Čistý počet migrantů na 1000 obyvatel, 2007

Source: ESPON ATTREG, 2011

Hlavní migrační toky mezi zeměmi ESPON

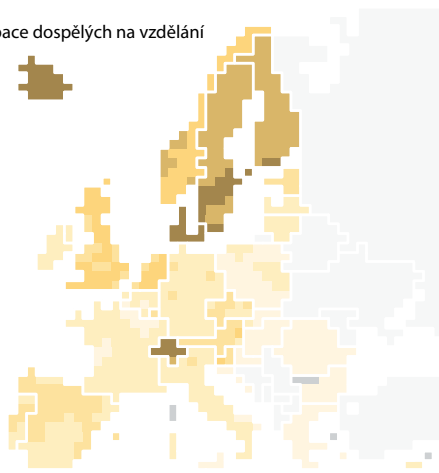

28 evropských univerzit

patří mezi 100 nejlepších univerzit světa, většina z nich se nachází ve Velké Británii a v Německu.

Účast na vzdělání

Participace dospělých na vzdělání

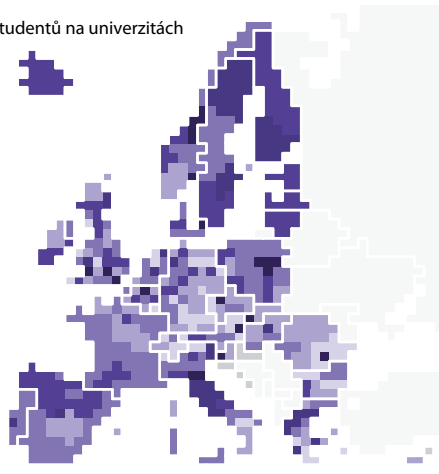

Podíl osob ve věku 25–64 let, 2012

Zdroj: Eurostat, 2014

Počet studentů na univerzitách

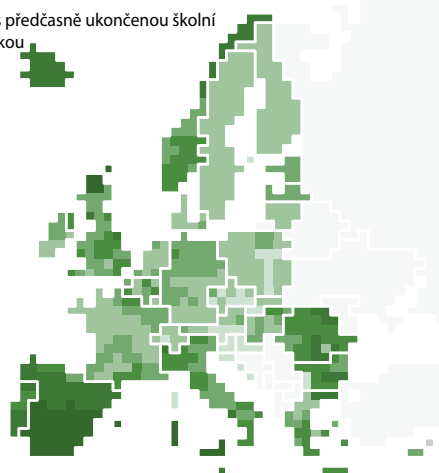

Počet registrovaných univerzitních studentů (úroveň ISCED5–6) na 1000 obyvatel ve věku 15–24 let, průměr 2001–2003

Zdroj: ESPON ATTREG, 2011

Osoby s předčasně ukončenou školní docházkou

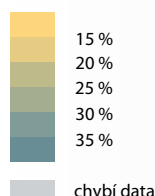
Podíl osob ve věku 18–24 let, v %, průměr 2011–2013

Zdroj: Eurostat, 2014

Populace s vysokou kvalifikací

Podíl osob s terciárním vzděláním, 2010

Podíl osob v produktivním věku (aktivní populace, 25–64 let) s terciárním vzděláním z celkového počtu osob ve věku 25–64 let

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON INTERCO, 2012
Data: Eurostat NSIs, 2012
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Základní úroveň vzdělání je nezbytná k tomu, aby se člověk mohl plně zapojit do společnosti, mohl přispět k ekonomickému růstu, nedostal se do existenční nouze a zvýšil svoji zaměstnatelnost. Přechod na více znalostní ekonomiku bude možný právě jen díky zvýšení úrovně vzdělání.

Lidé s předčasným ukončením školní docházky mají vyšší pravděpodobnost, že se stanou nezaměstnanými, sociálně vyloučenými, případně že se dostanou do existenčních potíží. Situace v EU se obecně zlepšuje. Vysoká míra předčasného ukončení školní docházky, která se dříve objevovala ve východní Evropě a v periferních regionech na jihu Evropy, již poklesla, hodnoty však zůstávají pro Rumunsko a Bulharsko nadále vysoké. Spíše je překvapivé, že se zvýšil počet předčasného ukončení školní docházky v určitých ekonomicky prosperujících regionech v severovýchodních zemích a v západní Evropě.

Obecně lze říci, že městské oblasti si vedou lépe než jejich okolní regiony. Irsko například vykazuje značné rozdíly mezi městem a venkovem. Naopak některá města ve Španělsku mají vyšší míru předčasného ukončení školní docházky než jejich regiony. Zde předčasně ukončila školní docházku řada mladých lidí kvůli ekonomickému boomu, který s sebou přinesl širokou nabídku pracovních míst s nízkou kvalifikací v oblasti stavebnictví, cestovního ruchu a dalších služeb.

Statistiky týkající se předčasného ukončení školní docházky vypovídají o tom, že ve všech evropských zemích opouští vzdělávací systém více mužů než žen, výjimku tvoří pouze Bulharsko.

Předčasné ukončení školní docházky je silně spojeno s nízkou nabídkou vzdělání v daném regionu.

V regionech s velkým počtem osob s nízkým dosaženým vzděláním obecně převažuje nabídka pracovních příležitostí v oblasti zemědělství, cestovního ruchu a ve stavebnictví. V těchto regionech se také obecně objevuje nízká míra participace dospělých na vzdělávání a studiu. Tato dvojitá meze ve vzdělání – vysoký počet osob s předčasně ukončenou školní docházkou a nízká účast dospělých na vzdělávání a odborné přípravě – představuje velkou územní hrozbu.

Terciární vzdělávání zahrnuje nejen univerzity, ale také vyšší odborné školy, technické vzdělávací ústavy, zdravotnické školy atd. Podíl osob, které se účastní na terciárním vzdělávání, se v Evropě zvyšuje. Nicméně USA, Kanada, Japonsko, Korea a Austrálie jsou na tom v porovnání s Evropou z hlediska počtu osob s terciárním vzděláním ještě lépe.

Některé úspěšné evropské ekonomiky mají překvapivě nízkou míru participace osob na terciárním vzdělání, ta je ale v určitých případech spojena se vzdělávacím systémem jednotlivých zemí (např. učební obory v Německu).

Severozápadní země, Itálie, Francie a Španělsko dosahují nejlepších výsledků z hlediska kvality a atraktivity svých vzdělávacích systémů. Kvalita a atraktivita vzdělávacích systémů je ve většině evropských zemí homogenní. Regiony hlavního města jsou ve výhodě díky svému vyššímu počtu studentů registrovaných do terciárního vzdělání.

Vzdělávací služby

Index vzdělávacích služeb, 2009

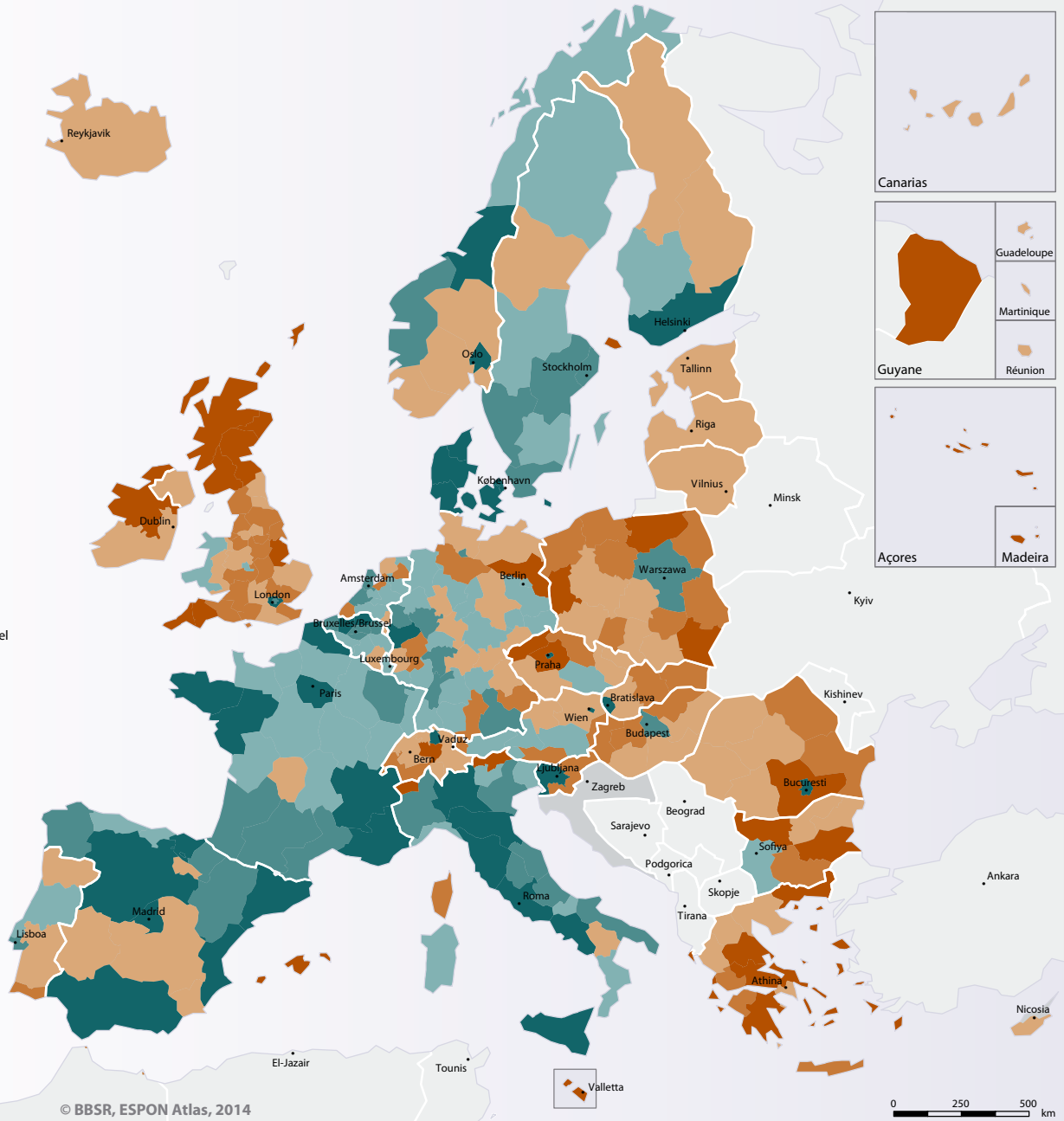
Založeno na indikátorech (všechny z roku 2009)
 A. Počet studentů v předškolním vzdělávání na 100 osob ve věku 0 až po oficiální věk nástupu do školy
 B. Počet studentů ve vyšším sekundárním vzdělávání na 100 obyvatel odpovídajícího věku
 C. Počet studentů v terciárním vzdělávání na 100 obyvatel odpovídajícího věku
 D. Národní výdaje na vzdělání v EUR na obyvatele ve věku 6 až 24 let

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
 Zdroj: ESPON SeGI, 2012
 Data: ESPON SeGI, 2014
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
 nezbytné názory
 Monitorovacího
 výboru ESPON.

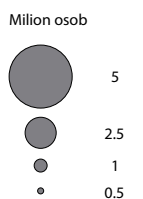
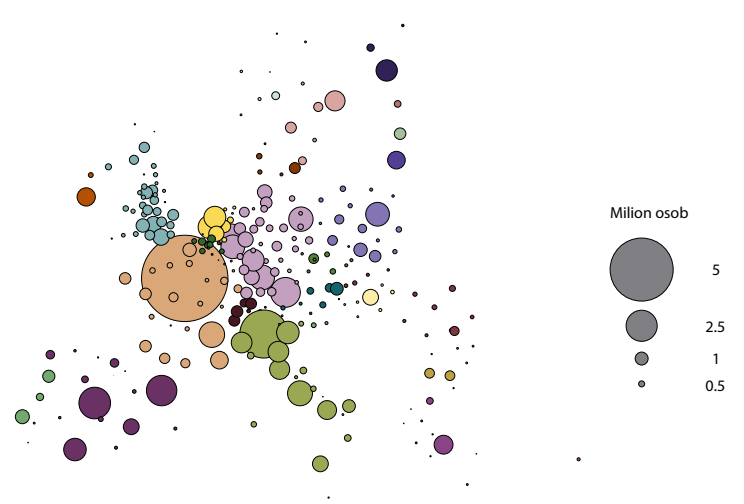
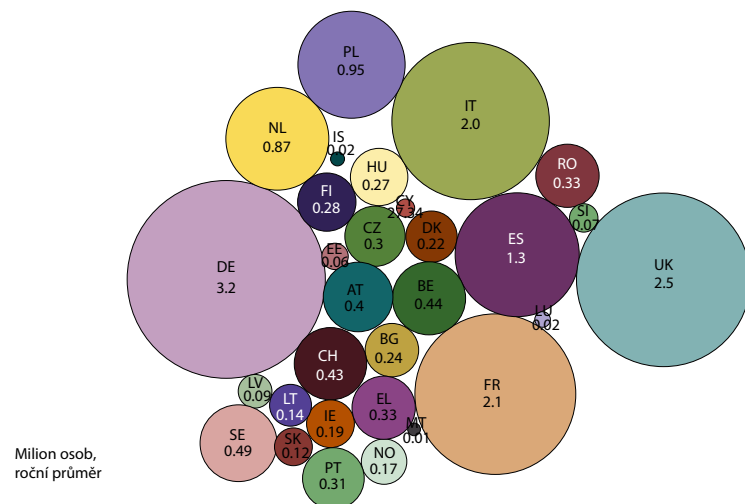
© BBSR, ESPON Atlas, 2014

Umělecká pracovní síla – zaměstnanost v uměleckém odvětví

Podle regionu (NUTS 2)

Podle regionu (NUTS 2)

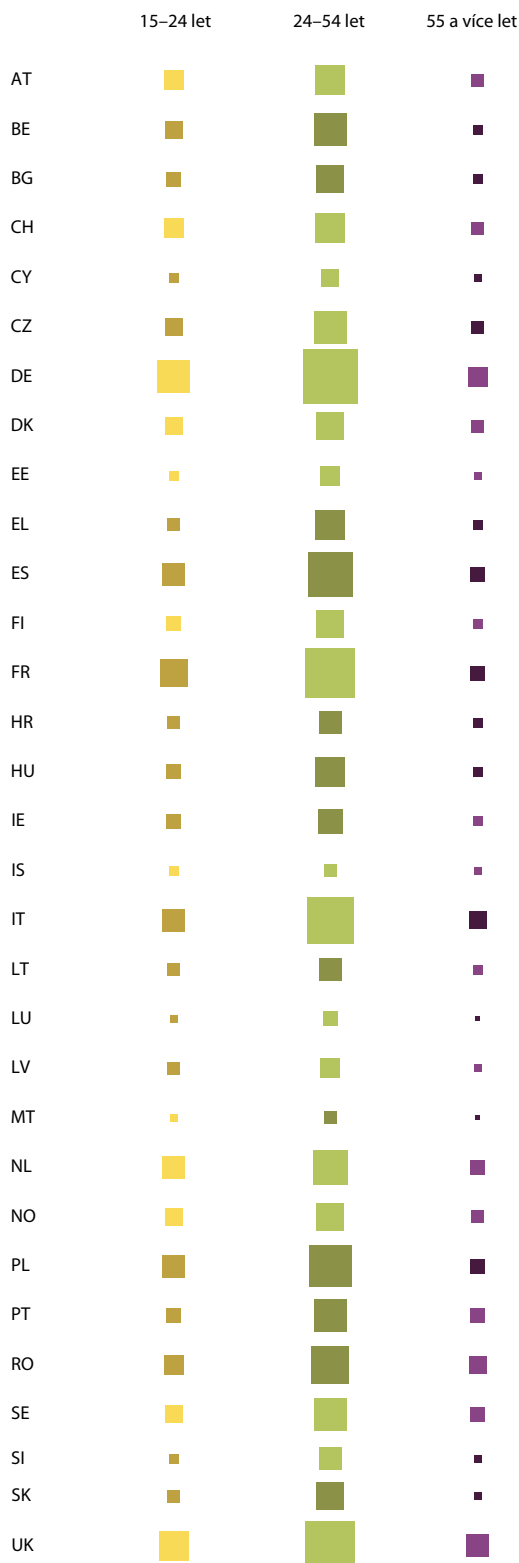

Zdroj: ESPON ATTREG, 2011

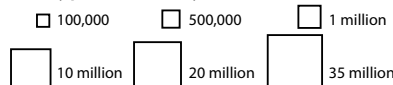
211 milionů osob

bylo v roce 2013 zaměstnáno v EU.

Zaměstnané osoby podle věku

Celkový počet zaměstnaných osob, 2012

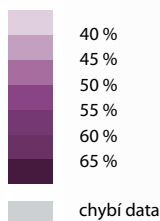
Věkově specifické míry zaměstnanosti, 2012

Zdroj: Eurostat, 2014

Zaměstnanost

Míra zaměstnanosti u věkové skupiny 15 a více let, 2012

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: Eurostat, 2014
Data: Eurostat, 2014
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytně názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Pracovní síla zahrnuje jak osoby zaměstnané, tak nezaměstnané a osoby aktivně hledající práci. Její míra v Evropě významně vzrostla během posledních 60 let. Tento nárůst byl způsoben rostoucí populací a také vyšší účastí na trhu práce, zejména u žen.

Ekonomická krize, která se v Evropě projevila od roku 2007, měla výrazný dopad na evropský trh práce. Tyto dopady byly v zemích a regionech Evropy různé. Silně byla poznamenána také zaměstnanost. V období 2007 až 2011 utrpěly nejvíce Litva, Estonsko, Lotyšsko, Irsko, Řecko a Španělsko. Nejsilněji poznamenanými odvětvími byly stavebnictví a výroba.

Avšak během několika posledních let začala míra nezaměstnanosti ve většině regionů postupně klesat. Dokonce i v těch regionech, které již nižší míru nezaměstnanosti vykazovaly. Prohloubily se však rozdíly v nezaměstnanosti jak na evropské úrovni, tak v rámci jednotlivých států. Začínají se ale objevovat náznaky, že se národní ekonomiky zvedají, a že míra nezaměstnanosti v některých zemích klesá.

Míra zaměstnanosti je u žen nižší než u mužů, a to jak na evropské, tak na regionální úrovni. Rozdíl mezi muži a ženami se však stírá. Míra zaměstnanosti mužů byla oproti zaměstnanosti žen více postižena krizí. Během krize klesla zaměstnanost žen o menší hodnotu nebo dokonce mírně vzrostla. V důsledku ekonomické krize vzrostla celková míra nezaměstnanosti, stejně jako nezaměstnanost mladých lidí.

Od roku 2000 se míra nezaměstnanosti na úrovni EU snižovala z přibližně 9 % na 7 % v roce 2007 a 2008, následně však rostla až do hodnoty 10,9 % v roce 2013. V nejvíce postižených zemích se nezaměstnanost během tohoto období zdvojnásobila nebo dokonce ztrojnásobila.

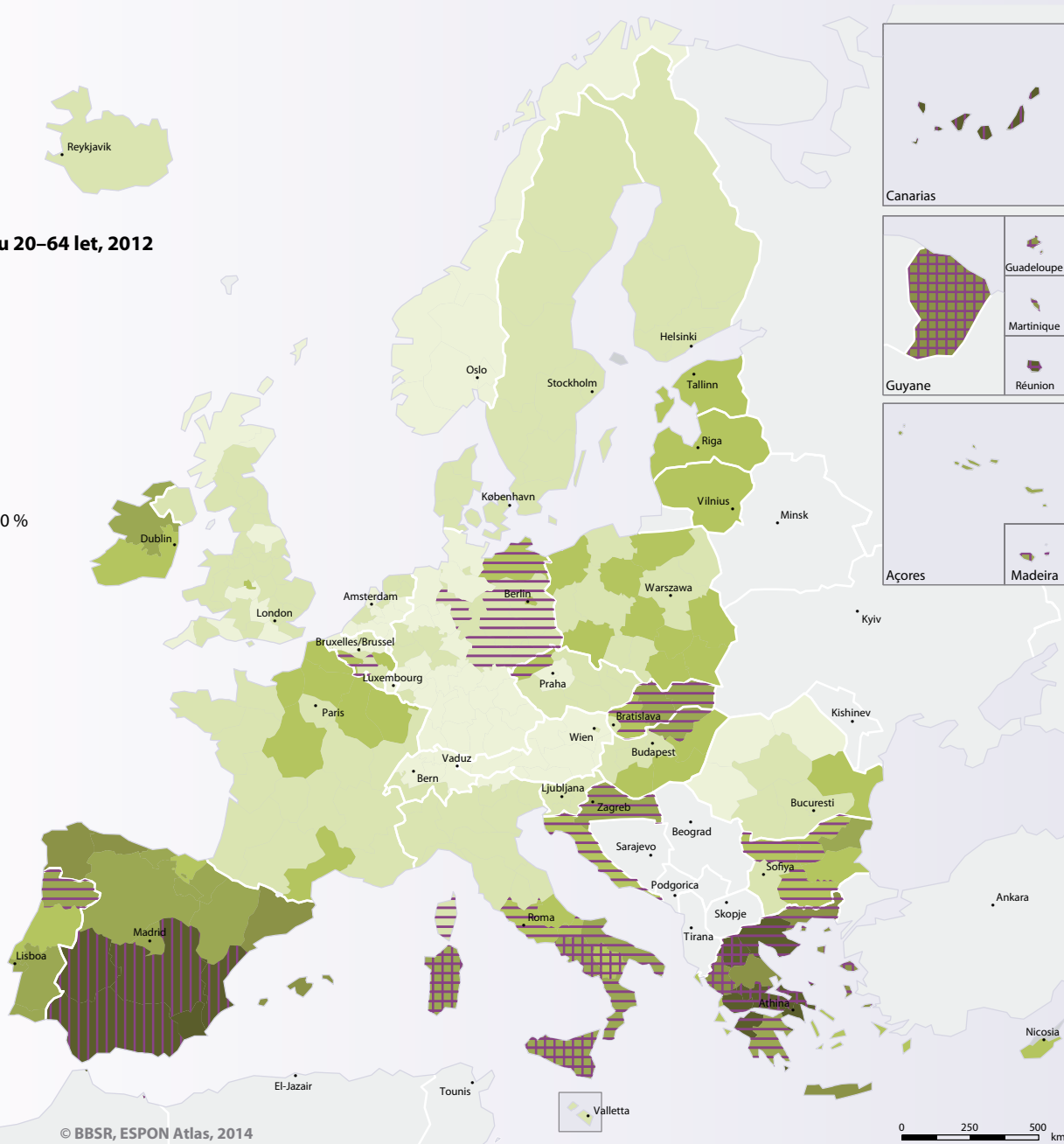
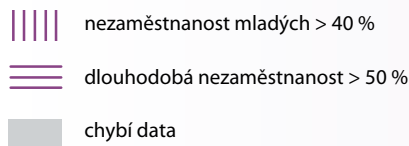
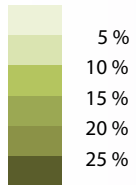
Genderové rozdíly se snížily nejen z hlediska zaměstnanosti, ale také z hlediska míry nezaměstnanosti. Bylo to způsobeno hlavně tím, že muži byli postiženi krizí více. V roce 2012 byla tedy míra nezaměstnanosti u žen v rámci zemí ESPON jen nepatrně vyšší než u mužů. Data však vykazují silné národní a regionální rozdíly. V řadě regionů v jižní, ale také ve východní Evropě je míra nezaměstnanosti u žen výrazněji. Existuje ovšem značný počet regionů, kde je nepříznivá relativní nerovnováha u nezaměstnanosti mužů.

Navzdory příznivým ekonomickým podmínkám existuje u mladých lidí vyšší riziko, že se stanou nezaměstnanými. V důsledku ekonomické krize vzrostla nezaměstnanost mezi mladými dokonce více než nezaměstnanost celková. V jedné pětině regionů NUTS 2 byl jeden ze tří ekonomicky aktivních mladých lidí nezaměstnaný; ve 4 % regionů zejména ve Španělsku a Řecku to byl dokonce jeden ze dvou. Ve většině zemí EU nezaměstnanost mladých lidí vzrostla více než celková nezaměstnanost.

Na evropské úrovni se míra dlouhodobé nezaměstnanosti (tj. nezaměstnanost trvající déle než 12 měsíců) mezi lety 2003 a 2012 zvýšila pouze mírně, Řecko a Španělsko ovšem zaznamenalo dramatický nárůst v porovnání s průměrem EU.

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti osob ve věku 20–64 let, 2012

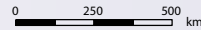

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
 Zdroj: Eurostat, 2014
 Data: Eurostat, 2014
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
 nezbytné názory
 Monitorovacího
 výboru ESPON.

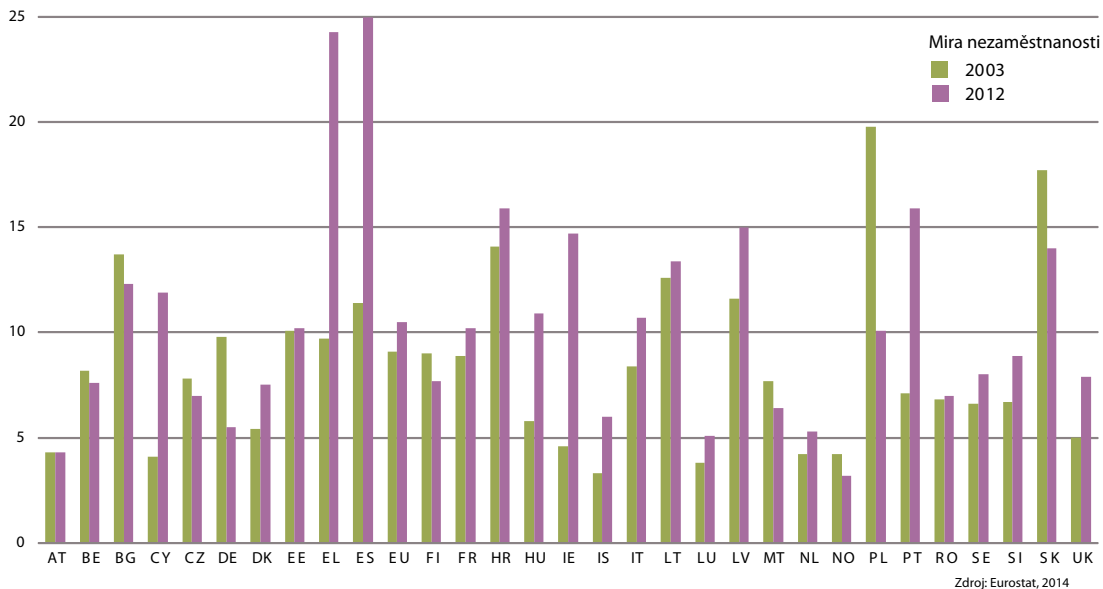

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

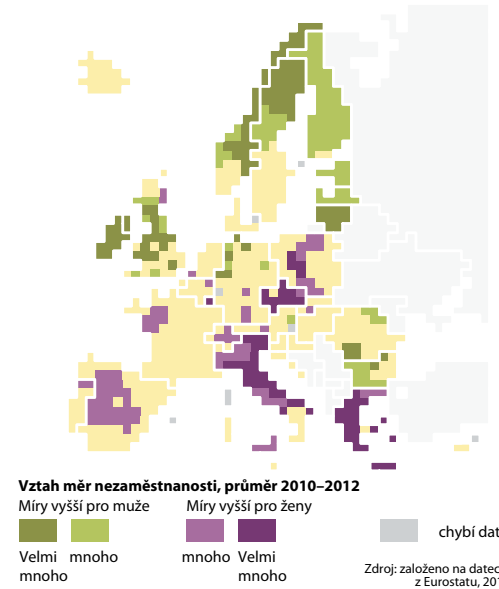

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Změna v nezaměstnanosti

Genderové rozdíly v nezaměstnanosti

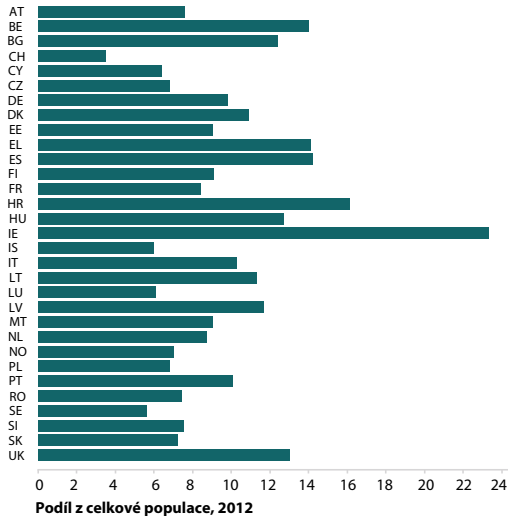
Chudoba a sociální vyloučení

124,2 milionů lidí

v Evropské Unii bylo v roce 2012 ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením – což představuje 24,8 % evropské populace.

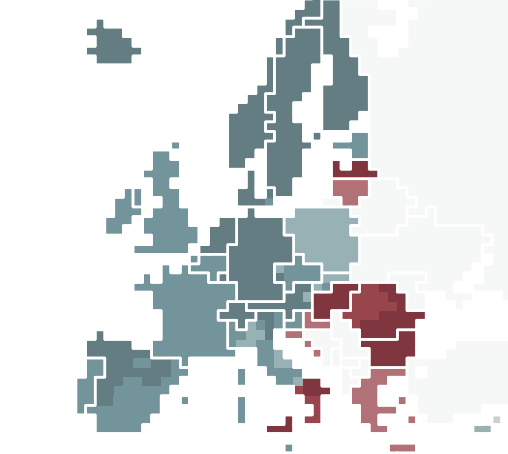
Ukazatele chudoby

Nizká intenzita práce

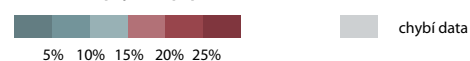

Zdroj: Eurostat, 2014

Těžké materiální deprivace

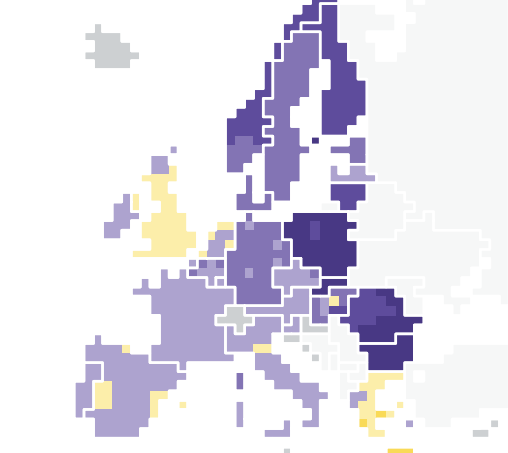

Podíl z nízkopříjmové populace, 2009/2010/2011

Zdroj: Eurostat, 2014

Disponibilní příjem

V EUR na obyvatele (PPS založeno na celkové spotřebě), změna 2006–2012

Zdroj: Eurostat, 2014

Riziko sociálního vyloučení

Riziko vyloučení

Založeno na indikátorech:
 - Vysoký podíl zahraničních obyvatel ze zemí mimo EU
 - Nizká míra zaměstnanosti žen
 - Vysoká míra závislosti seniorů

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
 Zdroj: založeno na datech z Eurostatu, 2014
 Data: Eurostat, 2014
 © UMS RIAE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON © BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Jedním z cílů Strategie Evropa 2020 je „inkluzivní růst“. Stanovením tohoto cíle má být zajištěno, aby přínosy z ekonomického růstu byly ve všech členských státech rozděleny do všech společenských úrovní. Ještě před ekonomickou krizí se nacházelo 80 milionů lidí v ohrožení chudobou, z toho 19 milionů tvořily děti. Během krize došlo k nárůstu chudoby a sociálního vyloučení ve dvou třetinách členských států.

Chudoba a sociální vyloučení jsou ovlivňovány schopnostmi jednotlivce vydělat si na živobytí, mít přístup ke službám a k sociálnímu prostředí a mít příležitosti účastnit se politického dění.

Statisticky existuje rozdělení na město-venkov v regionech, kde jsou segmenty populace v ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. Zejména v zemích východní Evropy je obyvatelstvo ve venkovských oblastech více ohroženo chudobou a sociálním vyloučením než populace žijící v městských oblastech. V ostatních členských státech naopak existují jiné skupiny obyvatel, které jsou více ohroženy chudobou a sociálním vyloučením.

Venkov a odlehlost však nejsou automaticky ukazatelem chudoby a sociálního vyloučení. Venkov a odlehlost lze považovat za riziko tehdy, pokud se objevují spolu s dalšími rizikovými faktory, jakými jsou špatná dostupnost, ekonomické problémy v odvětví, řídké a rozptýlené obyvatelstvo, stárnutí a zmenšující se populace. Evropská unie čelí navíc společným problémům, které se týkají zranitelných skupin, kam patří například Romové, kteří byli vyloučeni ze společnosti.

Mezi chudobou, sociálním vyloučením a zdravotním stavem jedince funguje silná vazba. Kromě toho existuje úzký vztah mezi úspěchy ve vzdělání, chudobou a sociálním vyloučením. Zejména ve venkovských a odlehlých oblastech existuje silná vazba mezi chudobou, sociálním vyloučením a stářím, které vedou k nárůstu sociální izolace mezi seniory. Sociální vyloučení se více objevuje na místní a často na velmi nízké úrovni. Hlavními faktory, které to ovlivňují, jsou často mimo místní sféru vlivu, jako je například přístup na trh práce nebo systém sociální ochrany.

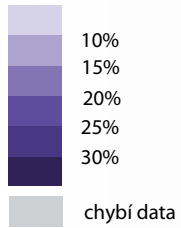
V Evropě lze identifikovat pět hlavních klastrů sociálního začleňování. Klastř „Inkluzivní střed“ vykazuje relativně pozitivní (inkluzivní) výkonnost mezi všemi aspekty chudoby a sociálního vyloučení.

Klastř „Konkurenční sever-západ“ vychází dobře ve vztahu k trhu práce, ale má vyšší podíl obyvatel narozených v zahraničí a větší počet rozvedených rodičů. Klastř „Vznikající východ“ se vyznačuje vyšší materiální deprivací, nízkou průměrnou délkou života a špatnými podmínkami bydlení, spolu s průměrným trhem práce a ukazateli vzdělání.

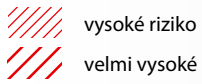
Klastř „Středozevní uspořádání“ je typický relativně vysokou mírou chudoby, relativně špatnými podmínkami na trhu práce a stárnoucí populací. Rumunsko vede z hlediska chudoby, podmínek na trhu práce, materiální deprivace bydlení a indikátorů vzdělávání.

Riziko chudoby a sociálního vyloučení

Procento populace v ohrožení chudobou, 2009/2010/2011

Vysoké riziko sociálního vyloučení*

* chybí data pro CH, HR, IS

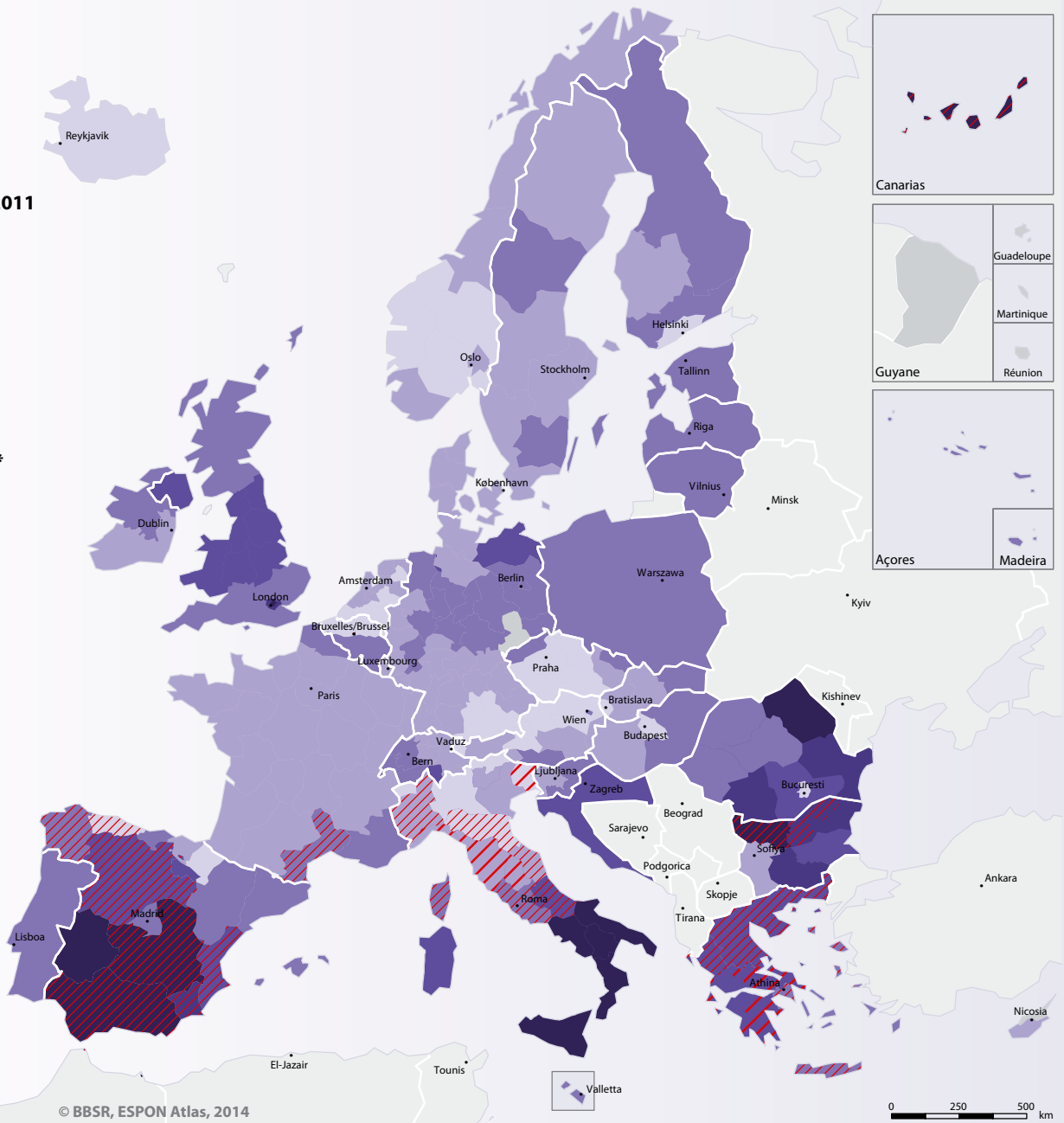
Regionální úroveň: NUTS 0 (2010): HR, PL, PT;
NUTS 1 (2010): BE, EL, HU; NUTS 2 (2010):
Zdroj: založeno na datech z Eurostatu, 2014
Data: Eurostat, 2014
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

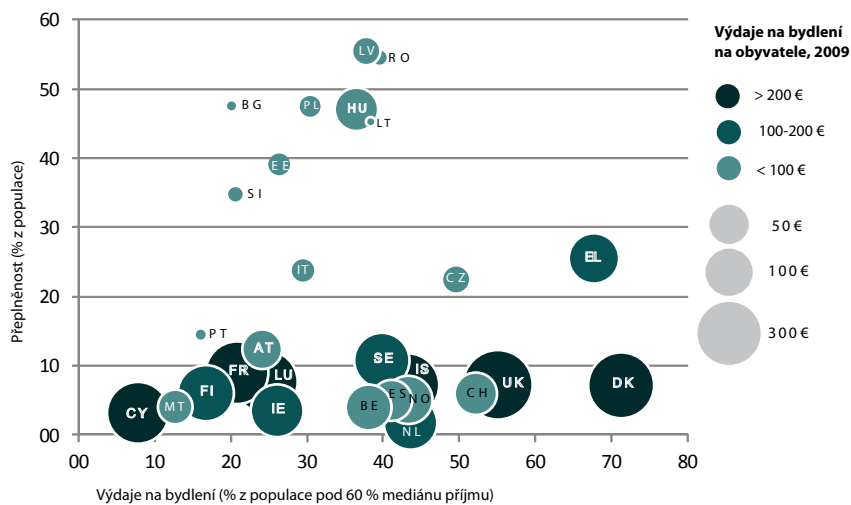

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

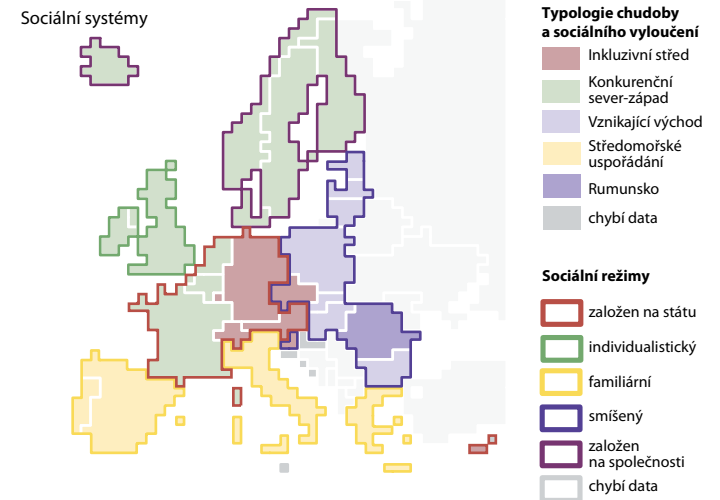

Ukazatele bydlení

Zdroj: ESPON SeGI, 2012; Eurostat, 2014

Typologie chudoby a sociálního vyloučení

Zdroj: ESPON TIPSE, 2014

Mezi hlavní demografické trendy celé Evropy patří nižší růst obyvatel, stárnutí obyvatelstva, nárůst populace díky imigraci namísto nově narozených dětí, růst a snížení míry růstu obyvatelstva v produktivním věku. Tyto obecné trendy však vykazují významné rozdíly na regionální úrovni. Neovlivňují pouze demografii, ale mají také silný dopad na trh práce.

Pokud se nezmění rozsah a směr migračních toků a reprodukční chování populace, počet obyvatel v produktivním věku bude v následujících desetiletích klesat a zároveň naroste podíl seniorů.

To ohrozí evropskou konkurenceschopnost, jelikož se očekává, že v mnoha jiných částech světa bude v dohledné době populace v produktivním věku stále narůstat. Navíc se mohou zvýšit sociální a ekonomické nerovnosti mezi evropskými regiony.

Rostoucí regiony budou muset zajistit, aby byl zachován vyvážený populační vývoj.

U regionů s klesajícím počtem obyvatel je třeba nasměrovat je k opatřením, která přilákají a udrží mladší populaci a vyrovnají úbytek obyvatelstva.

V regionech, kde je úroveň vzdělání příliš nízká, by měla být obecně posílena kvalita vzdělávání a mělo by být podporováno vzdělávání celoživotní.

Vyvážené regiony se budou muset chovat tak, aby byly zachovány příznivé trendy; měly by zajistit, aby případné disparity v rámci regionu nebo mezi městem a venkovem nepřerostly v problém.

Demografické trendy

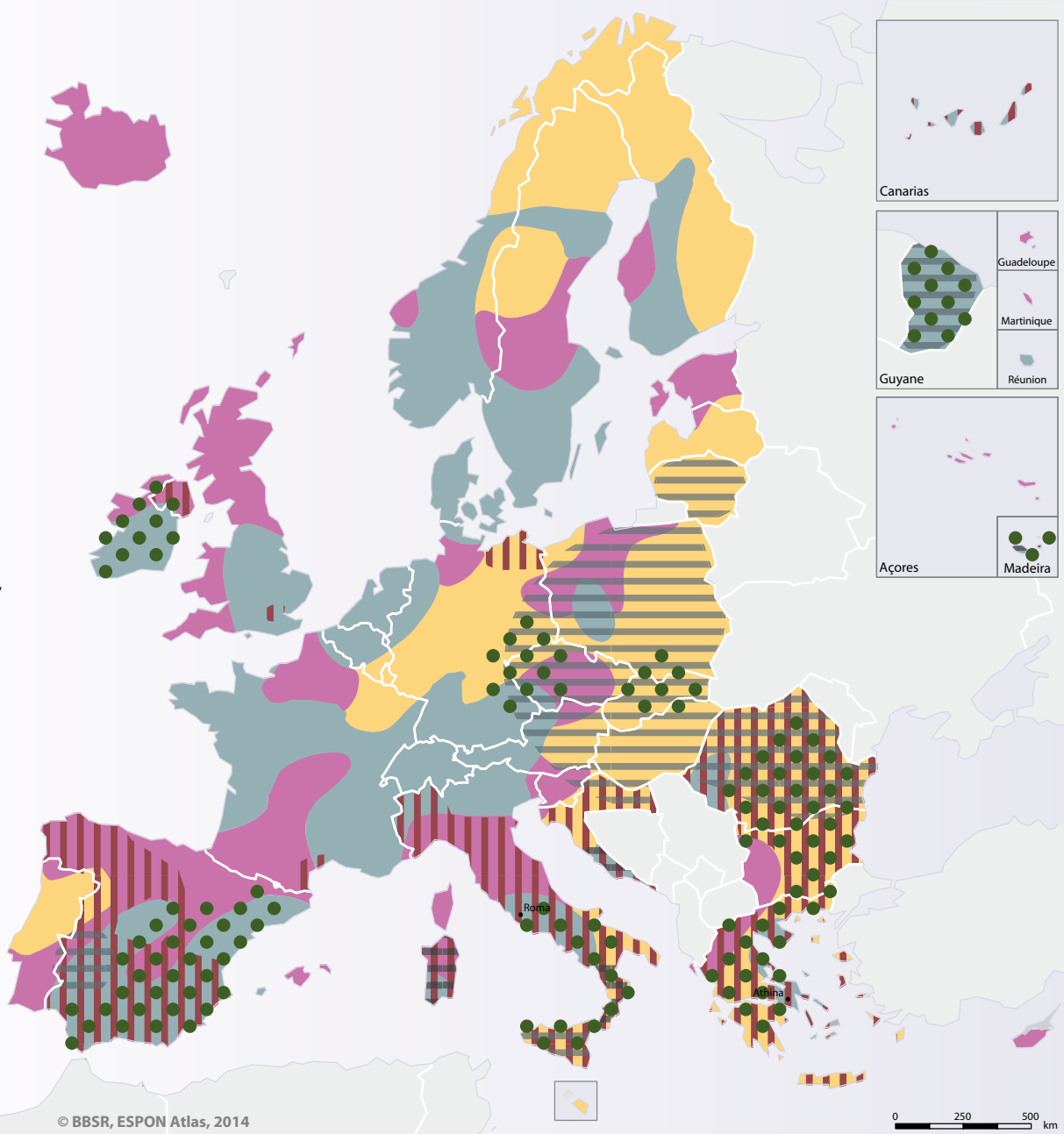
- růst populace
- úbytek populace
- rovnovážný demografický vývoj

Trh práce a vzdělání

- modernizace a posílení regionálních trhů práce
- zhodnocení potenciálu mladých, posílení vazby mezi vzdělávacím systémem a trhem práce

Chudoba a sociální integrace

- hlavní riziko chudoby a/nebo sociálního vyloučení

Tato mapa neodráží nezbytně názory Monitorovacího výboru ESPON.

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

IV. Ekonomické struktury a globální výzvy

V globalizovaném světě se Evropa nachází v kontroverzní situaci, kdy na jednu stranu dochází z dlouhodobého hlediska k růstu jejího hrubého domácího produktu (HDP), na stranu druhou však její podíl ve světové ekonomice kvůli nově vznikajícím silným ekonomikám, jakými jsou Čína, Indie nebo Brazílie, klesá. Proto je ekonomická výkonnost hlavním tématem pro strategický politický rozvoj Evropy, jejích měst a regionů.

Roku 2000 si Evropská unie ve své Lisabonské agendě stanovila strategický cíl „stát se nejkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě, schopnou udržitelného ekonomického růstu s více a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností“. Ačkoli původní cíle stanovené pro rok 2010 nebyly zcela naplněny a globální ekonomická recese, která začala v roce 2007, v tom sehrála svoji roli, cíle Lisabonské strategie zůstaly i nadále pro Evropu a její regiony důležité.

Strategie EU 2020, schválená Evropskou radou v roce 2010, stanovuje vizi pro evropskou ekonomiku na 21. století. Strategie vychází z Lisabonské agendy, obsahuje však širší spektrum priorit a cílů. Priority řeší různé aspekty růstu:

- inteligentní růst: vytvoření ekonomiky založené na znalostech a inovacích;
- udržitelný růst: větší podpora ekonomiky méně náročné na zdroje, ekologičtější a konkurenceschopnější;
- růst podporující začlenění: podpora ekonomiky zajišťující vysokou zaměstnanost, která podporuje sociální a územní soudržnost.

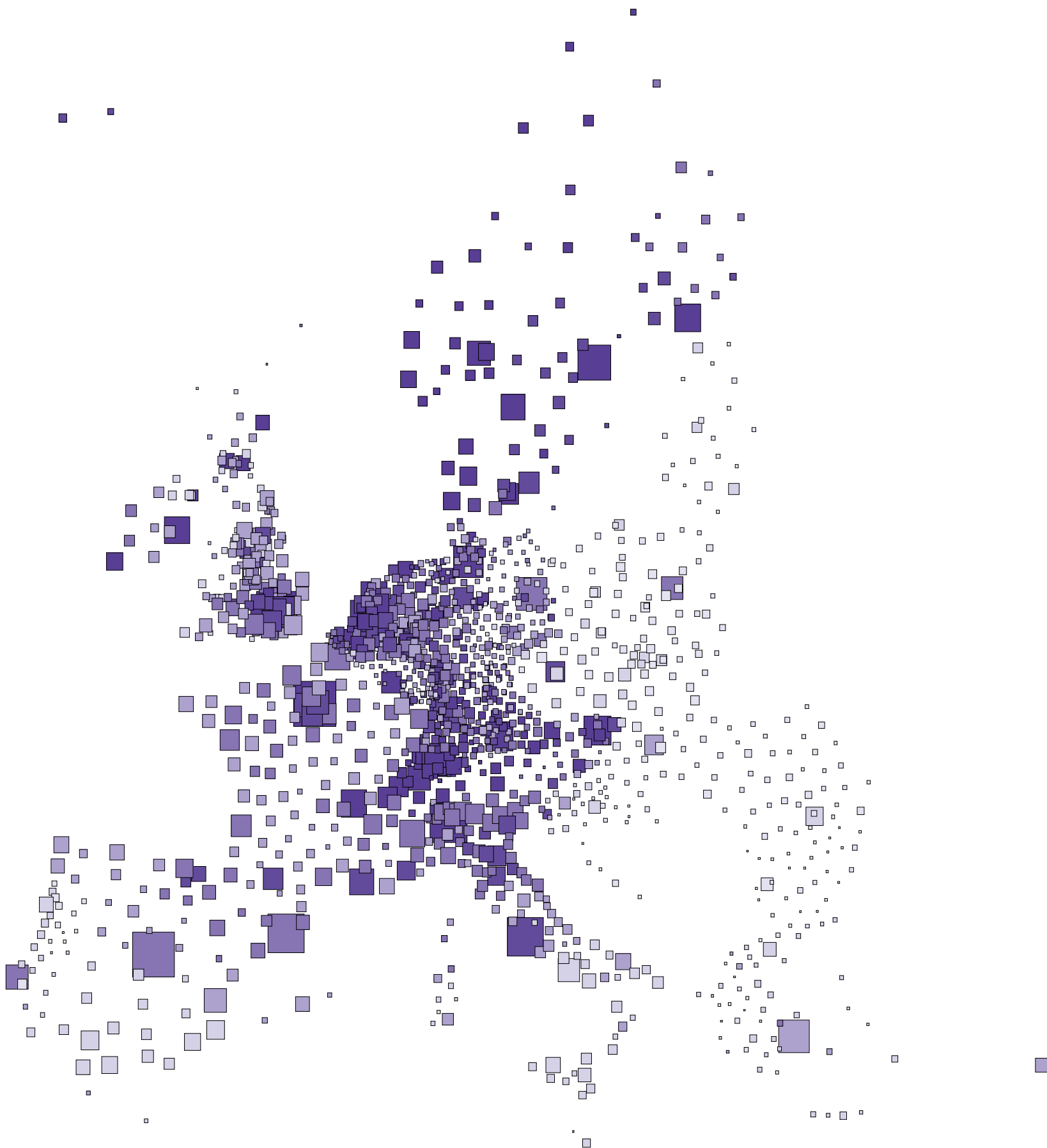
Strategie EU 2020 nemá v obecném měřítku územní charakter. Vývoj územního uvažování a přístupů je obsažen v územních agendách Evropské unie, přičemž o první rozhodli odpovědní ministři ze všech členských států EU v roce 2007. Územní agenda 2020 přijatá v roce 2011 uvádí,

že „cíle EU definovaných ve Strategii Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění může být dosaženo pouze tehdy, bude-li zohledněn územní rozměr strategie, jelikož možnosti rozvoje se v jednotlivých regionech liší“. Bylo definováno celkem šest územních priorit, které mají přispět k úspěšné implementaci Strategie EU 2020. Jednou z priorit je zajištění globální konkurenceschopnosti regionů, která je postavena na silných místních ekonomikách.

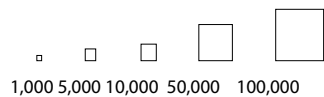
Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti informuje o tom, že regionální rozdíly v Evropské unii klesají. Uvádí ale také, že více rozvinuté regiony jsou konkurenceschopnější, a to především díky inovacím. Šestá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti uvádí, že krize pozastavila snižování regionálních rozdílů, a informuje také o změnách, které prodělala politika soudržnosti s ohledem na její vyšší účinnost pro naplnění cílů EU týkajících se růstu a zaměstnanosti. Sedmá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské, sociální a územní soudržnosti hodnotí, jak mohou regiony a města přispět k inteligentnímu a udržitelnému růstu podporujícímu začlenění a k hlavním cílům Evropy 2020 ve smyslu politiky soudržnosti. Zpráva uvádí, že města a regiony čelí různým kombinacím rozvojových výzev a možností rozvoje. To je jedním z hlavních důvodů, proč politika soudržnosti používá integrovaný přístup, který může být upraven s ohledem na místní potřeby a možnosti. Osmá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské, sociální a územní soudržnosti upozorňuje na krizi vyvolané změny, které budou mít vliv na kontext a priority nových programů financovaných z evropských strukturálních a investičních fondů.

Tyto politické dokumenty mají většinou explicitní nebo někdy implicitní územní rozměr, kde bude diverzita dynamik a potenciálů každého regionu a města definovat jejich přínos. Naprosto zásadní význam bude mít monitoring územních aspektů související se strategickými cíli.

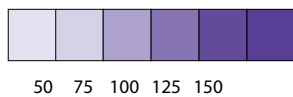
Regionální hrubý domácí produkt (HDP)

HDP (miliony EUR v roce 2011)

HDP na obyvatele v % z průměru EU

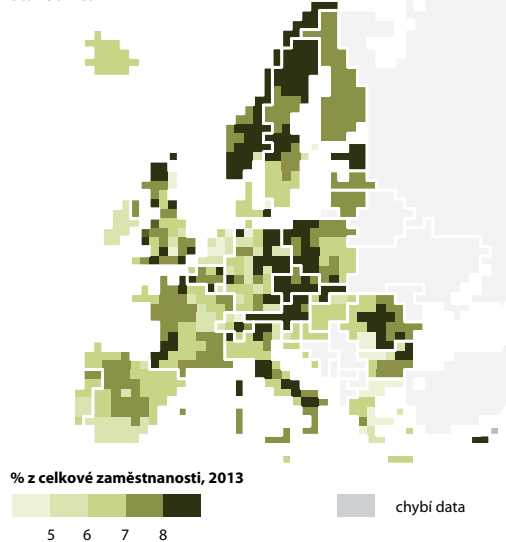

21,2 %

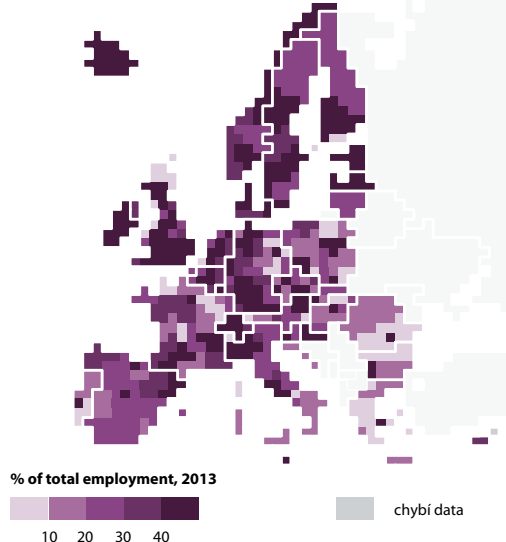
motorových vozidel z EU bylo roku 2013 vyrobeno ve členských státech východní Evropy. O deset let dříve tvořil tento podíl pouze 7,5 procenta.

Počet zaměstnanců ve vybraných odvětvích

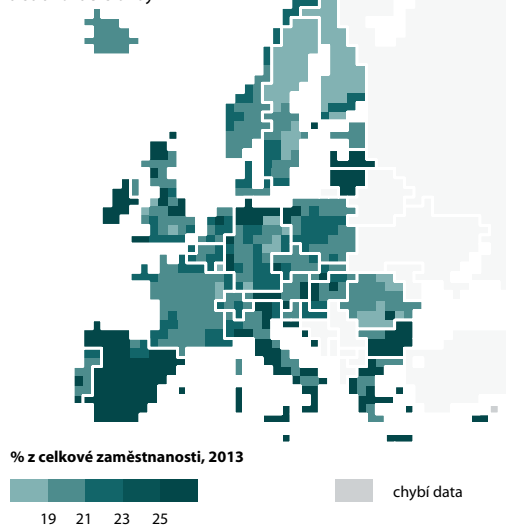
Stavebnictví

Informace a komunikace

Obchod, doprava, ubytovací a stravovací služby

Zdroj: Eurostat, 2013

Odvětví s největší změnou v míře zaměstnanosti

Nejvyšší změny v míře zaměstnanosti, 2008–2013

- zemědělství, lov a lesnictví
- stavebnictví
- výroba
- doprava, obchod, ubytovací a stravovací služby
- chybí data

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: Eurostat, 2013
Data: Eurostat, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Evropa se po nejhorších letech ekonomické krize odrazila ode dna a je na cestě k dobrému oživení své ekonomiky. Negativní důsledky ekonomické krize vedly relevantní subjekty k analýze a kontrole ekonomické a odvětvové struktury dané země. Tento postup ovlivnil ekonomický rozvoj ve všech evropských zemích, což vedlo k významným změnám ve struktuře národních a regionálních ekonomik.

Technologický pokrok, inovace a dovednosti umožnily vyrábět stejné produkty při vyšších úrovních produktivity a vyvinout nové zboží a služby. Na druhé straně regionální zemědělství zaznamenalo klesající trend, zatímco výroba vykázala stabilní vzestup. Služby narostly téměř ve všech průmyslových zemích.

Výroba je stále považována za motor moderní ekonomiky, ačkoliv její podíl na evropském HDP klesá. Relativní pokles průmyslové výroby byl vyvážen rychlou expanzí sektoru služeb.

Navzdory různým vzorům restrukturalizace, které jsou specifické pro konkrétní zemi, existují ve většině zemí EU jejich společné rysy. Ve většině zemí EU například poklesl podíl zemědělské produkce, zatímco narostl podíl z oblasti podnikatelské činnosti, nemovitostí, informací a komunikace, z finančních a pojišťovacích služeb a veřejné správy. Je však třeba poznamenat, že vzory odvětvových změn byly zcela odlišné mezi jednotlivými zeměmi a lišily se také z hlediska rychlosti.

Odvětvová změna nesouvisí pouze se změnami ve struktuře ekonomik. Potenciální růst ekonomik je ovlivněn rovněž zaměstnaností a složením produkce v daném odvětví. Některá odvětví zaznamenávají vyšší dlouhodobý růst než ostatní, což vede ke změnám v jejich podílu na ekonomice. Je však nutné poznamenat, že struktura ekonomiky se může také změnit bez jakéhokoliv pozitivního vlivu na ekonomický růst.

Evropská města vykazují stále větší podíl služeb vysoké úrovně, jakými jsou finance, obchodní služby a nemovitosti. Mají také vysoký podíl zpracovatelského průmyslu, včetně energie a stavebnictví. Služby vysoké úrovně se očividně vyskytují ve velkých a prosperujících metropolitních oblastech západní Evropy. Nejvyšší úroveň se nachází ve čtyřech hlavních evropských finančních městech světového významu: v Londýně, Paříži, Frankfurtu a Curychu.

Zastoupení průmyslu má mnohem složitější geografický vzorec. Nejnižší podíl průmyslu lze najít ve velkých finančních a obchodních centrech Evropy. Nelze však opomenout, že i v nejbohatších městech v Německu a severní Itálii, ale také v některých skandinávských městech hraje zpracovatelský průmysl stále významnou roli. Naopak většina středomořských měst s relativně nízkým HDP na hlavu má nízký podíl zpracovatelského průmyslu. Ve východní Evropě mají některá malá a středně velká města nejvyšší podíl průmyslu, zatímco nejvíce rozvinuté regiony hlavních měst již prošly procesem deindustrializace.

Typologie regionálních ekonomik

Typologie regionálních ekonomik založená na klasifikaci převládajících znaků zaměstnanosti, 2007

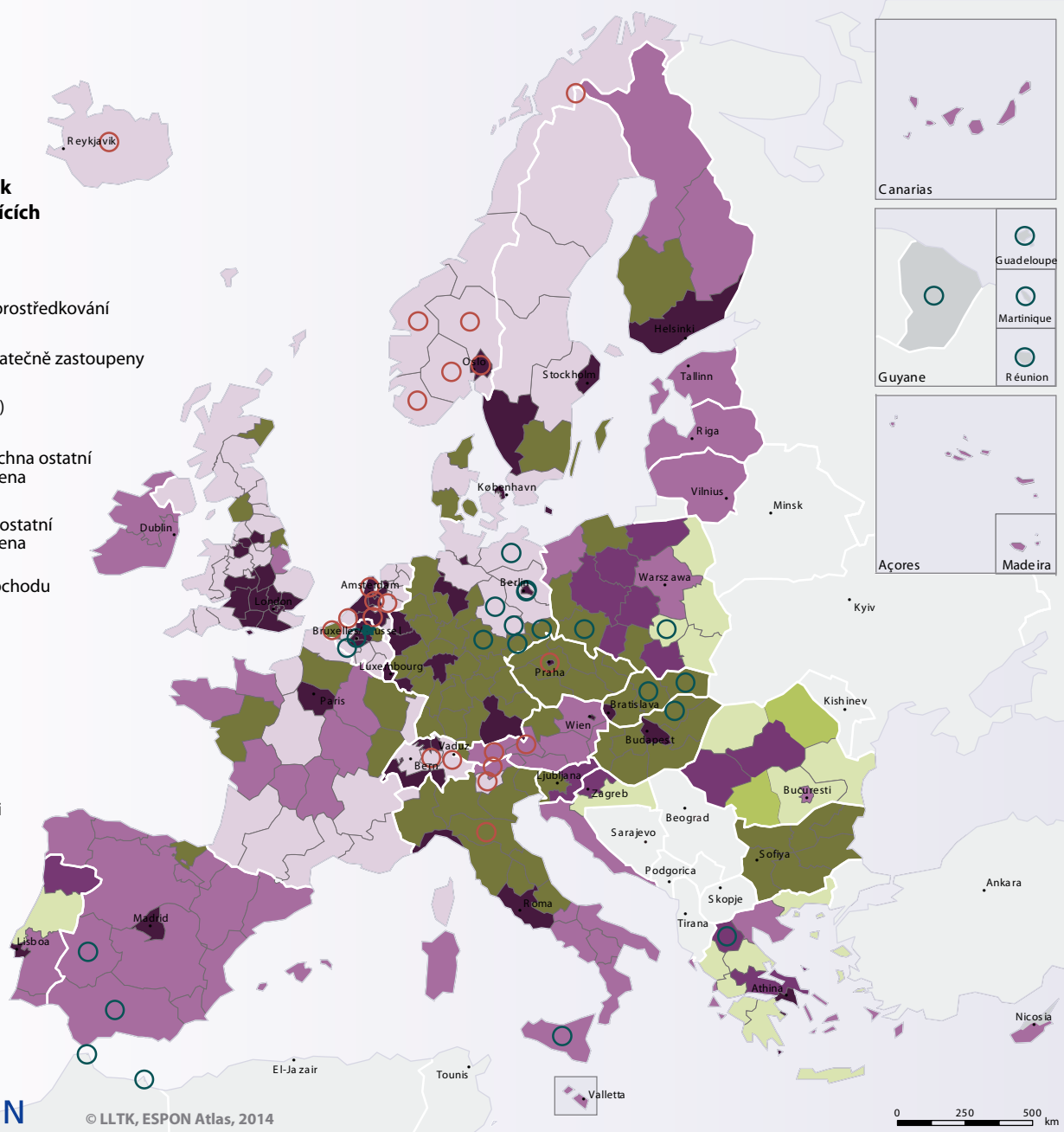
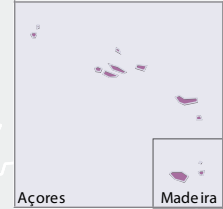
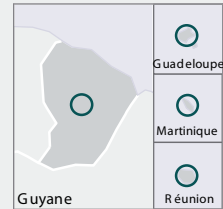
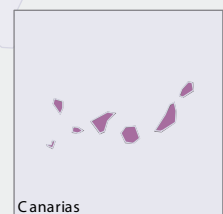
- převaha služeb a finančního zprostředkování
- převaha výroby, služby nedostatečně zastoupeny
- převaha výroby (a zemědělství)
- silná převaha zemědělství, všechna ostatní odvětví nedostatečně zastoupena
- převaha zemědělství, všechna ostatní odvětví nedostatečně zastoupena
- převaha stavebnictví a maloobchodu
- blízko evropskému průměru, s převahou veřejných služeb
- chybí data
- nejlepší míra nezaměstnanosti (pod 3 %) v roce 2007
- nejhorší míra nezaměstnanosti (přes 12 %) v roce 2007

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON TeDi, 2011
Data: Eurostat, 2012
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

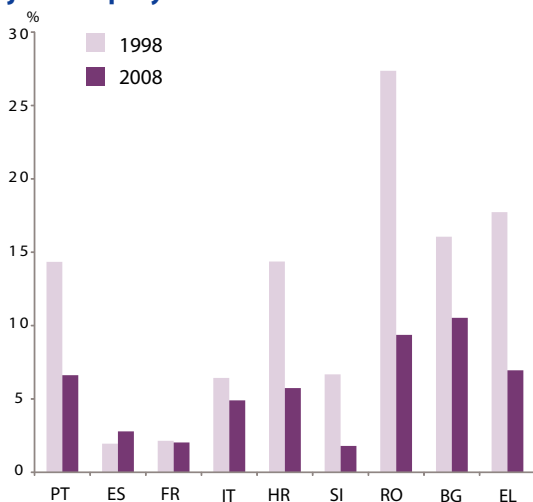
ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

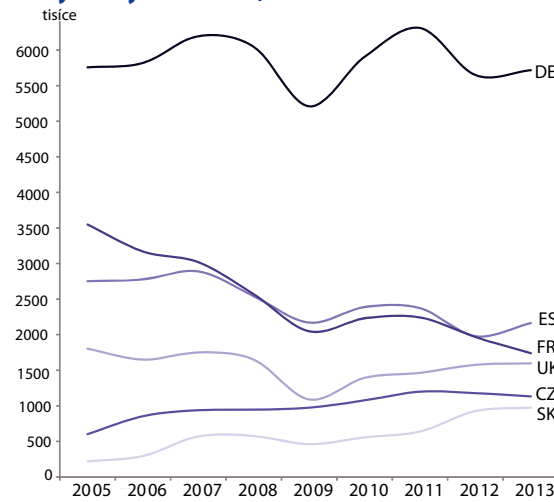
0 250 500 km

Podíl oděvního průmyslu na exportu jihoevropských zemí ESPON

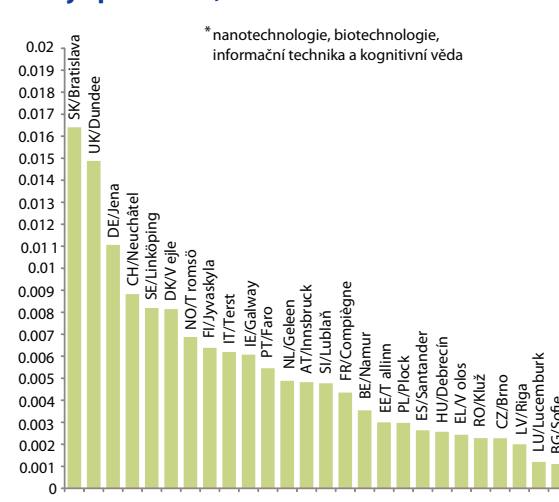
Zdroj: ESPON TIGER, 2011

Produkce motorových vozidel ve vybraných zemích, 2005–2013

Zdroj: ESPON TIGER, 2011:

NBIC* index specializace u nejlepších FUA, 2006

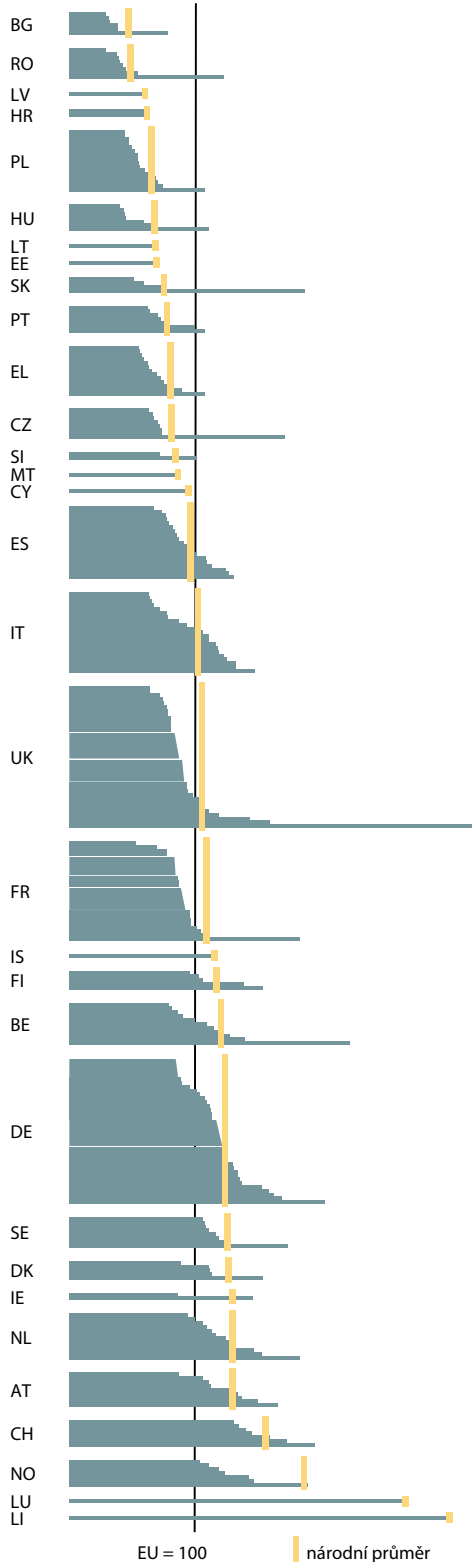
* nanotechnologie, biotechnologie, informační technika a kognitivní věda

Zdroj: ESPON SIESTA, 2013

26 190 EUR

bylo v roce 2011 průměrné HDP na hlavu v zemích ESPON.

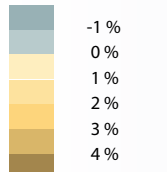
HDP na obyvatele

HDP na obyvatele ve standardu kupní síly, 2011
Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Data: Eurostat, 2014

Růst HDP

Míra růstu reálného HDP (v EUR), roční průměr 2001–2011

chybí data

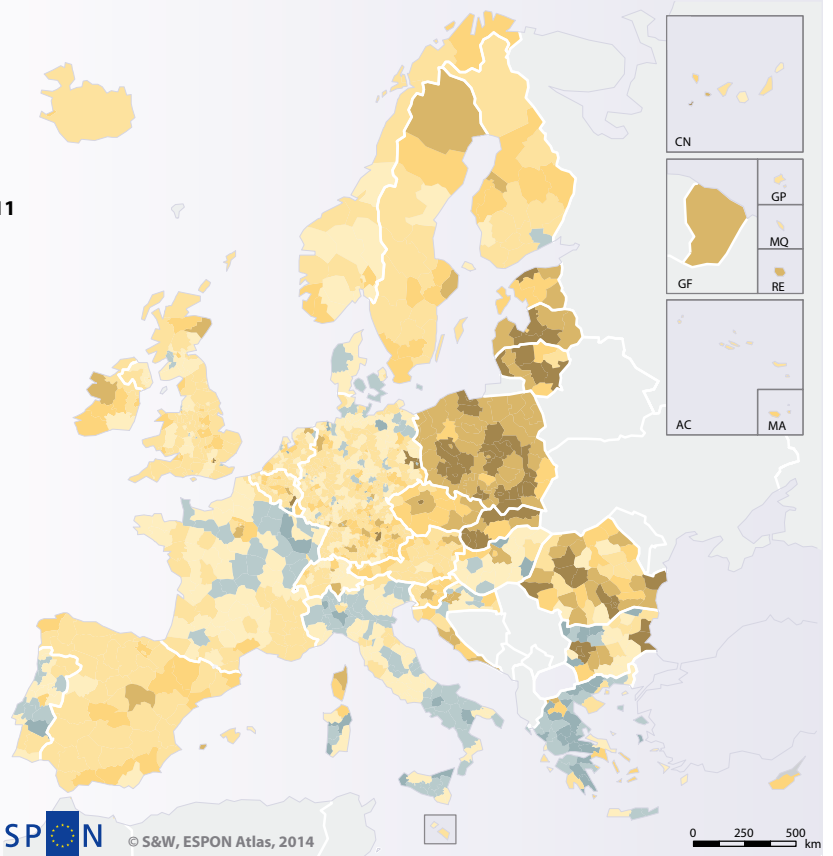
Regionální úroveň: NUTS 3 (2010)
Data: Eurostat, 2014
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Hrubý domácí produkt (HDP) se běžně používá jako ukazatel k měření ekonomické výkonnosti. HDP odráží tržní hodnotu všech konečných výrobků a služeb vyrobených v dané oblasti a v daném čase. Pro zohlednění různých cenových hladin v různých zemích se často HDP převádí na standard kupní síly (PPS).

Ekonomická výkonnost, měřená jako HDP na hlavu, se mezi jednotlivými zeměmi EU a mezi regiony značně liší. Na národní úrovni se odchylky pohybují mezi méně než 50 procenty z průměrného HDP EU27, to platí pro Bulharsko a Rumunsko, a více než 150 procent průměru, což je případ Švýcarska a Norska. Významné rozdíly existují téměř ve všech zemích. V mnoha případech je tento rozdíl způsoben mezerou mezi venkovskými regiony a regiony hlavních měst, které dosahují dobrých výsledků. Tento fenomén je nejmarkantnější v několika východoevropských zemích (např. v Bulharsku nebo Rumunsku). V téměř všech zemích západní Evropy se objevují regiony, které dosahují špatných výsledků. Všechny regiony čtyř partnerských zemí, které jsou zapojeny do programu ESPON a přitom nejsou členy EU, mají vyšší HDP na obyvatele, než je průměr EU27.

Nedávná ekonomická krize měla obrovský dopad na dlouhodobý růst reálného HDP. V desetiletém období zaznamenala většina regionů v Řecku, několik regionů v Itálii, Francii a Portugalsku a také některé regiony v Německu, Dánsku, Maďarsku a Bulharsku pokles ekonomické výkonnosti v důsledku ztrát v posledních letech. Průměrná roční míra růstu reálného HDP v jiných regionech však byla jednoznačně pozitivní. Nejpozoruhodnější jsou regiony v EU12, ve kterých se průměrný roční růst reálného

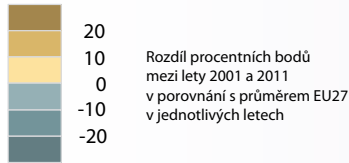
HDP vyšplhal na více než 3 procenta během daného desetiletí. Ve většině zemí existují značné rozdíly v podobě několika procentních bodů ročně.

Jinak si vedou evropské regiony z hlediska hodnoty HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU. Nejzajímavějších hodnot ve výši více než 20 procentních bodů dosáhly i přes negativní důsledky krize pobaltské státy a některé regiony ve východní Evropě. Obecně ale všechny regiony EU12 vylepšily svoji relativní pozici. Západní Evropa má dva velmi odlišné typy regionů, relativní vítěze a relativní poražené.

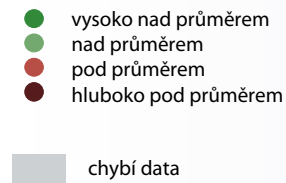
Složený index pro hodnocení regionů vytvořený v programu ESPON zahrnuje 7 ze 14 tzv. lisabonských ukazatelů, které pokrývají pět faktorů v oblastech zaměstnanosti, inovací a výzkumu, ekonomických reforem, sociální soudržnosti, životního prostředí, stejně jako obecných ekonomických podmínek. Lisabonský index výkonnosti vypovídá o schopnosti jednotlivých evropských regionů zlepšovat svoji ekonomickou konkurenceschopnost vzhledem k daným cílům. Při hodnocení regionů z hlediska lisabonské ekonomické výkonnosti jsou v rámci Evropy oblasti, které si vedou lépe a mají také různé potenciály. Vysoce výkonné regiony mají mnohem vyšší podíl na celkovém evropském HDP, než je podíl jejich populace. Nicméně nejhůře si vedoucí regiony z hlediska lisabonské ekonomické výkonnosti dohánějí jiné regiony díky vyššímu tempu růstu. Výkonnější regiony se dělí do dvou skupin: jedna skupina udržuje své postavení a druhá skupina poněkud ztrácí. Stimulační nástroje ke zvýšení konkurenceschopnosti u méně výkonných regionů a lokalit mohou podporovat větší vyváženost území na regionální, národní a/nebo evropské úrovni.

Lisabonská výkonnost a ekonomický rozvoj regionů

HDP na obyvatele, 2001–2011 ve standardu kupní síly (PPS)

Složená lisabonská výkonnost

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
 Zdroj: ESPON Territorial Observation 3, 2013
 Data: Eurofutures Finland, 2009
 Eurostat, 2014
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

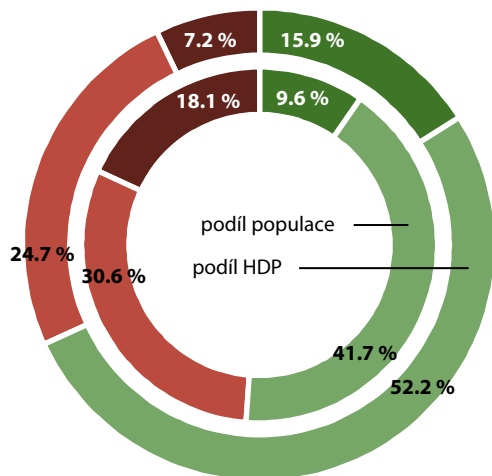
Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

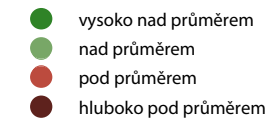
© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANCOVANO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

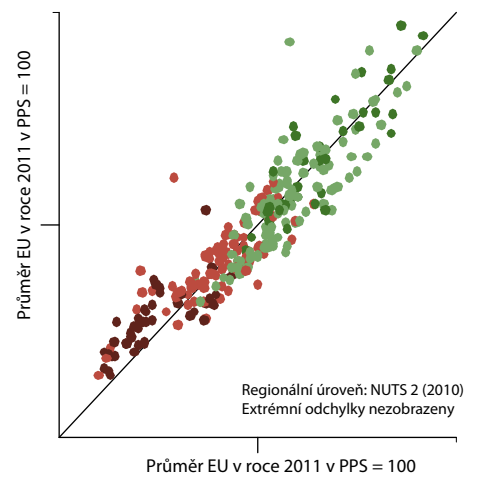
HDP a obyvatelstvo podle složené lisabonské výkonnosti

Složená lisabonská výkonnost

Regionální HDP na hlavu a složená lisabonská výkonnost

Zdroj: ESPON Territorial Observation 3, 2010
 Data: Eurofutures Finland, 2009; Eurostat, 2014

Regionální rozměr ekonomické krize

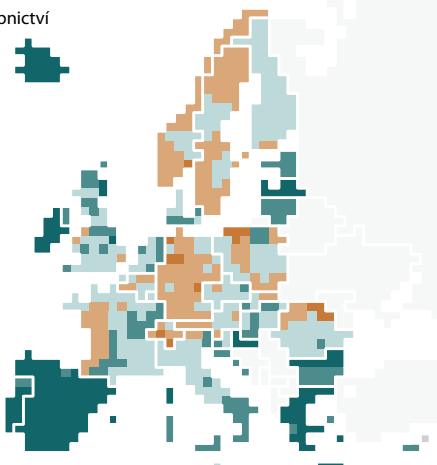
V roce 2009 kleslo HDP zemí ESPON oproti předchozímu roku o

774 miliard PPS,

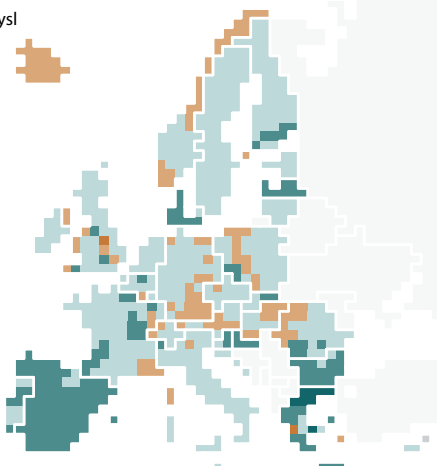
což odpovídá ekonomické síle České republiky spolu s Nizozemím.

Vývoj zaměstnanosti podle ekonomické činnosti

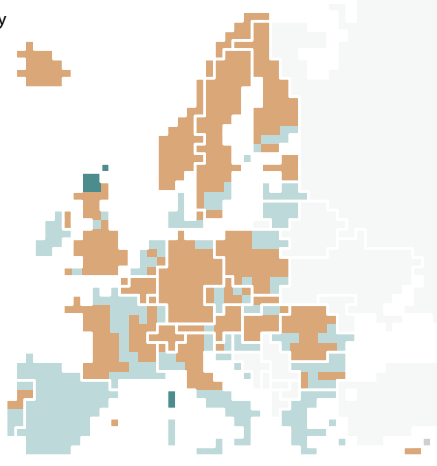
Stavebnictví

Průmysl

Služby

Vývoj zaměstnanosti v %, 2008–2013

Zdroj: Eurostat, 2014

Odolnost zaměstnanosti

Trendy vývoje regionální zaměstnanosti z hlediska reakce na krizi

- odolné
- uzdravené
- neuzdravené, v růstu
- neuzdravené, v recesi
- chybí data

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON ECR2, 2014
Data: Experian, Eurostat, různá data
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTIČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

V souvislosti s nedávnou ekonomickou krizí se Evropská unie stala svědkem nejzávažnější ekonomické recese ve své historii. Navzdory své rozsáhlosti nepostihla krize všechny evropské regiony. Míry růstu se na začátku ekonomického oživení značně liší. Některé z regionů EU jsou již na cestě ven z krize, avšak mnoho regionů dosud nedosáhlo stabilní ekonomické situace.

Dopady krize na zaměstnanost byly značné. Mezi lety 2008 a 2009 se počet zaměstnaných osob snížil o 3,6 milionu, v roce 2010 se k tomu přidalo dalších 1,4 milionu lidí.

V regionech, které byly krizí zasaženy nejvíce a které se dosud v porovnání s rokem 2008 z krize plně nezotavily, přišlo v roce 2009 o zaměstnání 6,1 milionu lidí a dalších 2,5 milionu lidí v roce 2010. Od roku 2008 do roku 2013 se v těchto regionech snížil počet zaměstnaných celkem o 10,3 milionu lidí. Většina z těchto oblastí měla již v minulosti pouze omezené možnosti pro investice a tyto investice pocházely převážně ze strukturálních fondů. V regionech, které se zdají odolnější vůči krizi a které již vykazují silné známky uzdravení, zůstala zaměstnanost v roce 2009 většinou stejná jako v roce předchozím.

Otázkou však zůstává, jak stabilním bude proces oživení zaměstnanosti. Poslední trendy totiž hovoří o dalším poklesu zaměstnanosti v regionech, které se s ohledem na předkrizové hodnoty ještě plně neuzdravily, a naznačují také mírné zpomalení v procesu obnovy u tzv. „uzdravujících se“ (recovering) regionů. Nejnovější data ESPON (2011) týkající se regionálního hrubého domácího

produktu (HDP) ukazují, že ekonomiky ve většině evropských regionů ve srovnání s krizovým rokem 2009 opět vzrostly.

Belgie, Polsko, Německo, stejně jako pobaltské a skandinávské země vykazují nejvyšší regionální míru růstu HDP měřeného ve standardech kupní síly (PPS). Míry růstu byly mnohem nižší ve Velké Británii, Francii a v Nizozemí. V mnoha regionech severní Anglie, jižního Španělska a Řecka ekonomická výkonnost dokonce stále klesá.

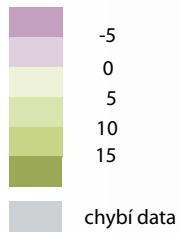
Srovnání ekonomické výkonnosti před krizí a po ní naznačuje, že mnoho regionů dosud nedosáhlo ekonomické síly z roku 2008. Některé regiony jsou dřívější úrovni ekonomické síly silně vzdáleny. V Řecku, Španělsku a ve Spojeném království ani jeden region nedosáhl ekonomického výstupu před krizí, zatímco regiony v Polsku a v jihovýchodním Německu vykazují jasnou tendenci růstu.

Pro mnoho regionů je cesta z krize poněkud obtížnější. Míra růstu v jiných regionech však vyvolává určitý optimismus. Například v severních regionech Španělska, které byly krizí zasaženy více, je viditelný proces obnovy. Je třeba poznamenat, že až na Řecko se regiony s pozitivním trendem vývoje vyskytují ve všech zemích.

Ekonomická krize ve všech částech Evropy dosud neskončila. V některých oblastech i nadále klesá zaměstnanost. Je tedy zřejmé, že je zapotřebí dalšího úsilí, aby se předešlo prohlubování rozdílů mezi regiony, které zaostávají (ještě více než v minulosti) a prosperujícími regiony Evropy.

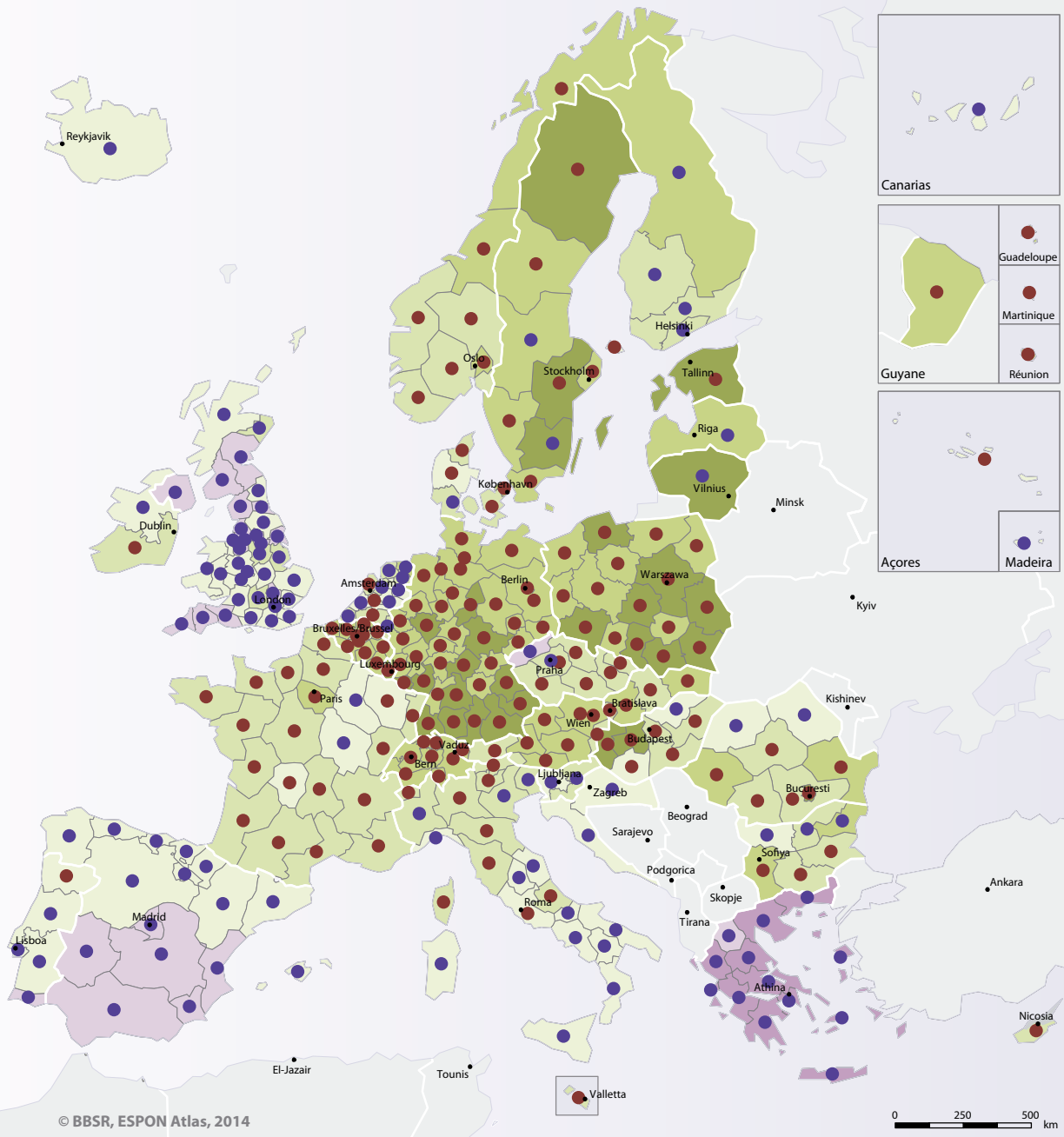
Vývoj HDP po ekonomické krizi

Vývoj HDP v PPS v % od krize (2009–2011)

Ve srovnání s rokem před krizí (2008–2011)

- pokles
- růst

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
 Zdroj: Eurostat, 2014
 Data: Eurostat, 2014
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

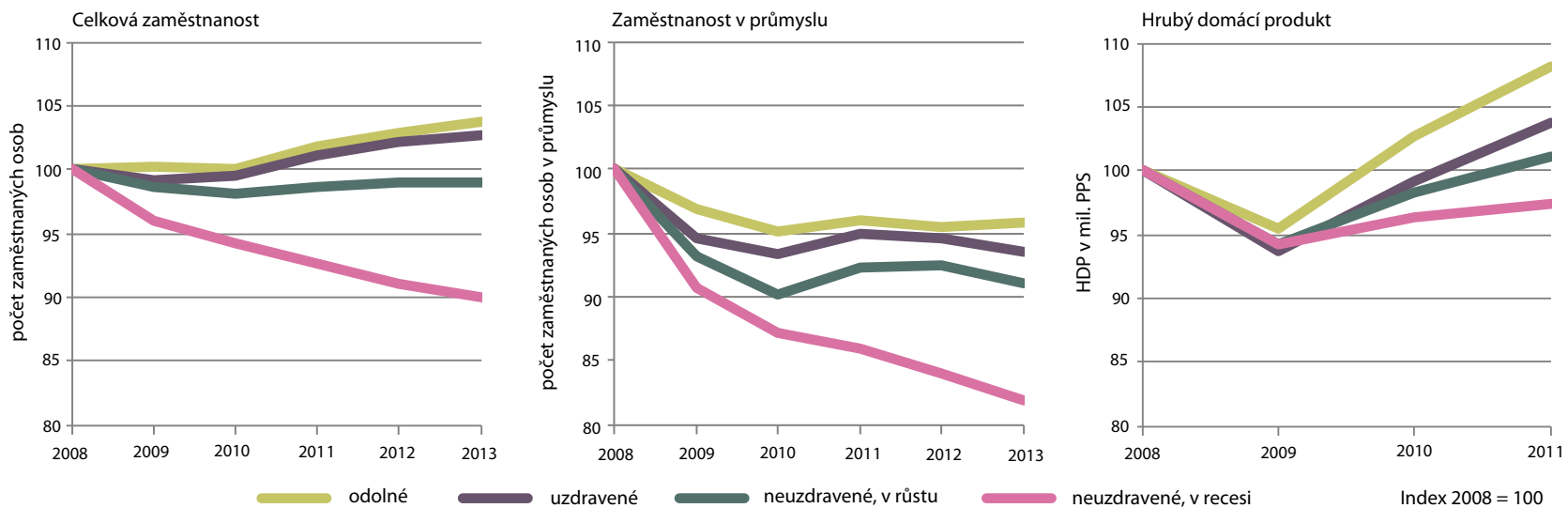

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANČOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Trendy vývoje odolnosti zaměstnanosti vůči krizi v různých typech regionů

Zdroj: založeno na ECR2, 2014; Eurostat, 2014

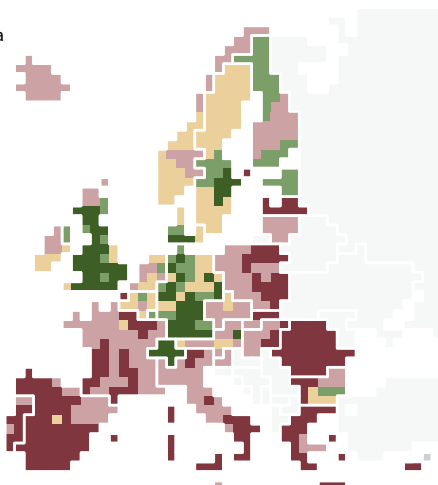
Územní vzorce inovací

2,3 milionů vědců

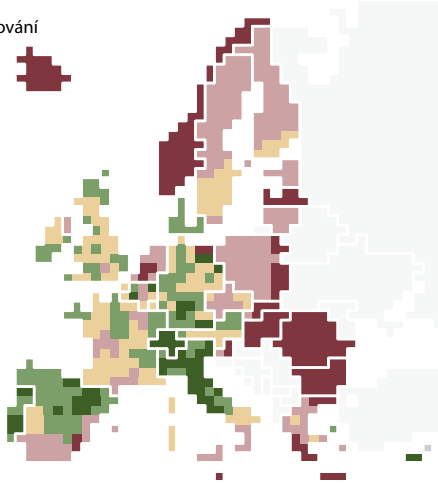
bylo roku 2009 zapojeno do navržení nebo vytváření produktů a znalostí.

Orientace inovací

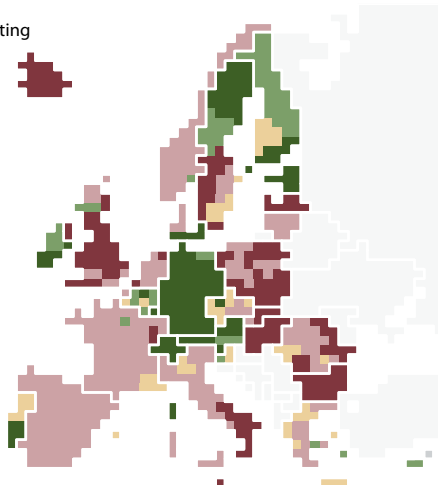
Výroba

Zpracování

Marketing

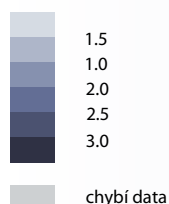
Ve vztahu k průměru EU

Zdroj: ESPON KIT, 2011

Výdaje na vědu a výzkum

Hrubé národní výdaje na R&D, v % z HDP, 2009

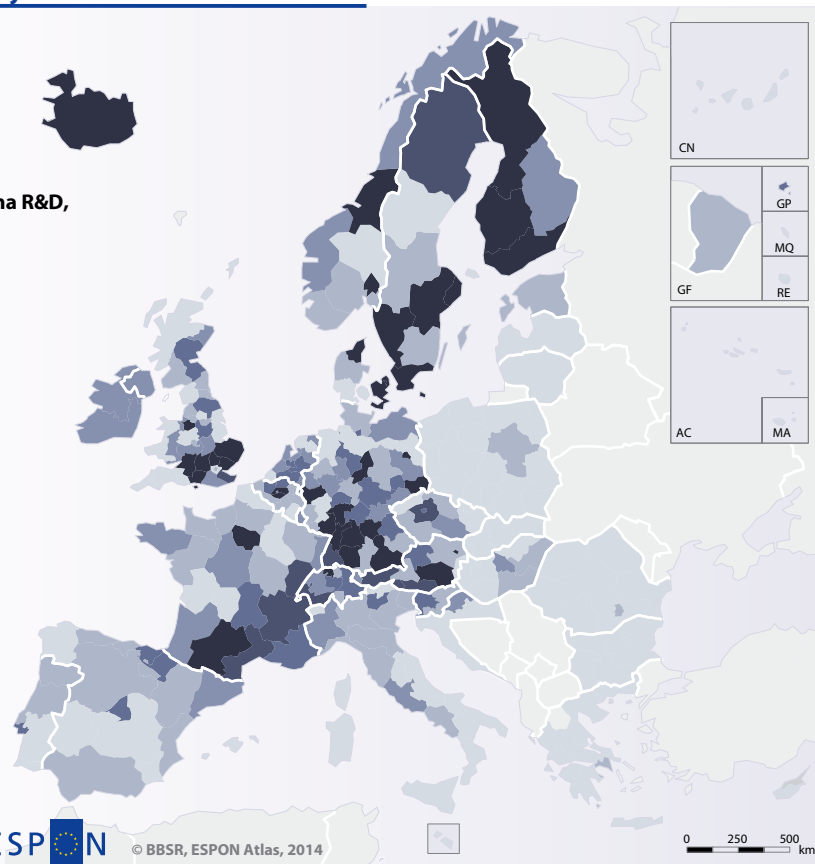
Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: Eurostat, 2014
Data: Eurostat, 2014
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Znalosti a inovace jsou považovány za strategická aktiva „inteligentního růstu“ v Evropě. Ke stanovení cílených normativních strategií pro dosažení politických cílů je nezbytné určit regionální specifika ve vzorcích inovací.

Geografie inovací je složitá a schopnost přeměnit znalosti a inovace do regionálního růstu se mezi jednotlivými regiony liší. Orientace regionálních inovací naznačuje zřetelná centra související s produkcí, se zpracováním a marketingem. Lze identifikovat tři hlavní územní vzorce:

- 1) Silné znalostní regiony, které jsou postaveny na vědě nebo na aplikované vědě. Jejich endogenní inovace probíhají ve vědeckých sítích. Místní podmínky by měly podporovat tvorbu znalostí, místní difúze, přeměnu do inovací a široké místní přijetí.
- 2) Regiony specializované na chytré technologické aplikace nebo chytré a kreativní diverzifikace. Mají vysokou míru výrobních inovací a vysokou tvořivost při přeměně základních externích znalostí a poznatků z aplikované vědy do inovací.
- 3) Regiony napodobující inovace s nízkou úrovní znalostí a intenzitou inovací. V těchto regionech určují kreativní činitelé, kde v jiných regionech chybí znalosti, a snaží se jim přizpůsobit stávající inovace.

U první skupiny regionů je třeba podpořit pobídky ve vědě a výzkumu k přilákání vědců, inovátorů a vysoce kvalifikované pracovní síly. Pro druhou skupinu se nejvíce hodí pobídky pro kreativní aplikace, které stojí na kooperativních vědeckých

aktivitách nebo výzkumu pro nová technologická řešení. U poslední skupiny může posílit ekonomickou základnu podpora rozvoje tvůrčích projektů s nadnárodními korporacemi.

Tyto územní vzorce inovací zdůvodnily, proč znalosti nelze srovnávat s inovacemi. V politických snahách při vytváření Evropy, která má být nejkonzistentnější znalostně orientovanou ekonomikou, musejí být zvaženy územně relevantní faktory. Jak je navíc uvedeno v EU2020, investice do vědy a výzkumu budou muset vzrůst na 3 % HDP.

V evropském prostoru založeném na vědě je už v průměru 3,4 % HDP vynaloženo na vědu a výzkum, zatímco u regionů napodobujících inovace je podíl výzkumu a vývoje v regionální ekonomice pouze 0,8 %.

Význam regionů produkujících znalosti je pro evropskou vědu a výzkum nezpochybnitelný. Více než 50 % z celkových výdajů EU na vědu a výzkum bylo v roce 2009 soustředěno do oblastí založených na vědě nebo na aplikované vědě, chytrá technologická oblast představovala dalších 27 %.

Ve skutečnosti je věda a výzkum efektivněji využívána v regionech, které do výzkumu a vývoje značně investovaly. Tyto regiony jsou založeny na vědě nebo orientovány na aplikovanou vědu, nebo jsou v menší míře orientovány na oblast chytrých technologických aplikací. Regiony s nízkou úrovní výdajů na vědu a výzkum budou mít v tomto smyslu pouze malou výhodu z dalších investic, efektivnějšími ale mohou být investice do nehmotných aktiv.

Územní vzorce a orientace inovací

Regionální typy inovací

- evropská vědecká oblast
- oblast aplikované vědy
- oblast chytrých technologických aplikací
- chytrá a kreativní oblast diverzifikací
- kreativní napodobující oblast
- chybí data

Orientace inovací

vysoko nad průměrem ve vztahu k

- inovacím výrobků
- inovacím zpracování
- marketingu a/nebo organizačním inovacím

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON KIT, 2011
Data: Eurostat CIS, 2006–2009
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

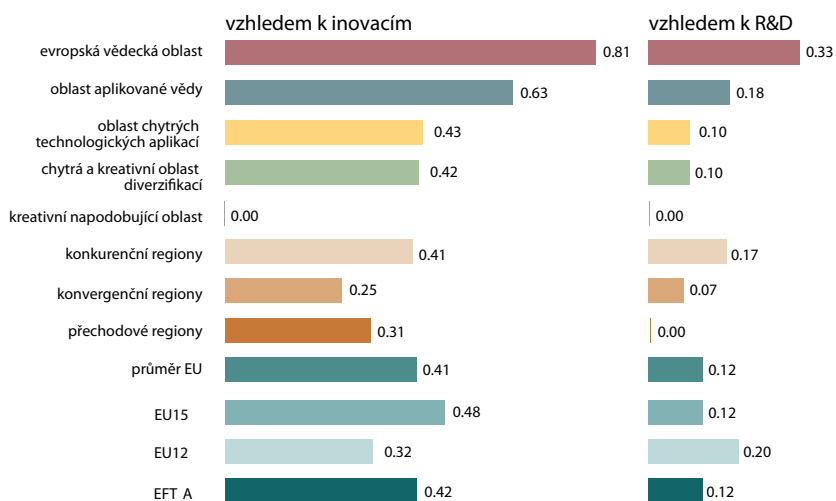

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Vztah mezi výdaji na R&D a inovace a mírou růstu HDP

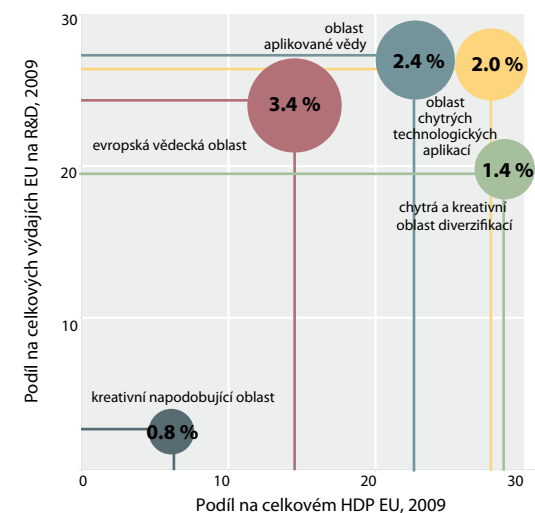
Procentuální nárůst v míře růstu HDP vyvolán zvýšením výdajů na R&D nebo inovace o 1 procentuální bod v různých oblastech a regionech

Zdroj: ESPON KIT, 2011

Význam regionálních typů inovací

Procento HDP na výdaje na R&D zachycené velikostí kruhů

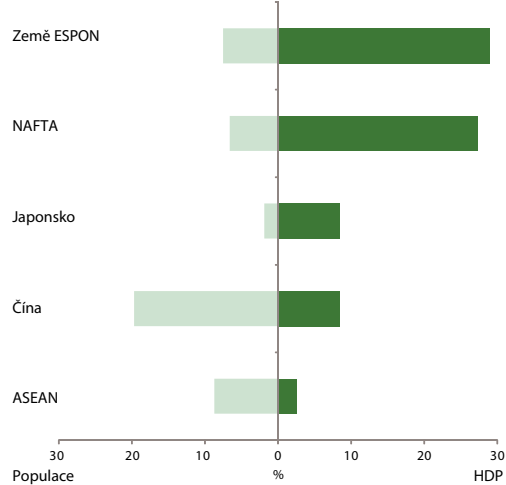
Evropa a její regiony na globální scéně

18 %

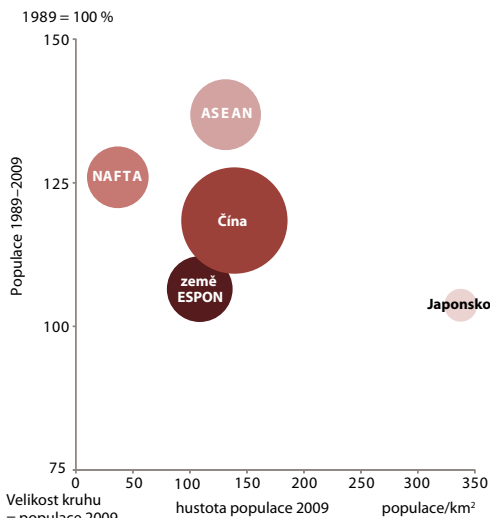
světového HDP bylo roku 2010 vyrobeno v rámci EU, tedy 7 % světové populace. V roce 1950 činily tyto hodnoty u stejné zeměpisné plochy 15 % a 28 %. Předpokládá se, že tento trend bude pokračovat i v dalších letech.

Země ESPON ve srovnání se světem

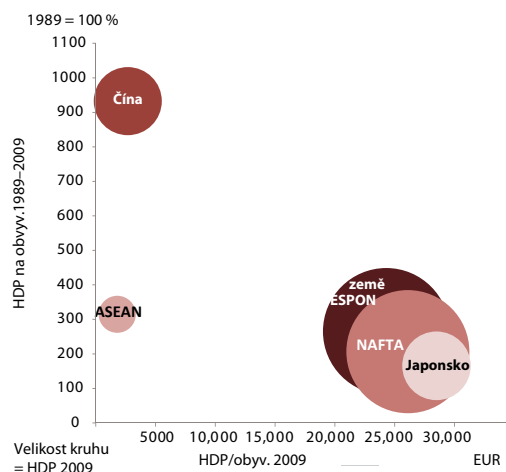
Váha světových regionů podle HDP a populace, 2009

Populace, 2009

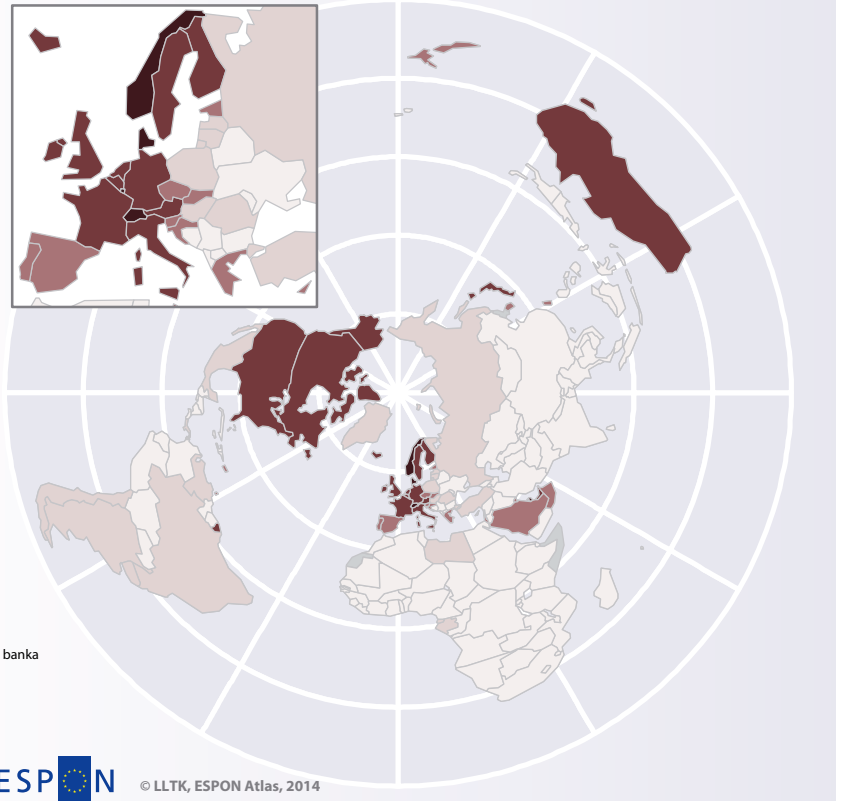
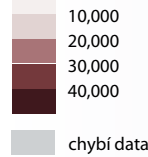

Ekonomika, 2009

Stav ekonomického rozvoje

HDP na obyvatele, 2009 (EUR)

Ve strategických politických dokumentech EU je globalizace považována za jednu ze čtyř hlavních výzev, kterým budou v budoucnu čelit evropské regiony.

Globalizace je definována jako rostoucí vzájemná závislost mezi různými oblastmi světa. Globalizace by však neměla být chápána jako „neřízený vzájemný vztah“ jednotlivých území na celém světě. Ve skutečnosti první, naivní výklady globalizace předvídal „zánik geografie“, a to konkrétně kvůli místním dopadům nových komunikačních technologií. Nepřesnost této interpretace globalizace také demonstrují analýzy zpracované v rámci projektů programu ESPON. V projektech ESPON, a to prostřednictvím analýzy finančních toků, obchodních toků, lidských toků a toků znalostí, je zdůrazněno, jak jsou vzdálenost a aglomerační ekonomiky globalizaci ještě bližší.

Globalizace je pro Evropu považována za velmi příznivou. Způsob, jakým bude Evropa těžit z globalizace, je jednoznačně spojen s její otevřeností. Podle Strategie EU 2020 musejí být všechny nástroje externí ekonomické politiky použity na podporu evropského růstu prostřednictvím participace na otevřeném a spravedlivém trhu na celém světě. Je zde stále ekonomický potenciál pro růst, kterého je Evropa schopna dosáhnout posílením spolupráce s rozvíjejícími se ekonomikami. Navíc může EU prosperovat z otevřenosti vůči světu a sledovat, co ostatní rozvinuté nebo rozvíjející se ekonomiky provádí, aby mohla předvídat jejich další chování nebo se přizpůsobit budoucím trendům.

V literatuře týkající se globalizace odborníci a vědci vidí větší dopady globalizace pro města a regiony, které se díky ní stávají významnějšími, než dopady pro samotné země.

Nejzřetelnějším projevem globalizace je nárůst nebo pokles hrubého domácího produktu (HDP). V tomto smyslu je HDP na obyvatele velmi často používáno jako ukazatel konkurenceschopnosti. Proto mezi oblastmi s největší konkurenceschopností patří země NAFTA (Severoamerická dohoda o volném obchodu zahrnující Spojené státy, Kanadu a Mexiko), Austrálie, Japonsko a významné země z Blízkého východu (Egypt, Saúdská Arábie). Z dlouhodobého hlediska však může tento ukazatel vykazovat mezi těmito oblastmi větší kontrasty.

V posledních dvou desetiletích demonstrovala Čína nejdynamičtější ekonomický růst ve světě, zatímco rozvinuté země, jakými jsou Japonsko a USA, nebo země západní Evropy, vykázaly jen mírný růst nebo téměř stagnaci, a to navzdory tomu, že tyto země mají stále největší podíl na celosvětové produkci.

Orientace podniků je základním konceptem v analýze vlivů globalizace na dynamiku podnikání.

Globalizace je charakteristická nárůstem směny v globálním měřítku a rostoucí integrací globální ekonomiky. Od konce 90. let dosáhl obchod, jako podíl na světovém HDP, nevídané úrovně.

Existuje několik motorů, které zvyšují nárůst obchodu se zbožím a službami. Nadnárodní firmy, které jsou hlavními aktéry integrace hodnotových

řetězců na celosvětové úrovni, hrají v růstu hlavní roli. Obchod v rámci firmy se například odhaduje na 30 % z celkového světového obchodu. Dalším významným faktorem je, že regionální integrace, a to díky vytvoření celní unie nebo sdružení volného obchodu, do značné míry rozvinula ekonomickou směnu mezi regionálními ekonomikami. Liberalizace obchodu je také hlavním pohonem růstu obchodu. A konečně nové komunikační technologie, stejně jako nižší náklady na dopravu, také přispěly k rozvoji obchodu.

Globalizace je ovlivněna změnami ve světové ekonomické geografii včetně změn v obchodních tocích zboží a služeb. Hlavním znakem je globální posun od USA, EU a Japonska do východní Asie, a to zejména do Číny.

Při zvážení dlouhodobých trendů se na první pohled zdá, že evropský podíl na světovém obchodu zůstal relativně stabilní. Může za to vysoká míra vnitřního obchodu mezi zeměmi EU. Nejméně 60 % evropského obchodu se odehrává mezi zeměmi ESPON. Díky tomu došlo v Evropě v posledních desetiletích k vysoké úrovni ekonomické integrace. Například vnitřní obchod odpovídá přibližně 2/3 celkového evropského obchodu. Po řadě let rostoucí integrace se však začínají objevovat méně pozitivní znaky.

S výjimkou výše uvedeného aspektu je nezpochybnitelný výrazný pokles role Evropy na světovém obchodu. Tento pokles odpovídá ztrátě Evropy ve světě, zejména z hlediska populace a produkce. Obchodní vztahy Evropy s ostatními částmi světa

jsou naprosto odlišné. Zatímco je podíl evropského obchodu v Africe a okolních zemích obzvláště vysoký, s většinou rozvojových oblastí v jižní a jihovýchodní Asii je naopak malý. Role Evropy v obchodu v Severní Americe a Asii je čím dál méně dominantní. Tyto procesy mají globální charakter, netýkají se pouze Evropy. Například Severní Amerika a Japonsko začínají také ztrácet na svém ekonomickém významu, zatímco Asie, konkrétně Čína, roste.

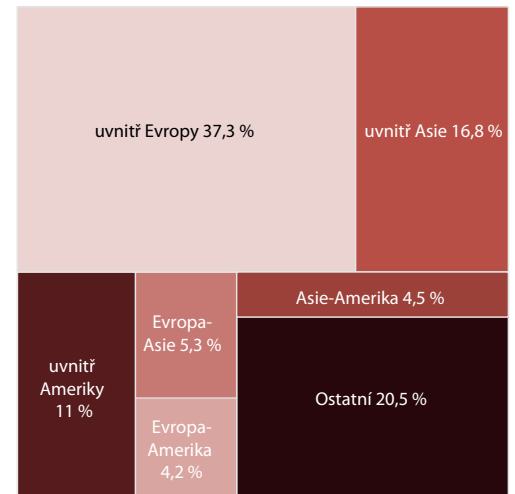
Pokud jde o míru otevřenosti k regionům mimo oblast ESPON (jako indikátoru, který vypovídá o pozici země ve světě), jsou neaktivnější regiony mezi členskými státy západní Evropy – tj. země Beneluxu, Německo (zejména jižní Německo), Švýcarsko, Irsko a Finsko. Členské státy z jižní a východní Evropy hrají pouze malou roli a mají v obchodu mimo prostor ESPON menší váhu. V těchto zemích jsou aspekty obchodu mnohem více zaměřeny na vnitřní evropský trh.

Evropská unie je silně ovlivněna globálními procesy, a proto došlo k posílení jejich vztahů se zbytkem světa ve všech typech toků. Evropa jako taková stále zůstává nejvýznamnějším místem obchodu ve světě a i nadále hraje hlavní roli v globální ekonomice. Nejenže má kolem 6 % světové populace, odpovídá ale také za:

- 20 % meziregionálních leteckých spojení;
- 22 % meziregionálního obchodu se zbožím;
- 27 % meziregionálního obchodu se službami;
- 31 % meziregionálních vstupních/výstupních toků FDI (přímých zahraničních investic);
- 21 % meziregionální migrace;
- 23 % meziregionálních toků studentů.

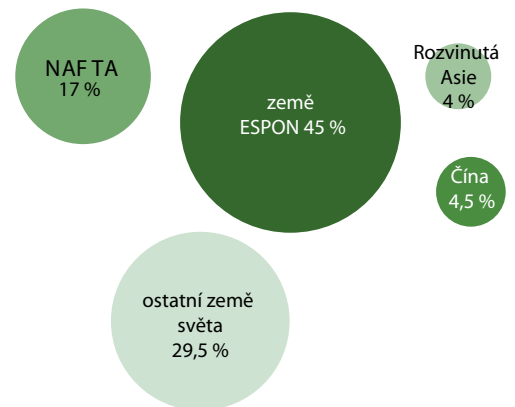
Obchod ve světě

Obchodní toky mezi světovými regiony, 2007

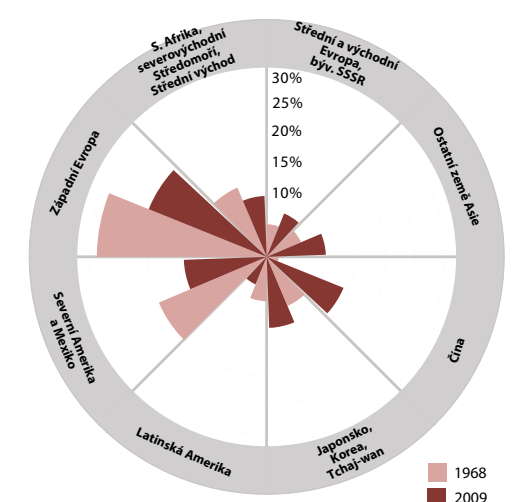
Zdroj: ESPON TIGER, 2011

Světové regiony v obchodu se službami, 2010

Zdroj: ESPON TIGER, 2011

Centra světového obchodu, 1968–2009

Zdroj: ESPON TIGER, 2011

Otevřenost evropských regionů

Míra otevřenosti 2007–2009 /export mimo EU/ (HDP)

chybí data

mimo sousedních států EU, aby se předešlo hraničnímu efektu

Regionální úroveň: NUTS 2, 1, 0 (2006)
Zdroj: ESPON TIGER, 2011
Data: Eurostat, národní instituce
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

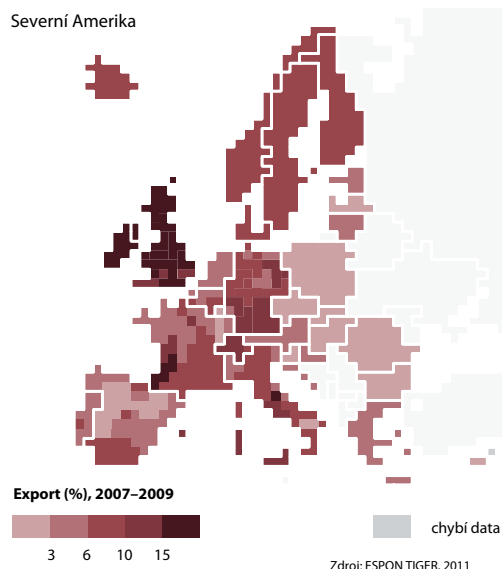
Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON © LLTK, ESPON Atlas, 2014

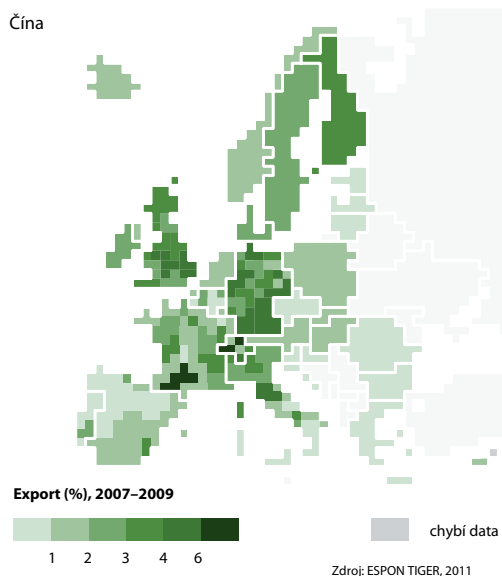
EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTĚNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Evropský obchod

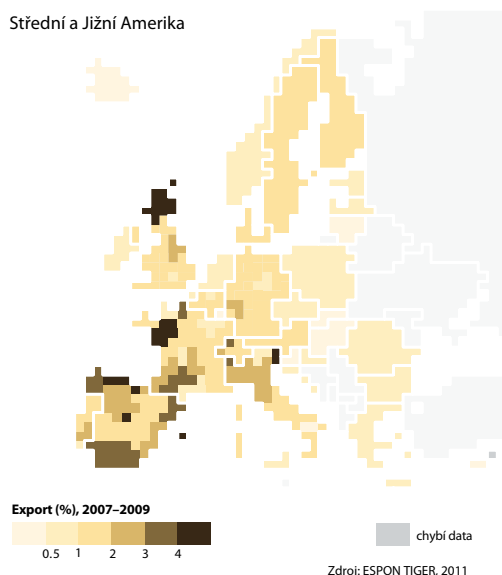
Severní Amerika

Čína

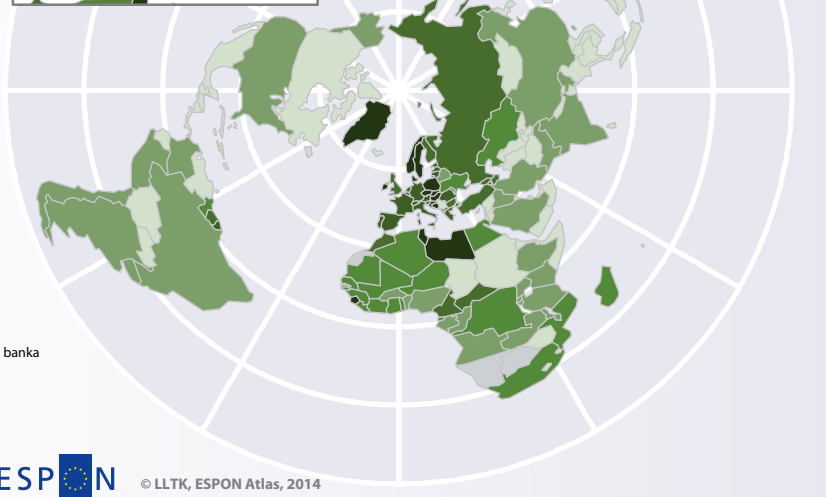
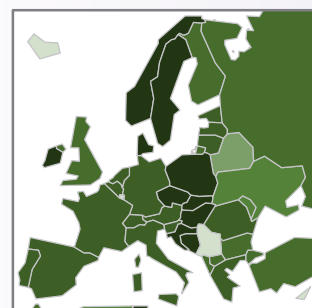
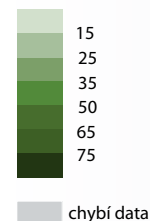

Střední a Jižní Amerika

Evropa v obchodu zemí

Podíl zemí ESPON na celkovém národním obchodu 2007, v %

Regionální úroveň: NUTS 0
Zdroj: ESPON TIGER, 2011
Data: ESPON TIGER, 2011; Světová banka
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Tato silná integrace v globální ekonomice přesto ovlivňuje evropské území zcela odlišně, jelikož jsou oblasti do globální ekonomiky zapojeny různou měrou a mají rozdílnou schopnost odolávat zvyšujícímu se konkurenčnímu tlaku nebo využít nových příležitostí vyplývajících z přístupu k novým trhům.

Evropa nadále zůstává prosperující oblastí, je na špičce v mezinárodní dělbě práce díky své specializaci výrobků střední a vysoké technologické úrovně, ve znalostních službách, stejně jako v koncentraci služeb nejvyšší úrovně z hlediska globální hodnoty. Klesající ekonomická role Evropy na světovém trhu je nicméně evidentní a bude pokračovat v příštím desetiletí, ať už jsou uvažovány jakékoliv typy vztahů. Tato klesající ekonomická váha jde ruku v ruce s poklesem vlivu ve většině částí světa.

Vliv Evropy na globální ekonomické toky je stále více omezen jejími sousedy. Intenzivní obchodní vztahy za oblastí ESPON ještě posilují rostoucí význam sousedních zemí z východu (bývalý SSSR), jihovýchodu (Turecko) a jihu (severní Afrika). Funkční váha ve světě podporuje EU jako globálního politického hráče, což vede k aktivní diplomacii. Evropa je stále atraktivní a zůstává hlavním zdrojem přílivu FDI. Severní Amerika jako region je pro Evropu zdaleka nejdůležitějším partnerem kvojením u ekonomických vztahů mezi firmami. Regiony v sousedství Evropy mají pro Evropu také velký význam. Jedná se o oblasti, které mají silné vztahy s Evropou v lid-

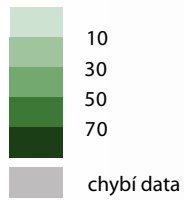
ských a dopravních tocích a v menší míře také v obchodu se zbožím. Tyto regiony mají ovšem nižší význam ve většině ostatních ekonomických vztahů.

Východní Asie se vyznačuje intenzivnějšími obchodními vztahy se zbožím a službami, stejně jako přímými zahraničními investicemi (FDI).

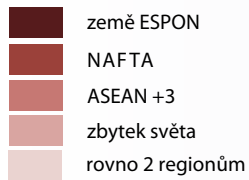
Obecně se Evropa stala čím dál více koherentní z hlediska svých ekonomických vztahů. Vedle toho je vliv Evropy stále více omezen na evropské okolí a vykazuje posun od jižního a jihovýchodního okolí k východnímu okolí Evropy, a to zejména po pádu komunismu.

Světové toky FDI, 2010

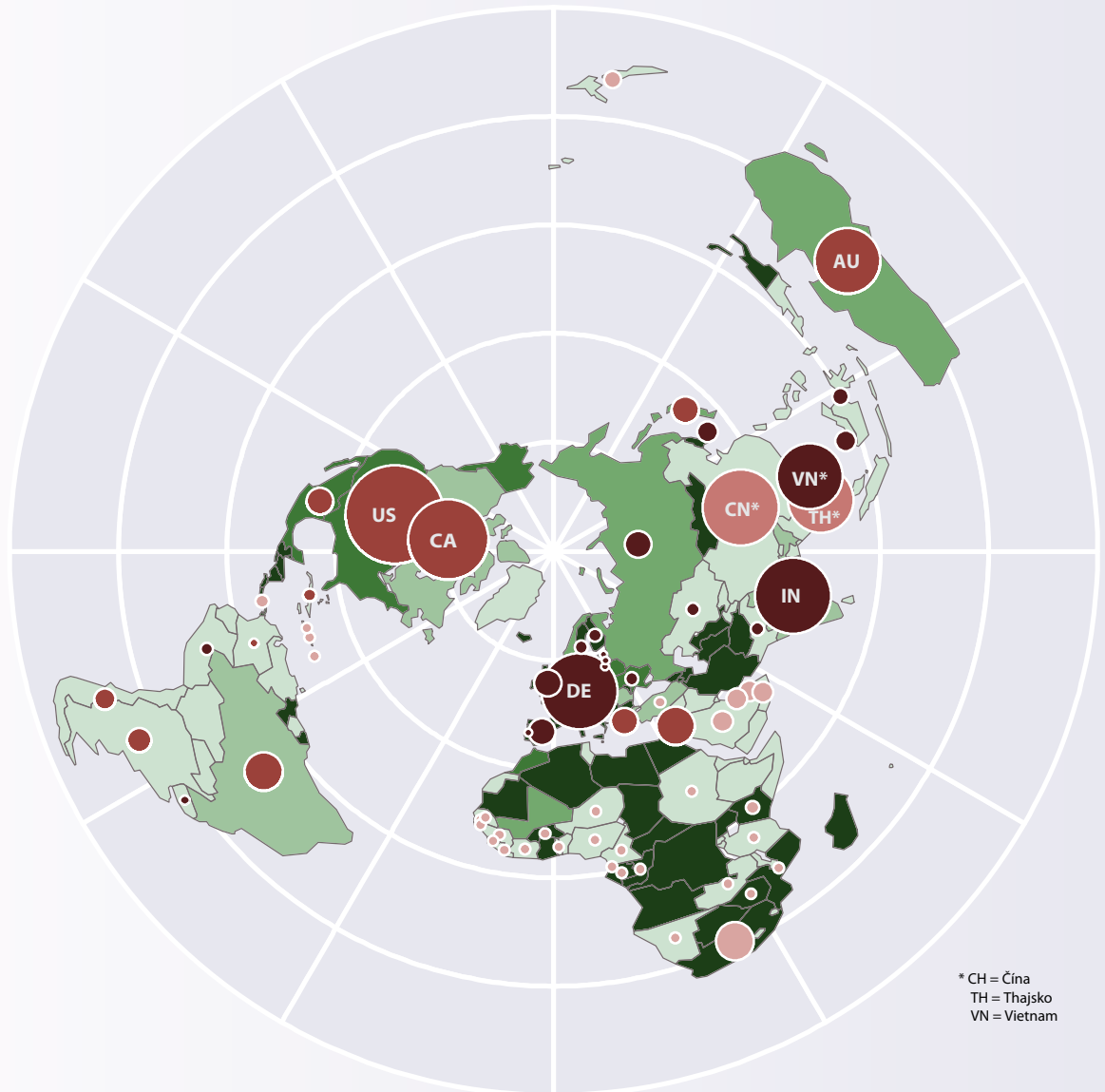
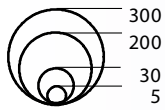
Podíl FDI ze zemí ESPON (%)

Hlavní destinace firm pro rozmístění poboček v zahraničí

Podíl aktivních vlastníků (počet sídel firem na zemi)

* CH = Čína
TH = Thajsko
VN = Vietnam

Regionální úroveň: NUTS 0
Zdroj: ESPON TIGER, 2011
Data: ESPON TIGER, 2011
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

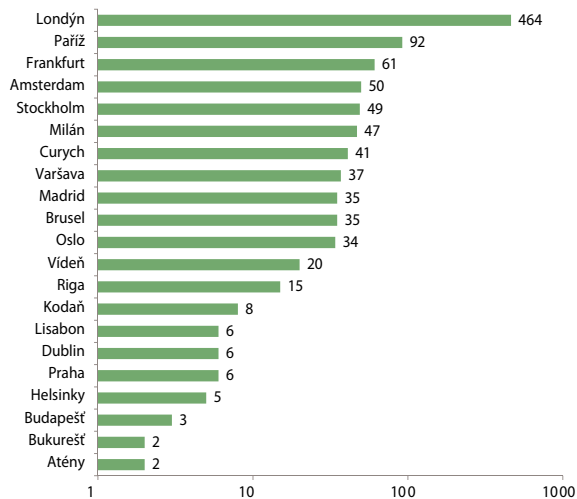
0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

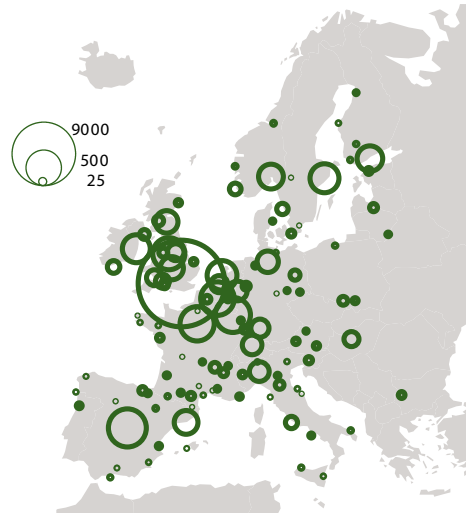
FDI v Evropě

Zahraněční investoři na akciovém trhu, 2010

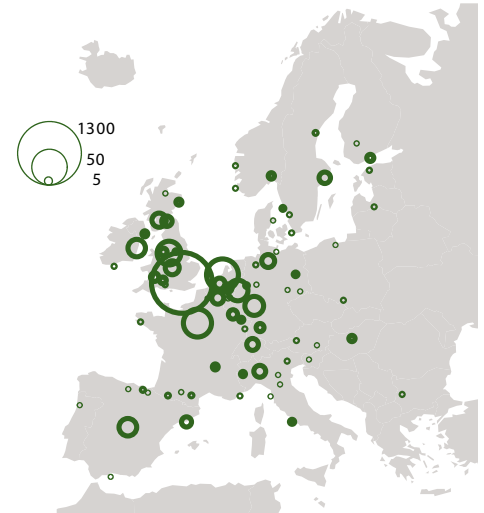

Zdroj: ESPON TIGER, 2011

Severoamerické pobočky v Evropě, 2010

Asijské pobočky v Evropě, 2010

Evropa je charakteristická svojí diverzifikovanou ekonomickou strukturou, přičemž některé evropské regiony vykazují určité známky specializace. Význam průmyslu i nadále klesá, v některých zemích více (Spojené království), v jiných méně (Německo). Evropská výroba se přesunuje na východ jak v rámci kontinentu, tak v globálním měřítku. V Evropě se výroba stává technicky vyspělou, výrobní linky jsou internacionalizované a globalizované. V Evropě zůstává průmyslový střed, kde dominují oblasti orientované na výrobu, z nichž některé procházejí obdobím restrukturalizace, jiné jsou již vysoce technologicky zaměřené a plně konkurenční.

Znalosti a inovace patří k ekonomickému kapitálu Evropy a Strategie EU 2020 je zaměřená na udržení a rozvíjení tohoto ekonomického motoru. V některých činnostech spojených s výzkumem a inovacemi se vytvářejí z hlediska výdajů a investic centra inovací, jako například ve středním Švédsku nebo v jihovýchodním Německu.

Významné metropolitní regiony slouží jako body spojující Evropu s expandujícími globálními trhy. Vyskytuje se zde vysoce kvalitní trh orientovaný na finanční služby mezinárodního a globálního významu, obchod, přímé zahraniční investice (FDI) a inovace. Regiony hlavních měst jsou spojeny s vysokou úrovní politických funkcí.

Ekonomická recese spojená s krizí postihla ekonomickou základnu mnoha regionů v Evropě. Jak se ale ukázalo, pouze některé z nejvíce industrializovaných regionů v Evropě byly zasaženy krizí

a s ohledem na vývoj hrubého domácího produktu (HDP) jsou již tyto regiony na cestě k oživení ekonomiky. Pokud jde o výrobu, jsou zde náznaky, že ve všech zemích existuje alespoň několik regionů, které se uzdravují, ale mnoho teprve nedávno dosáhlo stejné úrovně ekonomické aktivity, nebo je stále pod úrovní původní HDP. Vedle Portugalska, Španělska, Itálie a Řecka se to týká také Nizozemí, Spojeného království a Finska.

Vývoj zaměstnanosti nevyovídá o plném oživení ekonomiky. Ačkoliv v evropských regionech vykazuje HDP známky růstu, celkový počet zaměstnaných neustále klesá, a to zejména na jihu a východě Evropy; zaměstnanost v průmyslu vykazuje v mnoha regionech Evropy poměrně dramatický pokles, jako je tomu například ve Španělsku.

Cesta k ekonomickému oživení musí být nepřetržitá, zejména ve vztahu k zaměstnanosti. Regiony s nižším HDP než před krizí a bez známek vzestupného trendu zaměstnanosti potřebují zvláštní podporu. Větší pozornost by měla být také věnována určitým průmyslovým oblastem ve východoevropských regionech, které potřebují více času k oživení ekonomiky.

V mnoha evropských regionech se vyskytují ekonomická odvětví, jakými jsou finanční služby, nemovitosti, pokročilé služby výrobců a centra inovací, která hrají důležitou roli v udržení ekonomického růstu po ekonomické krizi. Je však třeba také podporovat regiony, jež dosud nedosáhly ekonomické aktivity, kterou měly před krizí.

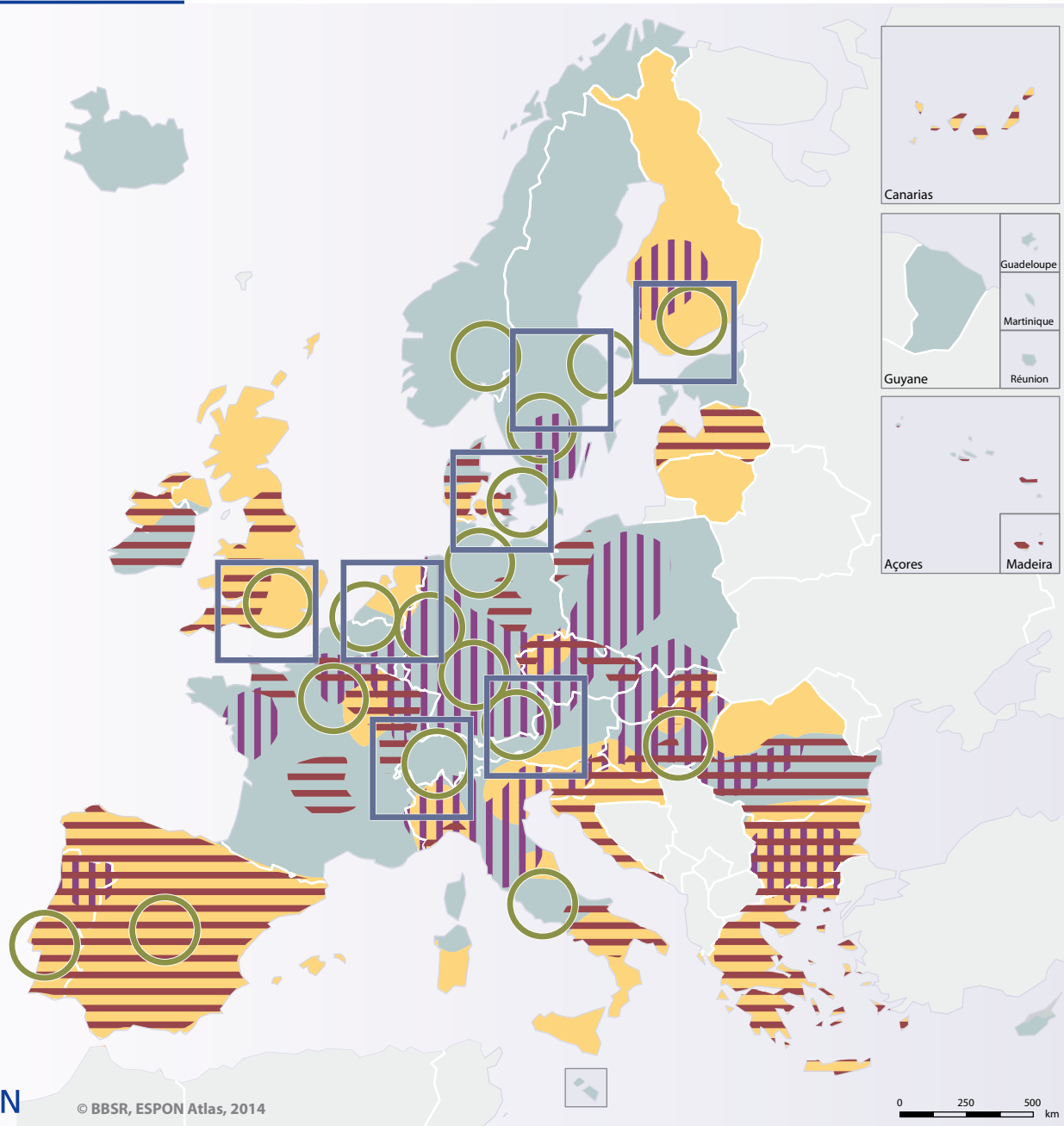
Ekonomické struktury – územní synopse

Motory ekonomiky

- centra inovací
- průmyslový střed
- evropská centra služeb

Cesta rozvoje po krizi

- cesta ekonomického růstu
- HDP nižší než před krizí
- chybějící růst zaměstnanosti

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

V. Spojení a dostupnost

Kvalita dopravní infrastruktury a služeb je považována za rozhodující faktor pro rozvoj měst a regionů. Základem toho je dostupnost. Dostupnost je mnohostranný koncept, který má dvě klíčové složky: jedna reprezentuje aktivity nebo možnosti k dosažení a druhá představuje snahu, čas, vzdálenost nebo náklady potřebné k jejich dosažení. Dostupnost určuje lokační výhodu daného území vzhledem ke všem ostatním územím. Ukazatele dostupnosti měří výhody, které mají domácnosti a podniky v konkrétní oblasti z existence a používání dopravní infrastruktury týkající se jejich oblasti. Prostřednictvím toho může být dostupnost faktorem pro umístění ekonomických činností, stejně jako faktorem kvality života obyvatel. Dostupnost proto může být chápána jako důležitý „výstup“ dopravního systému pro územní rozvoj na všech územních úrovních.

Společná dopravní politika je základní složkou politiky EU od Maastrichtské smlouvy z roku 1992, kdy byl další rozvoj transevropských dopravních sítí (TEN-T) vsazen do kompetence EU. Zvláštní důraz byl kladen na propojení a interoperabilitu rozmanitých národních sítí. Poslední revize TEN-T z roku 2013 koncepčně rozlišuje hlavní dopravní síť, která by měla být funkční do roku 2030, a komplexní síť, která by měla být zavedena do roku 2050. Hlavní síť by měla zajistit účinné multimodální vazby mezi hlavními městy EU a jinými hlavními městy, přístavy, letišti a klíčovými pozemními hraničními přechody. Komplexní síť by měla být dopravní sítí po celé Evropě, která zajišťuje dostupnost všech regionů v unii.

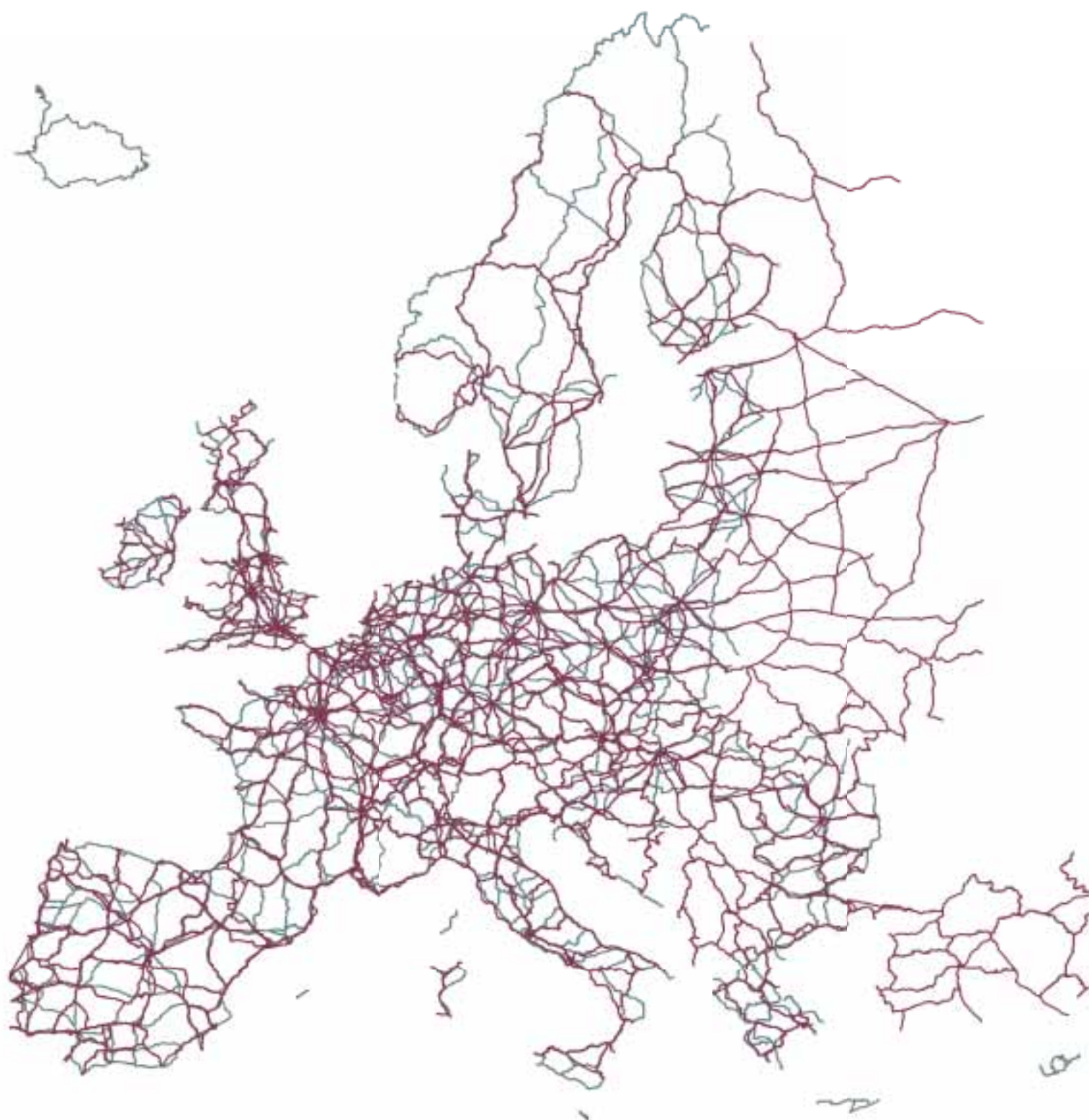
Sítě TEN-T byly zařazeny do Evropských perspektiv územního rozvoje (ESDP) z roku 1999 jako hlavní oblast politiky. Jejich význam pro evrop-

ský územní rozvoj vyplývá z pozitivních dopadů jak na fungování jednotného trhu, tak na ekonomickou a sociální soudržnost. Dobrá dostupnost evropských regionů má vést ke zlepšení jejich konkurenční polohy, ale také konkurenceschopnosti Evropy jako celku. Dokument ESDP, v souladu se svou prostorovou vizí polycentricity, vyzval ke zlepšení spojení mezi mezinárodními/národními a regionálními/lokálními sítěmi a k posílení sekundárních dopravních sítí, včetně účinných systémů veřejné regionální dopravy, zlepšení dopravních spojení u odlehklých regionů a podpory propojení intermodálních nákladních center.

Vize polycentrického územního rozvoje ESDP je převzata z Územní agendy z roku 2007, ve které jsou zdůrazněny územní dimenze soudržnosti a význam integrovaných a udržitelných multimodálních systémů dopravy, v textu však nejsou stanoveny priority. Polycentrický a vyvážený územní rozvoj posiluje druhou složku dostupnosti, tedy možnosti, kterých má být dosaženo. Nová Územní agenda 2020 umísťuje územní rozvoj do rámce Strategie EU 2020. Otázkou dostupnosti se zabývá několik územních priorit. Patří sem integrace do globální ekonomiky, zvýšení dostupnosti venkovských, odlehklých a řídko osídlených území, přístup k městským centrům, spravedlivý a cenově dostupný přístup k příležitostem a službám obecného zájmu, přístup ke všem druhům dopravních sítí a další rozvoj sítí TEN-T.

Společná dopravní politika je z pohledu Šesté zprávy o soudržnosti považována za velmi nápomocnou k dosažení soudržnosti a regionálního rozvoje, jelikož zlepšuje dostupnost zejména v oblastech daleko od centra Evropské unie.

Transevropské silniční a železniční síť

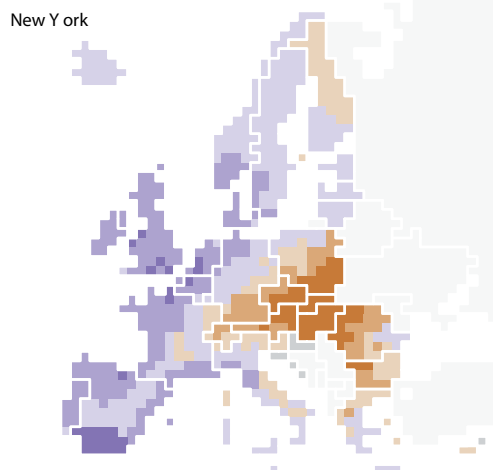
— silnice
— železnice

Zdroj: Databáze RRG GIS, 2014

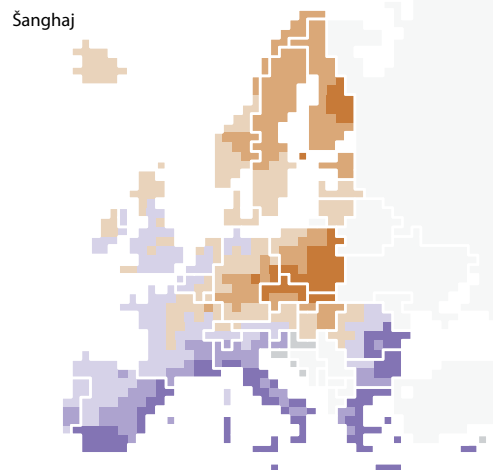
316 milionů

osob cestujících leteckou dopravou bylo roku 2012 přepraveno mezi letišti v Evropské unii a mimoevropskými destinacemi.

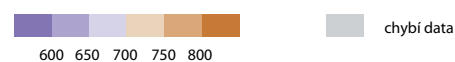
Přístup ke světovým dopravním uzlům

Souhrnné námořní dopravní náklady (EUR/tuna)

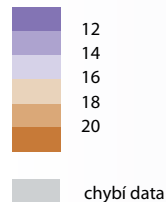
Souhrnné námořní dopravní náklady (EUR/tuna)

Zdroj: TRT, 2012, projekt ESPON TRACC

Doba přepravy do New Yorku

Čas na přepravu cestujících (silnice/vzduch) do New Yorku (v hodinách)

Regionální úroveň: NUTS 3
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Globální integrace regionálních ekonomik v Evropě je obvykle zkoumána pomocí ekonomických ukazatelů, jakými jsou například obchodní vztahy, míra exportu a importu, přímé zahraniční investice, řídicí funkce nebo sítě firem. Důležitá jsou stejně tak dopravní spojení evropských regionů se světem, například napojení na světová centra mimo Evropu nebo evropské brány se světem. Obtížnost přepravy k dosažení takových destinací vypovídá o tom, jak jsou evropské regiony začleněny do globální ekonomiky, což je posuzováno z hlediska dostupnosti.

Účinný nástroj k určení dopravní integrace evropských regionů do globální ekonomiky spočívá ve sledování cest směřujících do/z globálních finančních center se značně liší. V západní části Evropy existuje několik regionů, které leží blízko letišť s mezikontinentálními leteckými službami, u nichž je celková doba přepravy nižší než 12 hodin. Regiony s dobou přepravy 14 nebo 16 hodin se nacházejí kolem těchto regionů s letišti. Doba přepravy zřetelně vzroste na 18 hodin v jiných regionech západní Evropy, které mají delší vzdálenost k mezikontinentálním leteckým službám. Cestování z regionů hlavních měst ve východní nebo severní Evropě již trvá o tři, čtyři, až o pět hodin víc než z hlavních měst západní Evropy. Nejdelsí časy na přepravu se objevují v nemetropolitních regionech v severní a východní Evropě. Z několika regionů může cesta do New Yorku zabrat téměř celý den.

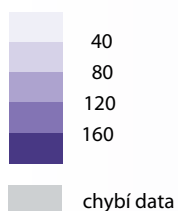
Srovnatelné ukazatele dostupnosti pro globální nákladní dopravu vycházejí z dopravních nákladů

do/z globálních nákladních center/center, jakými jsou New York nebo Šanghaj. Přístup ke globálním mezikontinentálním centerům po moři je významně ovlivněn geografickou polohou regionů. Obecně jsou západoevropské regiony přístupnější New Yorku, zatímco jihovýchodní regiony Evropy jsou přístupnější Šanghaji. Výrazný růst dálného východu jako obchodního partnera otevírá nové příležitosti pro středomořské regiony jako logistických uzlů. Ve většině případů je však dostupnost evropských mezikontinentálních přístavů horší než spojení evropských přístavů s přístavy zámořskými. Jinými slovy, doba přepravy v hlubokých vodách je obvykle mnohem méně významná než čas a náklady na dosažení evropských mezikontinentálních přístavů.

Prostřednictvím indikátorů pro hodnocení potenciálu globální dostupnosti lze komplexněji posoudit integraci a postavení evropských regionů v globální konektivě. Z hlediska dostupnosti je integrace evropských regionů v globální ekonomice velmi různorodá. Zejména pro osobní leteckou dopravu existují velké rozdíly mezi evropskými regiony co do spojení ke globálním destinacím a z hlediska globální dostupnosti. Globální dostupnost pro cestující z evropských regionů je určena především územním rozmístěním mezinárodních letišť a nabízených služeb v rámci kontinentu. Regiony ve východní a jihovýchodní Evropě, s výjimkou regionů hlavních měst, stejně jako na severním okraji, a také ve venkovských oblastech Francie a na Pyrenejském poloostrově jsou z hlediska dopravy považovány za mnohem méně integrované ve světové ekonomice než ostatní regiony ve více centrálních částech Evropy.

Potenciální globální dostupnost

Potenciální globální dostupnost

Počet osob na evropských letištích cestujících mimo EU, v roce 2012 (zobrazen pouze více než 1 milion osob)

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W, 2013; Eurostat, 2014
© UMS RIATE pro administrativní hranice

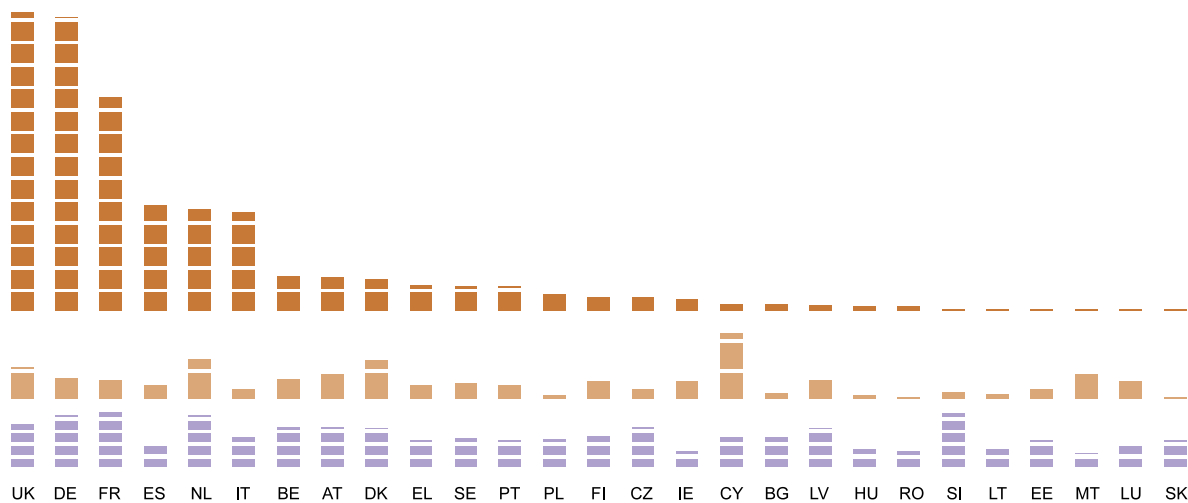
Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Počet osob cestujících letecky mimo Evropu, podle země

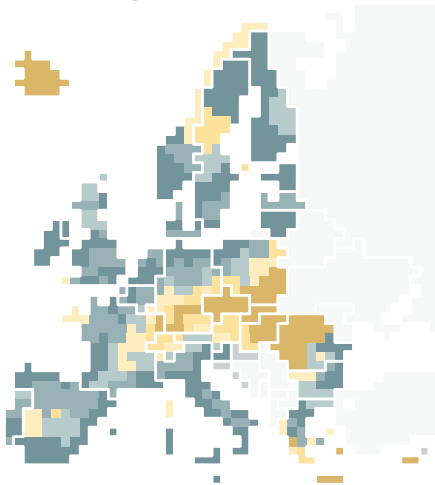
Zdroj: Eurostat, 2014

Dostupnost Evropy

6 446 miliard

kilometrů u osobní dopravy
a 3 822 miliard tunokilometrů
byl celkový objem dopravy
v Evropě roku 2011.

Dostupnost velkých mořských přístavů pro nákladní dopravu

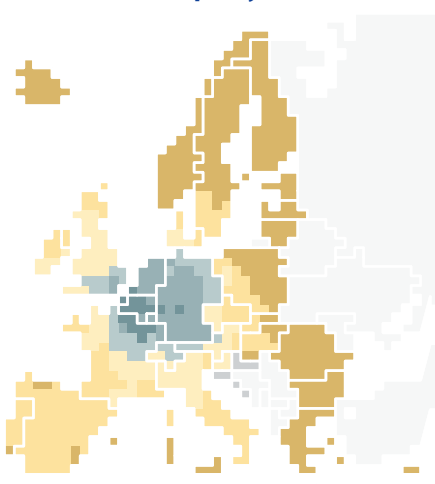
**Celkové náklady (EUR/tuna) na dosažení
nejbližšího mořského přístavu (> 4 miliony tun), 2010**

50 100 150 200 250

chybí data

Zdroj: MCRIT 2012, ESPON TRACC

Denní dostupnost Evropy u nákladní silniční dopravy

**HDP (v 1 000 miliard EUR) dostupné v rámci
povolené denní doby jízdy kamionem (13 hod), 2011**

0.5 1.5 2.5 3.5 4.5

chybí data

Zdroj: TRT, 2012, ESPON TRACC

Evropský potenciál dostupnosti pro nákladní železniční dopravu

**Potenciál železniční dostupnosti
(sjednocené) vzhledem k HDP
Evropský průměr = 100**

50
75
100
125
150

chybí data

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: TRT, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytně názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTIČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

V evropském kontextu má dostupnost řadu dimenzí. Evropské ukazatele dostupnosti umožňují různé hodnocení atraktivity a konkurenceschopnosti evropských regionů na základě jejich polohy a integrace v dopravních sítích. Je přitom značně rozlišena dostupnost pro osobní dopravu a dostupnost pro nákladní dopravu.

Velké množství přepravovaného zboží je v rámci vnitroeuropejského obchodu transportováno loděmi, největší část z toho však tvoří velké zásilky volně loženého zboží. Pokud se jedná o každodenní přepravu meziproductů nebo konečných produktů, převažuje pozemní doprava. Z tohoto důvodu je třeba pro získání objektivní představy o evropské nákladní dostupnosti zohlednit všechny druhy dopravy.

Přístup k nejbližšímu přístavu s ročním přepravovaným objemem alespoň 4 milionů tun představuje integrovaný nástroj k měření úrovně dostupnosti regionů s ohledem na terminály pro námořní dopravu, které jsou významným prvkem v ekonomice, jelikož umožňují export místních komodit a dovoz zahraničního zboží. Obecně platí, že jsou více dostupné pobřežní regiony. Geografická poloha však není jediným rozhodujícím faktorem a dokonce i pobřežní regiony mohou mít nízkou dostupnost, pokud není infrastruktura, tj. přístavy, další terminály a spojení s vnitrozemím, vyhovující.

U vnitrozemské nákladní dopravy převažuje přeprava prostřednictvím kamionů. Jedním ze způsobů, jak měřit regionální silniční dostupnost pro nákladní dopravu, je akumulovat velikost regionálních HDP, čehož lze dosáhnout v rámci maximální povolené denní délky směny pro kamiony. Územní vzorec tohoto ukazatele je průkazný pro mnoho

ukazatelů dostupnosti pro nákladní dopravu v evropském měřítku. Skupina regionů ve středo-západní části Evropy má z hlediska nákladní dostupnosti jasnou výhodu. Tyto regiony se nacházejí v Beneluxu, západní části Německa, na severním okraji Francie a na jižní straně Spojeného království. Regiony sousedící s touto oblastí si také podle jednoho nebo více ukazatelů pro nákladní dopravu vedou velmi dobře, ačkoliv existuje vždy minimálně jeden nástroj, podle kterého jsou významně slabší než jádrová oblast. Například Dánsko má dobrou úroveň dostupnosti pro lodní dopravu a také sjednocenou železniční dopravu, u dopravy silniční má ale výrazně nižší průměr.

Rozdíl mezi sjednoceným (unitised) a nesjednoceným (non-unitised) zbožím se týká zejména železniční dopravy. Nesjednocené zboží nemusí mít intermodální centra, ale pouze železniční síť, která je poměrně stejně dostupná na celém evropském území. Ale pro kombinovanou silniční a železniční přepravu sjednoceného zboží, jako jsou kontejnery, se vzdálenost k intermodálním centřům stává velmi významným faktorem dopravní dostupnosti. Proto i přes celkový pokles dostupnosti směřující od středu k periférii Evropy existují některé regiony, např. v Itálii, jižní Francii nebo v České republice, s úrovní dostupnosti pro sjednocenou železniční nákladní dopravu vyšší než například v některých německých regionech. Postavení intermodálních center se dá také zaznamenat v rozdílech dostupnosti regionů v mnoha jiných zemích. Současný územní vzorec sjednocené železniční dostupnosti je určen těmi regiony, které vytvořily konkurenční výhodu v podmínkách infrastruktury a logistiky pro kombinovanou dopravu. To je v současné době nejdynamičtější rostoucím segmentem nákladní železniční dopravy.

Dopravní infrastruktura a dopravní služby propojují různá místa a umožňují interakce mezi subjekty nacházejícími se v daných lokalitách. V integrující se Evropě mají zvláštní význam příležitosti a omezení, které ovlivňují spolupráci mezi oblastmi v různých zemích zabezpečených dopravním systémem. Mezinárodní spojení měst je jedním z příkladů dvojice měst, mezi kterými je možné cestovat v rámci určitých časových pásem, maximálně pět hodin. Čím vyšší je počet možných spojení do jiných měst, tím větší jsou možnosti pro obchodní činnosti, městské sítě nebo sociální interakce.

Mezinárodní městská silniční konektivita se obvykle týká vztahů mezi sousedními zeměmi. Města s největší dostupností se nacházejí v oblasti Beneluxu, severní Francie a západního Německa. Totéž platí pro vztahy mezi Portugalskem a Španělskem, Španělskem a Francií, Francií a Švýcarskem a Itálií. Existuje také mnoho rychlých spojení mezi městy podél bývalé železné opony mezi východním Německem a Polskem a Českou republikou, mezi Rakouskem a Slovenskem a Maďarskem, jakož i mezi Itálií a Slovinskem a Chorvatskem.

Mezinárodní městská železniční konektivita vykazuje podobný vzorec s největší konektivitou kolem zemí Beneluxu. Ve srovnání se silniční konektivitou se objevují dva významné rozdíly. Mezinárodní městská železniční konektivita ve východní a jihovýchodní Evropě je méně rozvinutá než konektivita silniční. Na druhou stranu vysokorychlostní železniční služby nabízejí další možnosti pro spojení měst v mnoha západoevropských zemích.

Osobní letecká doprava přidává další rozměr městské konektivě nad úroveň vysokorychlostních vlaků. V rámci pětihodinové doby jízdy lze z většiny městských center dosáhnout většinu jiných evropských měst. To se také týká základní mezinárodní městské konektivity měst periferních regionů, jakými jsou severní Skandinávie a Island, Kypr a Malta, portugalské, španělské a řecké ostrovy a města ve východní Evropě.

Mezinárodní městská silniční konektivita

Doba jízdy mezi městy různých zemí po silnici

- < 1 h
- 1–2 h
- 2–3 h
- 3–4 h
- 4–5 h

Regionální úroveň: LAU 2
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: RRG, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží nezbytně názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Mezinárodní městská letecká konektivita

Délka letu mezi městy různých zemí

- < 1 h
- 1–2 h
- 2–3 h
- 3–4 h
- 4–5 h

Regionální úroveň: LAU 2
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: RRG, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

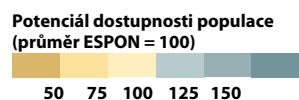
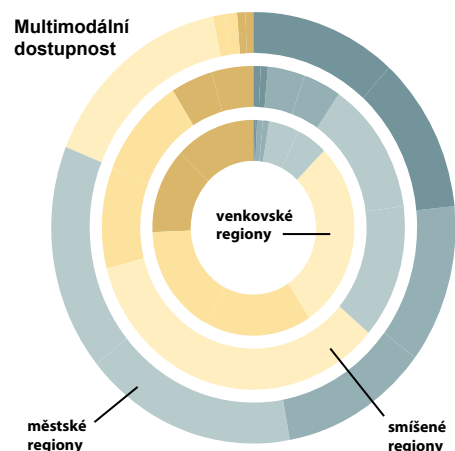
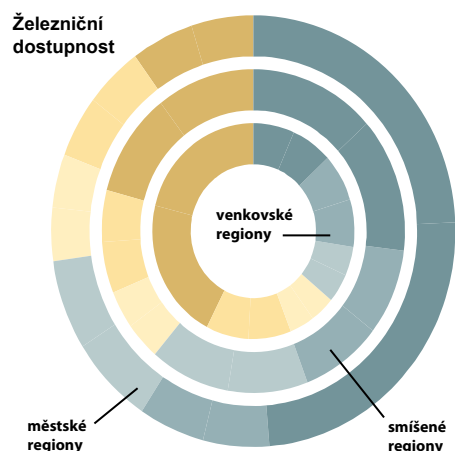
Tato mapa neodráží nezbytně názory Monitorovacího výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

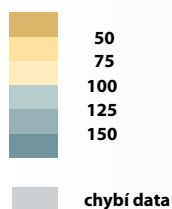
Potenciál dopravní dostupnosti, multimodální, podle typologie město-venkov

Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W, 2013

Potenciál evropské železniční dostupnosti

Potenciál železniční dostupnosti populace, 2011
průměr ESPON = 100

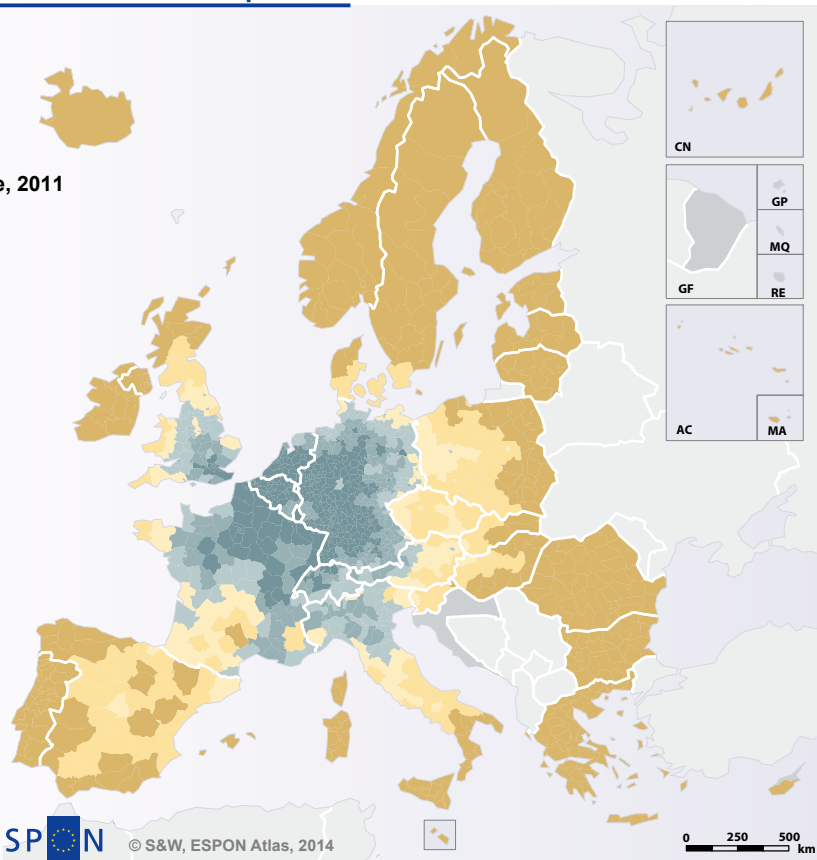
Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa neodráží
nezbytné názory
Monitorovacího
výboru ESPON.

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Většina ukazatelů dostupnosti pro osobní dopravu vykazuje obrovské rozdíly napříč Evropou. To je nejlépe vidět na potenciálu dostupnosti. Tento typ indikátoru měří dostupnost regionu, která je součtem obyvatelstva ve všech regionech vždy vážená funkcí doby jízdy k dosažení daných oblastí. Ukazatele dostupnosti jsou standardizovány na průměr ESPON, který se rovná hodnotě 100. To umožňuje identifikovat oblasti, které mají různé stupně odlehlosti nebo centrality, nebo se jedná o smíšené regiony pohybující se kolem průměrné evropské dostupnosti.

Potenciál silniční a železniční dostupnosti vykazuje tradiční evropský vzorec jádro-periferie s nejvyšší dostupností v Belgii a sousedních regionech Německa. Protože se ve všech těchto regionech vyskytuje vysokourovňová silniční infrastruktura, mají proto nejvyšší dostupnost pro silniční dopravu. Protože vysokorychlostní železnice slouží centrům a hlavním dopravním koridorům, nejvyšší dostupnost pro železniční dopravu je vidět právě podél hlavních železničních koridorů. Díky vysokorychlostní železnici je také možné zajistit vysokou dostupnost i regionům mimo centrální oblast. To se týká zejména Francie, která má koridory vysoké dostupnosti směrem k Atlantiku a k Středomoří. U obou druhů dopravy se dostupnost postupně snižuje, pokud se vzdalujeme regionům s vysokou dostupností.

Potenciál multimodální dostupnosti je způsobem, jak sloučit silniční, železniční a leteckou dostupnost do jednoho jediného ukazatele. Potenciál multimodální dostupnosti vykazuje zřetelný obraz, který je silně ovlivněn leteckou dopravou. Hlavní regiony s letištěm a jejich blízké okolí mají nejvyšší dostupnost. To platí také v zemích, které

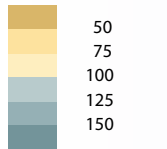
mají nižší dostupnost pro ostatní druhy dopravy. Rozdíly v dostupnosti jsou v tomto případě vidět jak mezi zeměmi, tak i uvnitř jednotlivých zemí. Multimodální dostupnost jako kombinace tří modálních dostupností vykazuje poněkud průměrný územní vzorec. Lze vidět, že regiony, které nejsou dobře obslouženy leteckou dopravou, by mohly být kompenzovány jiným dobrým dopravním spojením prostřednictvím silnice nebo zejména železnice. To ale platí pro regiony ve Francii nebo Německu, pro regiony ve východní Evropě je to jiné.

Různé hodnoty u potenciálu dostupnosti podle typu regionu vypovídají o tom, že městské regiony si vedou lépe než regiony venkovské. Přibližně 70 procent městských regionů má silniční a železniční dostupnost nad průměrem ESPON, téměř polovina městských regionů je více než 50 procent nad průměrem. Méně než 20 procent městských regionů má multimodální dostupnost pod průměrem, nicméně většina z nich se nachází pod průměrem jen velmi těsně. Naopak venkovské regiony se vyznačují nízkou dostupností. Průměru pro silniční a železniční dostupnost nedosáhne přibližně 40 procent venkovských regionů. V multimodální dostupnosti je pod průměrem téměř 90 procent venkovských regionů.

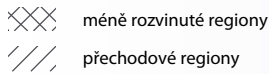
Obecně platí, že regiony s vysokou dostupností si také dobře vedou po ekonomické stránce a naopak. Až na pár výjimek mají regiony s velmi nízkou dostupností také nízké HDP na obyvatele, a proto mohou být dotovány ze strukturálních fondů. Výjimku tvoří hlavně regiony v severovýchodních zemích, jež mají dobrou ekonomickou výkonnost, která není závislá na velmi vysokých potenciálech dostupnosti.

Potenciál evropské dopravní dostupnosti, multimodální

Potenciál dostupnosti populace, multimodální, 2011 (průměr ESPON = 100)

Kategorie strukturálních fondů pro období 2014–2020

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W, 2013; DG Regio 2013
© UMS RIATE pro administrativní hranice

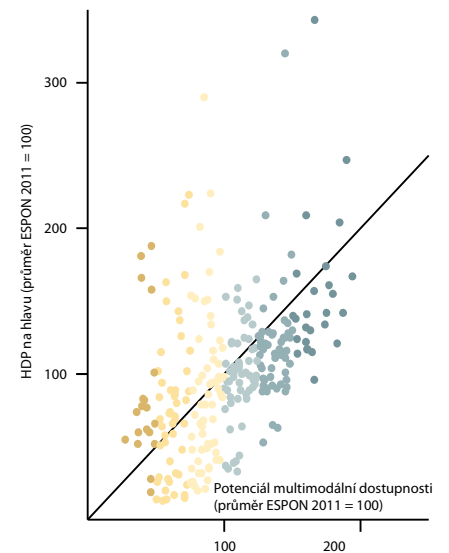
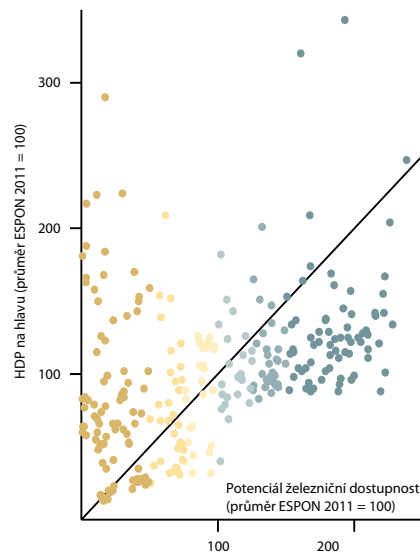
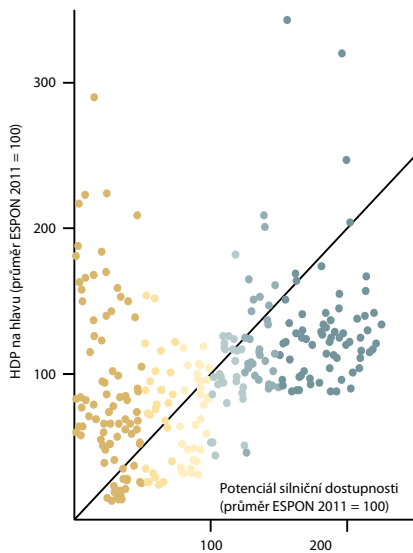
Tato mapa neodráží nezbytné názory Monitorovacího výboru ESPON.

© S&W, ESPON Atlas, 2014

Potenciál dostupnosti a HDP na hlavu

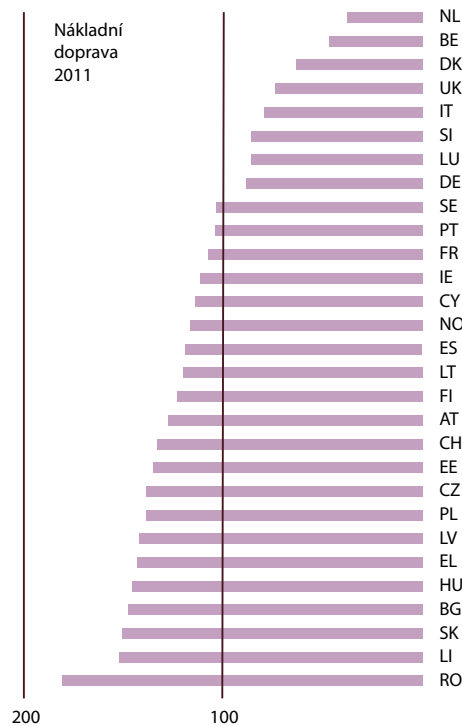
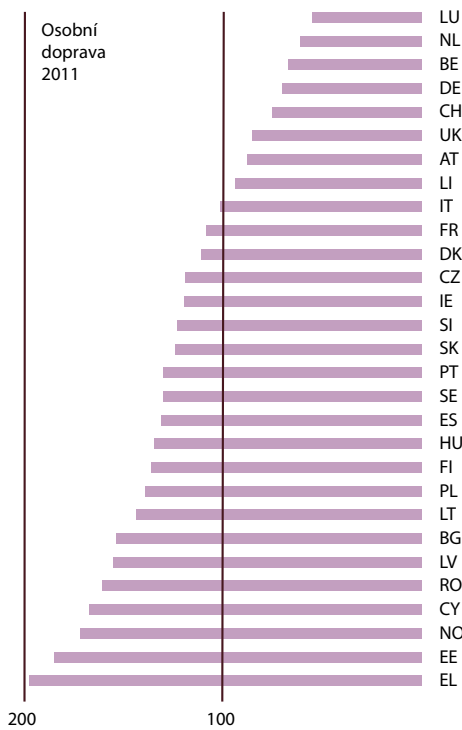
Zdroj: ESPON TRACC, 2013; Data: S&W 2013, Eurostat, 2014

Místní a regionální dostupnost

10 minut

je potřeba průměrně k dosažení nemocnice autem v Polsku, ale hromadnou dopravou to trvá 30 minut.

Přístup k vysoké úrovni dopravní infrastruktury

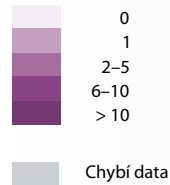

Národní průměry přístupu k vysoké úrovni infrastruktury jsou založeny na regionálních přístupových časech a jsou standardizované s evropským průměrem = 100

Regionální úroveň: NUTS 0 (2010)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: MCRIT, 2013

Dostupnost městských funkcí

Počet měst (> 50 000 obyvatelů) dostupných autem do 1 hodiny

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: RRG, 2012

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Globální a evropská dostupnost je důležitým faktorem pro lokalizaci hospodářských činností. V každodenním životě občanů může být důležitější než globální a evropská dostupnost také dostupnost k blízkému regionálnímu centru, do zaměstnání, ke službám a veřejné vybavenosti, nebo k přístupu do uzlů nadřazené dopravní infrastruktury.

Důležitým základním faktorem regionů je tedy přístupová doba k dosažení nejbližšího uzlu nadřazené dopravní infrastruktury. U osobní dopravy mají jádrová území v Evropě lepší přístup k nadřazené úrovni dopravní infrastruktury než okrajové oblasti, protože mívají hustší dálniční síť, dobré napojení na železniční síť a soustředují většinu leteckých uzlů. Mimo jádrové oblasti poskytují vyšší regionální konektivitu hlavní města a turistické regiony.

Nejlepší konektivita pro nákladní dopravu je v Severním moři mezi zeměmi Beneluxu a Německem vzhledem k přítomnosti největších kontejnerových přístavů v Evropě a k husté dálniční a nákladní síti. Středomořské pobřeží má také několik velkých kontejnerových přístavů, ale má méně rozvinutou vnitrozemskou dopravní infrastrukturu, která omezuje připojení přístavů.

Veřejné a soukromé služby a funkce jsou lokalizovány především v městských centrech. Zásadní význam má pro každodenní život občanů a hospodářských subjektů dobrý přístup do městských center. Kapacita dosažení velkého počtu regionálních center v omezeném cestovním čase je nejvyšší v jádru Evropy, ve vybraných regionech hlavních měst a v regionech jihozá-

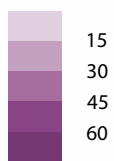
padní Skandinávie (např. Oslo-Göteborg-Kodaň), španělský středomořský koridor (např. od Murcie do Barcelony), údolí Rhôny, Sasko, jižní Itálie a městské oblasti Horního Slezska. Z většiny míst v Evropě je alespoň jedno regionální centrum dosažitelné po silnici za méně než 60 minut, ale jen lidé v západní Evropě mají v tomto čase možnost navštívit více než pět různých měst. Nízké hodnoty dostupnosti po železnici se nenacházejí pouze daleko na severu nebo v alpském prostoru, ale i uvnitř většiny evropských zemí, čímž se vytváří „vnitřní periferie“.

Pokud se zaměříme hlavně na základní dodávky služeb obecného zájmu, jako je doba dojezdu do nejbližší nemocnice nebo do nejbližší školy, jsou rozdíly mezi různými částmi Evropy mnohem méně výrazné. Územní rozložení tohoto druhu služeb se více liší s hustotou obyvatelstva než napříč zeměmi. Přístup k tomuto typu služeb, ale ještě výrazněji přístup k zaměstnání, se může výrazně lišit v závislosti na typech regionů, například mezi městskými, přechodnými a venkovskými regiony.

Je nezbytně nutné rozlišovat mezi různými druhy dopravy. Regionální dostupnost osobními automobily a veřejnou dopravou se do značné míry liší v závislosti na absolutních hodnotách a prostorovém modelu. Zatímco dostupnost autem má tendenci změnit se pouze postupně v rámci prostoru, veřejná doprava formuje koridory vyšší dostupnosti podél určitých dopravních os, které jsou přerušeny oblastmi s nižší dostupností. S výjimkou několika málo metropolitních oblastí je místní a regionální dostupnost autem lepší než dostupnost hromadnou dopravou.

Cestovní čas do nejbližší nemocnice

Cestovní čas do nejbližší nemocnice (minuty)

chybí data

Regionální úroveň: LAU-1
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: model dostupnosti TRACC TPG:
FOGIS, IGIPZ PAN, MCRIT, PIF UK, RRG S&W, TRT, 2013

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

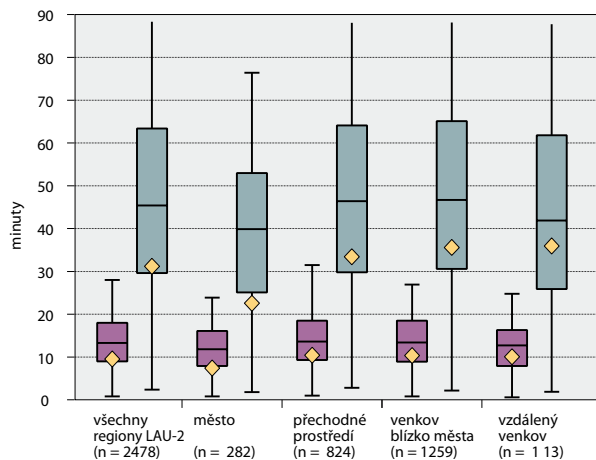

© S&W, ESPON Atlas, 2014

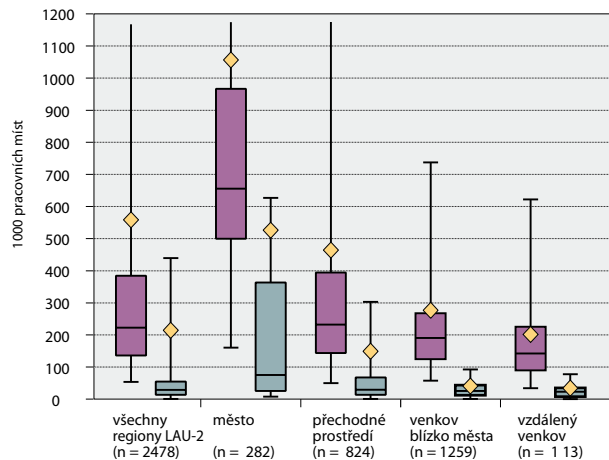

Přístup ke službám obecného zájmu a jiné příležitosti (případová studie Polsko)

Cestovní čas do nejbližší nemocnice

Pracovní místa dostupná cestováním do 60 minut

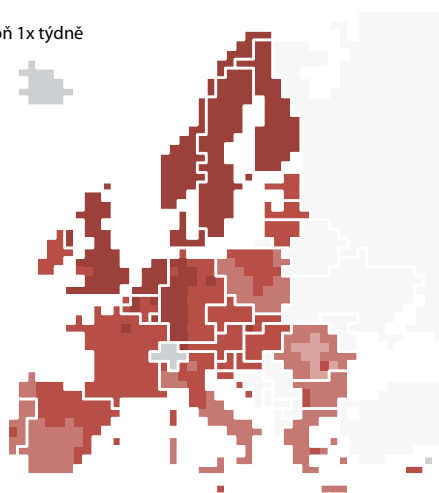
Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: IGIPZ PAN, 2013

36 procent

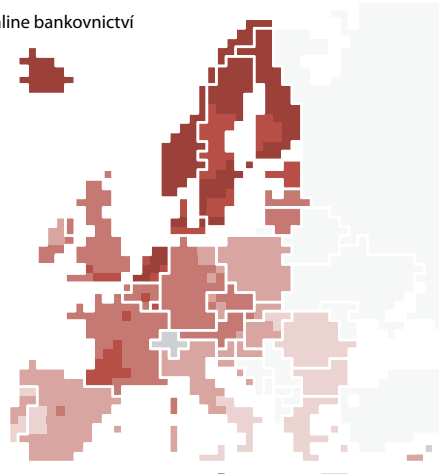
obyvatel EU přistupuje k internetu z přenosného počítače nebo jiného mobilního zařízení.

Použití internetu

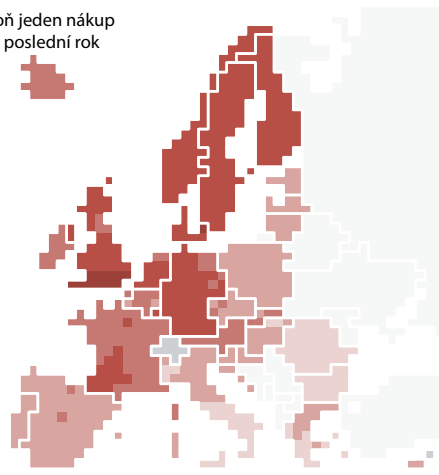
Alespoň 1x týdně

Pro online bankovníctví

Alespoň jeden nákup online poslední rok

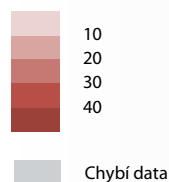
Procento obyvatel 16-74 (2013)

Zdroj: Eurostat, 2014

Použití počítače

Osoby, které nikdy nepoužily počítač, 2013 (v procentech)

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
DE, FI, PL, UK: NUTS 1 (2010)
BG1, BG2, HR01, HR02, ITD,
ITE: hodnoty NUTSO
Data: Eurostat, 2014

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANČOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Dostupnost není jen o fyzickém pohybu osob nebo zboží. Moderní informační a komunikační technologie jsou schopny poskytnout virtuální přístup ke zdrojům umístěným kdekoli na světě. V Digitální agendě Evropské unie byly formulovány ambiciózní cíle týkající se infrastruktury a využívání ICT. Ty byly založeny na předpokladu, že spravedlivý a cenově dostupný přístup prostřednictvím pevné linky nebo mobilních telefonů do telekomunikačních sítí a služeb se stane páteří evropské společnosti.

Používání počítače (např. přístup a dovednosti v používání internetu) je v Evropě nerovnoměrné. V zemích jako je Velká Británie, země Beneluxu, Německo nebo v severovýchodních zemích téměř každý jedinec používá počítač, mnoho lidí v jiných částech kontinentu nikdy počítač nepoužilo. Nejvyšší míra osob (30–40 %), které nepoužívají počítač, je v Bulharsku, Rumunsku, Řecku a několika italských, portugalských a polských regionech.

Nejvyšší míra využívání internetu je v regionech, v nichž je většina lidí schopna používat počítač. Ve většině severních regionů Evropy užívá více než 90 % lidí internet alespoň jednou týdně. Také v ostatních zemích, ve kterých mají lidé k počítačům přístup, používají internet, což vede k míře používání internetu alespoň 40 % v bulharských, rumunských a řeckých regionech.

V celé Evropě je k dispozici široká škála služeb založených na internetu, jsou zde ale i velké rozdíly. Téměř všichni lidé v Severovýchodních zemích a zemích Beneluxu používají online bankovníctví, naproti tomu v zemích jižní a východní Evropy je online bankovníctví využíváno méně. V Bulharsku

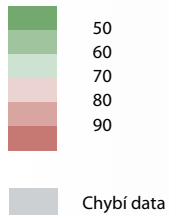
a Rumunsku není online bankovníctví téměř využíváno a v Řecku a několika jižních italských regionech ho využívá okolo 10 procent lidí. Podobný prostorový model existuje i u online nákupů zboží a služeb.

Prostorová difúze základního širokopásmového přístupu je jedním z důležitých faktorů digitální propasti v Evropě vyjádřené v různých stupních využívání internetu a internetových služeb. V Severovýchodních zemích, zemích Beneluxu, Velké Británie a Německu (s výjimkou východního Německa) má více než 80 procent domácností základní přístup k širokopásmovému připojení. Tato úroveň je mnohem nižší ve východní a jižní Evropě s nejnižším přístupem v některých regionech Bulharska, Rumunska a Řecku. Regiony s nízkým přístupem k širokopásmovému připojení se shodují s kategorií méně rozvinutých regionů ve strukturálních fondech (2014–2020). U rychlejšího širokopásmového připojení, které je v Šesté kohezní zprávě označováno jako „Přístup příští generace (Next generation Access)“, je mezera ještě mnohem větší.

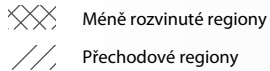
Aktuální a příští kolo technologického pokroku bude následovat podle stejného prostorového rámce napříč Evropou. Úroveň přístupu k internetu přes mobilní zařízení je nejvyšší v nejúspěšnějších zemích. Je také vyšší v hustěji obydlených oblastech. Nárůst připojení k internetu přes mobilní zařízení, ke kterému došlo v posledních letech, nenastal v Cíli 1 a konvergenčních regionech, jak bylo definováno v posledním finančním období strukturálních fondů. Rychlejší mobilní širokopásmový přístup přes Long Term Evolution (LTE) 4G je po celé Evropě opět zaváděn velmi nerovnoměrně.

Přístup k internetu

Domácnosti se základním širokopásmovým přístupem k internetu, 2013 (v procentech)

Kategorie strukturálních fondů v období 2014–2020

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
DE, FI1, PL, UK: NUTS 1 (2010)
BG1, BG2, HR01, HR02, ITD, ITE: hodnoty NUTS0
Data: Eurostat, 2014

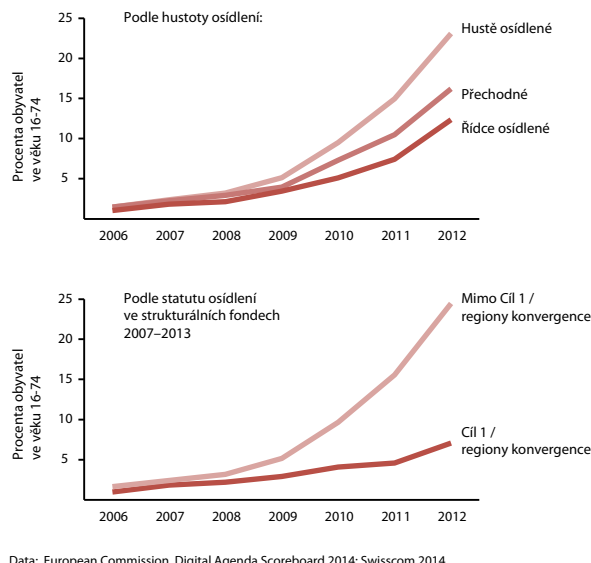
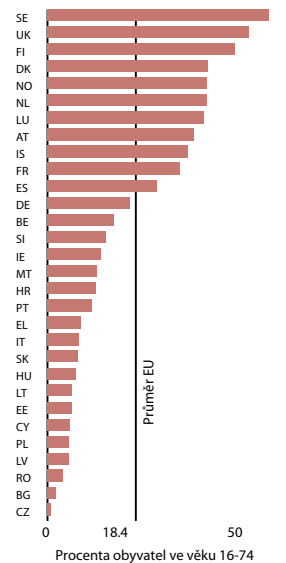
Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

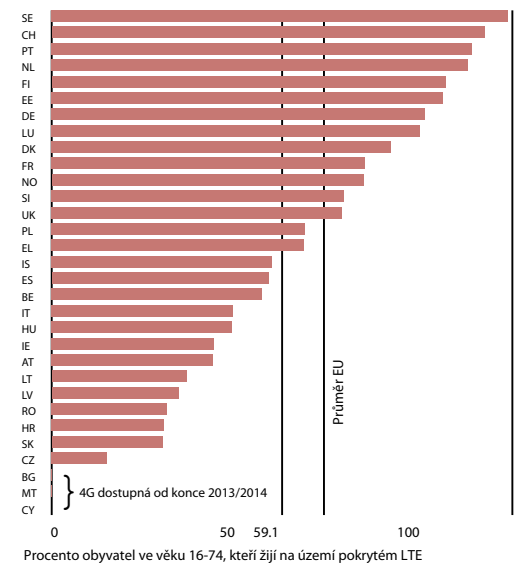
0 250 500 km

Přístup k internetu prostřednictvím mobilních telefonů přes UMTS (3G)

Data: European Commission, Digital Agenda Scoreboard 2014; Swisscom 2014

Pokrytí 4G širokopásmovým mobilním připojením (LTE)

4G dostupná od konce 2013/2014

Dostupnost se skládá ze dvou částí: dostupné zájmové aktivity a dopravní infrastruktury vedoucí k nim. Nízké hodnoty dostupnosti odrážejí v některých případech řídké osídlené oblasti a/ nebo oblasti s nižší kvalitou služeb, často na evropských periferiích. V jiných případech jsou nízké hodnoty dostupnosti způsobeny špatnou dopravní infrastrukturou, častěji ve východní než v západní Evropě.

Dostupnost by se ve vztahu k politice neměla soustředit jen na dopravní infrastrukturu, ale může být efektivnější jako investice v destinacích, tj. v bodech zájmu nebo příležitostech. To je také zdůrazněno v Šesté kohezní zprávě, ve které je zmíněno, že by se měly snižovat vzdálenosti do konkrétních zájmových destinací se současným zvyšováním dostupnosti. To znamená, že by doprava a politiky územního rozvoje měly být integrovány na všech územních úrovních.

Třemi klíčovými prvky, které popisují vzory dostupnosti v Evropě, jsou geografická poloha, dostupnost infrastruktury a služeb a síla ekonomiky. Tyto tři prvky navzájem korelují. To znamená, že vyspělejší regionální ekonomiky vytvořily příznivé podmínky dostupnosti v centrálněji umístěných lokalitách. Naproti tomu mohou být

vzdálenější geografická místa jen v některých případech nahrazena jinými regionálními aktivy s cílem podpořit hospodářský výkon.

Progresivní vzestup Dálného východu jako obchodního partnera otevře oblasti Středomoří perspektivu využívající geografickou výhodu. Efektivní multimodální infrastruktura (např. přístavy, překladiště, intermodální střediska, silnice a železnice) může zvýšit celosvětovou dostupnost jihoevropských regionů.

Výzvou pro rozvoj dopravy je zajistit růst a udržitelnost, která bude kompatibilní s oddělením dopadů na životní prostředí od hospodářského růstu, a zároveň zajistit konkurenceschopnost a inovační charakter evropského dopravního průmyslu. Hospodářská krize, omezené neobnovitelné zdroje energie, stárnutí, migrace a vnitřní mobilita, urbanizace a globalizace ekonomiky patří mezi další výzvy, kterým dopravní politika čelí.

Zlepšený přístup k informačním a komunikačním technologiím částečně přebírá význam dopravní dostupnosti. Vyspělejší ekonomiky vytvářejí vlastní komparativní výhody tím, že jako první zavádějí ve svých regionech nové technologie.

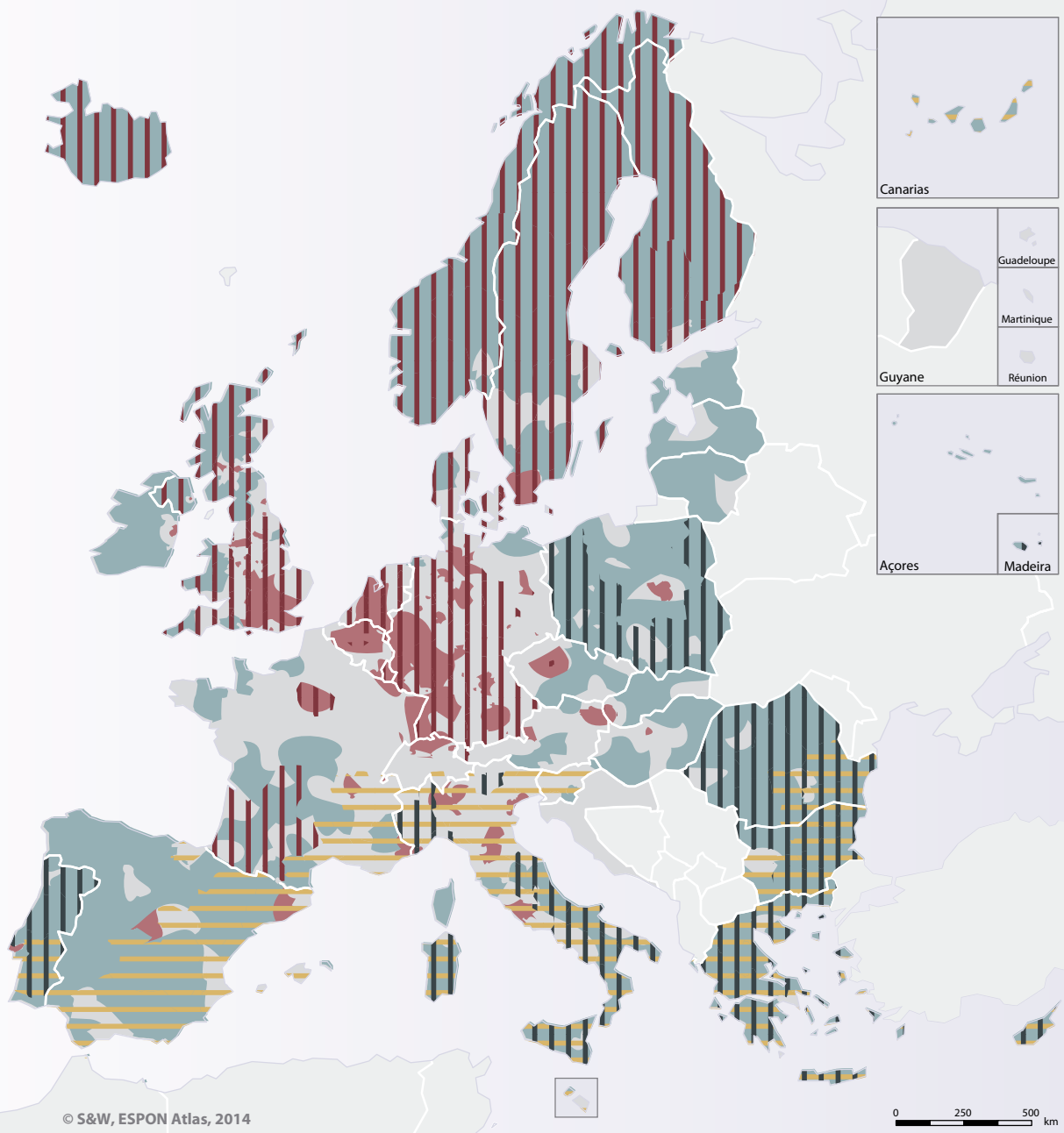
Spojení a dostupnost – územní synopse

Evropská a celosvětová dostupnost

- Velmi dobře integrované
- Přechnodné
- Periferní
- Nové logistické potenciály

Informační společnost

- V předstihu
- Později osvojená

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

 EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

VI. Životní prostředí a klima

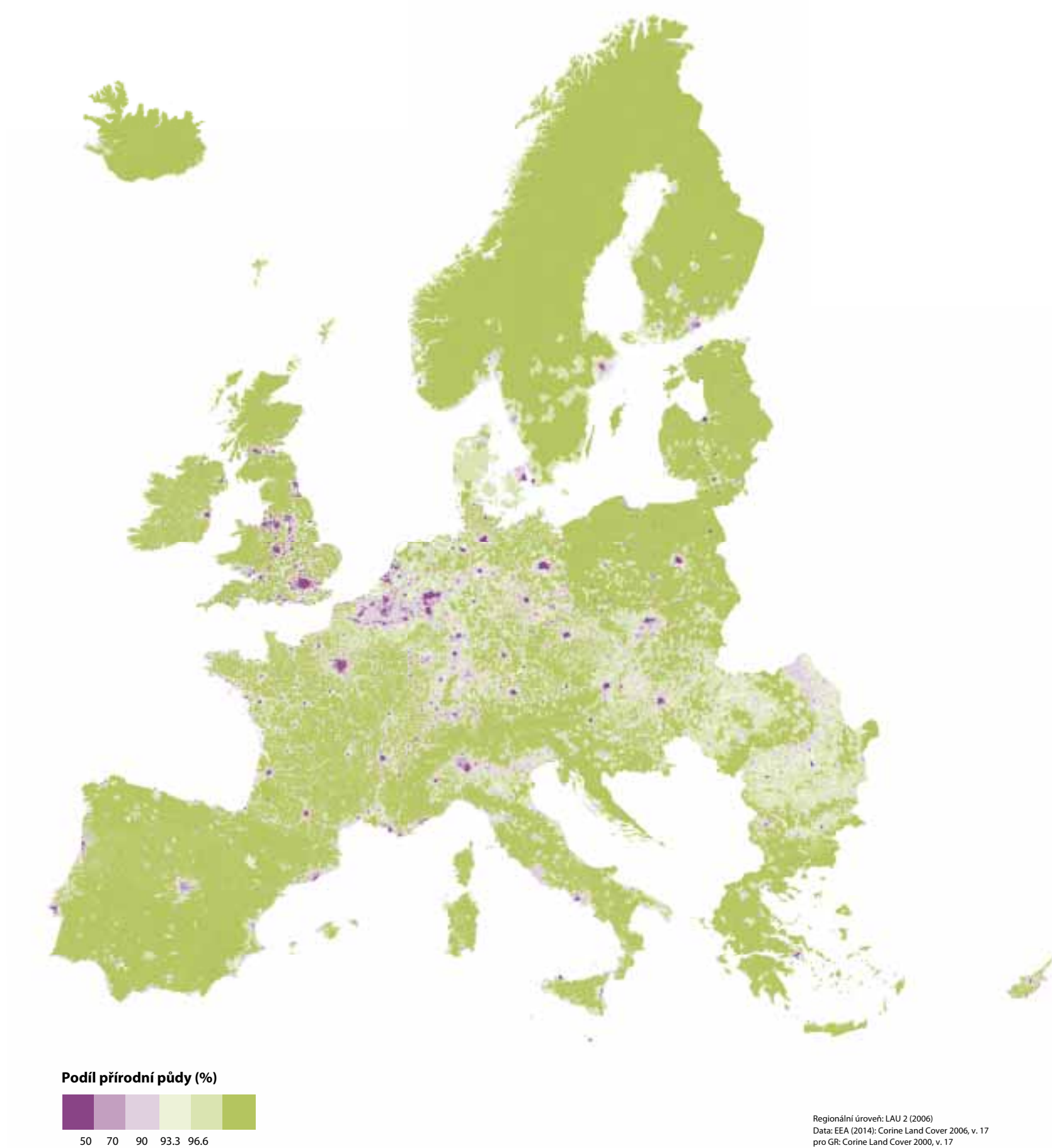
Územní agenda 2020 bere ohled na rizika spojená se ztrátou biodiverzity, zranitelností přírodní krajiny a kulturního dědictví. Uvádí, že ekologické hodnoty, kvality životního prostředí a kulturních hodnot mají zásadní význam pro blaho a hospodářskou prosperitu a nabízejí jedinečné příležitosti k rozvoji. Nadměrné využívání prostředků tak, aby odpovídaly zvyšující se poptávce, stejně jako rizika vzniklá z průmyslové činnosti mohou způsobit vážné poškození a mohou ohrozit územní rozvoj. Urbanizace, intenzifikace zemědělství a rybolovu, doprava a další typy rozvoje infrastruktury, zejména pokud se uskuteční v území nekoordinovaně, mohou způsobit vážné problémy v oblasti životního prostředí. Změny ve využití půdy a moří, urbanizace a masový cestovní ruch ohrožují kulturní bohatství a krajinu a mohou vést k fragmentaci přírodních stanovišť a ekologických koridorů.

Evropská politika stále více odkazuje na mořské prostředí jako nedílnou součást územního rozvoje. Počáteční výzvy v rámci mořského prostředí pocházely z rostoucí obavy, že lidská činnost na něj má nepříznivý vliv, a tím ohrožuje schopnost mořských oblastí podporovat pozemní ekonomické aktivity. Evropská unie se v posledních letech přidala k tomuto úsilí díky své podpoře integrované správy pobřežních zón a rozvoje, jako je rámcová směrnice mořské strategie, která má zajistit dobré prostředí evropských moří. Evropská Integrovaná námořní politika a podpora mořského územního plánování měla zásadní vliv při vyhledávání propojenějších přístupů. Pro usnadnění integrovaných přístupů k územnímu rozvoji evropských přímořských regionů je potřeba ještě hodně práce. Generální ředitelství pro námořní záležitosti a rybolov (DG MARE) díky Strategii modrého růstu upozornilo na růstový potenciál moří a oceánů.

Územní rozvoj je obecně považován za velmi důležitý nástroj pro řešení klimatických změn. Územní rozvoj je zodpovědný za možnost snížit regionální zranitelnost vůči změnám klimatu a zmírňování a přizpůsobování kapacit proti dopadům změn klimatu. Bílá kniha EU o přizpůsobení se klimatickým změnám (2009) výslovně vyžaduje strategický a dlouhodobý přístup k územnímu plánování, jak na zemi, tak i v mořských oblastech, včetně dopravy, regionálního rozvoje, průmyslu, turistiky a energetické politiky. Územní agenda žádá o společné nadregionální a integrované přístupy a strategii s cílem čelit přírodním rizikům, snížit a zmírnit emise skleníkových plynů a přizpůsobit se změnám klimatu. Bude nutné rozvíjet a posilovat politiku územní soudržnosti, a to zejména s ohledem na důsledky územních diferencovaných adaptačních strategií.

V souladu s tím má Evropská komise ambici zapojit hlavní cíle zelené ekonomiky do všech oblastí politiky. Tyto oblasti budou zahrnovat politiku soudržnosti, společnou zemědělskou politiku, energetickou infrastrukturu a transevropské sítě a politiku přizpůsobení se změnám klimatu. Strategie EU 2020 udává směr k ekologičtějšímu hospodářství, které umožňuje řešení ekologických problémů, sociální nerovnosti a vytváří hospodářský růst a pracovní místa. Stěžejní iniciativa si klade za cíl podpořit posun směrem k nízkouhlíkovému hospodářství, které účinně využívá zdroje a odděluje hospodářský růst od využívání zdrojů a energie. V důsledku rostoucích cen energií a emisí Územní agenda 2020 zdůrazňuje potřebu posunu směrem k ekologičtějšímu, nízkouhlíkovému ekonomickým činnostem. Tyto cíle jsou podporovány i Organizací spojených národů, která tvrdí, že zelená ekonomika je schopna pokroku současně v sociálním, ekologickém a ekonomickém rozměru.

Přírodní půda

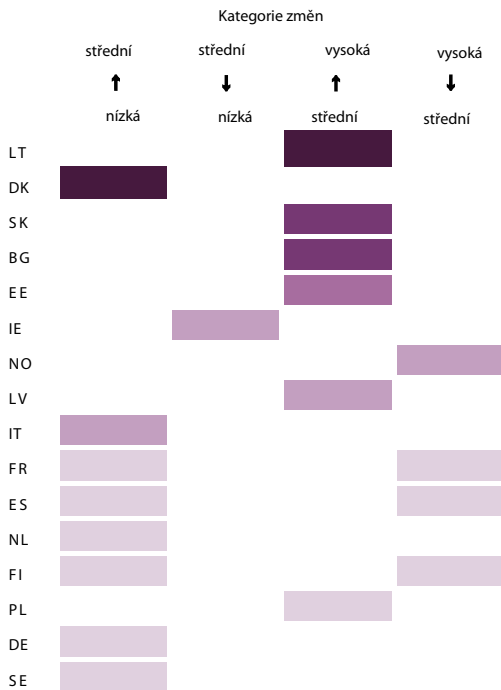
Změna ve využívání půdy

2,25 miliardy EURO

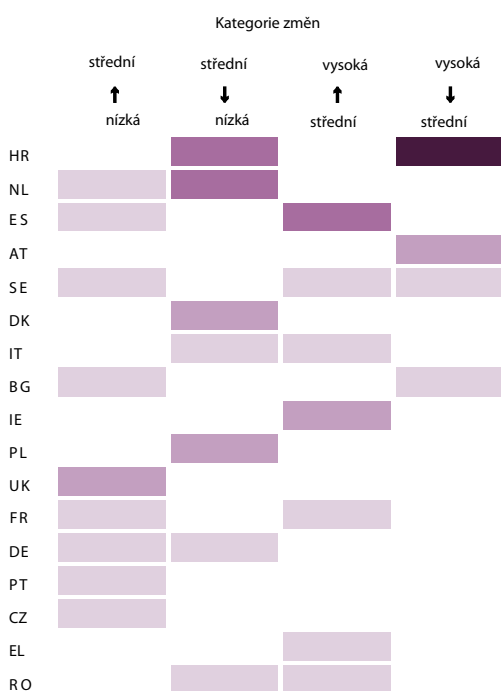
bylo prostřednictvím strukturálních fondů investováno na obnovu průmyslových zón.

Změny hospodářského a environmentálního rozměru ve funkcích využití půdy, 2000–2006

Ekonomická dimenze

Environmentální dimenze

Procenta oblasti (%)

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012

Typologie změn využití půdy

Typy změn využití půdy (v závislosti na intenzifikaci), 1990–2006

- Velmi vysoká – zábor půdy
- Vysoká – zábor venkovské půdy pro město
- Střední/vysoká – urbanizace, obstarávání funkcí venkova
- Střední – přeměna venkova, zábor půdy
- Střední/nízká – převažuje přeměna venkova, zanedbatelný zábor půdy
- Nízká – přeměna venkova, zanedbatelný zábor půdy
- Extenzifikace – přeměna venkova, odejmutím
- Chybí data

Regionální úroveň: NUTS 2/3 (2006)
Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012
Data: EEA, 2011

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Využívání půdy především ve vztahu ke zlepšení lidského blahobytu a ekonomického rozvoje prošlo během posledních padesáti let v Evropě velkými změnami. Bohužel tyto změny způsobily vážné ekologické problémy. Při vykonávání úkolů v rámci území hraje roly změna politiky. V současné době je velkou výzvou pro politiky a vědeckou komunitu pochopení dopadů změn ve využívání půdy na udržitelnost. Přestože nemá evropská politika odpovědnost za specifické územní plánování a nemá schopnosti plánování prostřednictvím různých strategií a nástrojů.

Vzhledem ke své průřezové povaze mají důsledky využívání půdy v souladu s cíli klíčové politiky EU zásadní význam. Podobné problémy mohou nastat v urbanizaci a vztazích venkov-město, ve zmírňování změn klimatu a jejich přizpůsobování, v řízení přírodních zdrojů, energetice, dopravě, regionální konkurenceschopnosti a soudržnosti.

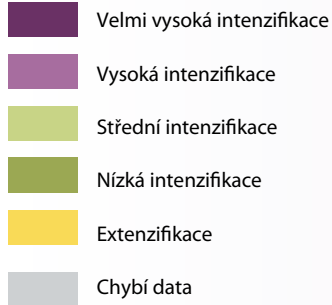
Výsledky programu ESPON co do využívání půdy poskytují obecné zprávy ke zvyšování povědomí. Posouzení intenzity změn ve využívání půdy odhalilo, že existuje jasný směr východ-západ, které by mohl být částečně vysvětlen rozšiřováním Evropské unie. Velké objemy extenzifikace využití půdy jsou téměř výhradně v členských státech střední a východní Evropy, zejména v Polsku, České republice a Maďarsku. Tento model je velmi dominantní v období let 1990–2000, ale stejně pokračuje v letech 2000–2006. Reformy vlastnictví půdy ve střední a východní Evropě v průběhu

roku 1990 měly za následek výrazné změny, což je proces, který byl dále poháněn očekáváním budoucího členství v EU v období do a po vstupu do EU v roce 2004. Rovněž bylo zjištěno, že některé z nejvýznamnějších změn mezi roky 1990 a 2000 se udály na Pyrenejském poloostrově. Vzhledem k tomu, že agrární reformy v těchto regionech začaly během 70. let 20. století a skončily v pozdních 80. letech, lze změny částečně vysvětlit přistoupením Španělska a Portugalska do EU v roce 1986.

Při porovnání funkce využití půdy na změnu typologie ve využívání půdy je většina změn půdy (vypočtené podle velikosti změny) pozorována v regionech, kde dochází k extenzifikaci v důsledku zemědělských a lesních změn. Na úkor jiných způsobů využití půdy dochází k růstu měst. V jádrových městech existuje jasná dominance rozvoje výstavby na zemědělské půdě. To je způsobeno několika faktory: většinu dostupných stavebních pozemků tvoří zemědělská půda; zemědělská půda je pro stavbu ve většině případů z topografického a ekonomického hlediska technicky vhodnější než zalesněné plochy; přírodní oblasti jsou často považovány za cenné rekreační lokality, tudíž je města před zastavěním chrání. Seskupování měst podle regionů přináší určitá specifika. V zemích východní Evropy bylo přibližně 30 % stavebních prací na půdě dříve osázeno lesy. Ve velkých městských oblastech je zemědělská půda stále hlavním zdrojem růstu měst. Většina rozvoje měst ve východní Evropě byla realizována na půdě dříve osázené lesem.

Ohniska změn využití půdy

Intenzita změn využití půdy, 1990–2006

Množství změn využití půdy (%)

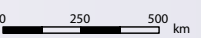
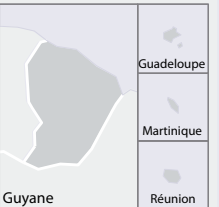
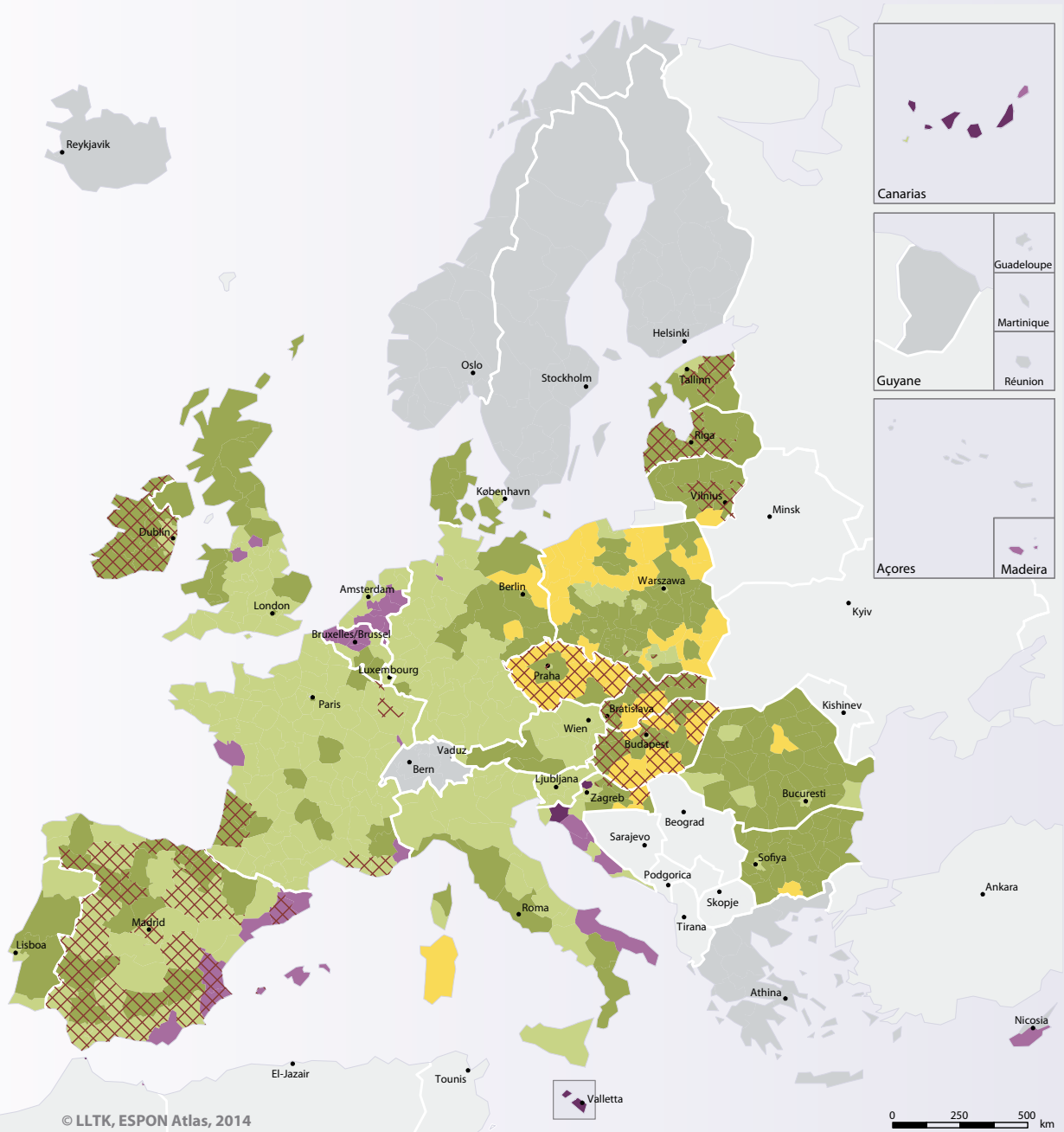

Regionální úroveň: NUTS 2/3 (2006)
Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012
Data: EEA, 2011

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru ESPON

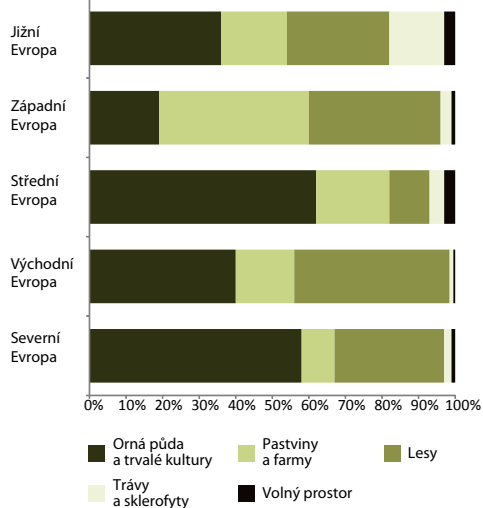

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

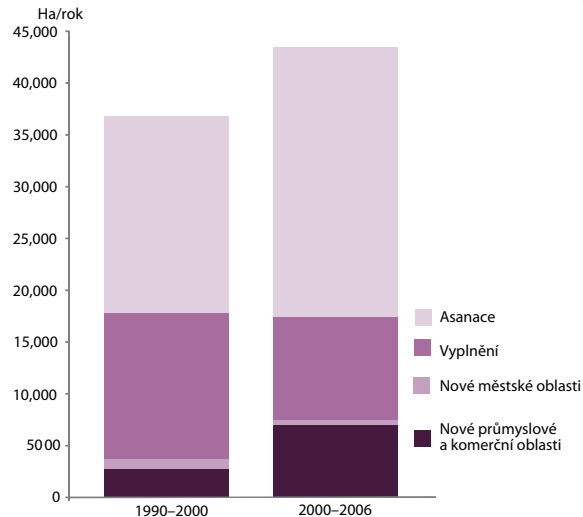
EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Ztráta přírodní a zemědělské půdy v důsledku rozvoje měst, 2000–2006

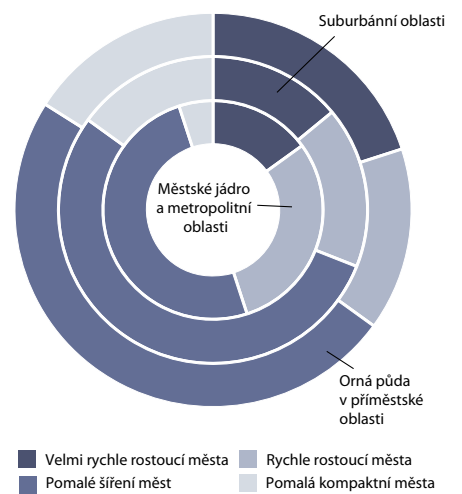

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012

Rozvoj měst ve velkých městských zónách, 1990–2006

Distribuce typologie měst ve třech třídách využití půdy, 2012

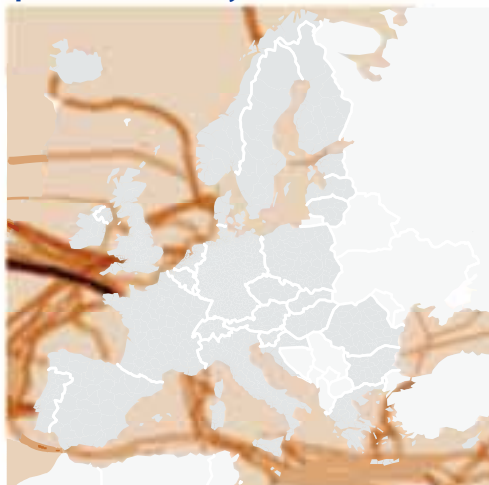

Interakce mezi pevninou a mořem

1 200 přístavů

je v provozu podél pobřeží Evropské unie, ale většina provozu je soustředěna v několika významných přístavech, nejvíce nákladní doprava se uskutečňuje v Atlantiku a Severním moři, nejvíc pasažérů cestuje po moři v Itálii a Řecku.

Informační toky (podmořské kabely)

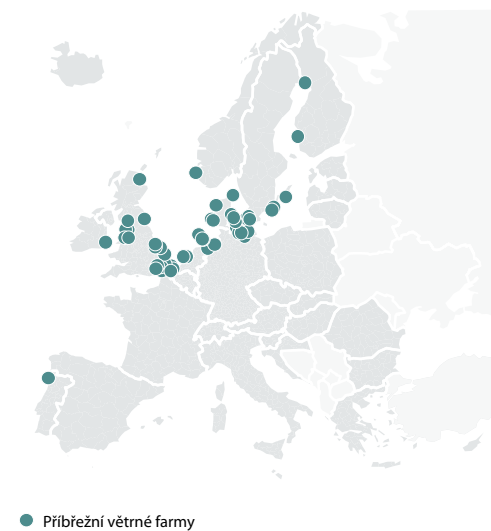

Vliv podmořských kabelů v závislosti na informačních tocích (GB/s)

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013
Data: UMA a MCRIT, 2012

Příbřežní větrná energie

● Příbřežní větrné farmy

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013
Data: UMA 2012

Lodní trasy

Intenzita využití námořních lodních tras

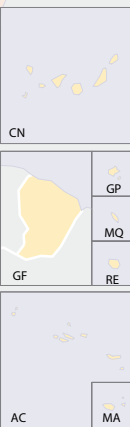

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013
Data: MCRIT, 2013

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Mořské prostředí je kritickou, ale podhodnocenou součástí národního, regionálního a místního územního prostoru Evropské unie. Není samostatným subjektem, ale prostorem, který je z hlediska širší územní soudržnosti neoddělitelně spojen se zemí. Interakce mezi pevninou a mořem jsou obousměrným a dynamickým procesem s úzce propojenými osudy mořských a pevninských oblastí. Rizika a příležitosti týkající se ekonomického využívání moří jsou především spojena s globalizací, změnou klimatu a nadměrným využíváním zdrojů.

Přibližně 90 % obchodu mezi EU a třetími zeměmi prochází evropskými přístavy. Evropskými přístavy projde každý rok více než 80 000 obchodních lodí a více než 400 milionů cestujících. Hlavní lodní trasy jsou zvýrazněny hustou tranzitní dopravou ve Středomoří a velmi přetíženými trasami kolem kanálu La Manche a Severního moře. V evropských mořích se nacházejí tři jiné síťové systémy než mořská doprava, všechny jsou propojeny s pozemními systémy, jsou to elektrické kabely, potrubí pro přepravu ropy a zemního plynu a podmořské telekomunikační kabely pro telefon a internetový provoz.

Evropská moře jsou důležitým zdrojem konvenčních zdrojů energie pro EU. Je to způsobeno hlavně významnými příbřežními zásobami ropy a zemního plynu zejména v Severním moři a energií z obnovitelných zdrojů. Rozvoj příbřežních větrných farem se soustřeďuje na jihu Severního moře, druhý klastr se nachází v Irském moři, a třetí systém (avšak menšího rozsahu) v jihozápadní Baltu. Dohromady měly tyto farmy v roce 2012 kapacitu 4 300 MW.

Environmentální tlaky na evropská moře přes mořské i pozemní aktivity jsou nejvyšší podél hlavních námořních koridorů, kolem přístavů a v ústí řek, kde je nejintenzivnější organické a anorganické znečištění spojené s provozováním zemědělské a průmyslové činnosti. Tlak na životní prostředí je soustředěn kolem Atlantiku, Severního moře a podél pobřeží Baltského moře. Další ohniska byla identifikována podél severního pobřeží Středozemního moře a Černého moře.

Související námořní a pobřežní činnosti jsou významné pro hospodářství mnoha pobřežních oblastí. Toto odvětví představuje 20 až 35 procent celkové zaměstnanosti na Islandu, v Norsku, Estonsku a Lotyšsku, Velké Británii, části severního Španělska, jihu Portugalska, severní a střední Itálie, částech Řecka a mnoha evropských ostrovů. Tyto oblasti jsou místa, kde se místní ekonomiky zdají být nejsilněji spojeny s mořem.

Typologie ESPON jsou obvykle určeny pro pevninu a neumožňují odpovídajícím způsobem zachytit využívání mořského prostoru nebo interakcí mezi pevninou a mořem. Byla vyvinuta typologie námořní oblasti pro ekonomické aktivity, životní prostředí a toky, která označuje intenzitu interakcí mezi pevninou a mořem. Typy námořních oblastí se pohybují od „Evropského jádra“, kde jsou interakce mezi pevninou a mořem nejintenzivnější k „Regionálním uzlům“, které jsou domovem důležitých námořních klastrů. Kromě toho existují „Přechodné oblasti“ s významnou interakcí mezi pevninou a mořem, „Venkovské oblasti“ s nízkým počtem obyvatel a „Divočina“ v polárních oblastech, která představuje jediný opravdový region původní přírody v Evropě.

Intenzita interakcí mezi pevninou a mořem

Moře: Environmentální a tlaky a toky

- Velmi nízká intenzita
- Nízká intenzita
- Střední intenzita
- Vysoká intenzita
- Velmi vysoká intenzita

Pevnina: ekonomický význam

- Velmi nízká intenzita
- Nízká intenzita
- Střední intenzita
- Vysoká intenzita
- Velmi vysoká intenzita
- Chybí data
- Vnitrozemské regiony

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013
Data: UMA, 2012

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Tlak na životní prostředí

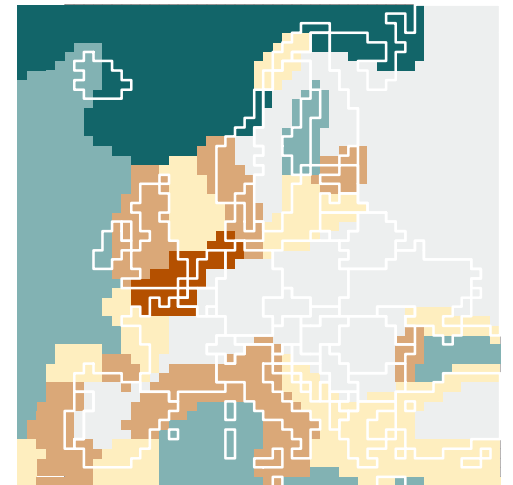

nízký vysoký

Kompozitní hodnocení založené na výskytu invazivních druhů, organickém znečištění (pesticidy) a anorganickém znečištění (hnojiva)

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013
UMA, 2013

Typologie mořských regionů

Divočina Venkov Přechné Regionální uzel Evropské jádro Vnitrozemí

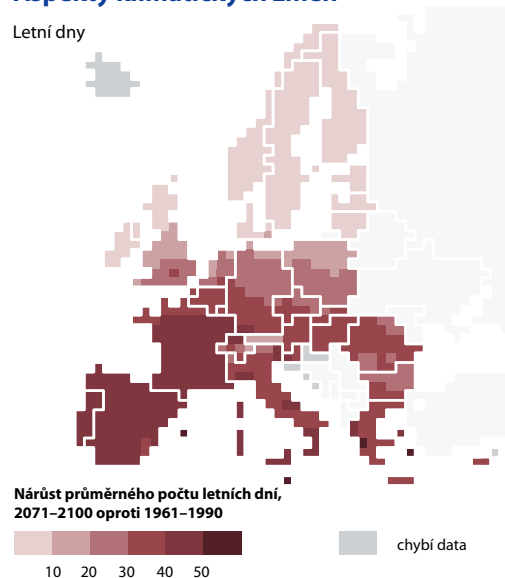
Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013

4,1 stupně Celsia

je nejvyšší nárůst průměrné roční teploty v evropských regionech projektovaný pro roky 2071/2100 ve srovnání s roky 1961/1990.

Aspekty klimatických změn

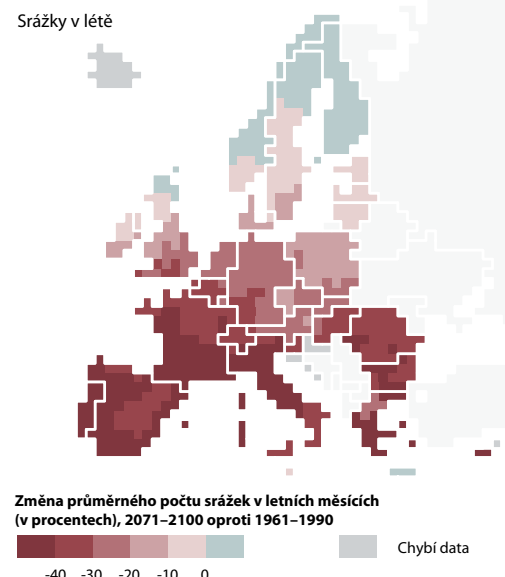
Letní dny

Sněhová pokrývka

Srážky v létě

Zdroj: ESPON Climate 2011, IRPUD 2011

Regiony vystavené záplavám

Změna vystavení říčním záplavám, 2071–2100 oproti 1961–1990,

- Nejvyšší negativní dopad
- Střední negativní dopad
- Nízký negativní dopad
- Žádný nebo zanedbatelný dopad
- Positivní dopad
- Chybí data

Změna vystavení pobřežním záplavám, 2071–2100 oproti 1961–1990,

- Nejvyšší negativní dopad
- Střední negativní dopad
- Nízký negativní dopad
- Žádný nebo zanedbatelný dopad

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON Climate, 2011
Data: YTK, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSO

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVANO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Rostoucí antropogenní emise skleníkových plynů přispívají ke globálnímu oteplování a tím i ke změně klimatu. Předpokládané změny jsou založeny na ekonomicky orientovaném scénáři vývoje (A1B) Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC). Antropogenní podíl je paralelní k proměnlivosti přírodního klimatu. Výsledné změny klimatu se mezi jednotlivými regiony liší; každý region je jinak vystaven vůči změně klimatu. Každý region má odlišné fyzikální, environmentální, sociální, kulturní a ekonomické charakteristiky, které jej předurčují k různé citlivosti na změnu klimatu. Vystavení a citlivost určují možný dopad, jaký mohou mít klimatické změny na region. Region se může v dlouhodobém horizontu přizpůsobit. Schopnost adaptace zvyšuje nebo kompenzuje dopady změny klimatu a tím určuje celkovou zranitelnost regionu ke klimatickým změnám.

Pro řešení klimatických změn je velmi důležitý regionální rozvoj. Je odpovědný a schopný snižovat regionální zranitelnost ke klimatickým změnám, zmírňovat změny klimatu a přizpůsobovat kapacitu proti dopadům klimatických změn. Zmírňování je vysoce relevantní pro územní rozvoj a soudržnost, neboť provádění politiky v oblasti klimatu a přechod k nízkouhlíkové společnosti budou mít rozdílné dopady na odvětví a regiony. Zmírňující opatření, a to i na regionální úrovni, nebudou mít významný vliv na regionální klima, ale přispějí k celkovému snížení globální změny klimatu.

Vystavení se změnám klimatu se vztahuje k pozici a míře, do jaké je systém vystaven klimatickým rozdílům. Je závislé na globálních trendech klimatických změn a – vzhledem k prostorovým odlišnostem – na umístění systému.

Očekává se, že se v celé Evropě zvýší počet letních dnů, tedy dnů s maximální teplotou nad 25°C. Nejmenší zvýšení s méně než 10 dny za rok se předpokládá na severu Evropy, včetně Skandinávie, Finska, pobaltských států, části Dánska, Velké Británie a Irska, zatímco u většiny Francie, Španělska a Portugalska se očekává průměrné zvýšení ve více než 40 dnech za rok.

Dalším dopadem je silná redukce ročního průměrného počtu dní se sněhovou pokrývkou. Dopad je největší v oblastech s delším obdobím sněhové pokrývky. Nejvýznamnější poklesy sněhové pokrývky od 40 až do více než 50 dní jsou projektovány pro Skandinávii, Finsko, Pobaltí a alpské regiony. Vedle těchto regionů se rovněž předpokládá poměrně silný pokles v počtu dní se sněhovou pokrývkou v některých částech východní Evropy. Ostatní části Evropy budou ovlivněny méně.

Očekávané změny srážek v letních měsících budou dvojího druhu. Zatímco ve většině severní Evropy je projektováno zvýšení, ve většině ostatních evropských regionů bude docházet k významnému snížení srážek v létě. Až o 40 procent nebo i více budou mít největší relativní pokles každoročních letních srážek Francie, Portugalsko, Španělsko, Itálie a Řecko.

Výsledky klimatických změn představují vyvrcholení jednotlivých dopadů. K těmto výsledkům patří změny inundace říčními záplavami a pobřežními bouřemi kvůli očekávanému zvýšení mořské hladiny. Pouze některé regiony jsou na konci tohoto století ohroženy stoletými říčními záplavami, pro většinu regionů jsou rizika minimální. Mezi oblastmi charakterizovanými významným nárůstem říčních záplav jsou regiony nacházející se v severovýchodních částech Evropy a v severní Itálii. Dost výrazně ovlivněny budou také některé regiony ve Velké Británii, Irsku, Maďarsku a Rumunsku. Vzhledem k srážkovým modelům je také projektováno snížení říčních záplav převážně ve východních částech Německa, v Polsku a Maďarsku. Pro většinu pobřežních oblastí je riziko stoletých záplav jako kombinace účinku vzestupu mořské hladiny a bouří relativně nízké. Některé regiony v Nizozemí, na německém pobřeží, v Dánsku, Francii, severovýchodní Itálii a Rumunsku mohou očekávat závažné změny.

Typologie regionů klimatických změn byla provedena na základě řady shlukových analýz založených na různých klimatických proměnných. Bylo identifikováno 5 klastrů, které vykazují výrazné regionální profily klimatických změn. U „severní Evropy“, „jižní střední Evropy“ a „Středomoří“ je možné zjistit silný nárůst průměrné teploty. Silný pokles mrazových dnů charakterizují shluky „severní střední Evropa“, „severní Evropa“ a „jižní střední Evropa“, zatímco silný růst v letních dnech ukazuje na „severní Evropu“ a v letních měsících lze pozorovat nejvýznamnější změnu v poklesu v „jižní střední Evropě“ a „středomořském regionu“. Proměnné „silné srážky“ a „odpařování“ nevykazují silné změny v žádném z regionů, zatímco pokles dnů se sněhovou pokrývkou se předpokládá v regionu „severní střední Evropa“. Podle Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC) jsou dopady důsledkem klimatických změn s vlivem na přírodní a lidské systémy. Vzor dopadů změn klimatu na evropské regiony může být chápán jako důkaz pro adaptaci potřeb: čím vyšší potenciální negativní dopady, tím důležitější je adaptace, aby se zabránilo negativním dopadům na ekonomiku, obyvatelstvo, majetek, kulturní dědictví a životní prostředí.

Potenciální dopady změn klimatu na evropské regiony se značně liší. Nejvýraznější místa se většinou nacházejí v jižní Evropě. Velmi zasaženy jsou další specifické typy regionů, například některé horské oblasti nebo hustě osídlené nizozemské pobřeží. Tyto oblasti mohou být negativně ovlivněny jinými faktory, jakými jsou zvýšení hladiny moře nebo ekonomická závislost na letní a zimní turistice. Zdá se, že mírný negativní dopad v některých odlehklých severních oblastech vyplývá z citlivosti životního prostředí a záplavové infrastruktury.

Typologie klimatických změn

Regiony klimatických změn

- Severní Evropa
- Severní střední Evropa
- Severní západní Evropa
- Jižní střední Evropa
- Středomořské regiony
- Chybí data

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON Climate, 2011
Data: IRPUD/PIK, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON © S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Agregované potenciály dopadů klimatických změn

Agregované potenciály dopadů klimatických změn

- Nejvyšší negativní
- Střední negativní
- Nízký negativní
- Žádný nebo zanedbatelný
- Nízký pozitivní
- Chybí data

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON Climate, 2011
Data: IRPUD, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

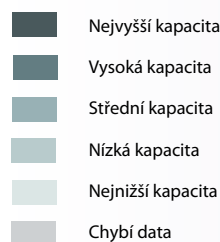
Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON © S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Schopnost adaptace na změny klimatu

Celková kapacita k adaptaci na změny klimatu

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: ESPON Climate, 2011
Data: ITK, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

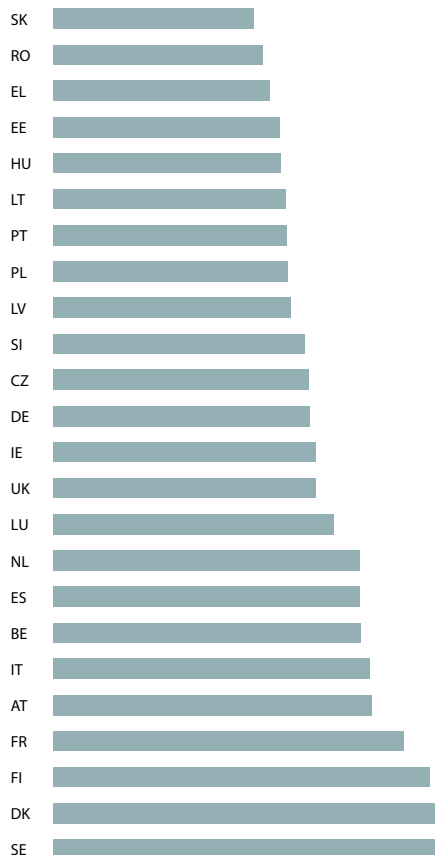
ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Kapacita zmírnění emisí skleníkových plynů

Adaptivní kapacita je definována jako schopnost nebo potenciál systému úspěšně čelit proměnlivosti klimatu a změnám a zahrnuje úpravy v chování a ve zdrojích a technologiích. Adaptační schopnost systému je většinou určena místním souborem zdrojů a podmínek, které omezují nebo usnadňují schopnost systému úspěšně se přizpůsobit změnám klimatu. Adaptivní kapacita se skládá ze tří částí: povědomí, schopností a jednání, které se dále skládají z jednotlivých rozměrů.

Obecně lze shrnout, že severské země mají vyšší schopnost adaptace než většina z jihoevropských zemí. Východoevropské země mají nižší schopnost adaptace než země západní nebo severní Evropy. Země kolem Středozemního moře mají nižší schopnost adaptace než země regionu Baltského moře.

Zranitelnost je míra, do jaké je systém náchylný, nebo není schopen vyrovnat se s nepříznivými účinky klimatických změn, včetně klimatické proměnlivosti a extrémů. Zranitelnost je funkcí povahy, velikosti a rychlosti klimatické variace, které je systém vystaven, jejíž součástí je jeho citlivost a jeho schopnosti adaptace. Zranitelnost je výsledkem kombinace klimatické změny, citlivosti a schopnosti adaptace.

Prostorové vzory potenciální zranitelnosti evropských regionů ke změnám klimatu vypadají, ve srovnání s mapou celkových dopadů, poněkud odlišně. Nyní je mnohem zřetelnější gradient

sever-jih, který byl viditelný na mapě celkových dopadů. To je dáno značnou adaptabilitou Skandinávie a zemí západní Evropy, což snižuje potenciální dopad pro tyto regiony. Zejména země, u kterých je projektovaný střední až vysoký negativní dopad, se zdají být méně schopné se přizpůsobit než ostatní země, pro které je problém méně závažný. V důsledku toho lze střední až vysokou zranitelnost očekávat v oblasti Středomoří a v jihovýchodní Evropě.

Tento předpoklad je v rozporu s územní soudržností. Změna klimatu by znamenala prohloubení stávajících sociálně-ekonomických nerovnováh v Evropě. Východní Evropa je také ovlivněna demografickými změnami, které mohou vést k dalšímu zvýšení citlivosti a dopadů. To by také snížilo schopnost adaptace východní Evropy, protože nárůst stárnutí populace způsobuje větší citlivost a menší schopnost přizpůsobení se. Územně diferencované adaptační strategie jsou důležité především pro turistická střediska v oblasti Středomoří a v Alpách. Je to proto, že oba typy regionů jsou identifikovány jako zvláště citlivé. Aglomerace hlavně na jihu jsou zranitelné z několika důvodů. Například, z dlouhodobého hlediska představuje přehřívání měst nejen nebezpečí pro lidské zdraví, ale vede také k další spotřebě energie na chlazení, což může vést k častým výpadkům.

Potenciální zranitelnost vůči změně klimatu

Potenciální zranitelnost vůči změně klimatu

- Nejvyšší zranitelnost
- Střední zranitelnost
- Nízká zranitelnost
- Žádná nebo zanedbatelná zranitelnost
- Nízká pozitivní zranitelnost
- Chybí data

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
 Zdroj: ESPON Climate, 2011
 Data: IRPUD, 2011
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
 nutně odrážet
 názor monitorovacího
 výboru EPSON

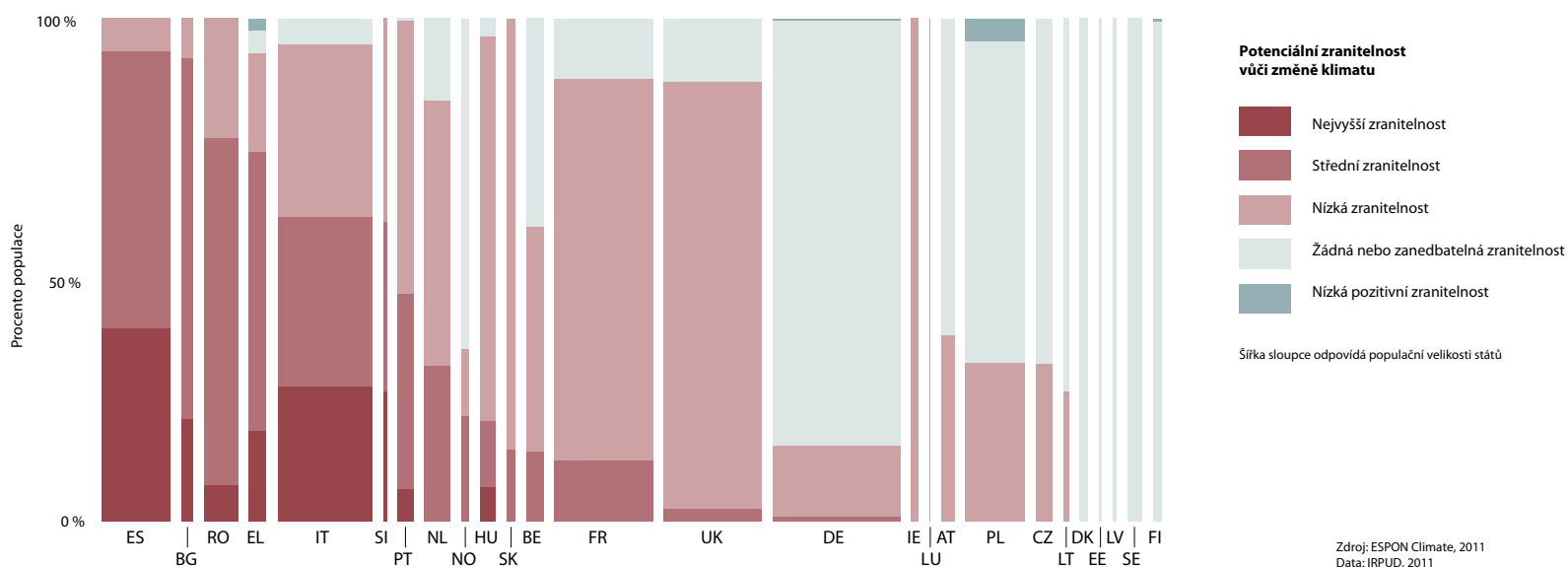

© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
 ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Potenciální zranitelnost vůči změně klimatu podle zemí

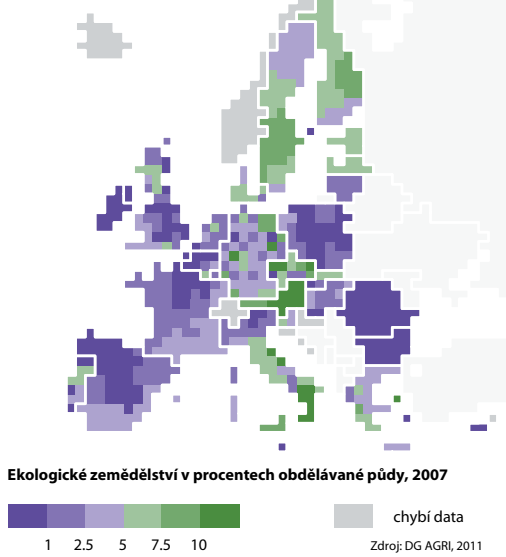

4,2 milionu ekvivalentů plných úvazků

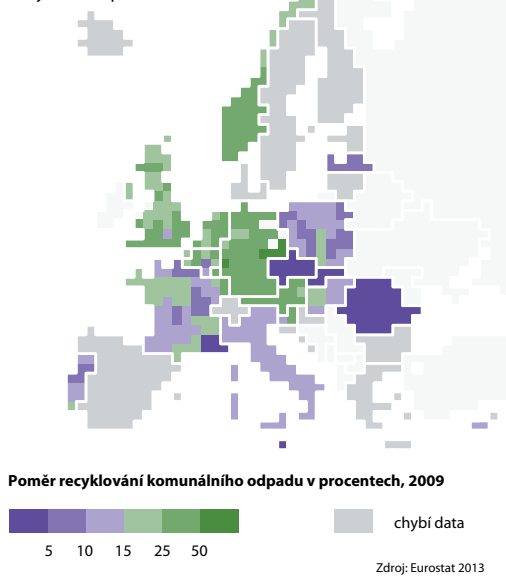
je odhad zaměstnanosti v EU v oblasti ekologického zboží a služeb v roce 2011

Aspekty zelené ekonomiky

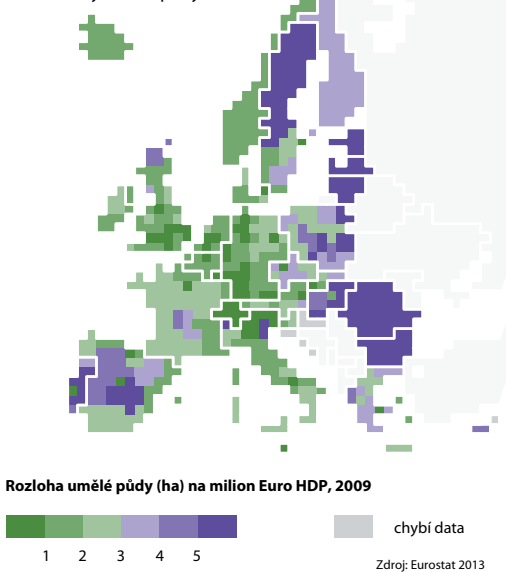
ekologické zemědělství

Recyklace odpadu

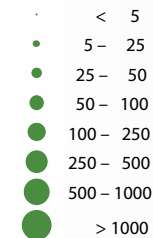

Účinnost využívání půdy

Zelené patenty

Celkový počet zelených patentů 2001–2010

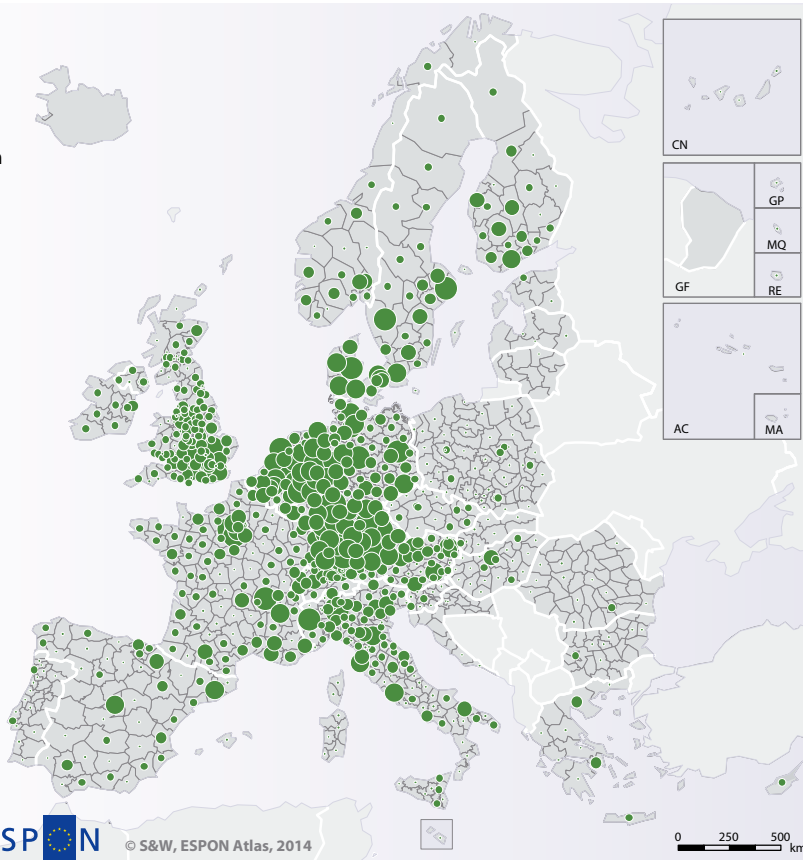
Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
BE, EL, NL: NUTS 2 (2006)
DE: OECD TL3
Zdroj: ESPON GREECO, 2014
Data: OECD, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Zelená ekonomika je o zvyšování regionální konkurenceschopnosti a územní soudržnosti prostřednictvím udržitelnějšího využívání přírodních zdrojů, zachování kapitálu v oblasti životního prostředí a zmenšování rizik pro životní prostředí.

Z analytického hlediska je zelenou ekonomiku obtížné pochopit. Sektor ekologického zboží a služeb (EGSS) zahrnuje pouze ty výrobní činnosti, které vytvářejí výrobky v oblasti životního prostředí (to znamená produkty, které byly vyrobeny pro ochranu životního prostředí a řízení zdrojů). Zaměstnanost v EGSS vykazuje stabilní růst z 3,1 milionu na 4,2 milionu během posledního desetiletí a představuje asi 2 procenta zaměstnanosti v EU.

Širší pohled podle převažujících politických koncepcí na analýzu výkonu regionální zelené ekonomiky uvádí pět základních rozměrů. Ty jsou označeny jako sféra zelené ekonomiky, územní, ekonomická, environmentální a sociální oblast a ekonosféra, která bere v úvahu, do jaké míry probíhá oddělení hospodářského růstu od spotřeby energie a vyčerpání zdrojů.

Ne všechny regiony v Evropě mají stejný výkon zelené ekonomiky. Severské a alpské regiony mají vysoký výkon v oblasti životního prostředí, jako výstup značných environmentálních a přírodních aktiv v kombinaci s nízkou úrovní emisí. Jejich obraz odpovídá co do územně plánovací terminologie vysokému podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů a vysoké produktivitě půdy a ekonosféry, protože mají vysoký ekonomický výkon na jednotku použité energie. Jiho-

evropské regiony trpí kvůli vysokému vystavení znečištěnému ovzduší a regiony východní Evropy nízkou průměrnou délkou života. To vysvětluje nízkou výkonnost těchto regionů v sociální oblasti. Hospodářská oblast vykazuje v Evropě značné rozdíly. Nejlépe jsou na tom jižní Německo, Dánsko a některé další regiony. V těchto částech Evropy hraje rozvoj zelených technologií větší roli v regionální ekonomice než jinde. V zemích s vyšším podílem malých a středních podniků jsou více nabízeny zelené produkty a služby než v jiných zemích. Existuje zde velký rozdíl, srovnáme-li je s většinou ostatních regionů, ve kterých je výkonnost nižší.

Vysokým a velmi vysokým výkonem zelené ekonomiky disponují severské země, Švýcarsko, Rakousko a Irsko. Velmi dobře si vedou některé regiony v Nizozemsku, Itálii, Německu, Velké Británii, Francii a Španělsku, včetně Paříže a Madridu. Většina regionů východní Evropy má velmi nízký výkon zelené ekonomiky, protože výkon v některá z pěti daných sfér je nižší než průměr.

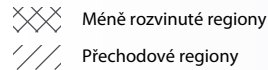
Míra regionálního výkonu zelené ekonomiky úzce souvisí se stavem hospodářského rozvoje. Není překvapením, že zaostávající regiony mají nízký výkon v aspektech zelené ekonomiky, zatímco prosperující regiony si vedou lépe. Zdá se, že je nutná určitá míra ekonomického výkonu, aby bylo možné klást důraz také na zelené otázky.

Výkon zelené ekonomiky

Souhrnná typologie (kvantily) Výkon zelené ekonomiky je:

Kategorie Strukturálních fondů v období 2014–2020

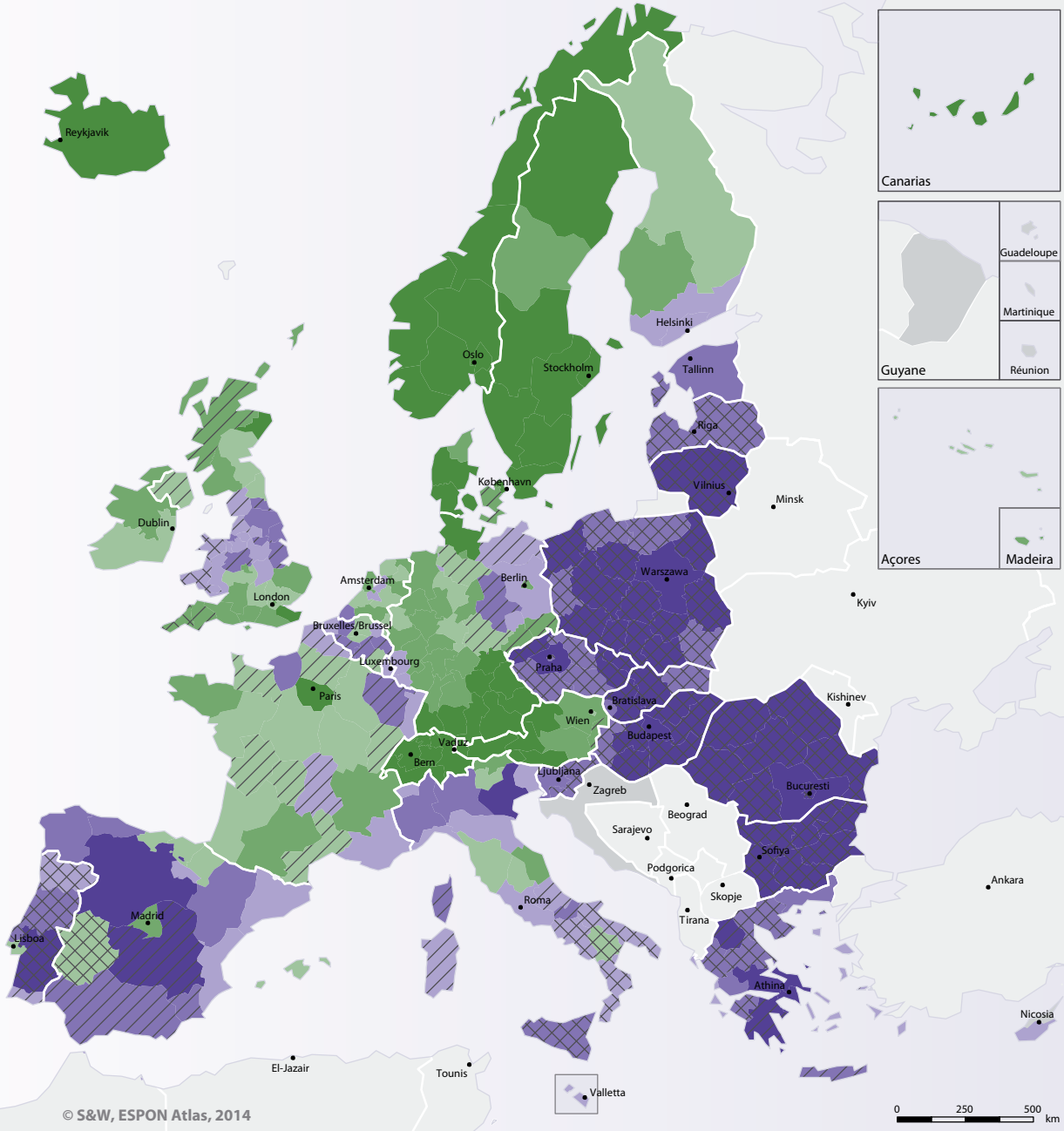

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: ESPON GREECO, 2014
Data: GREECO, 2013
© UMS RIATE pro administrativní hranice

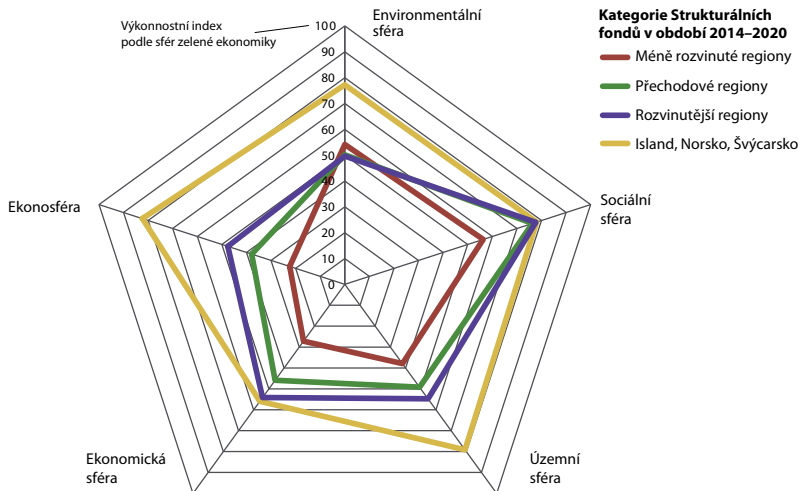
Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSO

© S&W, ESPON Atlas, 2014

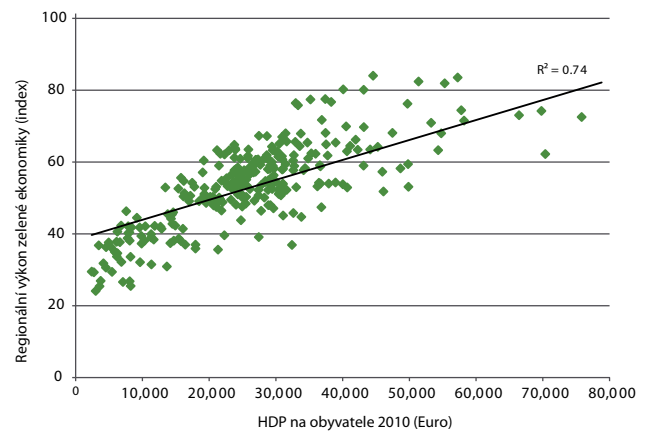

Výkon zelené ekonomiky a ekonomický rozvojový status

Data: ESPON GREECO, 2014; Eurostat, 2013

Výkon regionální zelené ekonomiky a výkon regionální ekonomiky

Je jasné, že moře jsou důležitá pro územní soudržnost. Rostoucí příležitosti pro využívání moří lidmi jsou dány rostoucí realizací složitých interakcí mezi pevninou a mořem a vědomím o tom, že současné zaměření na mořské oblasti směřuje k dobrým životním podmínkám. V důsledku toho je nezbytné, aby se další integrované formy plánování a řízení, které byly dlouho rysem pevninského plánování, začaly uplatňovat i pro moře. Proto se přicházejí požadavky na mořské integrované formy plánování a řízení, které byly dlouhou dobu fenoménem pouze pevninského územního plánování. Tyto perspektivy zdůrazňují význam významných řídicích mechanismů, které usnadňují integraci sektorů a administrativního uspořádání – horizontálního i vertikálního, a to zejména v přeshraničních a mezinárodních souvislostech napříč pobřežní hranice mezi pevninou a mořem.

Evropa hraje důležitou roli v globální klimatické politice, která si klade za cíl dosáhnout celosvětové dohody o snížení emisí a jejího uplatňování. Dopadů klimatických změn se liší mezi regiony i mezi jednotlivými zeměmi. To znamená, že ne všechny metropolitní nebo horské regiony v celé Evropě budou mít podobné dopady klimatických změn. Ne všechny regiony jsou v současné době schopny na stejné úrovni reagovat vhodnými adaptačními opatřeními, takže se regionální zranitelnost vůči změně klimatu v celé Evropě výraz-

ně liší. Významná je zde koordinace adaptace ze strany EU tak, aby se zabránilo velkým mezerám v nadnárodních vazbách, a aby se poskytl společný strategický směr pro dosažení soudržného přístupu k adaptaci klimatických změn v rámci EU.

Zelená ekonomika vede v dlouhodobém horizontu ke zvyšování regionální konkurenceschopnosti a územní soudržnosti, a to prostřednictvím inovací ekonomické základny, udržitelnějšího využívání přírodních zdrojů, zachování kapitálu v oblasti životního prostředí a menších rizik pro životní prostředí. Města a regiony disponují významnými aktivy, které jsou klíčovým stavebním kamenem rozvoje zelené ekonomiky. Ne všechny regiony v Evropě ale fungují stejně, pokud jde o zelenou ekonomiku. Ne všechny mají ve vztahu k zelené ekonomice stejný výkon. Současná výkonnost zelené ekonomiky je nejvyšší v severní a západní Evropě a nižší na jihu a východě. Proces ozelenění ekonomiky vyžaduje čas, úsilí, plánování, investice do infrastruktury a ucelená opatření. Podle evropských strategií je potřeba učinit kroky vedoucí ke zlepšení regionální zelené ekonomické výkonnosti v Evropě a vytvořit předpoklady pro růst, zaměstnanost, trvale udržitelná řešení a hospodářský rozvoj v dlouhodobém horizontu.

Pevnina a moře

 Hotspot interakcí mezi pevninou a mořem

Klimatické změny

 Vysoká zranitelnost změnou klimatu

Zelená ekonomika

 Poměrně vysoký výkon zelené ekonomiky

 Poměrně nízký výkon zelené ekonomiky

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

VII. Integrovaný pohled na územní rozvoj

Regionální politiku lze interpretovat několika způsoby. Na jedné straně je rozvojovou politikou, která podporuje tvorbu pracovních míst, konkurenceschopnost, hospodářský růst, zlepšení kvality života a udržitelný rozvoj. Tuto podporu implementuje Strategie EU 2020. Na straně druhé je výrazem solidarity EU s méně rozvinutými zeměmi a regiony, soustřeďuje prostředky v oblastech a odvětvích, ve kterých mohou existovat rozdíly. Regionální politika má za cíl snížit významné hospodářské, sociální a územní nerovnosti, které mezi evropskými regiony stále existují.

V průběhu minulých desetiletí se evropské politiky, opatření a financování týkaly územních otázek. V centru pozornosti Evropské komise a členských států je práce na silných stránkách jednotlivých území a jejich lepší konektivitě. S tím je také spojeno povzbuzení spolupráce mezi územími. Nedávná krize a její asymetrické územní dopady zvýšily význam územního přístupu.

Koncept územní soudržnosti byl zdůrazněn v dokumentu Evropské komise „Zelená kniha o územní soudržnosti – učinit z územní rozmanitosti přednost“ (říjen 2008). Tento dokument představil komplexní přístup a inspiroval debaty o různých interpretacích konceptu. Územní soudržnost si zvýrazněním bohaté rozmanitosti evropského území klade za cíl, aby se tato rozmanitost stála výhodou pro všechny lokality. To zajišťuje harmonický a vyvážený územní rozvoj a přispěje k udržitelné

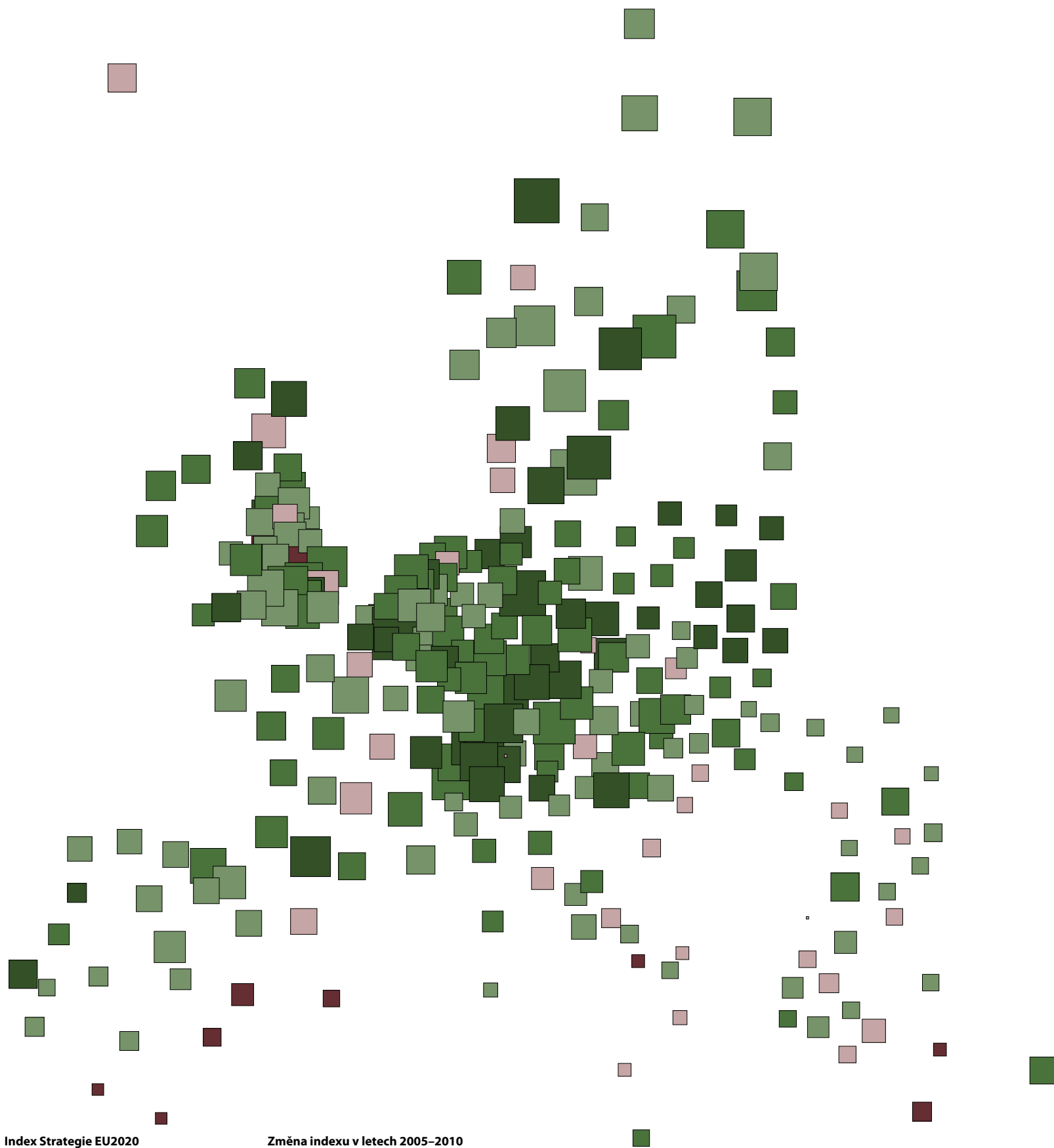
Evropě. Ohniskem těchto širokých cílů je územní kapitál a potenciál, ale rozsah a povaha území mohou měnit způsob, jakým toho bude dosaženo.

Evropa dnes čelí transformaci. Krize znehodnotila léta hospodářského a sociálního pokroku a odhalila strukturální nedostatky evropského hospodářství. Svět se rychle mění a zesílily dlouhodobé problémy, jakými jsou globalizace, tlak na zdroje a stárnoucí populace. Evropská unie se nyní musí postarat o svou budoucnost.

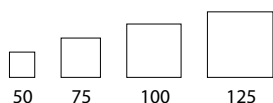
Evropa může uspět, pokud bude jednat kolektivně. Strategie EU 2020 byla vytvořena proto, aby pomohla regionům a městům EU překonat krizi a přeměnit EU v inteligentní, udržitelnou a inkluzivní ekonomiku zajišťující vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. Strategie EU 2020 nastavuje vizi evropského hospodářství 21. století.

Strategie EU 2020 identifikuje tři klíčové priority EU, které jsou ve vzájemném vztahu:

- Inteligentní růst: rozvoj ekonomiky založený na znalostech a inovacích.
- Udržitelný růst: podpora ekonomiky méně náročné na zdroje, ekologičtější a konkurenceschopnější.
- Inkluzivní růst: podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, sociální a územní soudržností.

Index Strategie EU2020

Změna indexu v letech 2005–2010
v procentních bodech

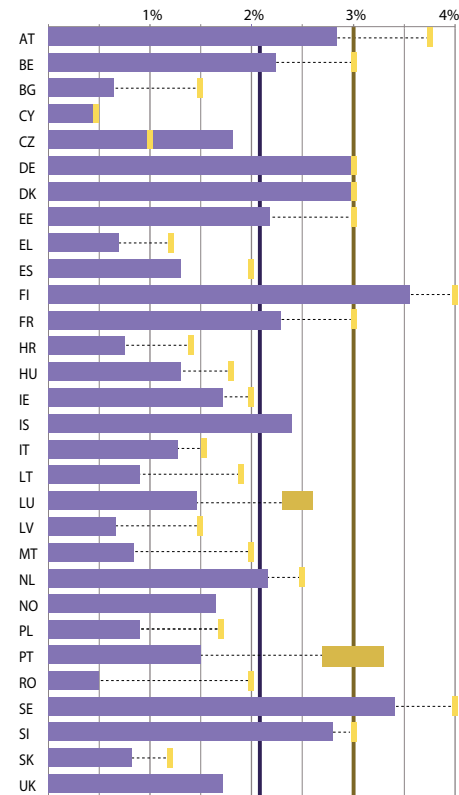
Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: ESPON SIESTA, 2012
Data: Eurostat, 2014

Index Strategie EU 2020 odhaduje pozici regionu ve vztahu k hlavním cílům Strategie Evropa 2020 měřením vzdálenosti, jak daleko jsou regiony od dosažení osmi cílů. Region by měl skóre 100, kdyby se dosáhlo všech osmi hlavních cílů, region by měl stav 0, pokud by byl od všech osmi hlavních cílů vzdálen.

8 hlavních cílů

bylo nastaveno ve strategii EU2020, pět socioekonomických cílů a tři environmentální cíle.

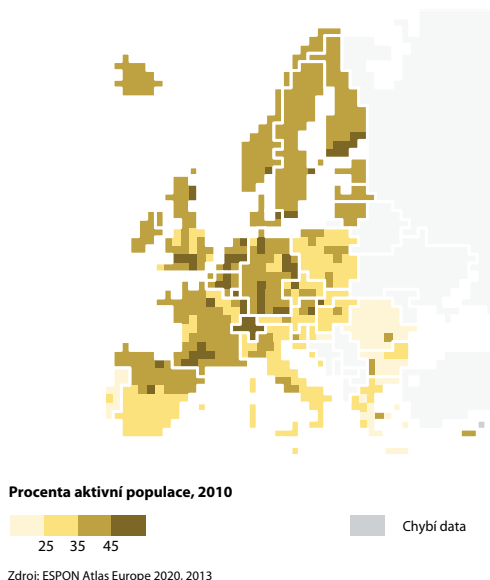
Výdaje na vědu a výzkum

Národní cíle pro výdaje na vědu a výzkum, 2014
 Národní cíle (žlutá čára), Cílové rozmezí (LU, PL) (žlutá oblast), Celkový cíl EU (černá čára).
 CZ: cíl pouze pro veřejný sektor; UK: nenastaven žádný cíl; IS, NO: neúčastní se strategie EU2020

Výdaje na vědu a výzkum v % HDP, 2012
 Národní výdaje (fialová čára), Průměr EU (černá čára).
 Zdroj: Eurostat, 201; Evropská komise, 2014

Lidské zdroje ve vědě a technice

Cíle vědy a výzkumu

Rozdíl v procentech HDP investovaných do vědy a výzkumu ve vztahu k národním cílům, 2009

Pod národními cíli (%)

Nad národními cíli (%)

Chybí data (šedá)

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
 Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, 2013
 Data: Eurostat, 2012
 © UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSO

ESPON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE ČÁSTIČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Strategie EU 2020 má podtitul „Strategie pro inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst“. Jádrem strategie je inteligentní přístup. Inteligentní růst znamená rozvíjení ekonomiky založené na znalostech a dovednostech, výzkumu, vývoji a inovacích (R&D&I), inovačních akcích a digitální společnosti. Kombinace těchto faktorů bude řídit budoucí růst EU a bude pozitivně přispívat k hospodářství EU. Podpora vyšší produktivity povede ke zvýšení globálního podílu na evropském trhu.

Při podpoře vytváření pracovních míst a růstu zdůrazňuje strategie zásadní úlohu vědy a výzkumu (R&D). R&D je tvůrčí práce prováděná na systematickém základě s cílem zvýšit zásoby znalostí a využívat jich k navržení nových aplikací. Obecný ukazatel, který měří podíl HDP vynaloženého na vědu a výzkum je obecně známý jako GERD (obecné výdaje na R&D). Tento ukazatel měří především regionální zdroje, a to výdaje veřejného a soukromého sektoru týkající se vědy a výzkumu.

Zdroje soukromého sektoru jsou významnější, neboť více přispívají k růstu, ale zdroje veřejného sektoru také hrají klíčovou roli, zejména podporou základního výzkumu. Ty jsou prostorově patrné především v těch regionech, které nemají silný soukromý sektor ve vědě a výzkumu. Strategie EU 2020 stanovuje hlavní cíl přivést do roku 2020 GERD na 3 % HDP. Společně s tím každá země EU definovala své vlastní národní cíle pro výdaje na vědu a výzkum.

Některé země si stanovily své národní cíle podobné cílům EU. Některé země byly ambicióznější při

nastavení více než 3 % investic do vědy a výzkumu. Většina zemí EU stanovila cíle pod cíl EU. Je příznačné, že sloučením stávajících národních cílů podle odhadů Evropské komise nebude dosaženo oficiálních cílů EU. To vede k jistým obavám o globální konkurenceschopnost EU.

Vzdělávací cíle Strategie EU 2020 se vztahují na inteligentní a inkluzivní růst. Jsou zaměřeny na řešení nedostatků ve vzdělávacích systémech v Evropě. Strategie EU 2020 se vzhledem ke zjevné souvislosti s hospodářstvím, růstem, výzkumem, inovacemi a konkurenceschopností více zaměřuje na terciární vzdělávání. Výzvy, kterým čelí evropské země, jsou na všech úrovních vzdělávání.

Hlavním cílem je zvýšit podíl populace ve věku 30–34 s terciárním vzděláním na nejméně 40 %. Tohoto cíle již dosáhlo 86 z 311 regionů. Většina z nich se nachází v západní Evropě, ale s nepravidelným rozložením. Obecně platí, že severní země a severozápadní regiony působí ve srovnání s cíli EU 2020 lépe. Překvapivě platí, že výkonné ekonomiky jako Německo a Rakousko vykazují nízké skóre a jejich regiony jsou poměrně daleko od cíle EU. To souvisí především se vzdělávacím systémem, který se silně zaměřuje na učňovství. Obecný vzorec pro jihovýchodní Evropu a Portugalsko může být zaměřen na zemědělskou produkci a cestovní ruch, které převážně přitahují lidi bez terciárního vzdělání. Kromě terciárního vzdělání hraje důležitou roli úroveň povinného vzdělání. Hlavním cílem strategie EU 2020 na úrovni povinného vzdělávání je snížit podíl osob, které předčasně ukončí školní docházku, na méně než 10 %. Je potřeba pozna-

menat, že úroveň poklesu se v rámci evropského území liší. Na rozdíl od většiny map souvisejících s cíli EU 2020 je míra předčasného ukončování školní docházky v některých zemích východní Evropy nižší než v některých regionech západní Evropy. Některým regionům (Rakousko, Belgie) v západní Evropě se ve snižování úrovně předčasného ukončení povinné školní docházky také daří dobře.

Cíle EU2020 pro inkluzivní růst se zabývají vytvářením pracovních míst, dovednostmi a reformami trhu práce, snížením chudoby a sociálního vyloučení. Cílem je zvýšit míru zaměstnanosti a kvalitu pracovních míst, zejména pro ženy, mladé lidi, přistěhovalce a starší pracovníky.

Vyšší míra zaměstnanosti posiluje evropskou ekonomiku, snižuje chudobu a vyloučení, a rovněž přispívá k financování nákladů na stárnutí obyvatelstva (např. prostřednictvím důchodového systému). Ambiciózní je závazek dosažení hlavního cíle míry zaměstnanosti ve výši 75 % ve věkové skupině 20–64 roků do roku 2020. Důležité je dosáhnout tohoto cíle pro udržitelnost evropského sociálního modelu, sociální péče, růstu a veřejných financí.

Hlavním přínosem Strategie EU 2020 k boji proti chudobě je priorita inkluzivního růst. To znamená, že se růst musí dostat do všech částí společnosti a že vyloučení lidí v tomto procesu není přijatelné. Strategie EU 2020 nastavila cíl snížit do roku 2020 počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením nejméně o 20 milio-

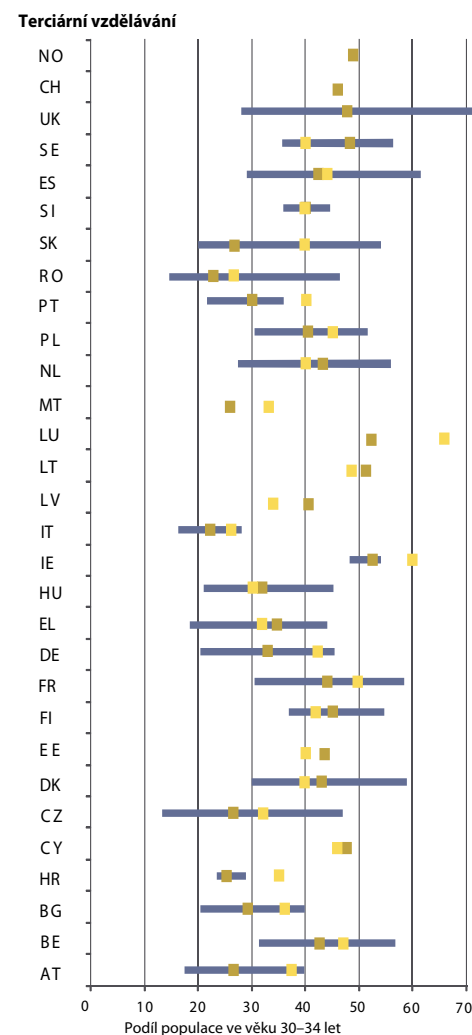
nů. Je to jediný cíl vyjádřený absolutním číslem, nikoliv procentem. V roce 2010 bylo více než 115 milionů lidí oficiálně považováno za chudé, což odpovídá 23,5 % celkové populace a snížením nejméně o 20 milionů by podíl klesl pod 19,5 %.

Chudoba má velmi jasnou, nepřehlédnutelnou prostorovou dimenzi. Také má jasné vazby na dlouhodobou politiku soudržnosti EU.

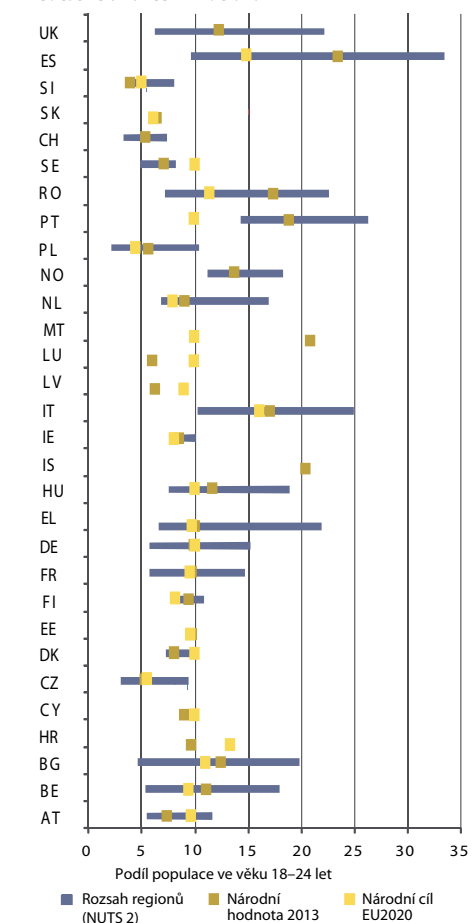
Třetím pilířem Strategie EU 2020 je udržitelný růst, který se snaží vytvořit zelenější ekonomiku. Vezmeme-li v úvahu, že zelenější ekonomika musí být nutně méně náročná na zdroje, musí být zaměřena na zelené technologie, které umožňují boj proti změně klimatu a pro dosažení lepší energetické účinnosti. Je zřejmé, že účinné využívání zdrojů je rozhodující pro snížení nákladů spojených se spotřebou surovin a energie. Má také zřejmé bezpečnostní a geopolitické dopady, které jsou ve Strategii opakovaně zmiňovány (tj. potřebu snížit závislost na zemích mimo EU) a má potenciál k vytváření pracovních míst v tomto odvětví. Proto je účinnost zdrojů a ekonomická konkurenceschopnost ze všech těchto důvodů dobře propojena. Účinné využívání zdrojů je významné pro životní prostředí, protože s sebou nese současnou a budoucí ekonomickou hodnotu.

Tři cíle Strategie EU 2020 ve vztahu k životnímu prostředí se zaměřily na energetickou účinnost a emise skleníkových plynů (GHG).

Cíle Strategie EU 2020 v oblasti vzdělávání

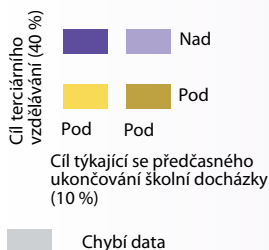
Předčasné ukončení vzdělávání

Data: Eurostat, 2014

Cíle vzdělávání

Terciární vzdělávání oproti nedokončenému vzdělání ve vztahu k cílům EU, 2010

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, 2013
Data: Eurostat, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

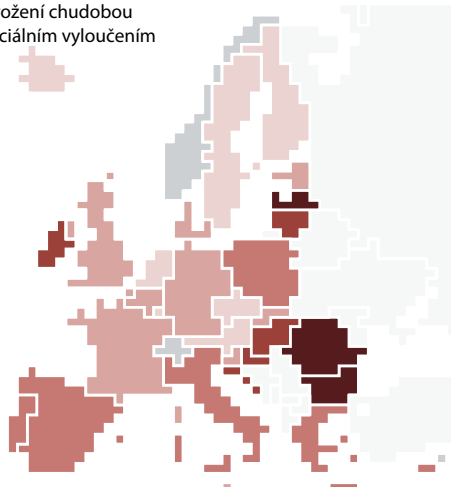
© S&W, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Ohrožení chudobou

Lidé ohrožení chudobou
nebo sociálním vyloučením

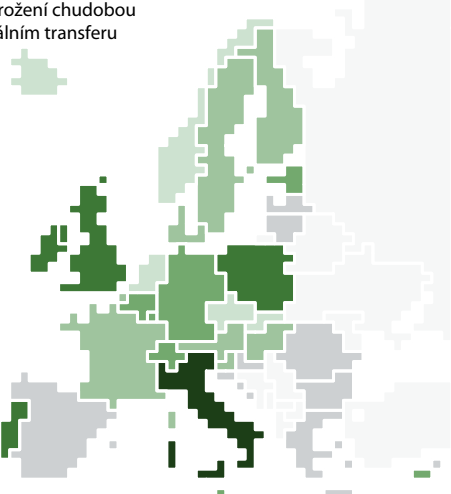

Reprezentováno jako vzdálenost k cíli EU2020 (%), 2010

Zdroj: Eurostat, 2010

Lidé ohrožení chudobou
po sociálním transferu

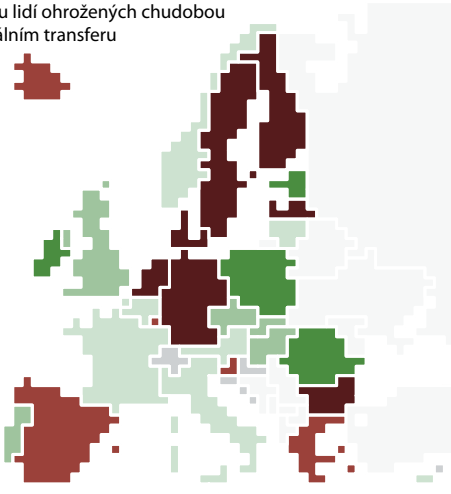

Míra ohrožení chudobou (%), 2010

Zdroj: Eurostat, 2010

Změna u lidí ohrožených chudobou
po sociálním transferu

Rozdíl v procentních bodech (%), 2005–2010

Zdroj: Eurostat, 2010

Cíle ve vztahu k míře zaměstnanosti

Zastoupení regionální míry zaměstnanosti ve srovnání s národními cíli EU2020, 2010

Pod národními cíli

Nad národními cíli

Chybí data

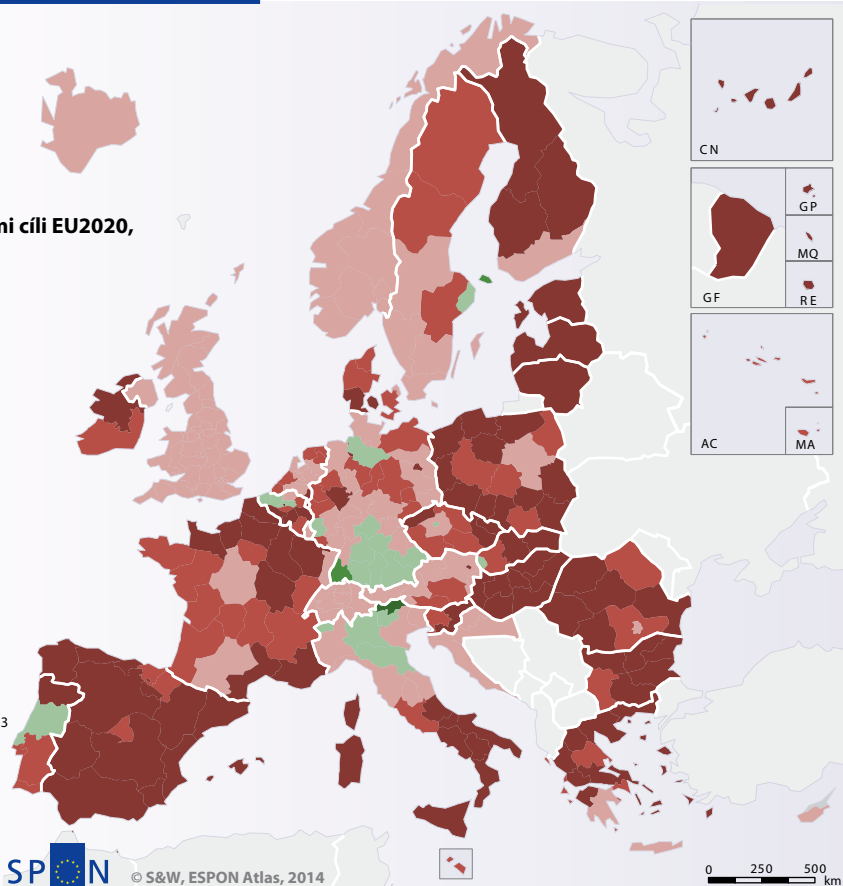
Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: ESPON Atlas Evropy 2020, 2013
Data: Eurostat, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

© S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Rozvoj obnovitelných zdrojů je jednou ze základních strategií, která řeší úkol závislosti na energii, snižování emisí skleníkových plynů, podporuje vývoj technologií a výzkumu nebo podporuje růst.

Emise skleníkových plynů (GHG) by měly být sníženy v roce 2020 o 20 % ve srovnání s rokem 1990, včetně možného snížení až o 30 %, pokud budou podmínky příznivé.

Ke splnění těchto úkolů stanovila Evropská unie za hlavní cíl pro obnovitelné zdroje zejména podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie na 20 % do roku 2020.

Skandinávské a pobaltské země (s výjimkou Dánska a Litvy) jsou z hlediska využití obnovitelných zdrojů energie nejvíce udržitelné. Rakousko, Portugalsko a Rumunsko rovněž překročily cíle EU. Zbývající země jsou v rámci Strategie EU 2020 pod hlavním cílem, s extrémními případy ostrovních států včetně Velké Británie a malých zemí. Vzorec obnovitelných zdrojů energie je geograficky různorodý, ale hodně záleží na ambicích politik jednotlivých zemí. Země, které se nacházejí v horší situaci, nejsou nutně ty, které se zavázaly k vyšším cílům. Naopak země, které se zavázaly k menším cílům, jsou obvykle ty, které již mají vyšší podíl energie z obnovitelných zdrojů a jsou pohodlně nad 20 % cíle.

Strategie EU 2020 navrhuje další konkrétní hlavní cíl v oblasti energetiky, který se týká energetické náročnosti ekonomiky.

Pokud jde o energetickou účinnost, existuje velká propast mezi zeměmi východní a západní Evropy.

V rámci vnitrostátních cílů v oblasti energetické účinnosti, je politicky citlivý vzorec rozložen v tom smyslu, že závisí na vládních rozhodnutích. Důležité je, že Evropská komise uvedla ve zprávách o pokroku v provádění Strategie EU 2020, které členské státy přijaly omezení tohoto cíle (opravdu, některé členské státy neposkytují své vnitrostátní cíle), a že cíle stanovené zeměmi jsou „znepokojující“, neboť jsou zcela pod očekáváním (tj. některé země stanovily cíle pod 10 %, zatímco cíl EU je snížení o 20 %).

Strategie EU 2020 objasňuje, že snížení emisí skleníkových plynů není jen cílem s v oblasti životního prostředí, ale má také jasný socioekonomický rozměr v tom smyslu, že existují možnosti vývoje nových technologií.

Cíle ve vztahu k obnovitelným zdrojům energie a energetické účinnosti

Podíl obnovitelné energie v hrubé konečné spotřebě energie reprezentované vzdáleností k národním cílům EU 2020, 2009

Pod národním cílem (%)

% z milionu tun ropného ekvivalentu, který má být snížen v letech 2010–2020

< 10

10–20

> 20

Chybí data

Regionální úroveň: NUTS 0
Zdroj: ESPON Atlas Evropy 2020, 2013
Data: Eurostat, Statistics Island, 2013
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

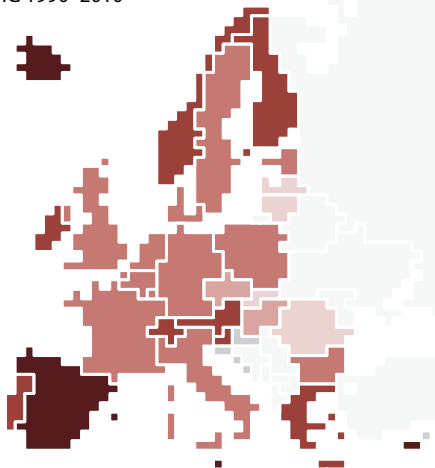
ESPON

© Team LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Emise skleníkových plynů (GHG)

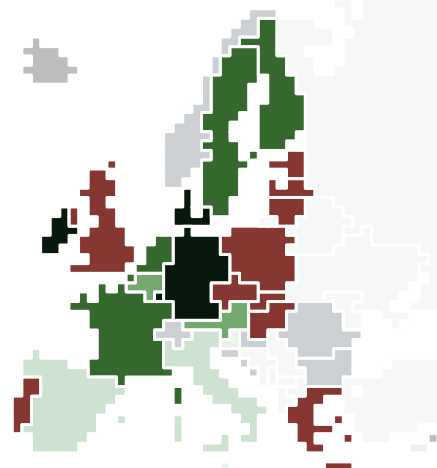
Rozvoj GHG 1990–2010

Index 1990 = 100
50 75 100 125

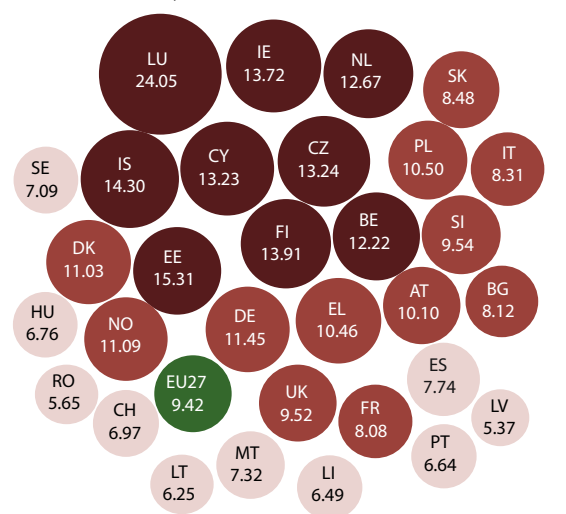
Zdroj: ESPON Atlas Evropy 2020, 2013

Změna v emisích GHG, 2005–2009

Znázorněná vzdálenost k národním cílům EU 2020 (%)
Pod národními cíli
2.5 5.0 7.5
Nad národními cíli
Chybí data

Emise GHG na obyvatele, 2010

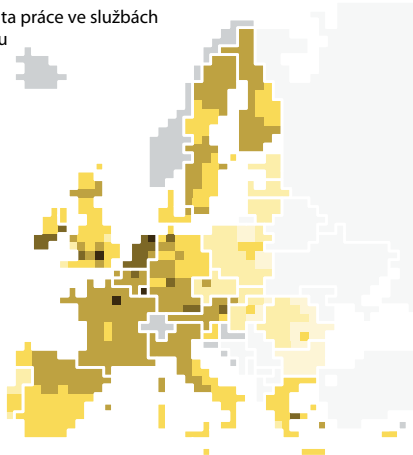
Ekvivalent CO₂, na obyvatele

5,6

krát vyšší je HDP na hlavu u nejlépe hodnocené země ve srovnání s nejhůře hodnocenou.

Územní diverzity

Produktivita práce ve službách a průmyslu

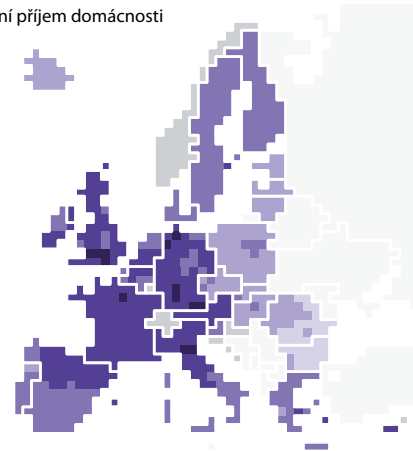

V % průměru EU, 2007

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012

Disponibilní příjem domácnosti

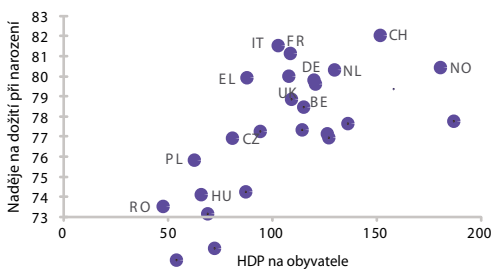

V 1 000 euro

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012

Naděje na dožití při narození versus HDP na obyvatele 2010

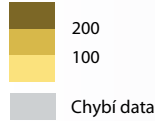

Zdroj: Eurostat, 2010

Diskontinuity v HDP

HDP na obyvatele, 2008

(1990 Mezinárodní Geary-Khamis dolary)
Index 100 = svět

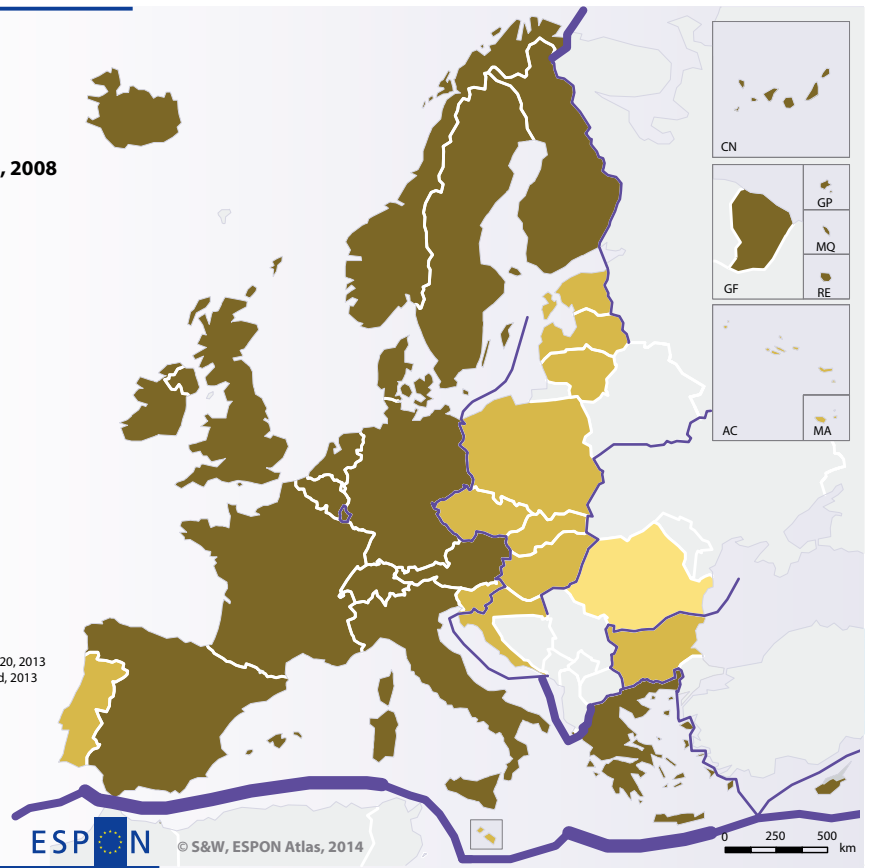

Diskontinuity (příbuznost)

Regionální úroveň: NUTS 0
Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, 2013
Data: Eurostat, Statistics Island, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON © S&W, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE ČÁSTIČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Politika soudržnosti se zaměřuje na potenciál propojení ekonomických center. Ta jsou považována za městské tahouny podporující inteligentní růst a vedoucí k vyváženějšímu územnímu rozvoji prostřednictvím pozitivního rozptylového efektu. Inkluzivní chápání územní soudržnosti je zaměřen na spravedlivý přístup ke službám a znalostem prostřednictvím infrastruktury s tím, že každý by měl mít stejné příležitosti k rozvoji bez ohledu na to, kde žije. Územní soudržnost lze považovat za územní dimenzi evropského sociálního modelu, s přihlédnutím k sociálně-ekonomickým rozdílům na všech úrovních s posílením solidarity a konkurenceschopnosti. Ve Smlouvě o fungování Evropské unie (TFEU) má územní soudržnost za úkol umožnit každému území podle svých komparativních výhod najít svou vlastní cestu rozvoje.

Významnou charakteristikou územní soudržnosti jako politického cíle je harmonizace různých rozvojových paradigmat, jakými jsou regionální konkurenceschopnost, konvergence a udržitelnost.

Neexistuje žádný obecný trend konvergence ve všech územích. Trendy konvergence v uplynulém desetiletí – včetně období krize – byly nejsilnější pro indikátory měřící „výkon místních ekonomik a jejich konkurenceschopnosti“; existují však rozdíly, které jsou klasifikovány jako střední nebo vysoké. Pokud jde o HDP na obyvatele, je

zde nepatrný trend konvergence v odlehlých oblastech, který vychází z velmi silných nerovností. Rozdíly mezi městskými regiony nebo regiony v blízkosti měst zůstávají stabilní. Produktivita práce je jediným ukazatelem, který udává významný trend směrem k větší konvergenci, ale data se vztahují pouze na národní úroveň.

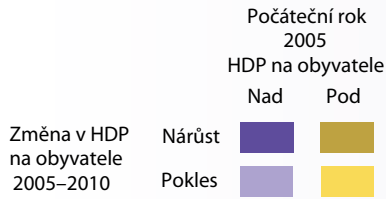
Indikátory pro měření „inovativních území“ ukazují heterogenní výsledky, s terciárním vzděláním udávají trend konvergence, zatímco rozdíly v zaměstnanosti se rovnoměrně zvyšují.

Indikátory v rámci cíle „spravedlivý přístup ke službám, trhům a pracovním místům“ stále vykazují nejvyšší rozdíly oproti všem ukazatelům.

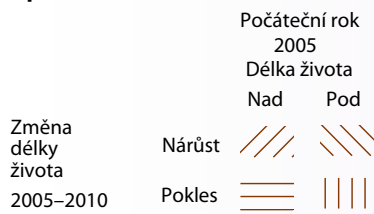
Indikátory pro „začleňování a kvalitu života“ odhalují i ty nejmenší nerovnosti v demografickém hledisku, ale tyto malé rozdíly jsou v čase stabilní. „Naděje na dožití při narození“ zůstává téměř stabilní a rozsah hodnot je poměrně malý; existují však rozdíly mezi zeměmi. U ostatních socioekonomických ukazatelů jsou rozdíly středně až velmi vysoké, zpravidla s jasným trendem směřujícím k soudržnosti. Existuje jasná hranice mezi členskými státy západní a východní části EU pro ukazatel „ disponibilní příjem domácností“; země s nejvyšším disponibilním příjmem mají ale nejvyšší rozdíly v rámci svých regionů.

Změny v HDP a délka života

HDP na obyvatele ve srovnání s průměrem EU

Délka života s průměrem EU

Chybí data

Regionální úroveň: NUTS (2006, 2010)
Zdroj: Eurostat
Data: Eurostat
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© LLTK ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Analýza územní soudržnosti

Indikátor	dostupné roky	rozdíly	trend	Indikátor	dostupné roky	rozdíly	trend
Silné místní ekonomiky zajištění globální konkurenceschopnosti				Inkluze a kvalita života			
HDP na obyvatele v PPS	1997–2008			Disponibilní příjem domácnosti	1996–2007		
Míra nezaměstnanosti	1999–2009			Naděje na dožití při narození	2000–2008		
Poměr závislých seniorů	2000–2010			Podíl předčasně ukončené školní docházky	2000–2010		
Produktivita práce na zaměstnanou osobu	1995–2010			Genderová nerovnost	2000–2009		
Inovativní území				Rozdíly v míře nezaměstnanosti u mužů a žen	1999–2010		
Populace ve věku 25–64 s terciárním vzděláním	2008–2010			Index stárnutí	2000–2010		
Míra zaměstnanosti 20–64	1999–2009						
Rovný přístup ke službám, trhu a práci				Rozdíly (směrodatná odchylka/průměr)			trend směrem ke kohezi
Potenciál dostupnosti po silnici	2001, 2006			0–0,2 malé		silný kohezní trend	
Potenciál dostupnosti po železnici	2001, 2006			0,2–0,4 střední		trend směřující ke kohezi	
Potenciál dostupnosti leteckou dopravou	2001, 2006			0,4–0,6 vysoké		rozdíly zůstávají stabilní	
				> 0,6 velmi vysoké		rozšiřování rozdílů	

Source: ESPON INTERCO, 2012

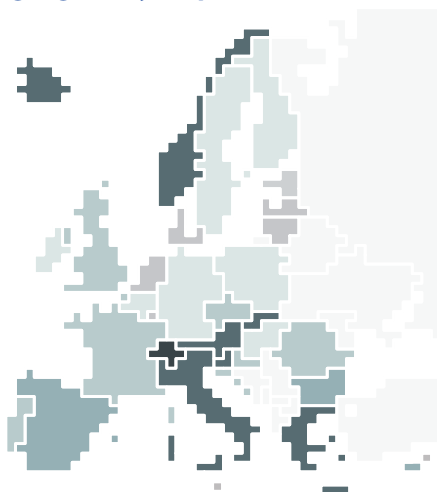
Územní diverzita

47 %

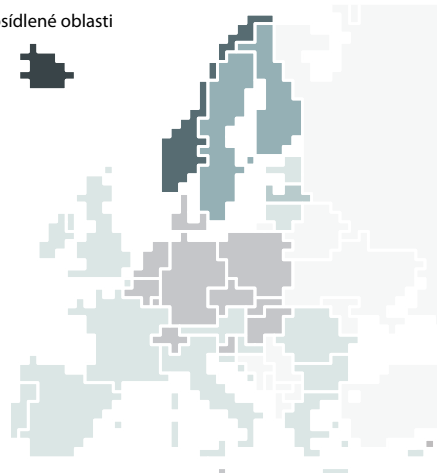
území ESPON je pokryto oblastmi s geografickými specifiky.

Podíl geografických specifík

Pohoří

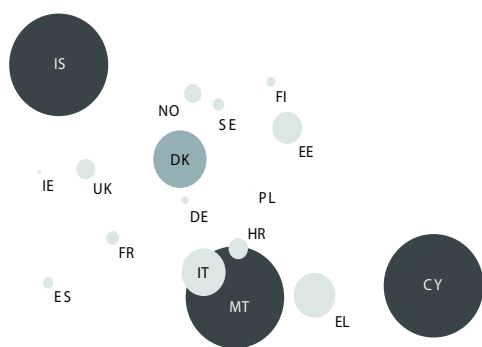

Řídce osídlené oblasti

Ostrovní oblasti

Definované jako území nepřipojené k evropské pevnině a Britským ostrovům (Irsko, UK)

V procentech národního území

Zdroj: založeno na ESPON GEOSPECS, 2012

Geografická specifika

Pohoří, ostrovní oblasti a řídkce osídlená území

- Pohoří
- Řídce osídlené oblasti
- Pohoří a řídkce osídlené oblasti
- Ostrovní oblasti
- Ostatní oblasti
- Chybí data

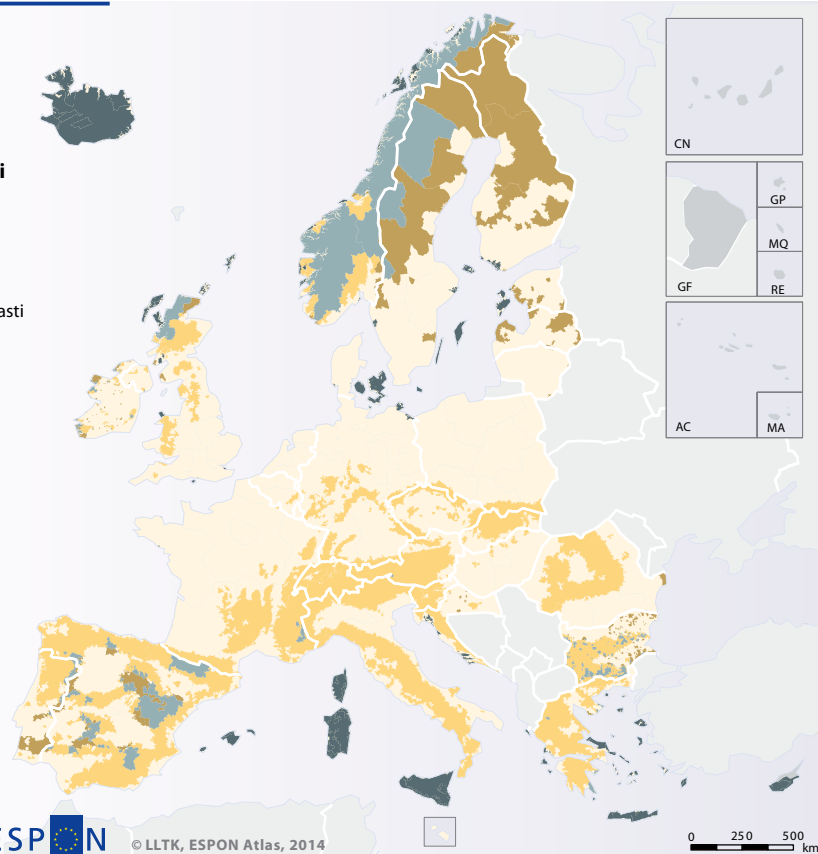
Regionální úroveň: LAU 2
Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012
Data: ESPON GEOSPECS, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Regionům se zvláštními územními rysy, jakými jsou ostrovy, hory a řídkce obydlené regiony, je věnována v posledních letech stále větší pozornost, zejména v článku 174 Smlouvy o fungování Evropské unie (TFEU) a v Zelené knize Evropské komise o územní soudržnosti (říjen 2008).

S těmito kategoriemi prostoru se zachází dvěma způsoby: jako s prostorem majícím zvláštní problémy a jako s prostorem majícím konkrétní aktiva ve prospěch Evropy jako celku.

Fyzikální charakteristiky jsou tedy viděny jako zdroj rozvojového potenciálu a možností a nikoli pouze jako omezení.

Využití výhod specifických vlastností určitých oblastí vyžaduje trvalá kompenzační opatření, která řeší strukturální a trvalou nerovnováhu a zaměřují se na „jednorázové zásahy“ konkrétních situací.

Různá regionální specifika potřebují různé strategie rozvoje. Tyto strategie by neměly být navrhovány na úrovni NUTS 2 nebo NUTS 3, ale pro jednotlivé ostrovy nebo údolí a funkční oblasti. V tomto ohledu je územní spolupráce pro specifické oblasti zásadní. Při úvahách o integraci těchto oblastí je třeba vzít v úvahu přeshraniční a nadnárodní interakce a vzájemné závislosti.

Přirozený kapitál těchto specifických oblastí je jedním z jejich hlavních aktiv, které může být příležitostí z ekonomického hlediska, neboť při-

tahuje obyvatele (i návštěvníky), nebo poskytuje příležitosti pro využívání zdrojů, což přispívá ke generování příjmů pro danou oblast. Tyto oblasti poskytují životně důležité ekosystémové služby pro evropský kontinent jako celek.

S výjimkou řídkce osídlených oblastí (SPA) mají tyto specifické oblasti tendenci být charakterizovány vyššími hladinami biodiverzity a rozměrnějšími chráněnými územími ve srovnání s evropským průměrem – zejména hory a ostrovy.

Jednou obecnou charakteristikou specifických oblastí je, že jsou spojeny s vysokou úrovní obnovitelných zdrojů energie. Vodní energie je důležitým zdrojem energie v horských oblastech; pobřežní vítr, vlny a přílivová energie mohou být využita ostrovy; řídkce osídlené oblasti často nabízejí prostředky pro výrobu energie z biomasy.

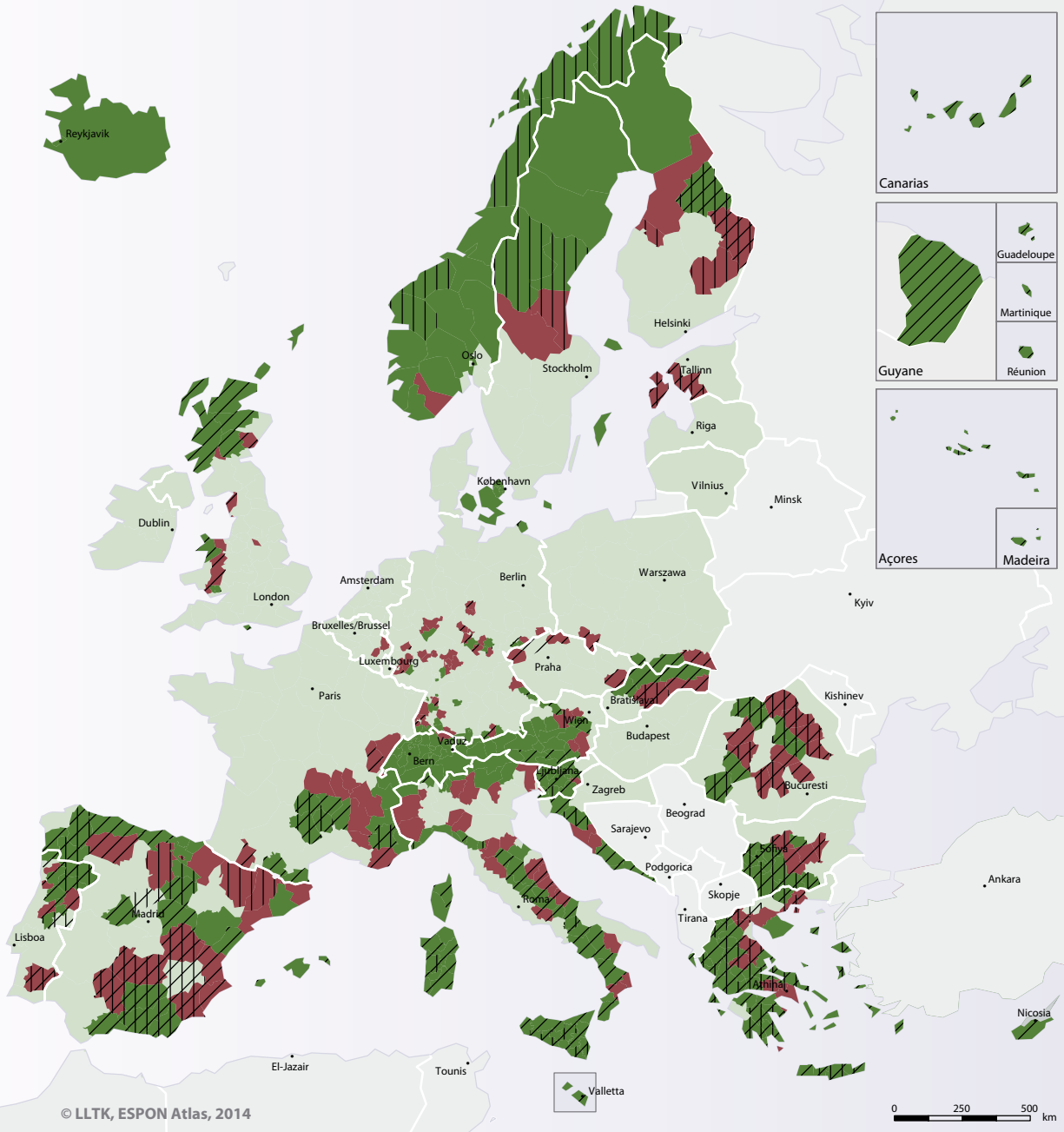
Debaty a studie týkající se oblastí s geografickými specifiky se často omezují na identifikaci strukturálních omezení a překážek, které brání rozvoji. Přestože jsou hmotné přírodní zdroje regionu výzkumným pracovníkům a komunitám často dobře známy, strategie, které by umožnily plné využití těchto územních potenciálů, nejsou často definovány.

Je třeba přestat sledovat geografická specifika jako „handicap“ a uznat jejich hodnoty.

Regiony geografických specifik

Regiony geografických specifik a hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) zemědělství, 2010

- Podíl oblasti dotčené geografickými specifiky 50–75 %
- Podíl oblasti dotčené geografickými specifiky >75 %
- HDP na obyvatele pod evropským průměrem
- HDH zemědělství je více než 5 %
- Ostatní oblasti
- Chybí data

Regionální úroveň: NUTS3 (2010)
Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012
Data: ESPON GEOSPECS, 2011
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

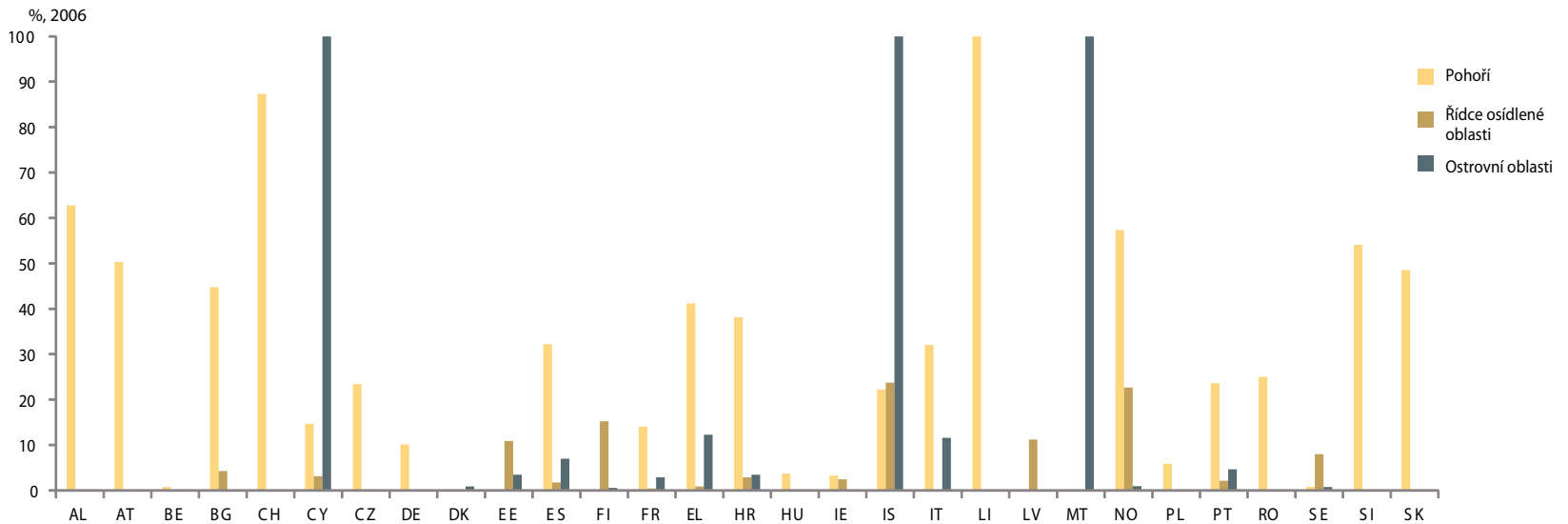
Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

 EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Podíl obyvatel v geograficky specifických oblastech

Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012

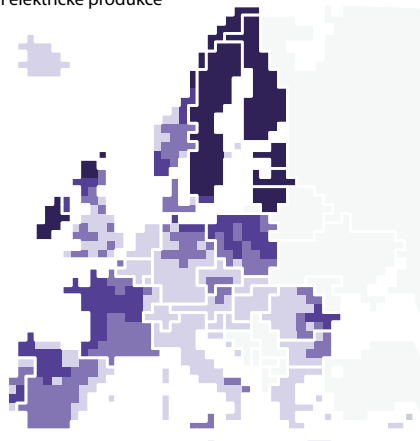
Udržitelný rozvoj životního prostředí

1 538 milionů tun ropného ekvivalentu (Mtoe)

byla spotřeba primární energie v EU v roce 2011, přičemž Strategie EU 2020 má energetický cíl snížení na 1 474 Mtoe.

Potenciál obnovitelné energie

Potenciál elektrické produkce z větru

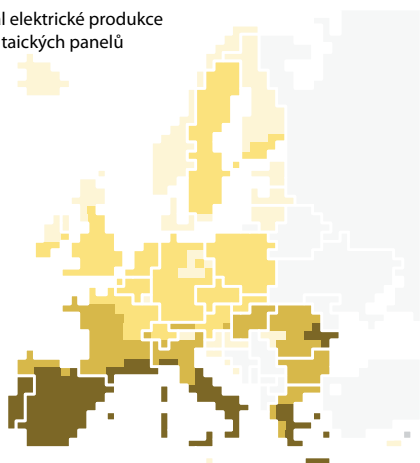

Potenciál pro výrobu elektřiny z větrných elektráren zastoupený v metrech za sekundu (m/s), 2005

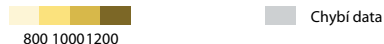

Zdroj: ESPON SIESTA, 2012

Potenciál elektrické produkce z fotovoltaických panelů

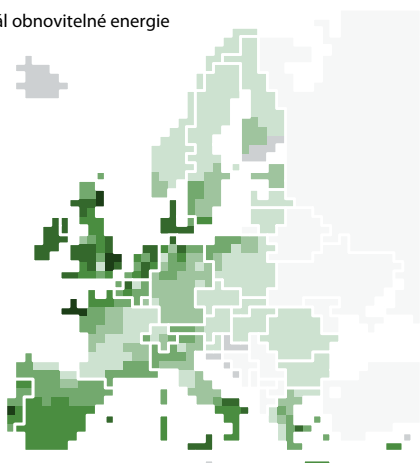

Potenciál pro výrobu elektřiny z fotovoltaických panelů v kWh/km², 2005

Zdroj: ESPON SIESTA, 2012

Potenciál obnovitelné energie

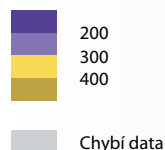
Potenciál obnovitelné energie (tuny ropného ekvivalentu/km²), 2010

Zdroj: založeno na ESPON GREECO, 2013

Energetická náročnost hospodářství

Kilogram ropného ekvivalentu na 1 000 Euro, 2010

Regionální úroveň: NUTS0
Zdroj: ESPON SIESTA, 2012
Data: Eurostat, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Udržitelný růst v rámci Strategie EU 2020 předpokládá udržení evropské ekonomiky ve vedoucím postavení na světě a její konkurenceschopnosti, zejména prostřednictvím poskytování nových postupů a technologií. Ve Strategii je stanoveno, že hospodářství EU by se měla zaměřit na zelené technologie, které umožňují boj proti klimatickým změnám a napomohou dosažení energetické účinnosti. Strategie také zdůrazňuje, že takový přístup zabrání zhoršování životního prostředí, ztrátě biologické rozmanitosti a neudržitelnému využívání zdrojů.

Jedním z hlavních cílů zemí EU, pokud jde o energii, je rozvoj obnovitelných zdrojů. Hlavním cílem Strategie EU 2020 je dosáhnout 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie do roku 2020.

Hlavními zdroji obnovitelné energie jsou vítr, slunce a biomasa. Výzkum ESPON identifikuje, s ohledem na potenciál větrné energie, regiony v Evropě, které mají největší potenciál pro výrobu elektřiny z pobřežních větrných elektráren. Není divu, že regiony vystavené převládajícím západním větrům podél atlantického pobřeží Evropy včetně Pobaltí, jsou ty, které vykazují největší potenciál.

Vzorec potenciálu solární energie pro výrobu elektřiny z fotovoltaických panelů je zcela předvídatelný – největší potenciál mají jižní regiony Evropy, včetně Středomoří, atlantských regionů v Portugalsku a některých balkánských a černo-mořských regionů EU.

Takzvaná „zelená ekonomika“ je spíše politickým než vědeckým konceptem. Je definována na konferenci Rio+20 v roce 2012 v závěrečném dokumentu OSN, nazvaném „Budoucnost, jakou chceme“: zelená ekonomika: „...v kontextu vymýcení chudoby a udržitelného rozvoje... by měla přispět k vymýcení chudoby, k trvalému hospodářskému růstu, posílení sociálního začleňování, zlepšení lidského blahobytu a vytváření pracovních příležitostí a důstojné práci pro všechny, při zachování zdravého fungování ekosystémů na Zemi“.

Při měření regionálního ekologického hospodářského výkonu si musíme být vědomi základních rysů zelené ekonomiky, sféry životního prostředí, sociální oblasti, územní sféry, ekonomické sféry a ekonosféry (pozn.: ekonosféra spojuje životní prostředí s ekonomikou a obvykle se měří pomocí ukazatelů životního prostředí a produktivity). Zelená ekonomika je určena charakteristikami jednotlivých hospodářských odvětví. Potenciál zelené ekonomiky závisí na takzvaných „zelených faktorech ekonomiky“, jakými jsou přístup k technologiím a povědomí o životním prostředí.

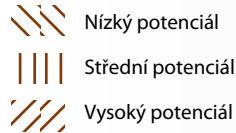
Výsledky kombinovaného hodnocení výkonu a potenciálu zelené ekonomiky ukazují, že výkon a potenciál se zdají být vyšší v severozápadní Evropě, některých regionech britských ostrovů a v některých specifických NUTS 2 regionech nacházejících se ve středomořských zemích. Výkon a potenciál zelené ekonomiky je nízký ve východní Evropě, na Balkáně a ve většině regionů na Pyrenejském poloostrově.

Výkon a potenciál zelené ekonomiky

Výkon zelené ekonomiky, 2013

Potenciál zelené ekonomiky, 2013

Regionální úroveň: NUTS 2 (2010)
Zdroj: ESPON GREECO, 2013
Data: ESPON GREECO, 2013
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru ESPON

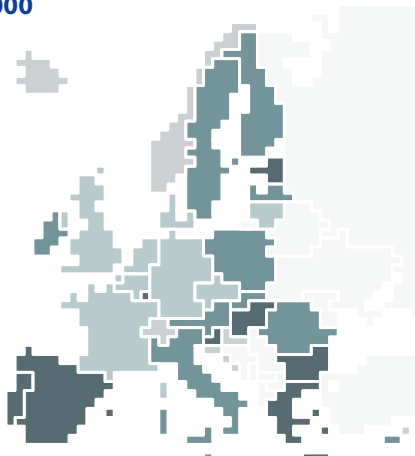
ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

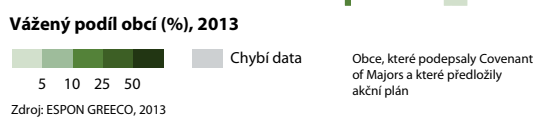
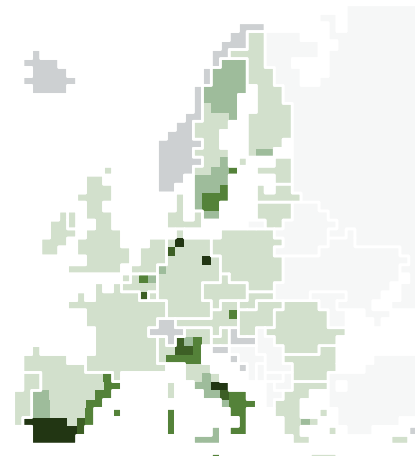
EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVANO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

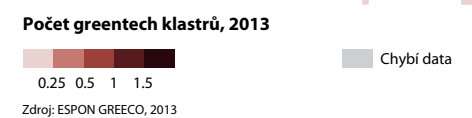
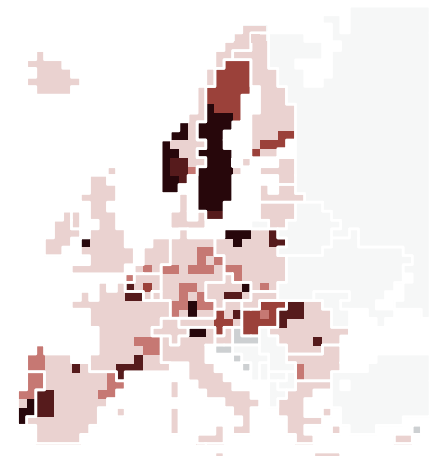
Procento evropsky významných lokalit Natura 2000

Vážený podíl obcí

Počet greentech klastrů

Strategii EU 2020 zahájila Evropská komise v roce 2010 představením strategie růstu pro desetiletí 2010–2020. Jejím cílem je posílit globální konkurenceschopnost Evropy a pomoci zemím EU zotavit se z nedávné krize prostřednictvím inteligentního, udržitelného a inkluzivního rozměru růstu.

Inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst má časovou a územní dimenzi vzhledem k hospodářskému oživení. Je nepravděpodobné, v souvislosti s časovým rozměrem, že bude ve všech regionech a členských státech dosaženo všech hlavních cílů. Národní cíle jsou obecně nastaveny velmi shovívavě, což nezaručuje, že bude dosaženo celkových cílů Strategie EU 2020. Evropská komise již na konci roku 2011 oznámila, že ne všechny regiony mohou nebo by mohly dosáhnout cílů Strategie EU 2020, které byly nastaveny. Současný rozdíl u velkého počtu regionů znamená, že je třeba, aby Evropská komise pokračovala ve vyjednávání implementace Strategie.

V současné době je inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst územně nerovnoměrný a obecný trend ke konvergenci na území EPSON je v důsledku krize pozastaven.

Pokud jde o ukazatele „výkon místních ekonomik a jejich konkurenceschopnost“ konvergence byla silná, ale stále převažují rozdíly, které je třeba řešit. U cíle „začlenění a kvality života“ byly rozdíly malé a existující rozdíly jsou v čase stabilní.

Regionální rozvojové politiky obecně mají podporovat investice do regionů a měst, které přispívají k růstu a vytváření pracovních míst a ke konkurenceschopnosti evropské ekonomiky. Politiky se musejí přizpůsobit globálním výzvám, jakými je vznik nových trhů, vyčerpávání zdrojů, klimatické změny, výběr směru rozvoje, která je méně náročná na zdroje a tím i udržitelnější.

Vzhledem k tomu, že analýzy odvětví ukazují, že obnovitelná energie, cestovní ruch a doprava pravděpodobně zůstanou páteří hospodářství EU, je „proces ozelenění“ do značné míry nevyhnutelný. Je obtížné odhadnout, zda ozelenění probíhá dostatečně rychle, aby bylo možné účinně řešit současné a budoucí výzvy.

Aktuální ozelenění ekonomického výkonu se v jednotlivých členských státech EU výrazně liší. Rozdíly v úrovni prosperity mezi zeměmi a regiony mají, vedle geografických předpokladů, silný vliv na účinnost zelených řešení. Velký vliv mají také environmentální, ekonomické, kulturní a další faktory. Méně rozvinuté země ESPON se často potýkají se základními nedostatky a mají tendenci soustředit se na naléhavější problémy rozvoje. Obecně platí, že západní členské státy mají tendenci k lepším výkonům v odvětvích zelené ekonomiky než členské státy východní Evropy.

**Strategie EU 2020
- cíle a výkonnost**

- Silné regiony
- Průměrný potenciál
- Potenciální regiony

Ekonomická konvergence

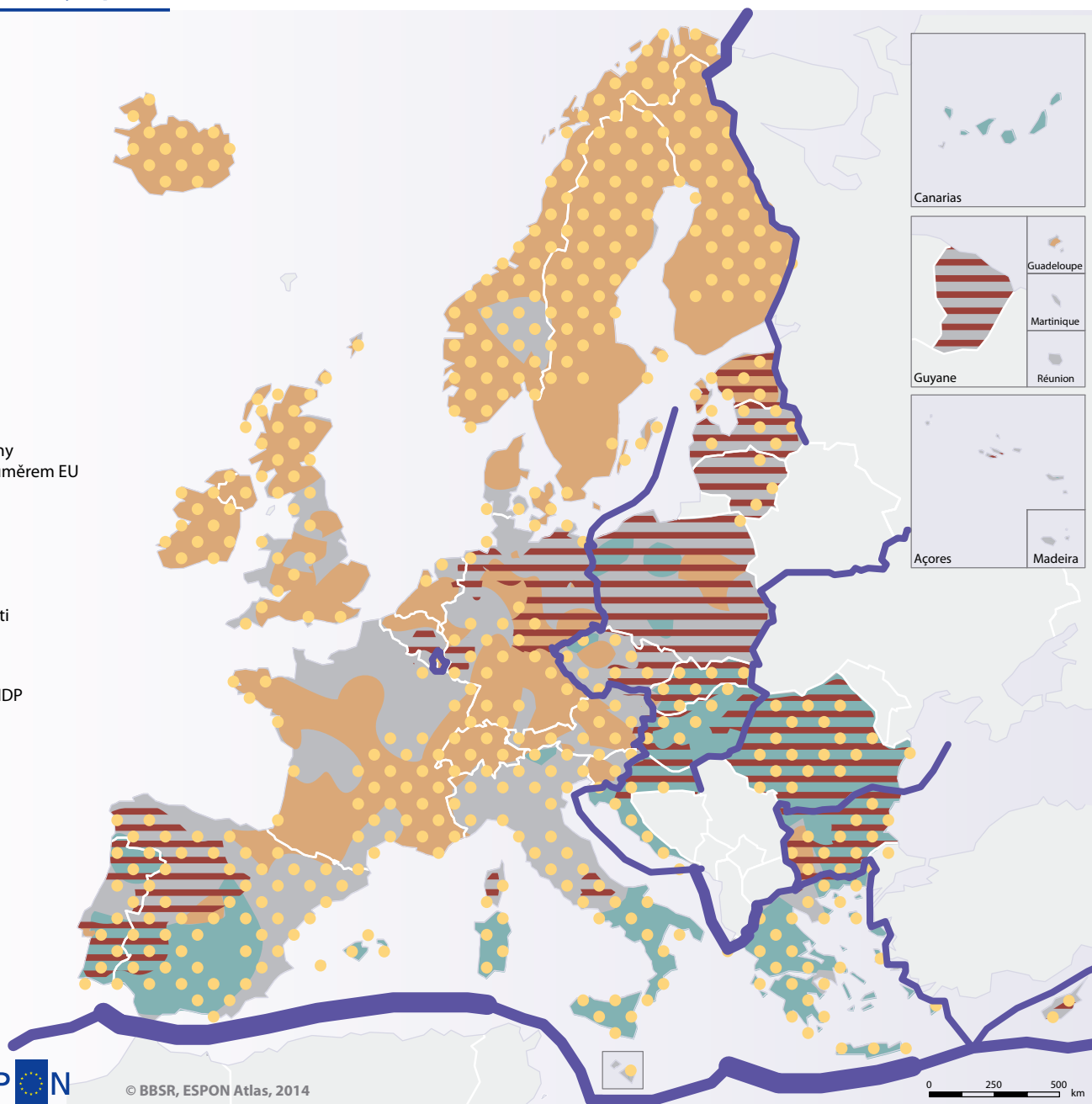
- Znevýhodněné regiony s růstem HDP nad průměrem EU

Regiony geografických specifík

- Pohoří, ostrovy a řídkce osídlené oblasti

Rozdíl v bohatství

- Stupeň diskontinuit HDP mezi zeměmi

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

© BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

VIII. Governance*, územní spolupráce a politiky EU

EU vždy podporovala spolupráci mezi členskými státy, ale také mezi členskými státy a zeměmi, které nejsou členy EU.

Klíčovou úlohu při ochraně a zajištění stability demokracie na evropském kontinentu hraje pokrok směrem k integraci do EU. Evropská unie navzdory hospodářské krizi trvá na posílení užší integrace. Evropská unie se v období let 2007 až 2013 rozrostla na 28 členských států.

Navíc 18 zemí koordinuje své vnitrostátní hospodářské politiky tím, že přijímá euro jako svou měnu. Většina členských států, které přistoupily před rokem 2004, jsou součástí schengenského prostoru a jsou také členy eurozóny. V důsledku toho již dosáhly pokročilejší úroveň sociální a hospodářské soudržnosti. Během posledních deseti let se také noví členové připojili k eurozóně. V současné době více než 333 milionů občanů EU používá euro jako svou měnu a využívá jeho výhod.

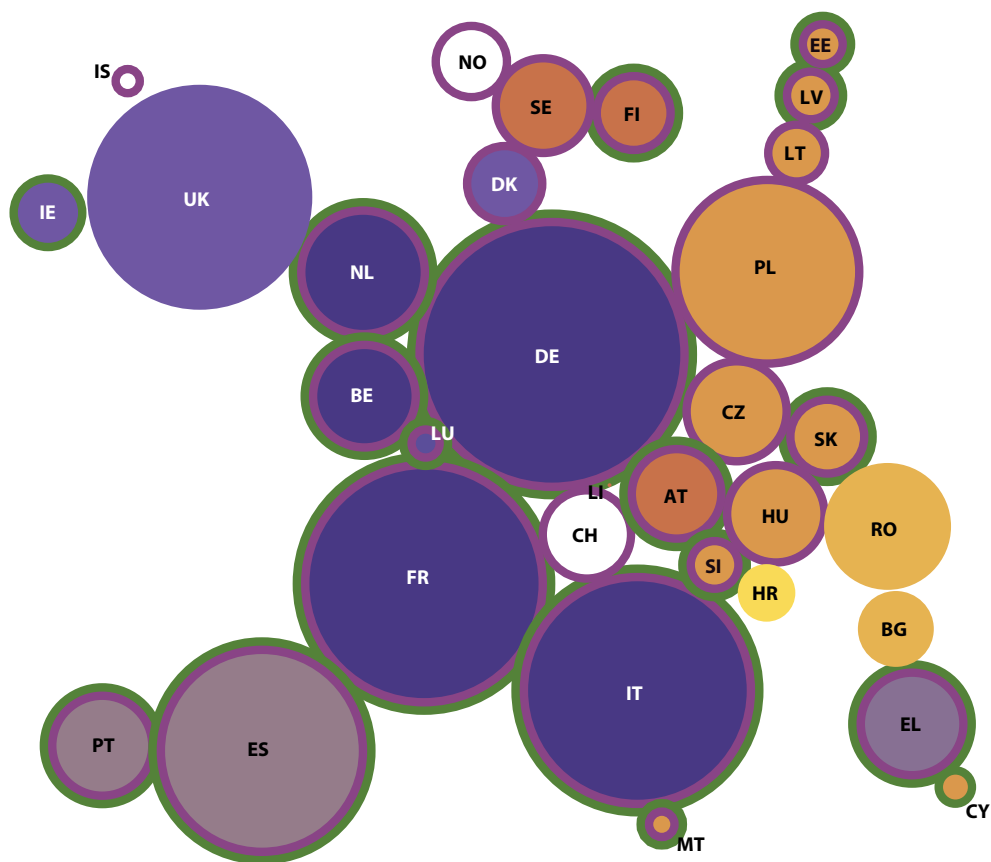
Strategickými prioritami pro Evropskou unii a členské státy je hospodářský růst a vytváření pracovních míst (Lisabonská strategie, 2000). Společné politiky EU pokrývají všechny sektory ekonomiky včetně Společné zemědělské politiky, Politiky hospodářské soutěže a novějších politik, jakými jsou Politika životního prostředí a Politika soudržnosti nebo Politika vnitřního trhu.

Evropská unie může být jednou z nejbohatších oblastí světa, jsou zde ale mezi jednotlivými členskými státy i uvnitř nich velké územní rozdíly. Nej-

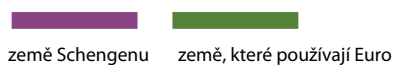
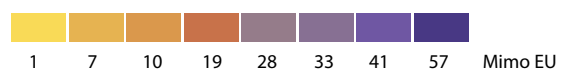
bohatší země Lucembursko je více než sedmkrát bohatší než Rumunsko a Bulharsko, které jsou nejméně bohatými členskými zeměmi EU. Regionální politika EU přímo vyjadřuje solidaritu s méně rozvinutými zeměmi a regiony. Cílem je snížit výrazné hospodářské, sociální a územní rozdíly, které mezi regiony v Evropě stále existují. Na rozvoj některých regionů mají rovněž vliv jiné politiky, které jsou zaměřeny na zlepšení konkurenceschopnosti, vývoj výroby ve všech jejích formách, či na trh práce. Všechna tato opatření mohou mít různý dopad na různé regiony v závislosti na jejich hospodářském a sociálním postavení.

Silná regionální integrace kontinentu je dosažena prostřednictvím různých typů územní spolupráce, například mezi partnerskými městy, ale také cestou přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce. Je zřejmé, že evropská územní spolupráce hraje klíčovou roli ve vývoji funkčně integrovaného evropského kontinentu a také slouží jako základní kámen integrace. Demokratická governance v rámci evropské územní spolupráce přináší skutečnou evropskou přidanou hodnotu. Klíčovými principy EU jsou závazky k podpoře demokratických principů, právního státu a dodržování lidských práv. Politiky EU prokazují, že díky běžným nebo někdy i protichůdným hospodářským zájmům svých členů je Evropská unie jasným vyjádřením demokratických hodnot.

* Governance = sdílená správa, tedy spoluúčast jednotlivých úrovní veřejné správy a soukromých subjektů na plánovacím procesu i jeho implementaci a participace všech těchto aktérů na rozhodnutích i odpovědnosti. (Poznámka české redakce)

Země ESPON podle délky členství v EU v roce 2014

velikost kruhu je úměrná populační velikosti

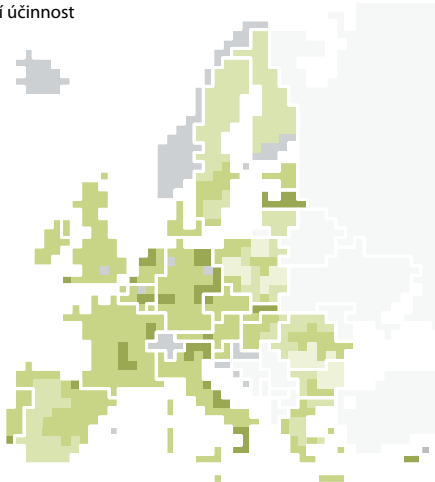
Územní dimenze různých politik

37,1 %

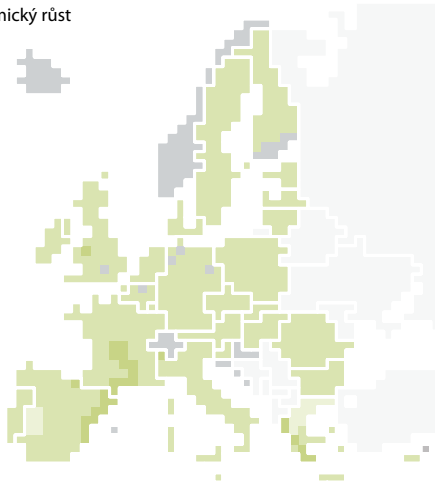
regionů EU a 39,1% jejich obyvatel je ovlivněno směrnicí o kritické infrastruktuře.

Územní dopad Společné zemědělské politiky (CAP)

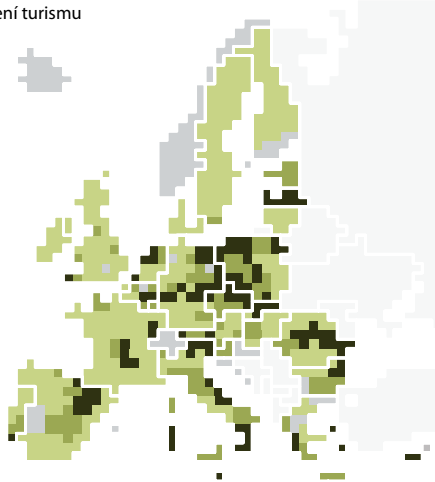
Územní účinnost

Ekonomický růst

Rozložení turismu

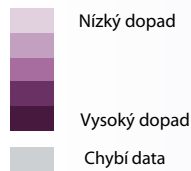
Stupeň dopadu, 2007–2013

Zdroj: založeno na ESPON TIPTAP, 2013

Dopravní politika a hospodářský růst

Územní dopad dopravní politiky na ekonomický růst, 2007–2013

Regionální úroveň: NUTS 3 (2006)
Zdroj: podle ESPON TIPTAP, 2013
Data: ESPON GREECO, 2013
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Již dlouhou dobu je známo, že sektorové politiky mají územní dopady, takže posouzení dopadů politik hraje klíčovou úlohu při vytváření politik EU a jejich realizaci.

Globální ekonomická krize vedla evropské tvůrce k upřesnění územních politik EU tak, aby jejich dopad byl vyvážený mezi účinností a efektivitou, a k posuzování a měření územních a regionálních dopadů (tj. posuzování vlivů) sektorových politik EU a směrnic, které již vstoupily v platnost v celé Evropě.

Kompetentním osobám mohou být na základě posouzení dopadu sektorových politik a směrnic EU poskytnuty detailní důkazy o výhodách a nevýhodách volby politiky nebo přístupu. To může obsahovat přesné doporučení, na jaké úrovni územních jednotek je třeba uplatnit politiku a vysvětluje, jaké akce by měly být okamžitě provedeny a proč je navrhovaná odpověď správná. V některých případech mohou výsledky přivést experty, zainteresované subjekty (stakeholdery) a kompetentní osoby k tomu, aby přehodnotili politiku, která se může jevit jako nerelevantní nebo neúčinná.

Dopravní politika si klade za cíl propojit celý kontinent od východu na západ a od severu na jih a podpořit ekonomický růst. Dopravní politiky mají celkový pozitivní vliv v celé Evropě, a to díky novému budování infrastruktury a difúzním procesům. V některých oblastech se ve srovnání s předchozí dostupností předpokládá velké

zlepšení. Tato zlepšení budou velmi potřebná pro oblasti, které mají ekonomické problémy. Je důležité upozornit na vznikající nový centrální evropský makroregion zahrnující jižní Polsko, Českou republiku, východní Rakouskou, západní Slovensko a Maďarsko.

Společná zemědělská politika (CAP) je rozdělena do dvou pilířů. V prvním pilíři jsou příjmy ze zemědělství podporovány prostřednictvím přímých plateb zemědělcům a opatření na podporu trhu, v druhém pilíři je cílem agroenvironmentální rozvoj a rozvoj venkova.

Z analýzy vyplývá, že zemědělská politika má smíšený dopad. Zemědělská politika má negativní dopad na regionální HDP v důsledku snížení došlých transferů zemědělcům s výjimkou regionů, které využívají zdroje z druhého pilíře (alokace rozvoje venkova). Na druhé straně to má pozitivní dopad na cestovní ruch, který je považován za významnou a rostoucí aktivitu ve venkovských oblastech. Jde o propojení cestovního ruchu se zemědělskou politikou, která může prostřednictvím ovlivnění postupů hospodaření s půdou zlepšit krajinu. V tomto kontextu může být diverzifikace zemědělských činností (například turistických služeb) považována za nepřímý ukazatel inovace nebo podnikání.

Dopady směrnic o kritické infrastruktuře

2007–2013

- Žádný dopad
- Mírný dopad
- Vysoký dopad
- Velmi vysoký dopad

Chybí data

Typologie na základě počtu témat, která mají dopad směrnic na kritickou infrastrukturu (aktiva nebo systém, který je zásadní pro zachování nejdůležitějších společenských funkcí)

Přes 3 000 000 obyvatel

Kritická infrastruktura zahrnuje dopravní a energetické sítě a zařízení s vysokou expozicí k technologickým a environmentálním rizikům

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: podle ESPON ARTS, 2013
Data: ESPON Projects, Eurostat, EEA Corine Land Cover, 5. Kohezní zpráva, Univerzita BOKU, DG AGRI
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSON

ESPON

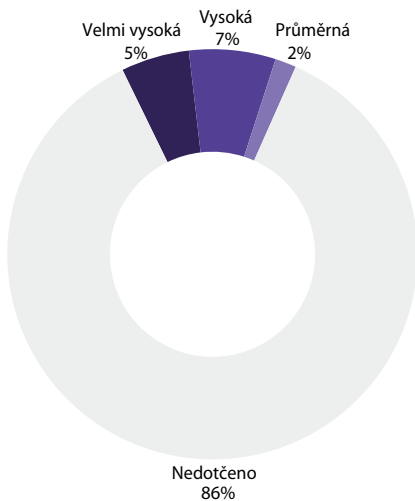
© LLTK, ESPON Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

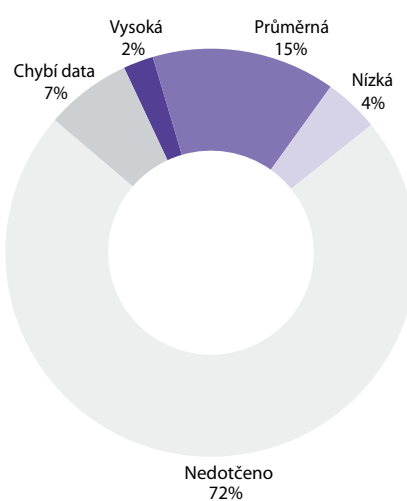
Podíl evropské populace ovlivněné různými směrnicemi

Směrnice o udržitelném používání pesticidů
Zdravá naděje na dožití při narození, 2007–2013

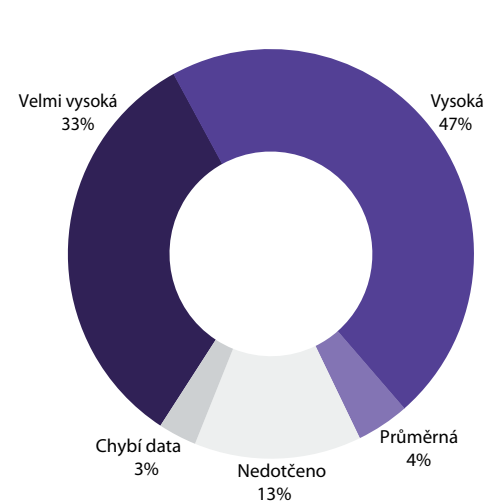

Zdroj: podle ESPON ARTS, 2013

Směrnice o čisté a energeticky účinné silniční dopravě
Zaměstnanost v sekundárním sektoru, 2007–2013

Směrnice o energetické náročnosti budov
Spotřeba fosilních paliv, 2007–2013

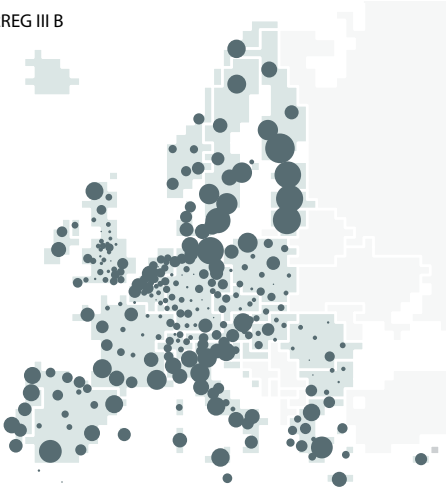
Územní spolupráce směřující k dlouhodobým cílům územní soudržnosti

18 800

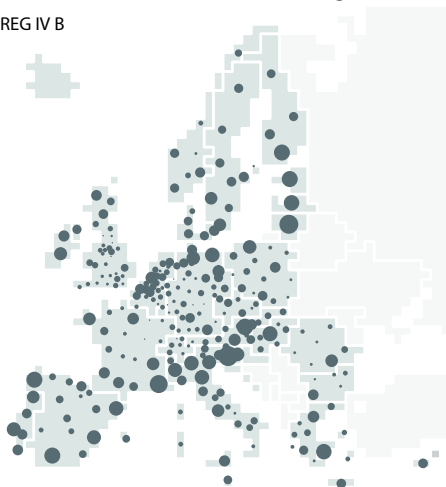
projektových partnerů přispělo od roku 2002 k evropské integraci účastí v nadnárodních projektech INTERREG III B a C a INTERREG IV B a C.

Účast na mezinárodní spolupráci

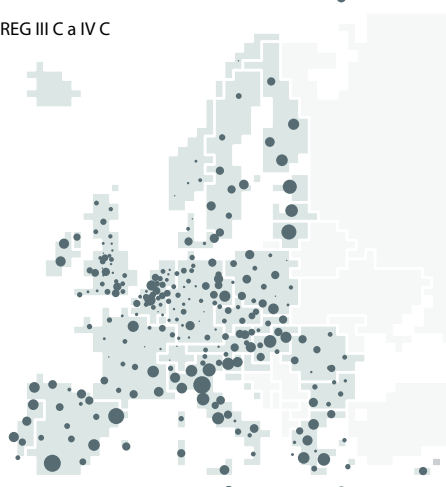
INTERREG III B

INTERREG IV B

INTERREG III C a IV C

Počet projektových partnerů
(INTERREG III: 2008; INTERREG IV: 2012)

1 10 100 chybí data

Zdroj: ESPON TERCO, 2012

Determinanty územní spolupráce

Typy regionů

Ekonomická periferie a malá atraktivita

- Příznivější situace
- Pozorováno více problémů

Smišený charakter

Ekonomická periferie a vysoká atraktivita

Ekonomicky závislý

Ekonomické jádro

Městské regiony

Vyšší atraktivita

Nižší atraktivita

Chybí data

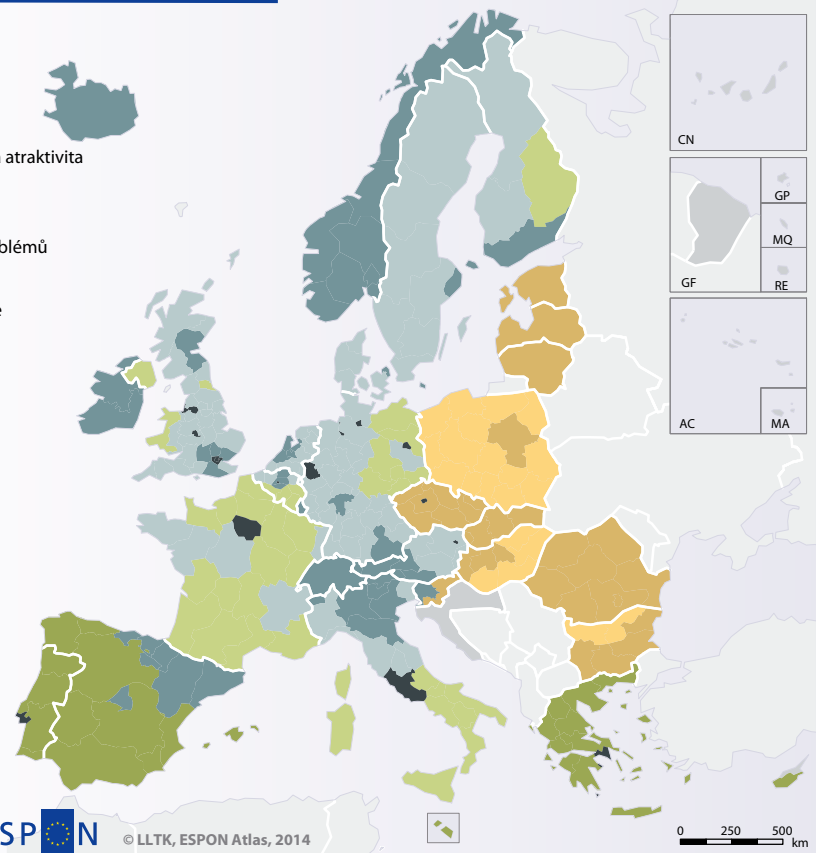
Regionální úroveň: NUTS 2, 2006;
NUTS 0 pro NO a CH
Zdroj: podle ESPON TERCO, 2012
Data: EUROREG, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Jedním z hlavních důvodů hovořících ve prospěch iniciativ územní spolupráce jsou vylepšené perspektivy ekonomického rozvoje. Bylo prokázáno, že konkurenceschopnost a územní integrace jsou úspěšné při snižování negativních efektů hranic mezi členskými státy Evropské unie. Avšak úspěch různých iniciativ územní spolupráce nebyl vždy zřejmý. Důvodem je, že politiky a intervence se často snaží dosáhnout hmatatelných řešení, i když jsou na evropské úrovni slibné známky úspěchu. Úspěšné projekty vedou ke sdílení znalostí a společnému sociálnímu a hospodářskému rozvoji všech zúčastněných stran. Nedávný výzkum poukazuje na skutečnost, že územní spolupráce má větší vliv na kvalitu života, kvalitu přírodního prostředí a poskytování služeb, než na hospodářský růst a vytváření pracovních míst. Tyto výsledky by mohly vést tvůrce politik k přehodnocení přístupů ke spolupráci. Mohou se zaměřit na další účinky, které někdy mohou pozitivně přispět k různým tokům a výměnám, které usnadňují rozvoj. Nejvýznamnější dopady jsou v oblastech cestovního ruchu, výměnách studentů a v dojíždění. Pro jakoukoli spolupráci, aby byla úspěšná, mohou být docela efektivní často poměrně jednodušší formy spolupráce, výměny znalostí, sdílení osvědčených postupů a sdílení nástrojů k řešení společných problémů.

Pokud jde o rozdělení spolupráce, regiony ESPON jsou rozděleny do třech různých skupin. První skupina zahrnuje regiony „ekonomicky periferní a s nízkou přitažlivostí“, jakými jsou regiony střední a východní Evropy. Druhá skupina zahrnuje regiony „smíšeného charakteru“ a představuje „širší různorodost“ z ekonomického hlediska. Třetí skupinu tvoří nejlépe fungující oblasti nebo takzvané „ekonomické jádro“. Tento typ regionů může mít další podtypy, ve kterých mohou vznikat významné rozdíly. Jeden takový podtyp – „přímé klíčové regiony“ – zahrnuje metropolitní oblasti. Ale i ve většině vyspělých zemí existují regiony, které jsou klasifikovány jako „ekonomicky závislé“.

Územní spolupráce je tak rozmanitá, že nemůže být analyzována pouze ze svých základních determinantů, ale v úvahu musí být vzaty různé pohledy. Je rozumné odlišit je podle převažujícího typu spolupráce: přeshraniční, meziregionální, nadnárodní, transkontinentální a spolupráce partnerských měst.

Územní spolupráce je v regionech nízkého ekonomického potenciálu v pokročilém stadiu. To platí v „okrajových“ regionech zejména v zemích střední a východní Evropy, ale také v regionech jižní Evropy, které by mohly mít z převodu znalostí z klíčových oblastí prospěch. „Atraktivní“ regiony jsou do spolupráce více zapojeny v rámci programu INTERREG. V tomto případě může být cestovní ruch důležitým prvkem jejich ekonomické základny. „Ekonomicky závislé“ regiony se zabývají spoluprací méně, což naznačuje jejich nízký finanční potenciál nebo preference jiných priorit, která byla vybrána jejich místními samosprávami. Do spolupráce je zapojeno vysoké procento obcí vytvářejících „metropolitní“ regiony. To by mohlo být usnadněno jejich dobrou dopravní dostupností, například přítomností významného mezinárodního letiště.

Územní spolupráce je v regionech nízkého ekonomického potenciálu v pokročilém stadiu. To platí v „okrajových“ regionech zejména v zemích střední a východní Evropy, ale také v regionech jižní Evropy, které by mohly mít z převodu znalostí z klíčových oblastí prospěch. „Atraktivní“ regiony jsou do spolupráce více zapojeny v rámci programu INTERREG. V tomto případě může být cestovní ruch důležitým prvkem jejich ekonomické základny. „Ekonomicky závislé“ regiony se zabývají spoluprací méně, což naznačuje jejich nízký finanční potenciál nebo preference jiných priorit, která byla vybrána jejich místními samosprávami. Do spolupráce je zapojeno vysoké procento obcí vytvářejících „metropolitní“ regiony. To by mohlo být usnadněno jejich dobrou dopravní dostupností, například přítomností významného mezinárodního letiště.

Většina regionů zařazených jako „ekonomické jádro“ je z hlediska spolupráce průměrná. Regiony střední a východní Evropy jsou mnohem angažovanější ve spolupráci partnerských měst zejména proto, že mají relativně malý ekonomický potenciál. Regiony periferních zemí jižní Evropy mají větší zájem o spolupráci s dosahem mimo oblast ESPON a o spolupráci financovanou v rámci programu INTERREG. Ekonomicky závislé regiony nebyly do této spolupráce významně zapojeny.

Program INTERREG představuje širší typ územní spolupráce. V důsledku toho vykazují regiony ESPON rozmanitější vzorec. Meziregionální spolupráce zahrnuje na celém území EU nespočet oblastí. Probíhající aktivity jsou financovány v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Tyto programy jsou z hlediska počtu realizovaných INTERREG projektů, počtu partnerů a počtu NUTS 2, ve kterých mají partneři sídlo, velmi různorodé. Je zde také rozmanitost ukazatelů charakterizujících programy, jako je průměrný počet partnerů na projekt a počet projektů na region, ve kterém byly projekty realizovány.

Obecně platí, že se víc projektů INTERREG nachází na periferii než v centrální části oblasti ESPON. Například program INTERREG IIIB regionu Baltského moře má v závislosti na počtu projektových partnerů nejvyšší míru aktivity. Velký počet projektů je typický pro regiony nacházející se ve Středomoří nebo v oblasti Atlantského oceánu – v tomto případě byly realizovány projekty v rámci více než

jednoho programu. V některých zemích, např. v Německu a Polsku, existují značné rozdíly regionální účasti v programech INTERREG. Pobřežní regiony vykazují vyšší míru aktivity s větším počtem projektových partnerů, než je tomu ve vnitrozemí, kde byl počet projektových partnerů podstatně menší. Přímořské a atlantické regiony mívají o spolupráci větší zájem. V oblasti Baltského moře je ale spolupráce relativně nižší.

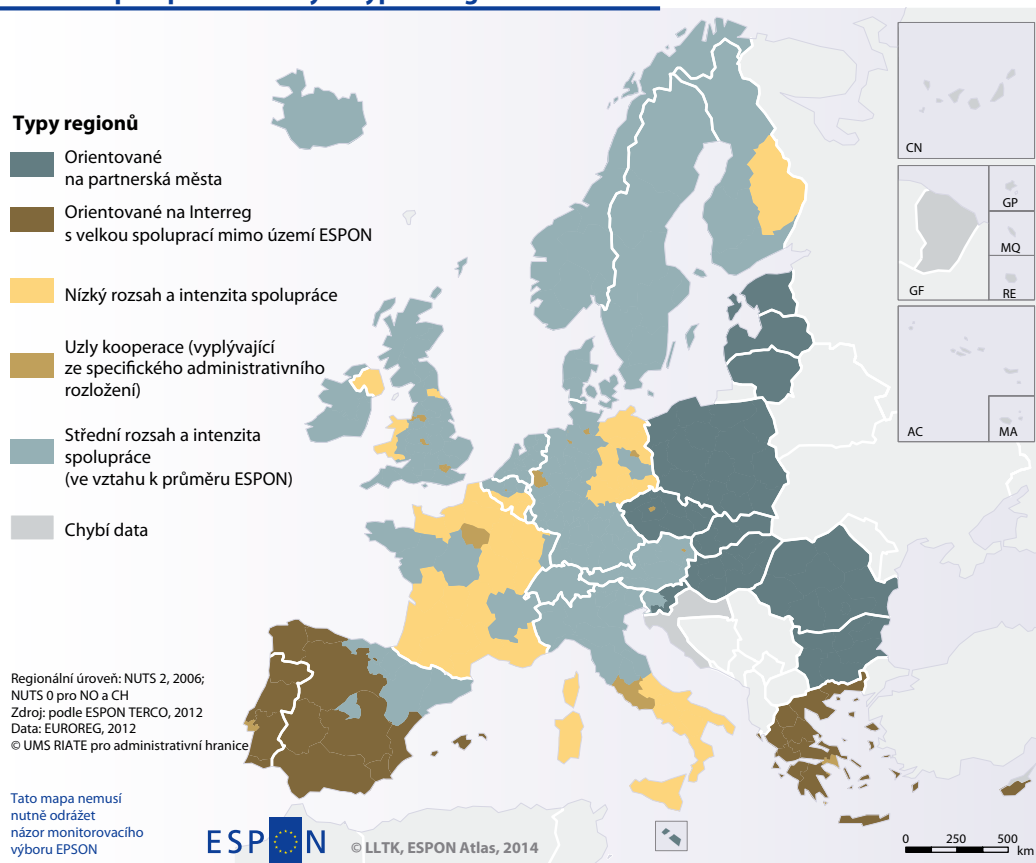
Důležitými činiteli prostorového vzorce nadnárodní spolupráce v Evropě jsou vedoucí projektoví partneři. Mají rozhodující vliv na téma projektů, výši úrovně financování, a tím i větší schopnost koordinace. Je důležité vzít v úvahu, že vedoucí partner má velkou volnost při výběru partnerů. To je důvod, proč je důležité analyzovat prostorové vzorce vedoucích partnerů. V projektech INTERREG IIIB a IVB pochází z východního členských států malý počet vedoucích partnerů. To svědčí o převaze spolupráce v rámci této iniciativy ze strany partnerů ze západních a jižních zemí EU, které jsou soustředěny jen v několika regionech. Lze to přisoudit nedostatku zkušeností v oblasti projektového řízení v členských státech východní Evropy.

V zájmu lepšího porozumění prostorové rozmanitosti spolupráce stojí za povšimnutí dostupný relativní údaj srovnání počtu projektových partnerů s obyvatelstvem regionů. Touto mírou může být analyzována intenzita zapojení do spolupráce v rámci regionů. Nejvyšší hodnoty převládají v regionech s velkým počtem projektů, ale i v těch

Evropská sdružení pro územní spolupráci (EGTC) podle typů

	Přeshraniční	Programování	Projekt	Sít
HU	13			1
FR	7	2	1	1
SK	10			
ES	6	2		
IT	4			2
BE	3		1	1
RO	3			1
PT	3			1
CZ				4
EL				3
DE	2		1	
AT	2			1
SI	2			
NL	1			1
CZ	1			1
SE				1
PL	1			
LU				1
UK				1
DK				1
BG				1

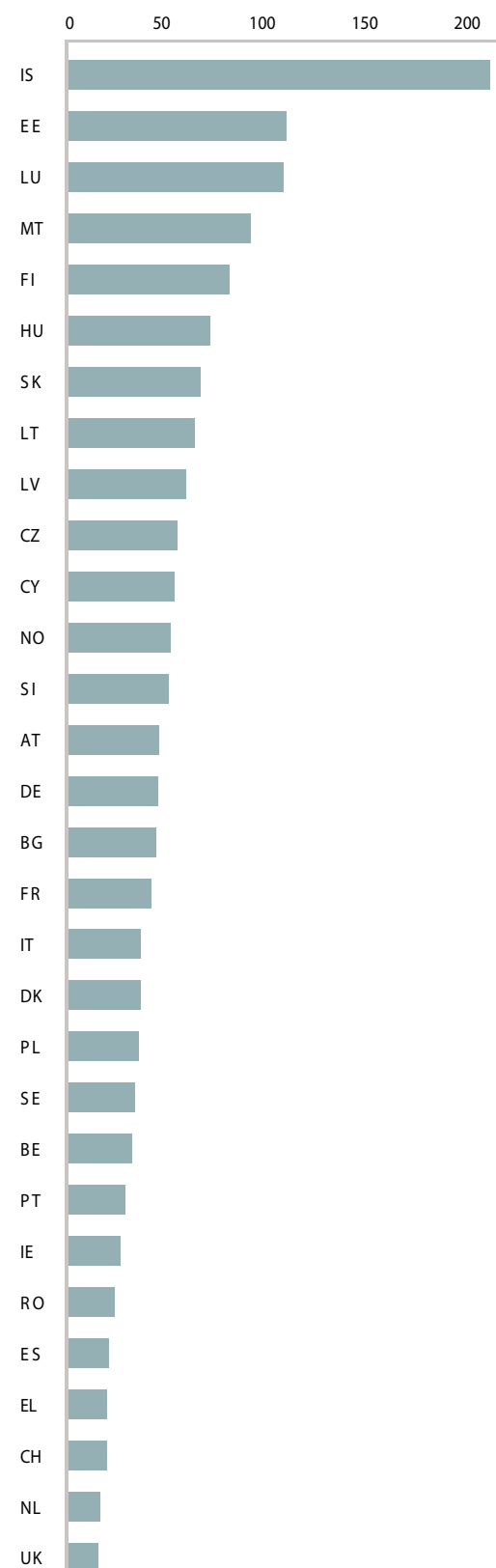
Územní spolupráce v různých typech regionů

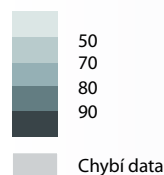
Zdroj: ESPON TERCO, 2012

Spolupráce partnerských měst

Počet smluv mezi partnerskými městy na 1 milion obyvatel, 2012

Podíl partnerských měst v zemích ESPON, 2012

Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: podle ESPON TERCO, 2012
Data: EUROREG, 2012
© UMS RIATE
pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru ESPON

ESPON

© LLTK, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

s malým počtem obyvatel (např. severské regiony v okrajových lokalitách). Kontinentální centra odrážejí relativně malou aktivitu při realizaci projektu. Podobný vzorec nastává při porovnání počtu projektů INTERREG s regionálním HDP. Z ekonomického hlediska se dobře daří regionům střední a východní Evropy a regionům na Pyrenejském poloostrově.

Pokud jde o nové příležitosti spolupráce, Evropská unie založila orgán s právní subjektivitou s názvem Evropské sdružení pro územní spolupráci (EGTC). EGTC je nástrojem spolupráce na úrovni společenství, založeným pro vytvoření spolupracujících skupin, s cílem překonat administrativní překážky, které brání územní spolupráci. Podstatné zde je, že se většina regionů EGTC podílí na přeshraniční spolupráci, a že mnoho zemí je zapojeno do sítě typu EGTC. Velké země, jakými jsou Francie nebo Španělsko a některé nové členské státy, jakými jsou Maďarsko, Estonsko nebo Slovensko, dosáhly v EGTC dosud nejvyšší úroveň aktivity.

Partnerství je flexibilním nástrojem spolupráce, která může probíhat mezi malými obcemi, městy, kraji nebo velkými městy. Hlavním cílem je výměna znalostí, zkušeností, osvědčených postupů, sdílení nástrojů k řešení společných problémů a společné akce pro řešení místních problémů.

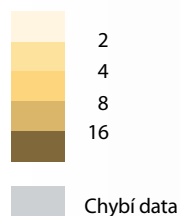
Počet dohod o partnerských městech závisí na velikosti dané země, a to zejména na počtu měst a vesnic, které mají v úmyslu do takových dohod vstoupit. Ve většině evropských regionů

má jen malé procento měst a vesnic partnerské dohody. Neaktivnější správní jednotky v partnerských dohodách jsou ve Skandinávii a zemích Beneluxu. Obecně lze říci, že partnerskou spolupráci většinou upřednostňují velká města – menší obce mají menší možnost účasti. Při srovnání počtu dohod partnerských měst s regionálním HDP je poměrně vysoký podíl zemí ze střední a východní Evropy. Je zde vysoký počet dohod o spolupráci, ale relativně nízký regionální HDP.

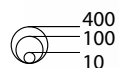
To znamená, že partnerství je aktivnější mezi městy, která si jsou geograficky blízko, ale určující jsou i historické a kulturní faktory. V regionech evropských periferií je typičtější větší zapojení do spolupráce mimo země ESPON. Partnerství měst s obcemi a městy USA je výraznější v západní části kontinentu. Zvláště patrné je zapojení irských místních samospráv ve spolupráci s obcemi a městy v USA. Zvláště aktivní jsou Latinská Amerika, Španělsko a Portugalsko, což ukazuje na význam kulturních kořenů a společné historie. Spolupráce Ruska a Ukrajiny je určena nejen kulturním rozměrem, ale i geografickou blízkostí.

Regionální účast v programu INTERREG

Projektoví partneři v INTERREG III B-C (2008) a IV B-C (2012) na 100 000 obyvatel (roční průměr 2002–2011)

Počet partnerů INTERREG III B-C (2008) a IV B-C (2012) partnerů

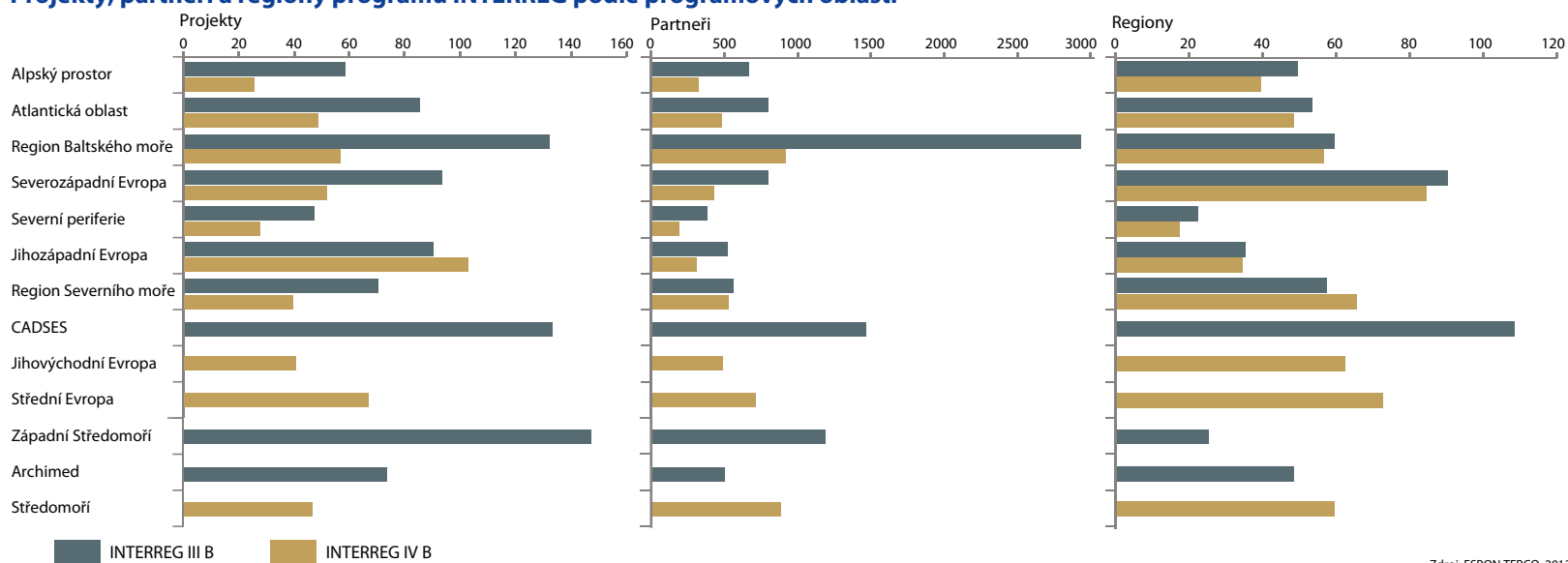
Regionální úroveň: NUTS 2 (2006)
Zdroj: podle ESPON TERCO, 2012
Data: EUROREG, 2012
© UMS RIATE pro administrativní hranice

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru ESPON

ESPON © Team LLTK and BBSR, ESPON Atlas, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDEM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Projekty, partneři a regiony programu INTERREG podle programových oblastí

Zdroj: ESPON TERCO, 2012

V průběhu posledních 10 let se Evropská unie rozšířila o 13 členských států. To znamená, že EU rozšířila své území generující hospodářskou a sociální inkluzi se všemi výhodami otevřenějších hranic.

Členské státy jsou na různé úrovni rozvoje. To, stejně jako zeměpisná poloha některých členských států, zejména těch ostrovních, určuje příležitosti pro územní spolupráci či účinky dopadů různých politik. V oblasti regionální spolupráce jsou východní členské státy někdy mnohem aktivnější než ty západní. Zvýšenou spoluprací mezi východními členskými státy lze přisoudit i zkušenosti, kterou získaly z předvstupních fondů. To se odráží ve skutečnosti, že je relativně velký počet partnerů z těchto zemí je zapojen do programu INTERREG. I když nejsou nutně ve vedoucí roli, partneři z členských států východní Evropy se naučili a adaptovali velmi rychle.

Některé z členských států přistoupičích v roce 2004 mají relativně malé geografické oblasti, ale mají velký počet regionů hraničících s jinými členskými státy. Je třeba poznamenat, že vztahy se sousedními zeměmi byly také posíleny díky etnickým menšinám žijícím v těchto zemích. Dalším charakteristickým rysem členských států ve východní Evropě je velký počet partnerských měst, který vznikl od jejich vstupu do EU. Ačkoli jsou partnerská města považována za nižší úroveň v oblasti územní spolupráce, jádrová území západních členských států EU by mohla hrát větší roli při podpoře a posílení územní spolupráce. Zkušenosti s polycentrickou územní spoluprací měst jsou jedním ze souvisejících aspektů.

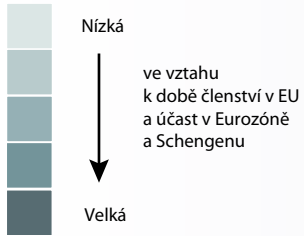
V důsledku různých úrovní rozvoje mají některé politiky odlišné funkce a odlišný dopad na země a regiony v Evropě. Společná zemědělská politika EU (CAP) má jako jedna z nejméně vlivných politik relativně mírný dopad na hospodářský růst ve většině regionů. Její alternativní účinky lze pozorovat na kvalitě životního prostředí. Pozitivní výsledky jsou viditelné v jižních a západních evropských regionech se silnými vlivy států co do přidělování finančních prostředků národní správou v rámci politiky rozvoje venkova. Nejmenší dopady jsou viditelné v členských státech východní Evropy.

Větších dopadů dosahuje dopravní politika, zejména v hospodářsky a infrastrukturně rozvojových oblastech (např. větší dopad se ukazuje ve východní Evropě) a v některých severních periferních regionech.

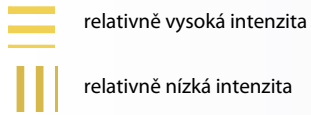
Budoucí rozšíření vyžaduje další posílení role EU při tvorbě politik. I když rozšíření zvyšuje různorodost unie, je důležité identifikovat a analyzovat územní dopady politik a směrnic EU s cílem zaměřit se přesněji na jejich různorodost.

Posílení integrace přímo posiluje územní spolupráci. Členské státy se zapojují s různou intenzitou spolupráce. Pro podporu méně aktivních partnerů se s nimi aktivnější partneři dělí o své zkušenosti. V některých případech mohou být ekonomické problémy výsledkem perifernosti, územní spolupráce tedy přispívá ke sblížení těchto regionů s cílem zajistit posílení evropské soudržnosti.

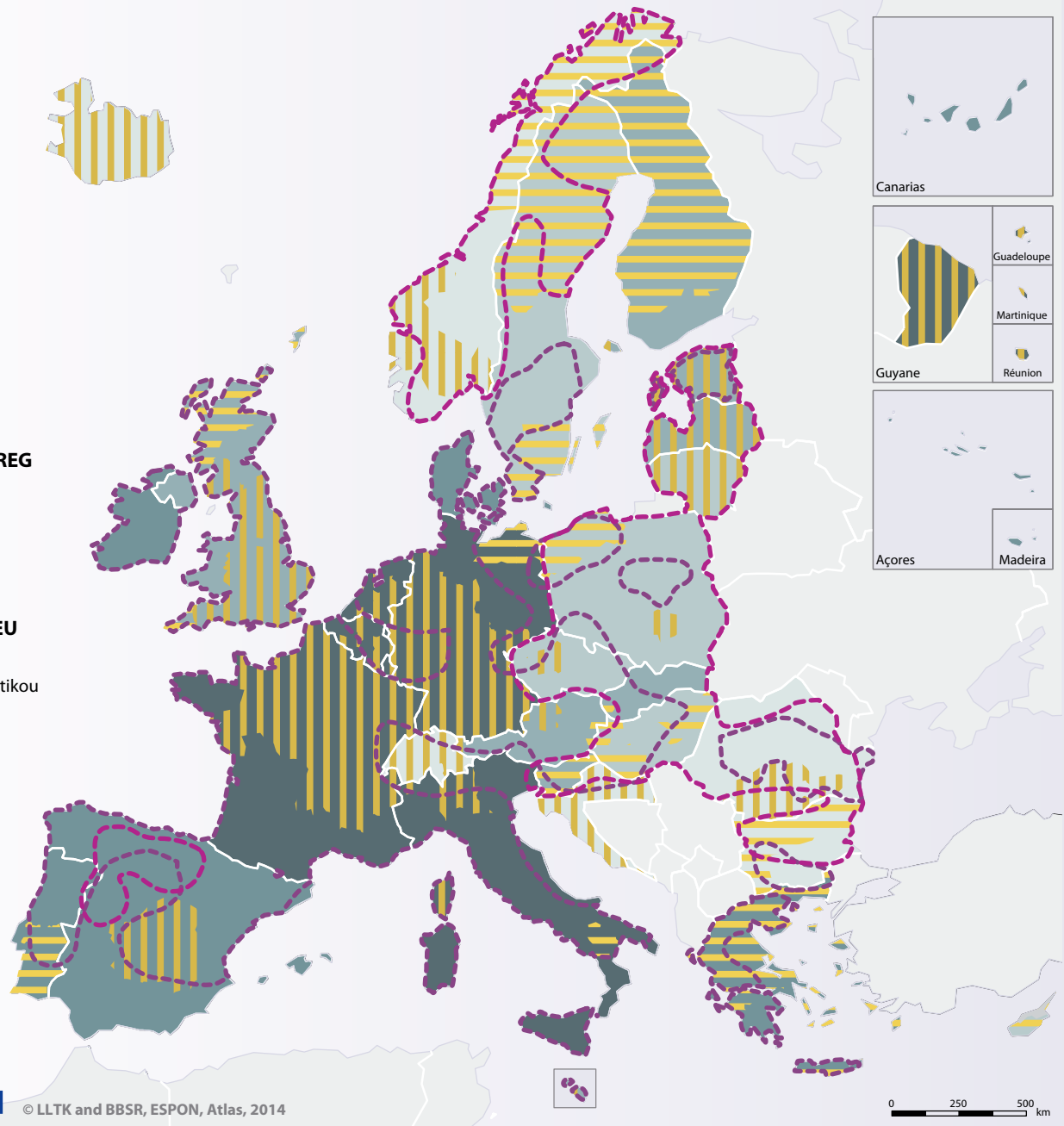
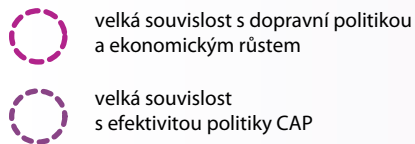
Evropská integrace

Územní spolupráce v rámci INTERREG

Územní dopad vybraných politik EU

Tato mapa nemusí nutně odrážet názor monitorovacího výboru EPSO

© LLTK and BBSR, ESPON, Atlas, 2014

0 250 500 km

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

IX. Územní perspektivy

Evropa je zakotvena ve světě rozvíjejících se ekonomik, rychlého růstu počtu obyvatel a masových migrací směrem k velkým metropolím, exponenciálního nárůstu informačních toků, zboží, energie a všech druhů zdrojů. Stovky milionů obyvatel po celém světě přecházejí z kategorie chudoby do střední třídy. Zároveň ve většině rozvinutých zemí, ale také napříč evropskými městy a regiony, rostou absolutní sociální a regionální rozdíly. Jsou zde nebyvalé technologické vyhlídky, ale zároveň globální a environmentální nejistoty. Rostoucí globální hrozby a příležitosti mají dopad na celoevropské politické otázky a politická rozhodnutí. To bude mít zásadní význam pro to, aby Evropské území, jeho struktura a vazby přispívalo nejlepším možným způsobem k hospodářskému rozvoji v Evropě a připravilo pro všechny evropské občany v příštích desetiletích dostatečně uspokojivou budoucnost.

Územní vize Evropy je nutná ke zlepšení podmínek pro inovace, růst a zaměstnanost, životní a pracovní podmínky všech občanů s cílem přilákat investice a rozšířit nové podniky, pro které je důležitá jistota podmínek, které nabízí dané území či místo. V globalizujícím se světě nabývá přístup a propojení se sousedními i světovými trhy stále větší význam.

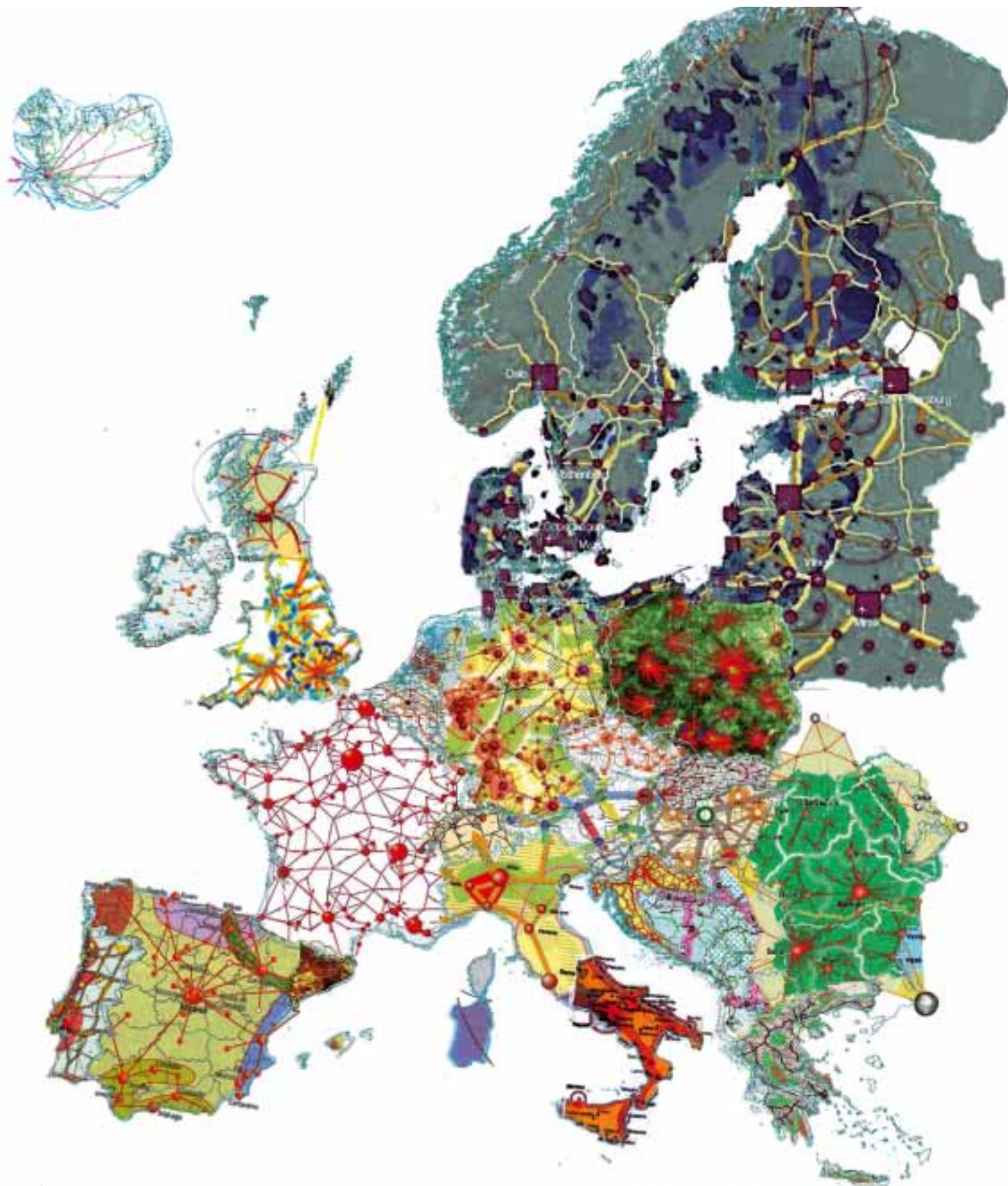
Pro lidský blahobyt je naprosto zásadní formovat životní prostředí a vytvářet místa, která mají vysokou kvalitu života, který je pro každou domácnost přijatelný a místa, která poskytují nezbytné veřejné a soukromé služby a vybavení. Je důležité, aby evropské území nabízelo výběr z různých míst, protože preference a potřeby lidí jsou různorodé a v průběhu času se mění. Pro celkovou pohodu evropských občanů je nanejvýš důležité zajistit v dlouhodobém horizontu, aby Evropa nabízela celou řadu oblastí se sociální a environmentální kvalitou, která bude schopna uspokojit různé potřeby.

Evropské strategické politické cíle prosazují inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst. Úspěch

těchto politických cílů vyžaduje explicitní společnou územní dimenzi. Zkušenosti z nedávné krize ukazují, že je třeba přizpůsobit politiky soudržnosti s ohledem na specifické podmínky pro rozvoj každého regionu, na celkovou ekonomickou situaci každého okamžiku. V období 2014–2020 již je realizována řada konkrétních reforem, které upřednostňují místní přístup. Tyto počáteční reformy by mohly tvořit základ nové generace politiky soudržnosti po roce 2020, kterou Evropa potřebuje, aby mohla čelit novým výzvám a příležitostem.

V důsledku hospodářské krize potřebuje Evropa více místních politických intervencí. Je třeba, aby příspěvky do Strategie EU 2020 pocházely ze všech úrovní evropského území. Tyto příspěvky se budou lišit podle rozdělení evropských regionů a měst co do velikosti a funkčnosti. Evropská sídelní struktura, s krátkými vzdálenostmi mezi několika městskými centry ve většině částí Evropy, je v celosvětovém měřítku jedinečná a poskytuje územní základnu pro cíle Evropské unie v rámci dosažení vyváženého územního rozvoje. Polycentricita je na vnitrostátní a regionální úrovni nejčastější vizí začleněnou do plánů územního rozvoje. Mnoho zemí vytvořilo vize a strategie rozvoje svých území. Totéž platí pro regiony a města, které mají vize a rozvojové plány, které na jejich území podporují soudržnost při tvorbě politik a rozhodování. I přes různé plánovací tradice a institucionální rámce je pozoruhodná společná aspirace většiny v Evropě vytvořených územních plánů a vizí ve prospěch polycentrických struktur.

Územní vize na evropské úrovni mohou sloužit jako společný referenční rámec pro dlouhodobý a konzistentnější vývoj evropských politik, zejména pokud jde o politiku soudržnosti jako investiční politiku a pro lepší přeshraniční koordinaci místních, regionálních a národních politik. Vize pro budoucnost Evropy přináší důvěru investorů a soudržnost v rozvoji politiky s územním dopadem.

Vytváření otevřené a polycentrické Evropy

2050

je časový horizont Územní vize

Elementy územní vize

Polycentrická městská struktura pokrývající území

Města a navazující infrastruktura

- metropole
- velká města
- malá a středně velká města
- velmi hustě urbanizované území

Sítě mezikontinentální dopravy a energetiky

- ⚓ přístavy
- ✈ letiště
- ▲ ropné vrty
- ▼ plynové vrty
- krátké mořské trasy
- dálkové mořské trasy
- ⋯ ropovod
- plynovod

Přírodní a kulturní krajina

- přírodní a kulturní krajina
- nárazníková pásma a oblasti nad 1 000 m n. m.
- hlavní toky jako zelené koridory
- mořská batymetrie

Zdroj: ERSILIA a MCRIT, ESPON ET2050, 2014

Politické cíle

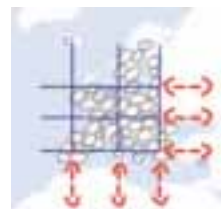
Otevírání evropských trhů globální soutěži a podpora udržitelnosti

Integrace dopravních a telekomunikačních sítí a geografické šíření světových vstupních bran

Intelligentní energetické sítě spojující decentralizované energie z obnovitelných zdrojů

Propojení dopravní, telekomunikační a energetické sítě mezi Evropou a sousedními regiony

Podpora integrovaného územního rozvoje přes hranice

Dostatečná infrastruktura otevírající místní a regionální potenciály

Univerzální přístup ke službám veřejného zájmu

Posílení měst druhého stupně jako motorů růstu

Integrace funkčních městských regionů

Chytrá a inkluzivní revitalizace měst a sousedství

Ochrana krajiny před rozrůstáním měst a renaturalizace měst

Udržitelné řízení ekologických infrastruktur ke zvýšení biodiverzity a odolnosti

Zdroj: ERSILIA and MCRIT, ET2050, 2014

Byly vytvořeny tři alternativní územní scénáře budoucího rozvoje Evropy do roku 2050. Scénáře se zaměřují na řešení mimořádné, ale realistické relevantní budoucnosti. Scénář „Růst založený na trhu zvýhodňující velké metropole“ navazuje na Strategii EU 2020 v souvislosti s globální konkurenceschopností Evropy usnadněním ekonomického rozvoje největších evropských metropolitních oblastí světového významu. Scénář „Veřejné politiky propagující sekundární městské sítě“ následuje prioritou Evropské perspektivy územního rozvoje a dvou územních agend pro vyvážené polycentrické městské systémy na makroregionální nebo národní úrovni. Scénář „Místní a evropské iniciativy na podporu malých měst a méně rozvinutých regionů“ reaguje na problémy spojené s nedostatkem energie a klimatickými změnami vyjádřenými v Územní agendě 2020. Tyto tři scénáře by mohly vytvořit základ pro územní vizi 2050.

„Vytváření otevřené a polycentrické Evropy“ je nejkoherentnější územní strategie podporující hospodářský růst a konkurenceschopnost, sociální soudržnost a udržitelnost. Jsou to cíle pro nadcházející desetiletí prosazované ve Strategii EU 2020 a Územní agendě 2020. Tato strategie kombinuje růst a soudržnost a vytváří lidem obyvatelná místa. Účinnost a kvalita evropského území spočívá v propojení měst všech velikostí, od lokální až po globální úroveň, a v posílení úlohy občanů a místních činností s cílem maximalizovat vlastní aktiva v evropském i světovém měřítku. Pro zlepšení své územní soudržnosti se Evropa musí stát otevřenější a polycentrická, čímž naplní původní

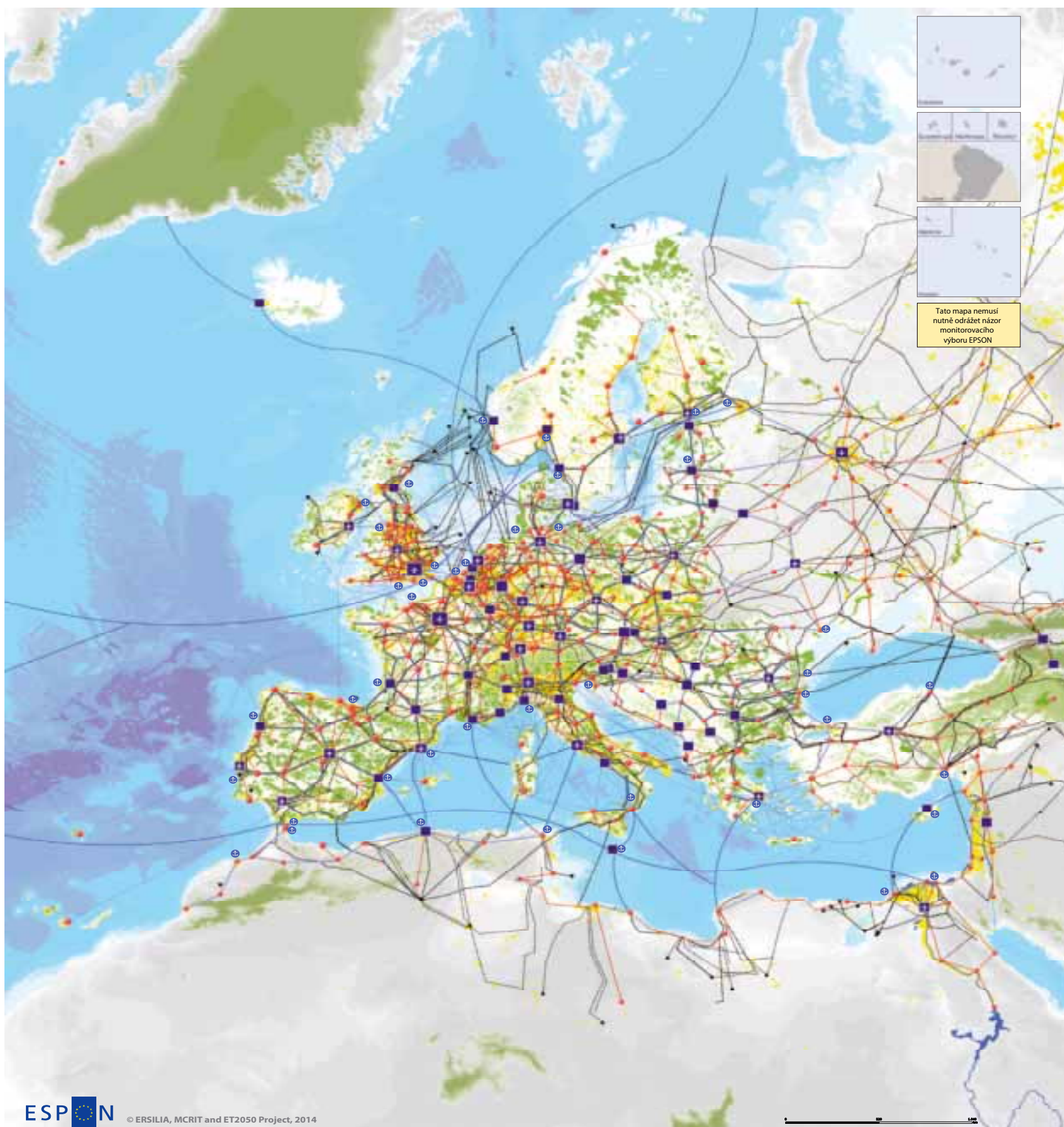
záměr Římské smlouvy (1956). Podle smlouvy se Evropa musí stát otevřeným společenstvím rovných se silnými společnými institucemi. Tyto cíle také naplnily předpoklady pozdějších smluv, které volily harmonické a vyvážené území.

Kartografické zobrazení územní vize musí být vnímáno jako obraz otevřené Evropy s užšími vazbami na území a trhy mimo Evropu a jako obraz polycentrické Evropy, ve které města různé velikosti a specializací přispívají k růstu a vytváření pracovních míst a kvalitních životních podmínek.

Vize v sobě spojuje tři hlavní vrstvy. Polycentrická městská zástavba se rozkládá na území, které zahrnuje tři úrovně – metropole, velká města a malá/střední města – a vhodnou dopravní infrastrukturu. Síť mezikontinentální dopravy a energetiky, jakými jsou přístavy a letiště, námořní trasy a energetická infrastruktura otevírají Evropu světu. Přírodní a kulturní krajiny založené na lokalitách Natura 2000 a hlavních řekách, použité jako ekologické koridory, spravované udržitelným způsobem, zvyšují biologickou rozmanitost a odolnost.

Diskuse o územní vizi pro Evropu již začala, ale dalšími debatami je nutné vytvářet sdílenou odpovědnost této vize a její ukotvení v politice. Nastal čas pro politiky a tvůrce politik, aby převzali iniciativu, diskutovali a hledali cestu k přijetí dlouhodobé územní vize jako referenčního rámce pro Evropu.

Kartografické zobrazení územní vize 2050

ESPON

© ERSILIA, MCRIT and ET2050 Project, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Regionální úroveň: NUTS 3
Zdroj: MCRIT, 2014
Data: ET2050, 2014

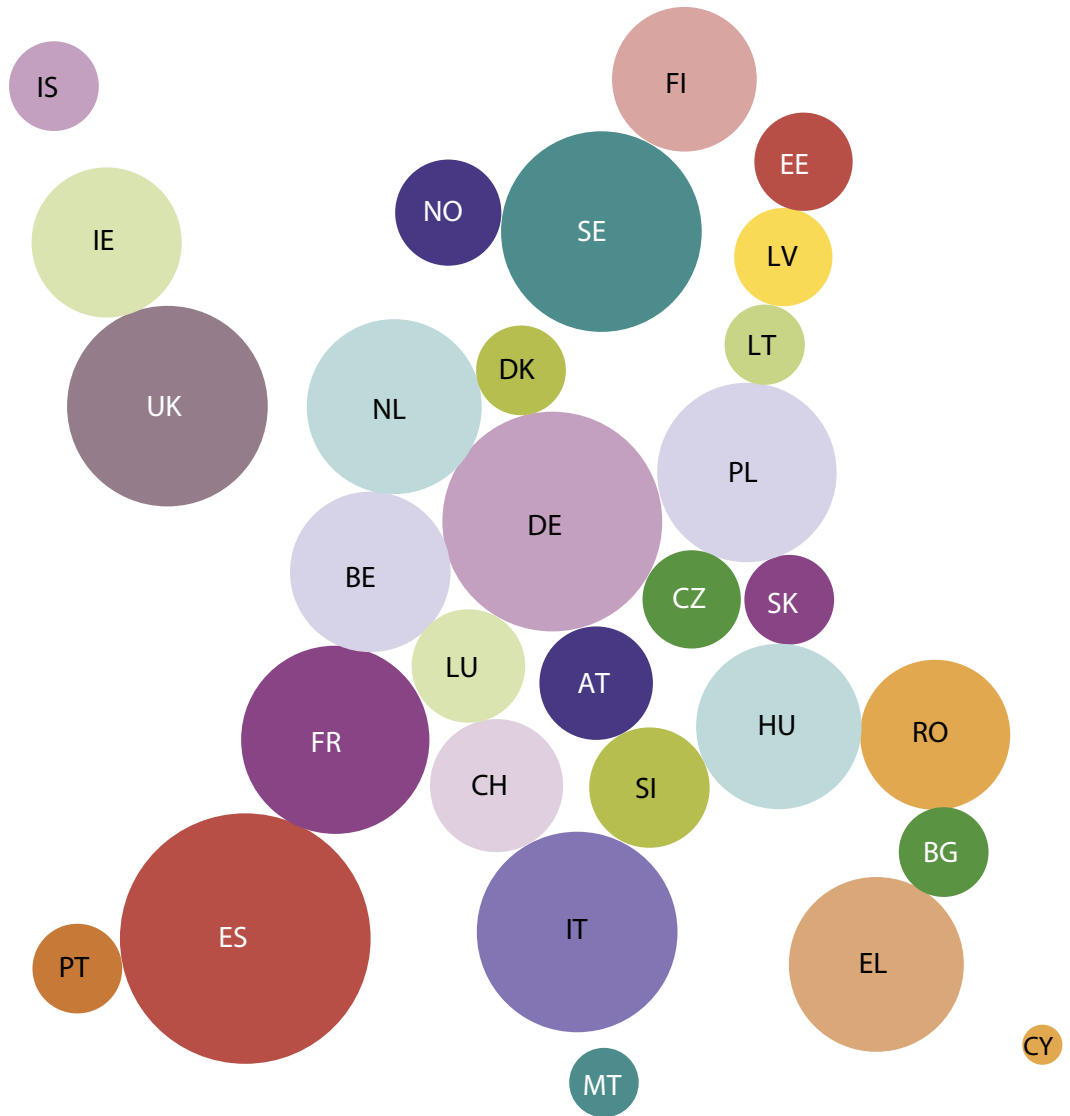
© EuroGeographics Association pro administrativní hranice

X. Dodatky

392 projektových partnerů

66 projektů

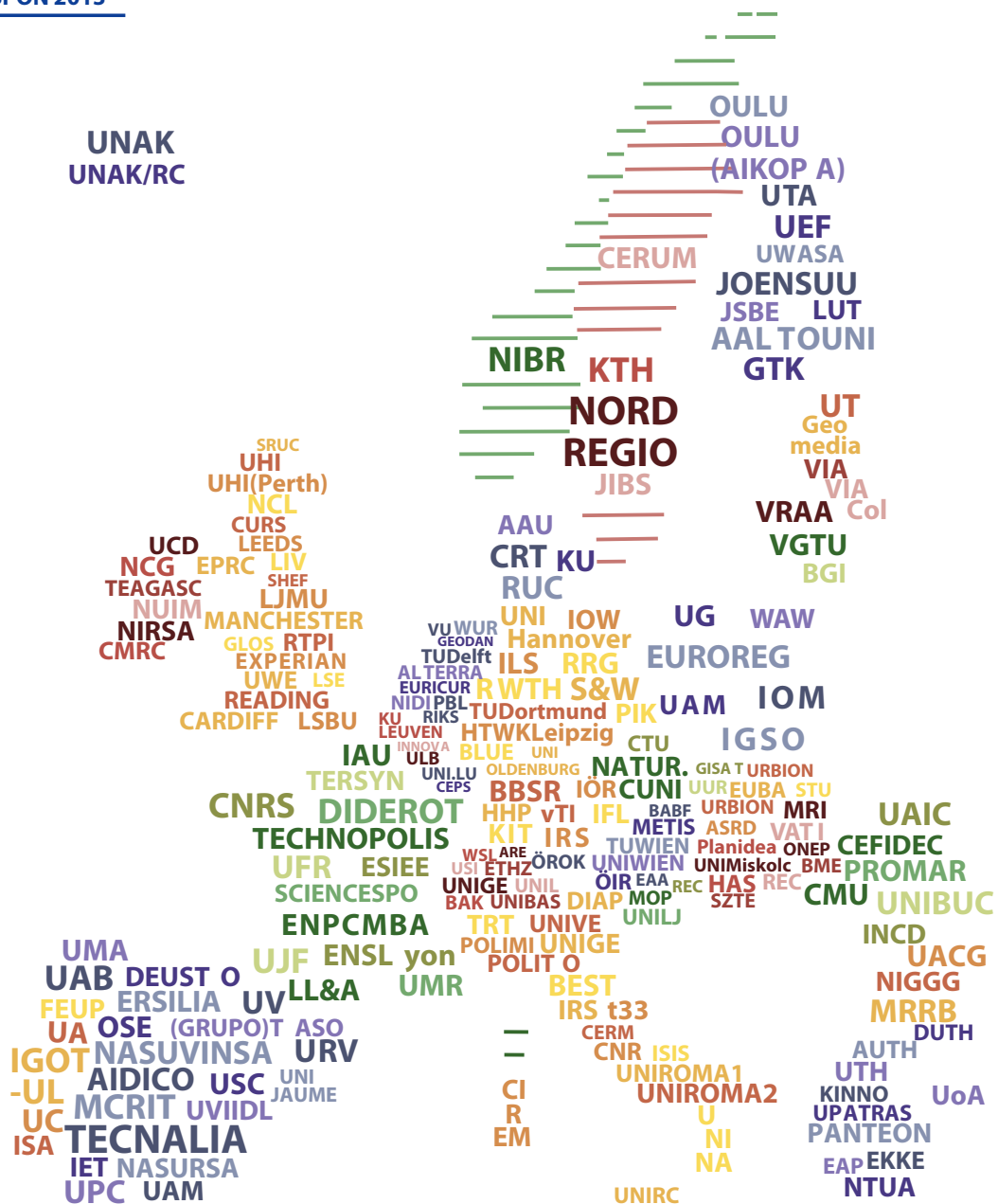
Účast v projektech ESPON

Velikost symbolu je úměrná počtu účasti na projektech ESPON

Zdroj: ESPON CU - List of beneficiaries

UNAK
UNAK/RC

Tato mapa nemusí
nutně odrážet
názor monitorovacího
výboru EPSON

Zdroj: ESPON CU – Seznam příjemců

© BBSR, ESPON ATLAS, 2014

EVROPSKÁ UNIE
ČÁSTEČNĚ FINANCOVÁNO EVROPSKÝM FONDĚM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

ESPON projekty a akronymy

ARTS	Assessment of Regional and Territorial Sensitivity
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ATTREG	Attractiveness of European Regions and Cities for Residents
CADSES	Central, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space
CAP	Common Agricultural Policy
DEMIFER	Demographic and Migratory Flows Affecting European Regions and Cities
DG MARE	Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
DG REGIO	Directorate-General for Regional and Urban Policy of the European Commission
ECR2	Economic Crisis – Resilience of Regions
EDORA	European Development Opportunities in Rural Areas
EEA	European Environmental Agency
EFTA	European Free Trade Association
EGSS	Environmental Goods and Service Sector
EGTC	European Grouping of Territorial Co-operation
ERDF	European Regional Development Fund
ESaTDOR	European Seas and Territorial Development, Opportunities and Risks
ESDP	European Spatial Development Perspective
ESPON	European Observation Network for Territorial Development and Cohesion
ESPON	Climate Change and Territorial Effects on Regions and Local Economies in Europe
ET2050	Territorial Scenarios and Visions for Europe
EU2020	Europe 2020 Strategy
EU-LUPA	European Patterns of Land Use
FDI	Foreign direct investment
FIRE	Finance, insurance, real estate
FOCI	Future Orientation for Cities
FUA	Functional Urban Area
GDP	Gross Domestic Product
GEOSPECS	Geographic Specificities and Development Potentials in Europe
GHG	Greenhouse gas
GREECO	Territorial Potentials for a Greener Economy
ICT	Information and communication technology
INTERCO	Indicators of Territorial Cohesion
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
ISCED	International Standard Classification of Education
KIT	Knowledge, Innovation, Territory
LAU	Local Administrative Unit
LUZ	Larger Urban Zone(s)
MEGA	Metropolitan European Growth Area
Mtoe	Million tons of oil equivalent
MW	Megawatt
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NBIC	Nanotechnology, biotechnology, information technology and cognitive science
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OECD	Organisation for Economic Development and Co-operation
PPS	Purchasing Power Standard
R&D	Research and Development
RIO+20	United Nations Conference on Sustainable Development in Rio de Janeiro 2012
SeGI	Indicators and Perspectives for Services of General Interest in Territorial Cohesion and Development
SGPTD	Secondary growth poles in territorial development SIESTA Spatial indicators for a Europe 2020 Strategy Territorial Analysis
TA2020	Territorial Agenda 2020

TeDI	Territorial Diversity in Europe
TEN-T	Trans-European Transport Network
TERCO	European Territorial Cooperation as a Factor of Growth, Jobs and Quality of Life
TFEU	Treaty on the Functioning of the European Union
TIGER	Territorial Impact of Globalization for Europe and its Regions
TIPSE	Territorial Dimension of Poverty and Social Exclusion in Europe
TIPTAP	Territorial Impact Package for Transport and Agricultural Policies
TRACC	TRansport ACCessibility at regional/local scale and patterns in Europe

Kódy zemí

AT	Rakousko
AU	Austrálie
BE	Belgie
BG	Bulharsko
CA	Kanada
CH	Švýcarsko
CN	Čína
CY	Kypr
CZ	Česká republika
EE	Estonsko
EL	Řecko
ES	Španělsko
EU	Evropská unie
FI	Finsko
FR	Francie
HR	Chorvatsko
HU	Maďarsko
IE	Irsko
IN	Indie
IS	Island
IT	Itálie
LT	Litva
LU	Lucembursko
LV	Lotyšsko
MT	Malta
NL	Nizozemí
NO	Norsko
PL	Polsko
PT	Portugalsko
RO	Rumunsko
SE	Švédsko
SI	Slovinsko
SK	Slovensko
TH	Thajsko
UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska
US/USA	Spojené státy/Spojené státy americké

Zdroje

II. Městské a venkovské oblasti

Hustota populace

Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012

Městská a venkovská Evropa

Populace podle různých typů osídlení

Zdroj: ESPON CU Typology Compilation, 2011, data projektu

Typologie město-venkov

Zdroj: ESPON CU Typology Compilation, 2011
Data: DG Regio, 2011

Typologie metropolitních oblastí

Zdroj: ESPON CU Typology Compilation, 2011
Data: DG Regio, 2011

Vývoj populace podle metropolitních typů ve vybraných zemích

Zdroj: ESPON CU Typology Compilation, 2011, data projektu

Evropská síť měst

Třicet nejvýznamnějších měst Evropy v různých ekonomických odvětvích

Zdroj: ESPON SGPTD, 2012, Vědecká zpráva, s. 56ff

Dynamika vnitroměstské populace

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, Závěrečná zpráva, s. 26
Data: Urban Audit, 2009

Ekonomická struktura a význam měst

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, Závěrečná zpráva, s. 36;
ESPON SGPTD, 2012
Data: Eurostat, 2007

HDP vybraných metropolitních oblastí

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, data projektu; Eurostat

Evropské póly globální integrace

Bilance ovládnání zahraničních poboček

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, Vědecká zpráva, s. 189–191

Participace FUA v globálních a evropských sítích

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, Vědecká zpráva, s. 212
Data: ORBIS, 2007; CARDIS, 2008

Participace funkčních městských oblastí v globálních a evropských sítích

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, Závěrečná zpráva, s. 38
Data: ORBIS, 2007; CARDIS, 2008

Struktura a bilance ovládnání poboček ve FUA

Zdroj: ESPON FOCI, 2010, data projektu

Charakteristiky a potenciály venkovských oblastí

Zemědělské ukazatele: Zaměstnanost v primárním sektoru

Zdroj: Eurostat, 2007

Zemědělské ukazatele: Hrubá přidaná hodnota zemědělských činností

Zdroj: Eurostat, 2011

Zemědělské ukazatele: Průměrná velikost hospodářství

Zdroj: Eurostat, 2005

Strukturální typologie venkovských regionů

Zdroj: ESPON database, 2014
Data: ESPON EDORA, 2010, Závěrečná zpráva, s. 19

Typologie výkonnosti venkovských regionů

Zdroj: ESPON EDORA, 2010, Závěrečná zpráva, s. 20;
ESPON DEMIFER, 2012
Data: ESPON EDORA, Závěrečná zpráva, 2010, s. 20;
ESPON DEMIFER, 2012

Podíl dominantní výkonnosti v evropských zemích

Zdroj: ESPON EDORA, 2010, Závěrečná zpráva, s. 20

III. Společnost a integrace

Populace

Zdroj: ESPON database, 2012

Demografická změna

Demografická změna

Zdroj: ESPON database, 2012

Vývoj populace

Zdroj: podle ESPON Territorial Observation 1, 2008, s. 7

Data: Eurostat, 2014

Plodnost

Zdroj: Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Vývoj míry plodnosti v Evropě (vybrané země)

Zdroj: Eurostat, 2014; OECD, 2009

Naděje na dožití při narození

Zdroj: Eurostat, 2014

Vztah mezi věkovými skupinami

Zdroj: Eurostat, 2014

Demografický status

Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010, Závěrečná zpráva, Deliverable 3 (Typologie regionů), s. 57; Eurostat, LFS (Labour Force Survey) 2014

Data: ESPON DEMIFER, 2010; Eurostat, 2014

Charakteristiky typů demografického statusu

Zdroj: ESPON DEMIFER, Deliverable D3 final, s. 53 ff., 2010

Migrace a mobilita

Zahraniční populace

Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010, Deliverable D11 (Atlas map pro závěrečnou zprávu), s. 68; Eurostat, 2014

Emigrace a imigrace

Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010, Deliverable D 11 (Atlas map pro závěrečnou zprávu), s. 51

Data: ESPON DEMIFER, 2010; MIMOSA, 2009

Vnitřní a mezinárodní migrace v evropských regionech

Zdroj: ESPON DEMIFER, 2010, Závěrečná zpráva, s. 6
Data: Eurostat, NSIs, 2009; EU Labour Force Survey, 2007

Silná relativní převaha osob podle pohlaví

Zdroj: podle ESPON DEMIFER, 2010, Deliverable D 11 (Atlas map pro závěrečnou zprávu), s. 81

Migrace z/do města dle věkových skupin

Zdroj: ESPON ATTREG, 2011, Vědecká zpráva, s. 52 ff.

Hlavní migrační toky mezi zeměmi ESPON

Zdroj: MIMOSA, 2009

Vzdělání a pracovní síla

Účast na vzdělání: Participace dospělých na vzdělání

Zdroj: Eurostat, 2014

Účast na vzdělání: Počet studentů na univerzitách

Zdroj: ESPON ATTREG, 2011, Vědecká zpráva Annex 2 (Atlas), s. 33

Účast na vzdělání: Osoby s předčasně ukončenou školní docházkou

Zdroj: Eurostat, 2014

Populace s vysokou kvalifikací

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012, data projektu
Data: Eurostat, NSIs, 2012

Vzdělávací služby

Zdroj: ESPON SeGI, 2012, Scientific Závěrečná zpráva, s. 119

Data: ESPON SeGI, 2014

Umělecká pracovní síla – zaměstnanost v uměleckém odvětví

Zdroj: ESPON ATTREG, 2011, Vědecká zpráva Annex 2 (Atlas), s. 23

Trh práce

Zaměstnané osoby podle věku

Zdroj: Eurostat, 2014

Zaměstnanost

Zdroj: Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Nezaměstnanost

Zdroj: Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Změna v nezaměstnanosti

Zdroj: Eurostat, 2014

Genderové rozdíly v nezaměstnanosti

Zdroj: podle Eurostat, 2014

Chudoba a sociální vyloučení

Ukazatele chudoby: Nízká intenzita práce

Zdroj: Eurostat, 2014

Ukazatele chudoby: Těžké materiální deprivace

Zdroj: Eurostat, 2014

Ukazatele chudoby: Disponibilní příjem

Zdroj: Eurostat, 2014

Riziko sociálního vyloučení

Zdroj: podle Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Riziko chudoby a sociálního vyloučení

Zdroj: podle Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Ukazatele bydlení

Zdroj: ESPON SeGI, 2012, Draft Závěrečná zpráva Annex 5, s. 73–74; Eurostat, 2014

Typologie chudoby a sociálního vyloučení

Zdroj: ESPON TIPSE, 2014, Závěrečná zpráva, s. 2

IV. Ekonomické sktruktury a globální výzvy

Regionální hrubý domácí produkt (HDP)

Data: Eurostat 2014

Regionální ekonomická struktura

Počet zaměstnanců ve vybraných odvětvích

Zdroj: Eurostat, 2013

Odvětví s největší změnou v míře zaměstnanosti

Zdroj: Eurostat, 2013

Data: Eurostat, 2013

Typologie regionálních ekonomik

Zdroj: podle ESPON TeDI, 2010, Závěrečná zpráva, s. 176

Data: Eurostat, 2012

Podíl oděvního průmyslu na exportu jihoevropských zemí ESPON

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Produkce motorových vozidel ve vybraných zemích, 2005–2013

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

NBIC index specializace u nejlepších FUA

Zdroj: ESPON SIESTA, 2013, Draft Závěrečná zpráva, s. 52

Ekonomická výkonnost regionů

HDP na obyvatele

Zdroj: Eurostat, 2014

Růst HDP

Zdroj: Eurostat, 2014

Data: Eurostat, 2014

Lisabonská výkonnost a ekonomický rozvoj regionů

Zdroj: ESPON Territorial Observation 3, 2010, s. 10
Data: Eurofutures Finland, 2009; Eurostat, 2014

HDP a obyvatelstvo podle složené lisabonské výkonnosti

Zdroj: podle ESPON Territorial Observation 3, 2010

Regionální HDP na hlavu a složená lisabonská výkonnost

Zdroj: podle ESPON Territorial Observation 3, 2010

Regionální rozměr ekonomické krize

Vývoj zaměstnanosti podle ekonomické činnosti

Zdroj: Eurostat, 2014

Odolnost zaměstnanosti

Zdroj: ESPON ECR2, 2014, Draft Závěrečná zpráva, s. 23

Data: Experian, Eurostat, various dates

Vývoj HDP po ekonomické krizi

Zdroj: Eurostat, 2014
Data: Eurostat, 2014

Trendy vývoje odolnosti zaměstnanosti vůči krizi v různých typech regionů

Zdroj: založeno na ESPON ECR, 2014, data projektu
Data: Eurostat, 2014

Územní vzorce inovací

Orientace inovací

Zdroj: ESPON KIT, 2011, Závěrečná zpráva, s. 13

Výdaje na vědu a výzkum

Zdroj: Eurostat, 2014
Data: Eurostat, 2014

Územní vzorce a orientace inovací

Zdroj: ESPON KIT, 2011, Závěrečná zpráva, s. 19
Data: Eurostat CIS (Community Innovation Survey), 2006–2009

Vztah mezi výdaji na R&D a inovace a mírou růstu HDP

Zdroj: ESPON KIT, 2011, Vědecká zpráva Svazek 1, s. 190

Význam regionálních typů inovací

Zdroj: založeno na ESPON KIT, 2011, Závěrečná zpráva, s. 35

Evropa a její regiony na globální scéně

Země ESPON ve srovnání se světem: Váha světových regionů podle HDP a populace

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Země ESPON ve srovnání se světem: Populace

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Země ESPON ve srovnání se světem: Ekonomika

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Stav ekonomického rozvoje

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Závěrečná zpráva, Working Paper 1, s. 5
Data: ESPON TIGER, 2011; World bank

Otevřenost evropských regionů

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Závěrečná zpráva, s. 28
Data: Eurostat, national institutes

Obchod ve světě: Obchodní toky mezi světovými regiony

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Obchod ve světě: Světové regiony v obchodu se službami

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Working Paper 7, s. 3

Obchod ve světě: Centra světového obchodu

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

Evropský obchod: Severní Amerika

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Working Paper 7, s. 30

Evropský obchod: Čína

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Working Paper 7, s. 30

Evropský obchod: Střední a Jižní Amerika

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Working Paper 7, s. 30

Evropa v obchodu zemí

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Závěrečná zpráva, s. 14
Data: ESPON TIGER, 2011; World Bank

Světové toky FDI

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, Závěrečná zpráva, s. 21
Data: ESPON TIGER, 2011

FDI v Evropě

Zdroj: ESPON TIGER, 2011, data projektu

V. Spojení a dostupnost

Transevropské silniční a železniční sítě

Data: RRG GIS database, 2014

Spojení regionů se světem

Přístup ke světovým dopravním uzlům

Zdroj: ESPON TRACC Project, Závěrečná zpráva, s. 4
Data: TRT Trasporti e Territorio, 2012

Doba přepravy do New Yorku

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 29
Data: S&W 2013

Potenciální globální dostupnost

Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: S&W 2013; Eurostat, 2014

Počet osob cestujících letecky mimo Evropu, podle země

Data: Eurostat, 2014

Dostupnost Evropy

Dostupnost velkých mořských přístavů pro nákladní dopravu

Zdroj: ESPON TRACC Project, Závěrečná zpráva, s. 30
Data: MCRIT, 2012

Denní dostupnost Evropy u nákladní silniční dopravy

Zdroj: ESPON TRACC Project, Závěrečná zpráva, s. 31
Data: TRT Trasporti e Territorio, 2012

Evropský potenciál dostupnosti pro nákladní železniční dopravu

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 31
Data: TRT Trasporti e Territorio, 2012

Mezinárodní městská silniční konektivita

Zdroj: ESPON TRACC, Vědecká zpráva, 2013, s. 98
Data: RRG, 2013

Mezinárodní městská letecká konektivita

Zdroj: ESPON TRACC, Vědecká zpráva, 2013, s. 99
Data: RRG, 2013

Potenciál dopravní dostupnosti, multimodální, podle typologie město-venkov

Zdroj: ESPON TRACC, Závěrečná zpráva, 2013, s. 45
Data: S&W, 2013

Potenciál evropské železniční dostupnosti

Zdroj: ESPON TRACC, Závěrečná zpráva, 2013, s. 41
Data: S&W, 2013

Potenciál evropské dopravní dostupnosti, multimodální

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 34
Data: S&W, 2013; DG Regio, 2013

Potenciál dostupnosti a HDP na hlavu

Data: S&W, 2013, Eurostat, 2014

Místní a regionální dostupnost

Přístup k vysoké úrovni dopravní infrastruktury

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 39
Data: MCRIT, 2013

Dostupnost městských funkcí

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 6, 40
Data: RRG, 2012

Cestovní čas do nejbližší nemocnice

Zdroj: ESPON TRACC, 2013, Závěrečná zpráva, s. 46
Data: Accessibility models of TRACC TPG

Přístup ke službám obecného zájmu a jiné příležitosti (případová studie Polsko)

Zdroj: ESPON TRACC, 2013
Data: IGIPZ PAN, 2013

Přístup k informacím

Použití internetu

Zdroj: Eurostat, 2014

Použití počítače

Data: Eurostat, 2014

Přístup k internetu

Data: Eurostat, 2014

Přístup k internetu skrze mobilní telefony přes UMTS (3G)

Data: European Commission, Digital Agenda Scoreboard, 2014

Pokrytí 4G širokopásmovým mobilním připojením (LTE)

Data: European Commission, Digital Agenda Scoreboard, 2014

VI. Životní prostředí a klima

Přírodní půda

Data: European Environmental Agency, 2014

Změna ve využití půdy

Typologie změn využití půdy

Zdroj: EU-LUPA, 2012, Závěrečná zpráva, s. 31
Data: EEA, 2011

Změny hospodářského a environmentálního rozměru ve funkcích využití půdy

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012, Závěrečná zpráva, s. 41

Ohniska změn využití půdy

Zdroj: EU-LUPA, 2012, Závěrečná zpráva, s. 28
Data: EEA, 2011

Ztráta přírodní a zemědělské půdy v důsledku rozvoje měst

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012, Závěrečná zpráva, s. 50

Rozvoj měst ve velkých městských zónách

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012, data projektu

Distribuce typologie měst ve třech třídách využití půdy

Zdroj: ESPON EU-LUPA, 2012, Závěrečná zpráva, s. 49

Interakce mezi pevninou a mořem

Informační toky (podmořské kabely)

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Vědecká zpráva, s. 93
Data: University of Malaga (UMA) and MCRIT, 2012

Pobřežní větrná energie

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Vědecká zpráva, s. 118
Data: University of Malaga (UMA), 2012

Lodní trasy

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Vědecká zpráva, s. 77
Data: MCRIT, 2013

Intenzita interakcí mezi pevninou a mořem

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Závěrečná zpráva, s. 36 ff., Vědecká zpráva, s. 128
Data: University of Malaga (UMA), 2012

Tlak na životní prostředí

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Závěrečná zpráva, s. 38
Data: University of Malaga (UMA), 2013

Typologie mořských regionů

Zdroj: ESPON ESaTDOR, 2013, Závěrečná zpráva, s. 19

Klimatické změny

Aspekty klimatických změn

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 9 f.
Data: IRPUD (Institute for Spatial Planning), 2011

Regiony vystavené záplavám

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 11
Data: Aalto University, School of Engineering, YTK Land Use Planning and Urban Studies Group (YTK), 2011

Typologie klimatických změn

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 12
Data: IRPUD (Institute for Spatial Planning), 2011

Agregované potenciály dopadů klimatických změn

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 19
Data: IRPUD (Institute for Spatial Planning), 2011

Schopnost adaptace na změny klimatu

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 21
Data: Aalto University, School of Engineering, YTK Land Use Planning and Urban Studies Group (YTK), 2011

Kapacita zmírnění emisí skleníkových plynů

Zdroj: ESPON CLIMATE, 2011
Data: IRPUD, 2011

Potenciální zranitelnost vůči změně klimatu

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 24
Data: IRPUD (Institute for Spatial Planning), 2011

Potenciální zranitelnost vůči změně klimatu podle zemí

Zdroj: ESPON Climate, 2011, Závěrečná zpráva, s. 24
Data: IRPUD (Institute for Spatial Planning), 2011

Ozelenění ekonomiky

Aspekty zelené ekonomiky

Zdroj: ESPON GREECO, 2014, Vědecká zpráva, svazek 2.5, s. 13/22/34

Data: DG AGRI, 2011, Eurostat, 2013

Zelené patenty

Zdroj: ESPON GREECO, 2014, Vědecká zpráva, svazek 2.5, s. 36

Data: OECD, 2013

Výkon zelené ekonomiky

Zdroj: ESPON GREECO, 2014, Závěrečná zpráva, s. 42

Data: GREECO database, 2013

Výkon zelené ekonomiky a ekonomický rozvojový status

Zdroj: ESPON GREECO, 2014, Závěrečná zpráva, s. 44

Data: GREECO database, 2013

Výkon regionální zelené ekonomiky a výkon regionální ekonomiky

Zdroj: ESPON GREECO, 2014

Data: GREECO database, 2013

VII. Integrovaný pohled na územní rozvoj

Index Strategie EU 2020

Zdroj: Siesta, 2012, Vědecká zpráva, s. 176

Data: ESPON CU

Inteligentní, udržitelný a inkluzivní růst

Výdaje na vědu a výzkum

Zdroj: Eurostat, 2014; European Commission, 2014
Lidské zdroje ve vědě a technice

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, 2013, s. 13

Cíle vědy a výzkumu

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, s. 11

Data: Eurostat, 2011

Cíle Strategie EU 2020 v oblasti vzdělávání

Zdroj: Eurostat, 2014

Cíle vzdělávání

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, s. 17 and 22

Data: Eurostat, 2012

Ohrožení chudobou: Lidé ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením

Zdroj: Eurostat, 2010

Ohrožení chudobou: Lidé ohrožení chudobou po sociálním transferu

Zdroj: Eurostat, 2010

Ohrožení chudobou: Změna u lidí ohrožených chudobou po sociálním transferu

Zdroj: Eurostat, 2010

Cíle ve vztahu k míře zaměstnanosti

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, s. 59

Data: Eurostat, 2012

Cíle ve vztahu k obnovitelným zdrojům energie a energetické účinnosti

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, s. 37

Data: Eurostat, Statistics Iceland, 2013

Emise skleníkových plynů (GHG)

Zdroj: ESPON Atlas Europe 2020, 2013, s. 44–46

Územní soudržnost

Územní diverzity: Produktivita práce ve službách a průmyslu

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012, Vědecká zpráva, s. 36
Územní diverzity:

Disponibilní příjem domácnosti

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012, Vědecká zpráva, s. 74

Územní diverzity: Naděje na dožití při narození versus HDP na obyvatele 2010

Zdroj: Eurostat, 2010

Diskontinuity v HDP

Zdroj: První syntetická zpráva programu ESPON, 2010, s. 57

Data: Historical Statistics of the World Economy: 1-2008 AD (Copyright Angus Maddison)

Zdroj: Historical Statistics of the World Economy

Změny v HDP a délka života

Zdroj: Eurostat

Data: Eurostat

Analýza územní soudržnosti

Zdroj: ESPON INTERCO, 2012, Závěrečná zpráva Part B, s. 36–37

Územní diverzita

Podíl geografických specifík

Zdroj: založeno na ESPON GEOSPECS, Final Vědecká zpráva, 2012, s. 60, 72, 84

Geografická specifika

Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012

Data: ESPON GEOSPECS, 2011

Regiony geografických specifík

Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012, Závěrečná zpráva, s. 15

Data: ESPON GEOSPECS, 2011

Podíl obyvatel v geograficky specifických oblastech

Zdroj: ESPON GEOSPECS, 2012, data projektu

Udržitelný rozvoj životního prostředí

Potenciál obnovitelné energie: Potenciál elektrické produkce z větru

Zdroj: ESPON SIESTA, 2005, Závěrečná zpráva, s. 16

Potenciál obnovitelné energie: Potenciál elektrické produkce z fotovoltaických panelů

Zdroj: ESPON SIESTA, 2005, Závěrečná zpráva, s. 17.

Potenciál obnovitelné energie: Potenciál obnovitelné energie

Zdroj: ESPON GREECO, 2010, data projektu

Energetická náročnost hospodářství

Zdroj: ESPON SIESTA, 2013, Závěrečná zpráva, s. 18

Data: Eurostat, 2012

Výkon a potenciál zelené ekonomiky

Zdroj: ESPON GREECO, 2013, Závěrečná zpráva, s. 42

Data: ESPON GREECO, 2013

Procento evropsky významných lokalit Natura 2000

Zdroj: ESPON GREECO, 2013, Závěrečná zpráva, s. 55

Vážený podíl obcí

Zdroj: ESPON GREECO, 2013, Závěrečná zpráva, s. 57

Počet greentech klustrů

Zdroj: ESPON GREECO, 2013, Závěrečná zpráva, s. 59

VIII. Governance, územní spolupráce a politiky EU

Územní dimenze různých politik

Územní dopad Společné zemědělské politiky (CAP)

Zdroj: ESPON TIPTAP, 2013, Závěrečná zpráva, s. 37, 28, 26

Dopravní politika a hospodářský růst

Zdroj: založeno na ESPON TIPTAP, Závěrečná zpráva 2013, Part C, s. 94

Data: ESPON TIPTAP, 2013, data projektu

Dopady směrnic o kritické infrastruktuře

Zdroj: ESPONARTS, 2013, Závěrečná zpráva, s. 106

Data: ESPON Projects, Eurostat, EEA Corine Land Cover, 5th Cohesion Report, BUKU University, DG AGRI

Podíl evropské populace ovlivněné různými směrnici

Zdroj: ESPON ARTS, 2014, Závěrečná zpráva, s. 202, 143, 213

Územní spolupráce směřující k dlouhodobým cílům územní soudržnosti

Účast na mezinárodní spolupráci

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, Závěrečná zpráva, Vědecká zpráva Part 1, s. 74, 75, 83

Determinanty územní spolupráce

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, Závěrečná zpráva, Vědecká zpráva Part 1, s. 146

Data: EUROREG (Center for European Regional and Local Studies), 2012

Územní spolupráce v různých typech regionů

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, Závěrečná zpráva, Vědecká zpráva Part 1, s. 148

Data: EUROREG (Center for European Regional and Local Studies), 2012

Evropská sdružení pro územní spolupráci (EGTC) podle typů

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, data projektu

Spolupráce partnerských měst

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, Závěrečná zpráva, s. 12

Partnerská města uvnitř programu ESPON

Zdroj: ESPON TERCO, 2012

Data: ESPON TERCO, 2012, data projektu

Regionální účast v programu INTERREG

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, Závěrečná zpráva, Vědecká zpráva Part 1, s. 87

Data: EUROREG (Center for European Regional and Local Studies), 2012

Projekty, partneři a regiony programu INTERREG podle programových oblastí

Zdroj: ESPON TERCO, 2012, data projektu

IX. Územní perspektivy

Územní vize a plány

Zdroj: ESPON ET2050, 2014, ESPON publication of the territorial vision, s. 2

Vytváření otevřené a polycentrické Evropy

Elementy územní vize

Zdroj: ESPON ET2050, 2014, ESPON publication of the territorial vision, s. 20

Politické cíle

Zdroj: ESPON ET2050, 2014, ESPON publication of the territorial vision, s. 13 ff.

Kartografické zobrazení územní vize 2050

Zdroj: ESPON ET2050, 2014, ESPON publication of the territorial vision, s. 21

X. Dodatky

Práce v programu ESPON 2013

Účast v programu ESPON 2013

Zdroj: ESPON CU – Seznam příjemců

Partneři v projektech ESPON 2013

Zdroj: ESPON CU – Seznam příjemců

www.espon.eu

Program ESPON 2013 podporuje rozvoj politiky ve vztahu ke strategii EU 2020, politice soudržnosti a územní agendě 2020 pro území Evropy. ESPON poskytuje územní důkazy, které obsahují srovnatelné informace o regionech a městech, analýzy trendů a dopadů politiky, scénáře územních vyhlídek, údaje, ukazatele a nástroje, které mohou pomoci tvůrcům politiky a praktikům při uplatňování evropského či dokonce širšího územního pohledu na územní kapitál a rozvojové potenciály svého regionu, města nebo většího území.

Atlas ESPON 2013 je založen na výsledcích programu ESPON, které byly k dispozici do srpna 2014. Věnuje zvláštní úsilí ilustraci a diskuzi o územní rozmanitosti Evropy.

Účelem Atlasu ESPON je prezentovat zjištění programu ESPON 2013 o územní struktuře a pokračující dynamice. Občané, studenti, vědci, odborníci a tvůrci politik mohou volně studovat a používat poskytnuté územní důkazy v podobě map a infografiky.

Všechny výsledky výzkumu, data, indikátory a nástroje programu ESPON 2013 jsou k dispozici zdarma na www.espon.cz